

CHRISTUS, DE WEG, DE WAARHEID EN HET LEVEN

Een ontdekking van de rechte wijze, om Christus te gebruiken tot Heiligmaking

Uit Johannes 14:6.

Jezus zei tot hem: Ik ben de Weg, de Waarheid en het Leven; niemand komt tot de Vader, dan door Mij.

Door

JOHN BROWN

Vertaald door Jacobus Koelman

Eerste uitgave J. Boekholt, 1680

Uitgave in nieuwe druk: D. Donner, Leiden 1882.

STICHTING DE GIHONBRON
MIDDELBURG
2008

VOORREDE AAN DE GODZALIGE LEZER

In het bijzonder aan hen, die graag hun bijzondere bijeenkomsten willen houden en bijwonen, en aller-bijzonderst aan de geheiligden in de Gemeente van Sluis in Vlaanderen.

Waarden en geliefden in den Heere!

Gelijk ik voor acht jaren voor u vertaalde en in het licht gaf het nuttige en weldoorwrochte Traktaat, door een welbeproefd Schots leraar beschreven, namelijk: *Het grote Interest van een Christen*, breng ik hier voor u te voorschijn een niet minder kostelijk Traktaat, door een ander uitnemend leraar der Kerk van Schotland beschreven. Ik mag het wel noemen: *Het tweede deel van het groot Interest eens Christens*, omdat hetgeen aan het eerste ontbrak, namelijk *hoe Christus tot heiligmaking in alle gevallen te gebruiken*, hierin overvloedig wordt behandeld.

Zeer weinig is over deze stof, bijzonder in Nederland, geschreven, ja weinig wordt deze zaak op de predikstoelen verhandeld, daar de leraren veel gewoon zijn met andere dingen zich op te houden, hoewel ongetwijfeld de grond dezer zaak meermalen door alle leraren gepredikt is, maar niet zo klaar en onderscheiden, waardoor dan bevonden wordt, dat niet alleen de gewone belijders, maar ook zelfs de vromen in den lande, en die voor de verstandigste in de gemeenten doorgaan, deze zaak weinig verstaan, bevatten, en in de praktijk, althans zeer duister en verward daarmee te werk gaan; zodat ze van de grond en de wijze van hun doen weinig rekenschap kunnen geven, of anderen in dezen besturen. Nochtans houd ik mij verzekerd en ik betwijfel geenszins, of alle beproefde en ernstige Christenen zullen dit met mij belijden en toestemmen, dat deze evangelische plicht, *om Christus verstandig tot alles en in alle gevallen, noden en zwaarigheden te gebruiken door het geloof*, de grondplicht en moederplicht is, waaruit de anderen voortvloeien, gelijk het geloof de eerste genade en de moedergenade is, waardoor de andere haar leven en werkzaamheid en kracht ontvangen.

Deze plicht is een betrachting van het grote gebod. En het geeft Christus de meeste eer, en stelt Hem in Zijn werk en in de uitvoering zijner ambten, en beantwoordt aan des Heeren oogmerk, dat Hij heeft in het Evangelisch genadeverbond, namelijk om door dien weg van afhankelijkheid en gebruik maken van de Middelaar, erkend, gediend en verheerlijkt te worden. Deze plicht is het beste en meest gepaste middel, om vruchtbaar te worden in goede werken om te groeien en toe te nemen in heiligmaking en om getroost en vervrolijkt te worden door de heerlijken rijkdom van Gods genade. En daarom kan er niets wenselijker zijn voor hen, die graag de Heere behaagden en in nauwe en zoete gemeenschap met Hem leefden, en het daarom hun hoogste geluk zouden achten, zo zij in het doden der zonden en het verwakkeren der genade, merkbaar mochten wassen en toenemen, en in de vreze des Heeren, in de vertroosting des Heiligen Geestes wandelen, dan een klare ontdekking te verkrijgen, hoe zij de Fontein van alle genade en troost zullen gebruiken, en zo wandelen in alle welbehaaglijkheid, Gode vruchtdragende. Hoedanig nu deze ontdekking in dit boek gedaan is, en hoe deze plicht en de wijze om die wel in praktijk te brengen, hier beschreven is, geef ik u zelf te beoordelen en te verhalen, als u het zult gelezen hebben. Zo u mijn oordeel daarover vraagt, moet ik u bekennen dat ik op een

onvergelijklijk klare en bondige wijze deze hoofdbetrachting eens Christens daarin beschreven vind, zodat ik nooit iets dergelijks over die stof gezien of gelezen heb. Graag heb ik mijn tijd daartoe besteed, om dit in onze taal over te brengen, zelfs eer het in de Engelse taal gedrukt is, opdat dit kostelijk juweel bekend zou worden aan velen, en ik wacht er onder des Heeren zegen veel vrucht van.

Zelfs leraars zullen een buitengewoon voordeel daarmee kunnen doen, om het Evangelie zuiver te leren prediken, daar zij nu dikwijls uit onverstand en onervarenheid de mensen leren op een wettische wijze te werk te gaan, omdat zij zelf het Evangelie meermalen op een wettische wijze prediken. maar mijn voorname oogmerk is geweest, de bijzonder vromen in Nederland dit edele geschrift mede te delen, opdat zij dat, wat zij in het openbaar niet of althans zelden, en meer bedekt horen, hier overvloedig mogen vinden tot hun onderrichting en verkwikking, opdat ze niet mogen blijven hangen in hun twijfelingen, mismoedigheid en machteloosheid, maar dat ze met vreugde mogen leren het water der genade te scheppen uit de Fontein des heils, en zo met een verwijd levendig hart te lopen op de weg van Gods geboden; maar omdat ik weet, dat niet allen even bekwaam zijn, om zich met boeken te behelpen, zo is mijn ernstig verzoek aan allen, die wat meer begaafd en begenadigd zijn, en die door dit middel bekwaamer zullen gemaakt worden, om zichzelf en anderen in het spoor der Godzaligheid en van het leven des geloofs te bevestigen, dat ze toch hun uiterste best mogen doen, om die gedachten en wijze van behandeling, hier aangewezen, ook aan anderen, die zwakker zijn aan te tonen, en tot hen over te brengen, opdat de heerlijkheid en rijkdom des Evangelies en de onnaspeurlijke schatten van Christus meer bekend mogen worden.

Daarom zou ik van harte wensen, dat de bijzondere heilige samenkomsten meer dan voor dezen mogen gehouden worden, en u die genegen zijt, om zulke bijeenkomsten te houden en bij te wonen wil ik ernstig opwekken, dat u niet alleen daarin voortgaat, maar dat u ook anderen daartoe uitlokt en aanspoort, en dat gij, noch anderen, u geenszins laat verzetten door de tegenstand, welken sommigen, met een schijn van heiligen ijver, daartegen opwerpen. Ik spreek van zulke samenkomsten en vergaderingen, opdat ik wèl verstaan worde; niet van die waarin men van zijn naasten achterklapt, of goede leraren lastert, zijn naasten versmaadt, ijdel of onstichtelijk spreekt, tot scheuring en tot verlaten van de Kerk ophitst of verlokt; maar waar men de Heere met elkaar bidt, ook soms met vasten. Waar men Gode eerbiedig lofzangen en Psalmen en geestelijke liedekens zingt, het gepredikte Woord verhaalt en toepast, het Woord Gods leest en daarover spreekt, de verscheiden ondervindingen der vromen op de weg en in de betrachtting der Godzaligheid ter sprake brengt en openlegt, gewetensvragen en nuttige onderzoekingen over enige Goddelijke waarheden, en voor zoveel zij betrekking en invloed hebben op de praktijk der Godzaligheid, voorstelt, verhandelt en oplost. En wat er van dien aard meer is, hetzij dat er een predikant tegenwoordig is, of niet.

Om u te meer te wapenen tegen hen, die gewoon zijn deze heilige samenkomsten bitter en smadelijk tegen te spreken, wilde ik u voor dezelve deze redenen geven welke mij nu voorkomen:

1e Reden. Omdat des apostels gebod is: *Laat ons onze onderlinge bijeenkomsten niet nalaten, maar laat ons elkander vermanen*, Hebr. 10:25; hij geeft daarmee te kennen, dat men niet zou verzuimen, maar gebruiken de christelijke samenkomsten van bijzondere Christenen, tot onderlinge samenspraak, en opwekking van elkander; het is waar, hij sluit hier niet uit de openbare samenkomsten, maar bedoelt die tegelijk, maar dat ook hier wel bijzonder de onderlinge samenkomsten gemeend en beoogd zijn,

blijkt daaruit, dat hij die menigmaal wil waargenomen hebben, opdat men elkander zou vermanen, de éne bijzondere Christen de anderen. Het is dus een gebod Gods, waaronder alle Christenen liggen, hetwelk zij gewetenshalve moeten gehoorzamen, wat ook de mensen daartegen zeggen.

2e Reden. Omdat de apostel pp dezelfde plaats het aanmerkt als een vlek en bestraflijke fout, dat velen zich onttrokken, en een gewoonte maakten om zich te onttrekken van die heilige samenkomsten, zeggende: *Laat ons zo niet doen, gelijk sommigen de gewoonte hebben*. Dus is het dan een ernstig kwaad, zich meermalen af te scheiden niet alleen van de openbare kerkelijke vergaderingen, maar ook van de bijzondere christelijke gezelschappen der gelovigen. Een ander gebrek in dezen moest er zo ver af zijn, dat het ons slap en verzuimend zou maken, dat het ons veeleer tot meer vlijtigheid moest opwekken, om een zo goed middel tot stichting te gebruiken; opdat wij anderen in dezen een goed voorbeeld der stichting mogen geven.

3e Reden. Omdat het waarnemen van zodanige heilige vergaderingen een middel is, om de leer van Christus en de waarheid van Hem ontvangen en geloofd, vast te houden, te belijden en niet te verlaten in tijden van beproeving. En integendeel die te verlaten de weg is, tot scheuring en afval van de waarheid. Want de apostel schrijft dit middel om onderlinge vergaderingen te houden en bij te wonen voor, om volstandig te zijn in de heilige belijdenis. Want dit was zijn opwekking vers 23. *Laat ons de onwankelbare belijdenis der hoop vasthouden*. Daartoe schrijft hij twee middelen voor, 1: elkander aan te zetten tot opscherping en aanwakkering, vers 24. 2: *De onderlinge vergaderingen niet te verlaten noch te verzuimen*, vers 25, zodat de rechte weg, om eenheid te behouden in de Kerk en in de leer der waarheid, is, meermalen samen te komen tot onderlinge vermaning, maar zonder verzuim en verhindering van de openbare vergaderingen, welke gelijk ik zei, mede er in besloten zijn.

4e Reden. Omdat de dag van Gods oordeel, bijzonder over ons en algemeen over allen, voor de deur is, zo moesten wij dan dit middel gebruiken om ons bekwamer te maken tot onze plichten, waardoor wij in de dag van onze dood en onzer afrekening in beter staat mogen zijn. Deze reden geeft de apostel in dezelfde plaats, zeggende: *Laat ons de onderlinge vergaderingen niet nalaten, en dat zoveel te meer, als wij zien dat de dag nadert*. Hij wil zeggen: deze opmerking, dat er maar een korte tijd tussenbeide is en onze dag zal gekomen zijn, en onze Heere zal ten oordeel komen, diende als een geschikt middel en beweegreden u op te scherpen, tot waarneming van zodanige gelegenheid, waardoor u zou bevestigd en aangemoedigd worden, om tegen alle mensenvreze de waarheid staande te houden.

5e Reden. Omdat de Christenen geboden is, Hebr. 10:24, *Op elkander acht te nemen, tot opscherping der liefde en der goede werken*; wat noodzakelijk in zich bevat hun gemeenzaamheid met elkander en hun gedurig vergaderen met elkander. Niet alleen tot de openbare godsdiensten, (want dan kunnen wij elkander zó niet ontmoeten tot opscherping, omdat wij alsdan en daardoor elkanders gestalte, gaven, deugden, enz. niet kunnen zien) maar bijzonder tot onderlinge heilige samenspraak en onderhandeling. Dit opmerken van elkander bestaat daarin, dat wij letten op elkanders toestand, bekwaamheden en ervaring, deugden en gebreken, opdat wij ons bekwamer mogen maken, om elkander goed te doen en van elkander het goede te ontvangen, en om elkander te verwekken tot heilige strijd, wie de eerste zal zijn in liefde en weldoen. Daarom is elk Christen gehouden de heilige bijzondere samenkomsten waar te nemen.

6e Reden. Omdat ons geboden is, *dat wij elkander zouden vermanen*, Hebr. 10:26. Ja, dat wij elkander alle dagen zouden vermanen, zolang als het heden genoemd wordt, opdat niet iemand uit ons verhard worde door de verleiding der zonde, Hebr. 3:13. Dat is, een iegelijk moet, behalve dat de predikanten de gemeente in het openbaar vermanen en opwekken, zijn medechristenen aanspreken, verwakkeren en aansporen ten goede, hun aanwijzen de bedrieglijkheid der zonde, zoeken voor te komen de verharding van hun hart en hen bevestigen in de waarheid en de volstandige belijdenis van de godsdienst, gelijk er staat in het voorgaande twaalfde vers: *Ziet toe, broeders, dat niet te eniger tijd in iemand van u zij een boos ongelovig hart, om af te wijken van de levenden God*. En dan volgt er: *Maar vermaant elkander*, enz. Zo is dit dan een nodige en algemene plicht, die een noodzakelijk middel is, om de mensen voor afval te behoeden, en een plicht die dagelijks moet betracht worden, terwijl het heden is; dat is, zo dikwijls en zolang als God een tegenwoordige en geschikte gelegenheid daartoe geeft, opdat niet door verzuim hiervan, dit ongemak volge, dat iemand verhard zou worden door de bedrieglijkheid der zonde. Nu, deze plicht kan niet gedaan worden indien men niet samenspreekt, en tot dat einde samen vergadert.

7e Reden. Omdat het geboden is, dat de Christenen elkander troostelijke redenen te gemoet zouden voeren en spreken van de liefelijke beloften, grote voorrechten en heerlijke verwachtingen, welke de vromen hebben. Zo *dan*, zegt de apostel, 1 Thess. 4:18, *vertroost elkander met deze woorden*. Nu kan dit niet geschieden, of zij moeten bij elkander komen, en tot dat einde met elkander samen spreken en bidden, dat de Heere God de middelen zegene en de woorden der vertroosting tot de harten brenge.

8e Reden. Omdat de Christenen gelast is, dat ze elkanders zielen zouden bouwen, bevorderen en stichten, gelijk de apostel zegt, 1 Thess. 5:11, *Daarom vermaant elkander, en sticht de een de ander; gelijk gij ook doet*. Deze plicht van elkander te stichten, bevat zeer veel; elk moet de ander helpen, de hand bieden, versterken, aanmoedigen tot en in het werk des Heeren. Nu is dit onmogelijk te doen, als men alleen in de openbare vergaderingen samenkomt, en overigens als vreemdelingen met elkander leeft; het bevat dus noodzakelijk, dat de vromen tot dat einde samenkomen en vergaderen.

9e Reden. Omdat het een algemeen gebod des apostels is: *Leert en vermaant elkander en spreekt onder elkander met psalmen, lofzangen en geestelijke liederen, zingende en psalmende de Heere met aangenaamheid in uw harten*, Kol. 3:16 Eféze 5:19. Niemand kan denken, dat dit geschieden kan, tenzij men daartoe samenvergadert buiten de openbare samenkomsten.

10e Reden. Omdat het vloeit uit de natuur van de Christelijke gemeenschap der heiligen, welke allen belijden te geloven; die gemeenschap nu vereist en bevat onder anderen een gemeenzame mededeling der gaven en genade, tot verbetering, verlichting, aanwakkering en versterking van elkander. Hetgeen onze Catechismus aldus uitdrukt op de 55e Vraag, zeggende, *dat elk uit kracht van de gemeenschap der heiligen, zich moet schuldig weten, zijn gaven ten nutte en ter zaligheid der andere lidmaten, gewillig en met vreugde aan te leggen*. Deze heilige bijzondere vergaderingen en samenkomsten moeten zo gehouden worden, of de gemeenschap der heiligen zal metterdaad geloochend worden en de Catechismus tegengesproken. Want

hoe kan die mededeling en aanlegging der talenten aan anderen geschieden, zónder dikwijls samen te komen?

11e Reden. Omdat er geboden is, *dat men elkander de zonden zal belijden, en voor elkander zal bidden*, Jak. 5:16. Zo moet men dan bij elkander komen, en spreken over de zaken der ziel, en zich verenigen in de gebede, niet alleen in openbare vergaderingen, maar onder bijzondere Christenen met elkander, te meer omdat het voorbeeld der gebeden ons toont, dat de gelovigen hun hemelse Vader gedurig eendrachtig moeten aanbidden, zeggende, *Onze Vader*, enz.

12e Reden. Omdat elk gelovige zich moet gedragen als een uitdeler en niet als een eigenaar en meester van zijn gaven, omdat God elk de gaven uit genade gegeven heeft, tot een algemeen gebruik, tot stichting van anderen, volgens de opwekking en de last des apostels Petrus, 1 Petrus 4:10, *Een iegelijk, gelijk hij gaven ontvangen heeft, zo bediene hij dezelve aan de anderen, als goede uitdelers der menigerlei genade Gods*. Elk moet zijn talent op woeker zetten, zoekende voor zijn Heer en Meester winst te doen, arbeidende om zielen te vangen en te winnen voor Christus, en om zondaren van de dwaling huns wegs te bekeren en van de dood te behouden. Al wie bekeerd is, moet ook zijn broeder versterken; elk moet de gaven besteden, naar de genade die hem gegeven is, volgens Matth. 25:26, 27; Spr. 11:30; Jak. 5:20 Lukas 22:32 Rom. 12:6, 7; 1 Kor. 12:7. Dit geeft te kennen, dat het des Heeren wil en welbehagen is, dat de Christenen meermalen, en bij elke goede gelegenheid onderlinge vergaderingen houden.

13e Reden. Omdat de nood der Christenen vereist, dat zij meermalen samen zijn, omdat zij elkander van node hebben, om hulp, aanmoediging en ondersteuning van elkander; geen Christen kan zo op zichzelf bestaan, dat hij zijn naasten niet van node zou hebben. Zij moeten zich bijeenvoegen, en elkanders nood vervullen, en elkander de handen sterken en onderschragen. *Twee zijn beter dan één*, zegt de Prediker, *want zij hebben een goede beloning van hun arbeid. Want indien zij vallen, de een richt zijn metgezel op; maar wee de een, die gevallen is, want daar is geen tweede, om hem op te helpen. En indien iemand de een mocht overweldigen, zo zullen de twee tegen hem bestaan, en een drievoudig snoer wordt niet haast gebroken*, Pred. 4:9, 10, 12. De leden van het verborgen lichaam van Christus hebben elkander van node en moeten voor elkander gelijke zorg dragen; *het oog kan niet zeggen tot de hand, ik heb u niet van node; de leden die ons dunken de zwakste, die zijn nodig*, 1 Kor. 12:21, 22, 25. De bevindingen, uitreddingen en vertroosting van de één zijn nuttig voor de ander. Paulus, een apostel, had niet alleen de gebeden der gelovigen van Rome nodig, maar ook de vertroosting en versterking door hun geloof, en daarom verlangde hij hen te zien, en tot hen te komen, Rom. 15:30 Rom. 1:11-13. In het algemeen zegt de apostel tot de gelovige Thessalonicensen: *Wij bidden u, broeders, vermaant elkander; vermaant de ongeregelden, vertroost de kleinmoedigen, ondersteunt de zwakken, zijt lankmoedig jegens allen*, 1 Thess. 5:11, 14. Zo roept dan de nood der gelovigen en ongelovigen, dat de Christenen door gemeenschappelijke handelingen, en in samenkomsten elkander geestelijke hulp bieden.

14e Reden. Omdat het verhalen van predicatiën een plicht is, die niet alleen huisgenoten binnen hun huis moesten verrichten, maar ook de burens met elkander, tot indachtigmaking van hen, die zwak van geheugen zijn en tot hulp en onderrichting van hen, die niet kunnen tegenwoordig zijn. Want zo zegt de Heere door de profeet,

Jer 23:35, *Aldus zult gijlieden zeggen, een iegelijk tot zijnen naaste, en een iegelijk tot zijne broeders: Wat heeft de Heere geantwoord? En wat heeft de Heere gesproken?* Wat nog daarom te meer nodig is, omdat velen geen huisoefeningen kunnen genieten, en zo geen geestelijke mededeling der gaven en een verhaal van het gepredikte Woord binnenshuis ontvangen, en velen daarenboven niet kunnen lezen, en zeer onervaren zijn in het Woord der gerechtigheid, en anderen door enige langdurige ziekte of een ander kwaad, dat hun of hun huisgenoten treft, tehuis gehouden zijn. De natuur van deze zaak en die veelvuldige gelegenheden en ongelegenheden, getuigen wèl, dat zulke geestelijke samensprekingen, onderlinge gebeden en heilige samenkomsten bijzonder onderhouden moeten worden; gelijk de twee discipelen gingen verhalen aan de andere apostelen, wat zij gezien en gehoord hadden van de Heere Jezus, Lukas 24:35.

15e Reden. Omdat er voorzgd is van de dagen van het Nieuwe Testament, als God Zijn Knecht de Spruit zou doen komen, *dat alsdan een iegelijk zijn naaste zou nodigen tot onder de wijnstok en tot onder de vijgenboom*, Zach. 3:8, 10. Dat is, vanwege de geestelijke vrede zouden de Christenen elkander uitnodigen, om onderling goed gezelschap te houden en om elkander tot onderlinge stichting hun staat en ervaring mee te delen, gelijk ook door dezelfde profeet voorzgd is, dat wanneer in dezelfde dagen de Geest der genade en der gebeden zou uitgestort zijn, verscheiden personen, mannen en vrouwen, onderlinge vergaderingen zouden houden, om te vasten, te treuren en te bidden, Zach. 12:10, 12, 14.

16e Reden. Omdat de gelovigen, die Christus' naam dragen, zo dikwijls gelast is, als een bijzondere livrei de liefde tot elkander te vertonen. Christus zeide: *Een nieuw gebod geef ik u, dat gij elkander liefhebt, gelijk Ik u lief gehad heb, dat gij ook elkander liefhebt. Hieraan zullen zij allen bekennen, dat gij Mijn discipelen zijt, zo gij liefde hebt onder elkander*, Joh 13:34, 35 en 15:12, 17. Paulus schreef aan die van Thessalonica: *de Heere vermeerderde u, en make u overvloedig in de liefde jegens elkander*, 1 Thess. 3:12. Daarna zei hij: *Van de broederlijke liefde nu hebt u niet van node, dat ik u schrijve. Want gijzelve zijt van God geleerd, om elkander lief te hebben, want gij doet ook hetzelfde aan al de broederen, die in geheel Macedonië zijn; maar wij vermanen u, broeders, dat u meer overvloedig wordt*, 1 Thess. 4:9, 10. Deze liefde nu moet niet alleen bestaan in goede wil, gunst en goede woorden, maar ook in daden; gelijk Johannes zeide: *Mijn kinderkens, laat ons niet liefhebben met het woord, noch met de tong, maar met de daad en waarheid*, 1 Joh. 3:18. Daarom moeten wij de christelijke liefde alleszins door lichamelijke en bijzonder door geestelijke mededelingen betonen, en zó goedertieren zijn jegens elkander (als de ouders jegens de kinderen) Eféze 4:32, en zo samen komen en vergaderen tot uitvoering der betrachtungen onder elkander, waartoe de liefde ons aanzetten zal. Ja, wij moeten volgens de last des apostels *elkander dienen door de liefde*, Gal. 3:13, dat is, onszelf in liefde voor elkander opofferen en verteren, tot geestelijk voordeel. En elders staat, dat wij elkander moeten onderdanig zijn, en dat in de vreze Gods, 1 Petrus 5:5 Eféze 5:21. Daarom elkander moeten dienen en bestraffen, en bestraffingen van elkander ontvangen; hoe zou dit geschieden, zo wij niet meermalen bijeenkwamen.

17e Reden. Omdat de Christenen, als broeders en zusters, als huisgenoten en kinderen van één Vader vriendschap moeten onderhouden. Zij zijn elkander zeer nabestaande, en moeten elkander met broederlijke vurige liefde bejegenen en vriendelijk zijn, gelijk Petrus zegt, 1 Petrus 3:8. Zo moeten zij dan meermalen samen komen en elkander

bezoeken, spreken en schrijven, en met elkander omgaan als gemeenzame vrienden (gelijk de maagd Maria tot dat einde haar nicht Elizabeth bezocht, Lukas 1:39-57), vrij wat anders dan dat zij met goddeloze wereldse mensen verkeren. In de openbare vergaderingen zijn de goddelozen en de vrome ondereen gemengd, uitgezonderd bij het Avondmaal, alwaar alleen dezen vrienden gelast wordt te eten; daarom moeten andere gelegenheden waargenomen worden, waarbij zij als één hart en ziel samen vriendschap oefenen. Het is bekend, dat tot de natuur der eerlijke vriendschap behoort omgang, bezoek, aanspraak, mededeling en onthaal. Want ze wordt beschreven als een onderlinge goedwilligheid, die men niet verborgen laat zijn; zal dan de christelijke en Godzalige vriendschap niet veel meer deze eigenschap bezitten, en het gezelschap en de innige gemeenschap van de een met de ander eisen? Zouden zij dan niet met genegenheid elkander ontvangen en omhelzen volgens des apostels les, Rom. 15:7, *Neemt elkander aan, gelijk ook Christus u aangenomen heeft, tot de heerlijkheid Gods.*

18e Reden. Omdat des Heeren gebod is, dat men eensgezind zij, en énerlei taal voere omtrent de heilige waarheid en Godzaligheid; Paulus bad voor de Romeinen aldus: *De God der lijdzaamheid en der vertroosting geve u, dat u eensgezind zijt onder elkander naar Christus Jezus, opdat gij eendrachtig met éenen mond mocht verheerlijken de God en Vader onzes Heeren Jezus Christus*, Rom. 5:5, 6, en tot die van Korinthe zei hij: *Ik bid u, broeders, door de naam onzes Heeren Jezus Christus, dat gij allen hetzelfde spreekt, dat onder u geen scheuringen zijn, maar dat gij tezamen gevoegd zijt in éénzelfden zin, en in éénzelfde gevoelen*, 1 Kor. 1:10. En tot de Filippensen zegt hij: *zo vervult mijn blijdschap dat gij moogt eensgezind zijn, dezelfde liefde hebbende, van één gemoed en van één gevoelen zijnde*, Filip. 2:2. En elders wordt ons menigmaal geboden ons daartoe te schikken, dat wij eensgezind mogen zijn, zie 1 Kor. 13:11; Filip. 3:16; 1 Petrus 3:8; Rom. 12:16. Zo is het dan een nodig vereiste, dat wij dikwijls samenkomen, want hoe zouden wij hetzelfde spreken en hetzelfde gevoelen, zo wij niet meermalen bijeen zijn en gemeenzaam samen handelen over geestelijke zaken? Hoe kunnen wij van één zin en mond zijn, zo wij niet elkander ons gevoelen mededelen, en het begrip uiten, dat wij van de zaken hebben. En als er enig verschil over iets is, hoe zullen wij dan eensgezind worden, zo wij niet samen God bidden om licht en klaarheid, en om geleid te worden in alle waarheid? Daarom moesten de heilige bijzondere samenkomsten der belijders buiten alle verschil en tegenspraak zijn.

19e Reden. Omdat de Heere hen prijst, die met onderlinge samensprekingen elkander stichten en sterken, en Hij naar hun redenen luistert met welgevallen; zoveel wordt te kennen gegeven, Mal. 3:16, *Alsdan spreken die de Heere vrezen, een ieder tot zijn naaste: De Heere merkt er toch op, en daar is een gedenkboek voor zijn aangezicht geschreven voor degenen, die de Heere vrezen, en voor degenen die aan Zijn Naam gedenken.* Dat was der vromen gedrag. Zij spraken veel samen en vermaanden elkander, om sterk te zijn tegen de verzoeking, die in die tijd in zwang waren. De Heere nam tot hun moedgeving vermaak en lust, om daarop te letten en het voor hen ter gedachtenis op te tekenen; ieder goed woord dat zij spraken merkte Hij op en wilde het niet vergeten, maar ten hunnen goede bewaren. Zo had de Heere Jezus welgevallen in de samensprekingen van die twee, die naar Emmaüs gingen. Paulus prijst de Thessalonicensen, dat zij elkander vermaanden, en de een de ander stichtten, doende wat hij hun belastte, 1 Thess. 5:11. De Romeinen worden geprezen, dat ze de hebbelijkheid en geschiktheid bezaten, van andere veel te stichten. *Gijlieden*, staat er,

zijt vol van goedheid, vervuld met alle kennis, machtig om ook elkander te vermanen, Rom. 15:14.

20e Reden. Omdat de Heere kostelijke beloften doet aan hen, die in Zijn Naam en vreeze tot heilige einden samen komen, en samen spreken of bidden, al waren zij ook met weinigen. En is het getal groter, zeker de belofte is dan niet minder. Zo staat er Matth. 16:19, 20. *Indien daar twee van u samen stemmen op de aarde, over enige zaak, die zij zouden mogen begeren, die zal hun geschieden van Mijn Vader, die in de hemelen is: want waar twee of drie vergaderd zijn in mijnen Naam, daar ben Ik in het midden van hen.* In Mal. 3:17 belooft de Heere aan die Godvrezenden, die elkander meermalen vermaanden en opwekten ten goede, dat zij zouden kostelijk zijn in zijn ogen, en dat zij de vrucht van hun Godzaligheid en van zijn genegenheid zouden vinden, in de dag wanneer Hij zou verschijnen, om alles in orde te stellen, en dat zij zacht zouden behandeld worden, en hun feilen worden voorbijgezien. *Zij zullen, zegt de Heere der heirscharen, te dien dage dien Ik maken zal, Mij een eigendom zijn, en Ik zal ze verschonen, gelijk een man zijn zoon verschoont, die hem dient.* Zodat al wie hoopt en vertrouwt een plaats te hebben in Gods hart en genegenheid, en kostelijk te zijn in des Heeren ogen, en al wie hoopt genadiglijk gespaard en vergeven te worden, zich dezen plicht en deze betrachting niet diende te onttrekken. Hierop moet ook toegepast worden de belofte, die de Heere doet, Psalm 133:1, 2, 3, aan de belijders en lidmaten der zichtbare Kerk, welke als broeders, of kinderen van één Vader, zich zouden verenigen tot verrichting van alle plichten van liefde jegens elkander, (want alleen van zulk een eendrachtig samenwonen der broederen wordt daar gesproken). De Heere zegt daar, *dat dit niet alleen goed en liefelijk zou zijn, vers 1, en een aangename zoete geur geven tot verkwikking van allen, die enige geestelijke reuk hebben, gelijk de kostelijke olie op het hoofd Aärons zich verspreidde tot de uiterste zomen zijner klederen, maar dat het ook even nuttig zou wezen als de dauw, die de kruiden en bomen doet bloeien, en dat de zegen van de God des vredes in dit leven, en in het toekomstige leven daar zijn verblijf zou houden en rusten.* Ja, dat de zegen volgens de eeuwige orde van de opperste Heerser van alles, terstond krachtadig zou toegepast worden op hen, die aldus samen zouden leven en omgaan. Want, staat er, *daar gebiedt de Heere de zegen en het leven tot in eeuwigheid, vers 3.* Zo belooft de Heere ook, Zef. 3:18, dat Hij hen die bedroefd waren, vanwege het missen der heilige vergaderingen en bijeenkomsten, en die de bespottung en beschimping daarover als een last droegen, weer zou verzamelen en verkwikken. Daarom moet men zulke bijeenkomsten niet tegenspreken, of verzuimen.

21e Reden. Omdat dit de loffelijke praktijk der heiligen is geweest; ook buiten de openbare godsdiensten kwamen zij samen, en handelden over de geestelijke dingen en baden en zongen naar gelegenheid; zo was er een bijzondere vergadering van vele vromen om te bidden, waarvan wij lezen, Hand. 12:12, zonder dat er enig predikant bij was om het daarvan te hebben. Zij waren van onderscheiden huisgezinnen, en het wordt tot hun lof aangetekend; zo worden Aquila en Priscilla geprezen, die door Apollos de weg Gods bescheidenlijker uitlegden, Hand. 18:26; om niet te spreken van andere bijzondere vergaderingen, waarvan te lezen is Hand. 2:46, 47; 4:23, 24; 20:24, vergelijkt 1 Thess. 5:11-14, en deze praktijk is door vrome mannen altijd aangeprezen, voortgezet en beschermd tegen hen, welke die bestreden hebben.

22e Reden. Omdat de vrucht van deze heilige samenkomsten en onderhandelingen heerlijk en veelvuldig door Gods rijken zegen bevonden is, gelijk zij ook door zichzelf

(als zij in eenvoudigheid en naar Gods Woord betracht worden), tot zodanig einde strekken en leiden; de gehoorzaamheid aan Gods wetten wordt daardoor alleszins bevorderd, en Christus' Koninkrijk wordt er door voortgeplant, gelijk de christelijke huisoefeningen uitnemend goed voordeel aanbrengen, zo dienen ook deze onmiddellijk en natuurlijk, om de ere Gods en de stichting der zielen veelszins te vermeerderen. Door deze bijzondere oefeningen en vergaderingen wordt de honger naar het Woord meer opgescherpt, zodat men veel begeriger wordt naar de bediening van het Woord, als de redelijke en onvervalste melk, opdat men daardoor opgroeie. En het is er zover van af, dat ze nadelig zouden zijn voor de openbare godsdiensten en die zouden doen verachten, dat er integendeel nauwelijks een krachtadiger middel is, om de rechte achting voor de openbare middelen staande te houden en om de openbare oefeningen vruchtbaarder te maken, dan deze bijzondere oefeningen, recht bescheidenlijk naar het Woord bestuurd en betracht. Want zij dienen, om nader toe te passen, en tot de zielen te brengen, wat in het openbaar was voorgesteld, en om de geestelijke begeerte naar meer te onderhouden en te verwakkeren, waardoor het dan duidelijk te zien is, dat zij die deze bijzondere samenkomsten bijwonen, allermeeer er een gewetenszaak van maken, om de openbare godsdiensten waar te nemen, en dat ze het allermeeer gedijen en groeien door de openbare prediking boven allen die deze samenkomsten verzuimen en verachten. En niemand zal de trouwe leraars meer achten en eren dan die het Woord het meest voor zichzelf en voor anderen, bij alle gelegenheid ten nutte toepassen. Hoewel zij ook plegen de achting voor zulke predikanten te verliezen, die zich als vijanden van ware vroomheid openbaren, en van de kracht der Godzaligheid, (gelijk er helaas al te veel zijn) maar deze moeten maar klagen over zichzelf. Want de Heere heeft gezegd: *gij zijt van de weg afgeweken, gij hebt er velen doen struikelen in de Wet, daarom heb Ik u ook verachtelijk en onwaard gemaakt voor het ganse volk. Die Mij eren, zal Ik eren, en die Mij versmaden, zullen licht geacht worden*, Mal. 2:8, 9 1 Sam. 2:30. Daarenboven is het blijkbaar, dat de zielen zeer veel goeds daarvoor ontvangen. Want de kennis groeit daardoor buitengewoon. *Want ijzer scherpt men met ijzer, zo scherpt een man het aangezicht zijns naasten*, zegt Salomo, Spr. 27:17.

De ervaring leert dit overvloedig, alsook, dat de vijanden dezer samenkomsten en oefeningen, dit onder anderen plegen tegen te werpen, dat de mensen al te wijs worden of al te neuswijs, (gelijk zij dat noemen) trots en opgeblazen door hun kennis (evenals de Papisten.) Dan ook, velen worden door dit middel bekeerd, ja het wordt in sommige plaatsen ondervonden, dat waar die oefeningen met ernst en ijver, en geestelijke nauwgezetheid worden onderhouden, meer zielen worden bekeerd, dan men bemerkt, dat door de openbare prediking worden aangeraakt; menige ziel heeft voor het eerst de beademingen en roeringen van Gods Geest daar ondervonden; dáár werden hun ogen eerst geopend, zodat ze zagen, dat het Christendom wat anders was, dan belijdenis en kerkgaan en burgerlijkheid des levens. Bevindende daar, dat de leer des heiligen Evangelies een wonderbare verandering en een nieuw leven in sommige mensen had teweeggebracht; zodat ze door die oefeningen, niet alleen tot nadenken over zichzelf en over hun staat, maar ook tot de beginselen des geestelijke levens en der vernieuwing zijn gekomen. Daardoor zijn velen gevorderd in de kunst en bekwaamheid van te bidden, die te voren wel genade hebben gehad, om enigszins uit hun nood tot God te zuchten. Zij hebben door het horen van de oefening der gave des gebeds, door anderen, bij alle voorvallen, in korten tijd geleerd zichzelf met veel pleitredenen voor God uit te drukken, hetwelk zij door de openbare gebeden zo niet hadden geleerd. Daardoor hebben vele radeloze zielen raad ontvangen, om zich wèl te gedragen, en verstandig te handelen. Vele bekommerde, twijfelmoedige en bestreden

zielen hebben daar hun tegenwerpingen, hinderpalen en twijfelingen opgelost, beantwoord en weggenomen gevonden; vele verduisterde zielen, die niet kunnen beoordelen hoe het met haar was, hebben daar door het verhaal der ondervindingen van anderen licht en opening ontvangen, en haar ogen zijn opgeklaard. Vele mistroostige, bedroefde en bezwaarde zielen, tot zulke bijzondere en gemeenzame oefeningen en samenspraken komende, zijn verblijd en welgetroost wedergekeerd en hebben God gedankt, dat de Heere daar een zo bijzonder woord van troost tot hen deed komen. Vele koude en trage harten hebben tot hun verwondering ondervonden, dat zij door die bijzondere verhandelingen werden verwarmd en verwakkerd en in vlam gezet, zodat ze met de twee Emmaüsgangers wel zouden gezegd hebben tot elkander: *Brandden onze harten niet in ons, toen wij daar samen waren en samen zongen, spraken en baden, of anderen zo en zo hoorden spreken.* Want de Heere Jezus was daar tegenwoordig, hoewel zij het eerst niet geloofd en niet bemerkte hadden.

Daar is het, dat vele trage en halfbezwijkende zielen wonderbaar zijn opgewekt, aangemoedigd en geprikkeld, zodat ze zich heilig verhieven in de wegen des Heeren, zodat de slappe handen en zwakke knieën zijn gesterkt en opgericht, en zij bijzonder werden aangezet, om de strijd met nieuwe moed te aanvaarden en om de verzoeking en verdorvenheden te weerstaan en te overwinnen. Dit leert de ondervinding, een leermeesteres zelfs van de dwazen, zodat het tevergeefs is dit te loochenen; de proef daarvan te nemen, en anderer beproeving te vernemen, zal ons van de waarheid dezer ervaringen verzekeren. En wat merkwaardig is, zelfs diegenen, welke, zo het scheen, zozeer gevorderd waren in kennis, in genade en ondervinding, dat ze door anderen van minder kennis en beproefdheid, niet kunnen vorderen, ondervinden dat ze door de minste zelfs in die vergaderingen, sprekende, biddende of klagende, en hun hartewerk in eenvoudigheid verhalende, bijzonder zijn gesticht, verlicht en bevorderd geworden. Ja, terwijl zij anderen hun gaven, kennis en ondervinding hebben verteld, en hun plicht jegens hen gekwet, onderwijzende, vermanende, opwekkende, vertroostende en aanmoedigende, heeft hun de Heere nog meer toegevoegd, volgens hetgeen de Heere zegt: *De zegenende ziel zal vet gemaakt worden, en die bevochtigd zal ook zelf een vroegen regen worden, en die in zegeningen zaait, zal in zegeningen maaien; die uitstrooit, wordt nog meer toegedaan, en zijn gerechtigheid blijft in eeuwigheid.* Zo blijkt dan overvloedig, wat ik wilde bewijzen, dat de vrucht van zodanige samenkomsten bijzonder groot is, en dat Daarom elk Christen gelegenheid diende te zoeken, om die waar te nemen.

23e Reden. Omdat niet alleen niet ongeoorloofd kan gekeurd worden, maar het nuttig en in enige opzichten nodig is, dat de mensen tot burgerlijke einden soms bijeen komen, zo mag het veel minder kwaad gekeurd worden, dat men tot geestelijke en heilige einden samenkomt, om elkander tot Godzaligheid op te wekken en op de weg te besturen en te bevorderen, om in de gewenste rust te komen. Mensen van kunst, van ambacht, van koophandel, van studie, komen meermalen samen om over hun zaken van werk, kunst, ambacht en bezigheid samen te spreken en te beraden; burgers van een stad, van een buurt, van een gilde enz. komen samen aan maaltijden in gildekamers, enz., tot onderhouding van vriendschap, en niemand is zo slecht, dat hij die samenkomsten verwerpt, hoewel men de zonde die daarin is, moet tegenspreken; zal het dan niet veelmeer te prijzen zijn, dat Christenen samen komen tot onderlinge hulp en verheerlijking van God, aangezien zij een zo groot werk in deze wereld te doen hebben, hetwelk duizendmaal gewichtiger is, dan indien zij over een werelds koninkrijk hadden te handelen? Is het niet billijk, dat gelovigen meermalen samenkomen, die weten en behartigen, dat ze in deze korte onzekere tijd hun eeuwige

zaligheid hebben uit te werken; dat ze na weinig uren of dagen voor het rechtvaardige en strikte oordeel Gods zullen moeten verschijnen. Dat ze ras deze aardse tabernakel moeten afleggen en stervende uitgaan uit de tijd, om over te gaan in de eeuwigheid; dat ze in dit leven hun vrede met God hebben te maken en vergeving en verzoening en rust des gewetens door Christus' bloed moeten verwerven. Dat ze een levendig krachtadig geloof in Christus en een gezonde en oprechte boete en bekering hebben te betonen, dat ze de verdorvenheden en zonden moeten ten onder gebracht zien te krijgen en het beeld Gods en de vernieuwing der natuur hebben uit te drukken? Is het wonder, dat zulke lieden bij elkander hulp en raad en besturing zoeken, daar zij weten, dat de grote menigte van belijders zich met inbeeldingen bedriegt, en buiten de hemel zal blijven; dat zij zelf een bedrieglijk en dodelijk hart hebben gelijk anderen, en dat zij zowel als anderen hun verzoeken en hinderpalen hebben van binnen en van buiten? Mij dunkt het is eer een groot wonder, dat Christenen die samen als reizigers en vreemdelingen op aarde, en burgers van de hemel, hun koers hemelwaarts richten, dezelfde strijd strijden, om gekroond te worden, en dezelfde hemelse handel drijven, in enige andere bezigheid kunnen zijn of in enig ander gezelschap, alwaar men over de aardse beuzelingen spreekt.

24e Reden. Omdat het nu een tijd is, waarin bij uitnemendheid zodanige bijzondere onderhandelingen en samenkomsten van belijders vereist worden. Want het is een boze tijd, waarin de ongerechtigheid zeer is vermenigvuldigd en de liefde van velen verkoud; een tijd, waarin de ergernissen en verzoeken zeer vele zijn, en de godloochening zeer inbrekend en doorbrekend is. Daarom is het des te meer tijdig, dat de vromen bijeen komen om elkanders handen te sterken, en de een de ander aan te moedigen, daarom staat er zo nadrukkelijk, Mal. 3:16: *Alsdan, spreken die de Heere vrezen, een ieder tot zijn naaste, als dan, wanneer de belijders zeiden: het is tevergeefs God te dienen, wij achten de hoogmoedigen gelukkig, enz.*

Ook is het een tijd, van Gods toorn over land en Kerk vanwege de hooggaande, onbeklaagde en tergende zonden, van welke zich de inwoners des lands, grote en kleine, voorgangers en anderen, tot op dezen dag niet hebben willen bekeren, zodat nog zwaarder oordelen te wachten staan; waarom de oprechten meermalen bijeen dienen te komen, om samen te zuchten en te bidden, en genade te verzoeken voor leraars, ouderlingen belijders, voor overheden en onderdanen, opdat ze het werk van reformatie, waarover sommigen veel geroepen, en er weinig toe gedaan hebben, eindelijk ter hand mochten nemen, eer des Heeren grimmigheid tegen dit volk opgaat, dat er geen helen aan is.

Het is een tijd, waarin de geestelijke plichten van de gemeenschap der heiligen zo onbekend zijn geworden, alsof elk als Kaïn mocht leven, zonder zijns broeders hoeder te zijn, of gelijk Gallio zonder zich de zaken der Kerk teer aan te trekken, zodat te meer en nadrukkelijk die plichten der Christelijke gemeenschap door ons dienden nagekomen te worden, welke ik boven aantoonde, en die zonder bijzondere samenkomsten niet wèl kunnen betracht worden.

Het is een tijd waarin de heilige huisoefeningen, huisgebeden, huis catechisaties, en huisgodsdiensten, zeer weinig bij de belijders gevonden worden, zodat zelfs in de huizen van leraars en ouderlingen der gemeenten dezelve grotendeels nagelaten worden, waarom dan die vergaderingen te meer nuttig en nodig zijn, om dat gebrek niet alleen te vervullen, maar om velen bekwaam en gewillig te maken tot zulke huisgodsdiensten.

Het is een tijd, waarin vele onbekwame leraars zijn opgetreden, die de gemeente niet recht weten te behandelen, om haar verstandig het Woord der Wet en des Evangelies

te brengen, en zo het Woord bekwamelijk op de gewetens toe te passen, zodat de hulp van verstandige, beproefde en begenadigde lidmaten hier veel goeds kan toebrengen; vele leraars, zijnde enkel formulierbidders, leren de gemeente niet door hun voorbeeld uit de Geest te bidden, zodat die samenkomsten, waarin men naar alle gelegenheden en ongelegenheden samen bidt, in dezen een prijselijke en wenselijke hulp geven. Ook zijn vele leraars, al mochten zij enige bekwaamheid hebben, zeer traag, onwillig en weerstrevig om de gelovigen met betrekking tot hun bijzondere zielstoestand de hand te bieden. Zij zeggen, dat moeten zij zelf doen, en wij moeten dit Gode bevelen, alsof zij genoeg deden, wanneer zij openbaar predikten; waarom die bijzondere behandelingen van gewetensvragen van de bevindingen der vromen en de oplossingen van de bezwaren en twijfelingen in die vergaderingen, uitnemend nuttig en noodwendig zijn, ook bijzonder in grote steden, waar maar weinig leraars over duizenden zielen tot herders gesteld zijn, die dan de schapen nauwelijks drie of viermaal 's jaars eens terloops een woord (en dat nog altijd hetzelfde is, en de ziel niet raakt) komen toespreken.

Behalve dat is het ook een tijd, waarin de heerlijkheid des Heeren uit het heiligdom merkbaar is geweest, en de Geest des Heeren zich van de bediening des Woords en der Sacramenten bijzonder heeft onttrokken, zodat het een algemene ondervinding is, dat de zegen en vrucht der openbare middelen gans klein is, vanwege veel oorzaken die hier ontijdig zouden nagevorst en opgehaald worden, daar integendeel der vromen ervaring leert, dat de Heere de bijzondere onderhandelingen in de heilige bijeenkomsten bijzonder zegent, waarom de Satan tegen dezelve meer vijandig opstaat, dan tegen de openbare vergaderingen; maar dit geeft ons een andere reden, namelijk:

25e Reden. Omdat het alleszins blijkbaar en openbaar is, dat deze heilige samenkomsten, hoewel zij wegens het gebrek aan kracht der Godzaligheid door zeer velen worden verzuimd, nochtans zo weinige als er zijn, door de vleselijke mensen en huichelachtige naamchristenen zeer worden tegengestaan en lasterlijk uitgekreten, waarin dan de boosheid, haat en nijdigheid des Satans zich sterk vertoont, daar hij dit nuttige middel tot bevordering van de wasdom van Christus' Koninkrijk niet kan dulden; sommige overheden, ja zelfs staten van landen, hebben die met openbare ordonnantiën tegengegaan en verboden; men durft ze op zijn heidens, *Conventikelen*, noemen. Want zo pleegden de heidenen de samenkomsten der Christenen te noemen, makende wetten tegen dezelve, als ongeoorloofde gezelschappen.

Er zijn vele leraars, die niet alleen de belijders niet opwekken om zodanige bijeenkomsten de bijzondere oefeningen met elkander te houden, maar ook daartegen waarschuwen en smadelijk spreken, zelfs op de predikstoel, terwijl zij geen zwaarigheid maken, wereldse gezelschappen en samenkomsten tot voeding des vleses ingesteld, bij te wonen. Ja, in plaats dat ze zelfs die heilige vergaderingen soms zouden bijwonen, zo bevindt men, dat ze die zwart maken en bestrijden, en ook diegenen doodverven en afschilderen als halve scheurmakers, die graag daar verkeren, men brengt ze aan, en beklagt ze bij de kerkenraad, en soms bij de overheden.

Hetgeen te Kruiningen, een dorp in het land van Goes, onlangs daarmee geschied is, zal ik niet ophalen, maar het is zodanig, dat men niet zonder verontwaardiging en verfoeiing daarover spreken kan.

Sommige kerkenraden, classen en synoden zijn hier en daar bezig geweest, die samenkomsten zó te bepalen en te besnoeien, dat ze meest allen in de wind zouden vervliegen en verdwijnen, indien die regelen moesten blijven en altijd gelden, en men volgens dezelve de gedreigde straffen wilde toepassen. Daar de zaak nu zó staat, zijn

wij gehouden, die bijzondere samenkomsten der gelovigen des te meer bij te wonen en te onderhouden, als verzekerd zijnde, dat zij die zich tegen die vergaderingen aankanten en daartegen ijveren, inderdaad tegen Christus en tegen zijn wetten en tegen de gehoorzaamheid aan zijn geboden ijveren, gelijk uit bovengestelde redenen klaar af te leiden is. Laat ons hier geen blinde gehoorzaamheid betonen aan menselijke bevelen, hetzij van kerkenlijken, hetzij van wereldlijken.

De zeer geleerde en Godzalige heer Gijsbertus Voetius, zich die tegenwerping voor de geest roepende: *Het zijn Conventikelen, bij gevolg zijn ze verboden en ongeoorloofd*, antwoordde daarop: *neemt aan dat die onderlinge bezoeken tot Godzaligheid, die samenkomsten en samensprekingen waren ergens verboden, zo zou daaruit niet volgen, dat ze in het Hof van de hemel of van het geweten ongeoorloofd zijn. Want zulk een strenge wet zou de gewetens der gelovigen niet meer verbinden, dan de bevelen van Darius, Dan. 6, van de grote raad, Hand. 4; Hand. 6; van de Roomse keizers tegen de Christenen, en van Karel de Vijfde en Philippus de Tweede in het jaar 1563, en van andere vorsten tegen de Gereformeerden. Wij moeten metterdaad tonen, dat wij het gebod Gods in dezen willen gehoorzamen, en de raad en het voorbeeld der vromen willen volgen, tot beschaming der wereld en tot mondstopping der lasteraars.*

Een vroom leraar in Nederland schreef niet lang geleden aldus hierover:

Deze bijeenkomsten der Godzaligen, tot onderlinge vermaning, onderwijzing en vertroosting, zijn door de Heere ingesteld, als hulpmiddelen, om onze inwendige dienst, die wij Hem schuldig zijn, te bevorderen. Zij zijn door de heiligen altijd geprezen en te allen tijde in gebruik geweest, zodat het dan zichzelf bewijst, dat het niet alleen geoorloofd, maar ook ten hoogste prijselijk is, dezelve soms in te stellen, en met een leergierig hart bij te wonen. Zie eens aan de ijver der loszinnige wereldskinderen, hoe zij met grote menigten in herbergen, salons, schouwburgen, enz. samenscholen, om hun begeerlijkheid daar te voeden, lichaam en ziel te bederven, zich in allerlei ijdelheden toe te geven, God, Zijn woord, zijn dienaars dikwijls te bespotten. En waarom zou een leergierig en heilzoekend Christen, ziende hier of daar een klein gezelschap van vrome lieden bij elkander, zich niet daarbij mogen wegen, om God te verheerlijken, zijn eigen ziel op te bouwen en zijn naaste een woord van stichting toe te dienen? Het is waar, wij dachten en wisten, dat de duivel en zijn zaad altijd dezelfde zijn, en de wereld steeds in het boze ligt; het mocht ons vreemd dunken, dat de naamchristenen nu nog de boze aard en lasterzucht tegen de heilige samenkomsten vertonen, welke de heidenen voor 1400 of 1500 jaren tegen de Christenen openbaarden; waarom wij hen, behalve met de navolging van de praktijk van die kloekmoedige en ijverige eerste Christenen, ook met hun woorden, door de mond van een oudvader, toen levende, en een verweerschrift voor hen schrijvende, willen beschamen en doen zwijgen wegens hun heidens snateren. Tertullianus toonde aan, dat de gezelschappen der Christenen niet waren te rekenen onder de ongeoorloofde samenrottingen, met deze woorden: *Hoec coitio Christianorum merito sanè illicita, si illicitis par, merito damnanda, si quis de ea, queritur eo titulo, quo de factionibus querela est; Incujus perniciem aliquando convenimus? Hoc sumus congregati, quod et dispersi, hoc universi, quod et singuli; neminem laedentes, neminem contristantes, cum probi, cum boni, coeunt, quum pii quum casti congregantur, non est factio dicenda sed curia.* Deze samenkomsten der Christenen, zegt hij, waren met recht ongeoorloofd te achten, indien zij gelijk waren aan de ongeoorloofde vergaderingen; met recht waren zij te veroordelen, indien men dezelve kon aanklagen onder de naam en de beschuldiging van factiën of samenrottingen; maar tot wiens verderf zijn wij ooit samengekomen? Wij zijn dezelfden, of wij

vergaderd zijn, of wij verstrooid zijn, of wij bijeen of alleen zijn; wij verongelijken niemand, wij bedroeven niemand. Wanneer de vromen en goeden samenkomen, wanneer Godzaligen en kuisen vergaderen, zo moet men het geen samenrottingen noemen, maar een raad of een hof.

Tot bevordering dezer verhandelingen in de bijzondere samenkomsten, zult u veel goede stoffen vinden, welke in het register zijn aangetoond; dankt de Heere voor deze en dergelijke nuttige Traktaten, welke u in Gods genadige Voorzienigheid worden toegezonden. En wilt u enige vergelding geven aan deze schrijver, behalve dat u voor hem, als een trouw getuige voor Jezus' zaak en waarheid bidden zou, doet éne zaak, die door de leraars van Nederland, tot grote ergernis, in het algemeen wordt nagelaten, namelijk, bidt voor de bitterlijk onderdrukte Kerk van Engeland, Schotland en Ierland, waar de goeden en oprechten om haar tederheid des gemoeds en hun getrouwheid aan hun God, snood worden verdrukt en vervolgd. Honderden, ja duizenden leraars zijn van hun bediening verstoten, omdat ze zich onder de formulierdienst, de bisschoppen, feestdagen en andere menselijke instellingen niet willen buigen, aangezien zij graag hun geweten in het stuk van de dienst Gods zouden vrij houden, en alleen onder Gods besturing en gebod. Temeer, omdat zij met een plechtige eed gezworen hebben in dat heerlijke Verbond, dat ze de regering der bisschoppen, het bijgeloof en al wat tegen de gezonde leer en tegen de kracht der Godzaligheid zou bevonden worden, zouden trachten uit te roeien en de reformatie van de godsdienst in ðer, dienst, tucht en regering, naar het Woord Gods.

En als men de wettige leraars van hun plaatsen heeft verdreven, dwingt men ook het volk tot het verlaten van de getrouwe en rechtzinnige leraars, en tot het gehoor der bisschoppen en der ingedrongen, onwettige en wereldse leraars te komen, hoewel zij betuigen, gewetenshalve zich niet te mogen verenigen met de plechtigheden en bijgelovigheden der bisschoppelijke kerken en zo metterdaad de regering der bisschoppen met al de aanhang toe te stemmen. Hierom is het, dat nu leraars en vrome belijders daar wredelijk worden behandeld en vervolgd, bijzonder in dat arme Schotland, waar men op een ongehoorde wijze trouwe leraars en gewone Christenen om hun samenkomsten tot stichting, vervolgt, bant, vangt, doodt en andere dingen doet, die een boek zouden vereisen, om die alle te verhalen; daar is ook een boek van in onze taal verschenen, waarin naar waarheid een deel van die mishandelingen worden opgehaald, en het is waardig om gelezen te worden; het is genaamd de Historie der Kerken van Schotland, en de verschrikkelijke verdrukkingen over haar gekomen.

Maar om een voorbeeld te noemen, waaruit u moogt oordelen, zal ik u de inhoud verhalen van een Proclamatie of Plakkaat, hetwelk de Koning in het jaar 1676, de 1 Maart te Edinburg vers heeft uitgegeven tegen de *Conventikelen*, zo worden heilige vergaderingen daar genoemd. Zij verstaan er door vergaderingen en bijeenkomsten van enige gelovigen tot heilige oefeningen en godsdienstige betrachtingen, hetzij in het bijzijn van een leraar, hetzij zonder dit, hetzij in de huizen, hetzij op de velden.

In dat Plakkaat wordt geboden:

1. Dat de Officieren de wetten tegen de Conventikelen, streng zouden uitvoeren, welke belasten, dat ze allen die in die samenkomsten gevonden worden, in de gevangenis zouden zetten, én grote boeten afeisen, of aan den lijve straffen en bijzonder de leraars en die hen begunstigen met de hoogste straffen, waarmede de oproemakers plegen gestraft te worden.
2. Dat ze zouden najagen en vangen degenen, die met name verklaard zijn of nog zouden verklaard worden voor voortvluchtig of oproerig, en aangaande wie

verboden is aan allen, dat ze die niet zouden aanspreken, groeten, huisvesten, of iets dergelijks doen, wat een teken van beleefdheid, menselijkheid of gemeenschap mocht schijnen. [Nu, deze zijn ettelijke honderden mensen, (en dit getal wordt nog dagelijks vermeerderd) zo leraars als burgers, en inwoners, edelen en onedelen, welke ooit in heilige maar verboden samenkomsten zijn geweest, en zijn aangebracht geworden, maar gedagvaard zijnde durfden zij niet verschijnen, vrezende de straffen, en ziende, hoe de anderen behandeld werden.]

3. Dat ze zouden verjagen en verdrijven uit de steden, dorpen en woningen, de huisgezinnen dergenen, die zo voortvluchtig of rebel verklaard zijn; evenals dat ze zouden weren al die predikanten, welke met hun huisgezinnen niet opkomen tot de openbare godsdienst.
4. Dat niemand, hetzij van de edelen, hetzij van de overheden of onderdanen, zich zou onderstaan, te herbergen, aan te spreken, of te verkwikken van hen die zo voortvluchtig verklaard zijn, of verklaard zullen worden, en dat een iegelijk, die een persoon weet te ontdekken en aan te brengen, die zulks gedaan heeft, zal ontvangen driehonderd gulden, terstond te betalen uit des Konings schatkist.
5. Dat de officieren eens 's jaars op de eerste Donderdag van Juli aan de Geheime Raad rekenschap zouden geven van hun vlijtigheid, en tot behoorlijke executie te stellen de Acten aangaande de Conventikelen en afscheiding, met bedreiging, dat de Koning hen tot rekenschap van hun vlijt zou roepen, en hun verzuim straffen, naar bevind van zaken.
6. Dat de Magistraat van iedere plaats, waar enig Conventikel zal gehouden zijn, driehonderd gulden als boete zal betalen, zo dikwijls als dit geschied zal zijn, welk geld sommige overheden mochten verhalen op enigen, die in de Conventikelen zijn tegenwoordig geweest; anderen mochten het er niet op verhalen, behalve dat het de Geheimen Raad vrij stond nog zwaarder boeten op te leggen.
7. Dat alle eigenaars, op wier land, of in wiens huis enig Conventikel zal gehouden zijn, zullen gestraft worden met een boete van een jaar pacht of huur van dat land of huis, en dat zo dikwijls als die zullen gehouden zijn, zonder dat de eigenaar het op de pachter of huurder zou mogen verhalen.
8. Dat de Plakkaten tegen alle huwelijken en de doop van kinderen, buiten de openbaren Kerken, streng zouden worden uitgevoerd.
9. Dat tot aanmoediging voor de aanbengers, hun een goed deel van de boeten dergenen, die schuldig zijn bevonden, zou gegeven worden voor hun dienst.
10. Dat niemand in zijn huis zou mogen houden een schoolmeester, opvoeder, of ander persoon, die de huisgodsdienst zou verrichten, die geen toelating had van de betrokken Bisschoppen, op een boete van 1800 gulden voor een groot heer, van 900 gulden voor een gewoon edelman, en 300 gulden voor een burger of ander persoon.

Deze tien dingen zijn in dat Plakkaat, en de executie gaat daarop vurig voort, waarop dan die vrome lieden in dat land zeer bitter worden mishandeld, de gevangenen vol zijn, en het gekerm tot de hemel opgaat, aangezien velen van hun goed, vrijheid, woning, godsdienst, naaste vrienden en alles beroofd worden. Nochtans, de Heere zij gedankt, het ijvervuur ontvlamt meer en meer; de vervolging is olie in het vuur, de honger naar het Woord wordt scherper en de getrouwe leraars, die uit hun plaatsen verdreven zijn, (welke enige honderden daar in het land zijn) ontzien zich niet in huizen en op velden en gebergten, op gevaar van hun leven (zo hoog is het hun verboden) voor de hongerigen het Evangelie te verkondigen, en de Heere werkt krachtig mede. Vele, zeer vele zielen worden er bekeerd; het Evangelie heeft zijn

loop; de Heere Jezus toont zich daar nog Koning, hoewel men Hem stoutelijk Zijn koninklijke heerschappij in de zichtbare Kerk daar heeft willen benemen, en die op een zondig mens heeft willen overbrengen.

Een getrouw zaad, een heerlijk overblijfsel, dat Hem en zijn zaak niet wil verlaten noch verzaken, behoudt Hij zich daar, wat ook de Satan tegen hen bedacht en uitgevoerd heeft in deze 15 of 16 jaren. Het getal der oprechten gaat voort en groeit aan, en zij staan onder de eed en in het plechtig verbond met hun God in de vreugde huns harten.

En daarom, elk oprecht Christen, die deze voormedeleden van Christus' lichaam erkent, moet hen voor de troon opheffen en meermalen een gebed voor hen uitstorten. Ik zeg dan, laat die Kerken ook een goed deel van uw gebeden hebben, gelijk Nederland in zijn verdrukkingen de gebeden van die Kerken genoten heeft.

En als u aan hen gedenkt, zult u mijner ook niet vergeten, die op dezelfde grond, en om hetzelfde getuigenis voor de waarheid, van overheden en leraren alle vervolging lijd, zijnde met geweld door de hoge machten dezes lands uit mijn gemeente verstoten, wegens mijn tegenstaan van de formulierdienst en de feestdagviering, en het beheersen van de kerkelijke macht door de wereldlijke, wordende door de leraars, mijn mededienstknachten verhinderd in het openbaar het Evangelie te prediken, hetwelk zij weten, mij zowel als hun toevertrouwd te zijn. Ja, de verkeerdheid der predikanten gaat in sommige plaatsen zó hoog, dat ze wel de wereldlijken arm durven gebruiken om die prediking van het Evangelie met geweld te verhinderen aan iemand, dien zij moeten bekennen, een zending en last van Christus daartoe te hebben; hoe zij dat voor de Heere Jezus zullen verantwoorden, geef ik U te overdenken. En tegelijk daaruit te oordelen, hoe vervallen en ellendig het staat met de Kerk van Nederland, daar de zódanigen de naam hebben, dat ze leven, en het wèl menen, zo ver vervoerd worden.

Maar op u mijn zeer geliefde en waarde Vrienden, geheiligden in de gemeente van Sluis in Vlaanderen, heb ik allerbijzonderst mijn oog gehad met dit boek in het licht te geven. Want ulieder opbouwning is mij inzonderheid opgelegd. En u ligt mij zeer na aan het hart, vanwege het goede, dat de Heere u onder mijn bediening gedaan heeft. Ik ben wel door geweld van u afgescheiden; maar ik kan, ik mag niet rusten, om alleszins naar vermogen en gelegenheid enige hulp toe te brengen. Daarom zend ik u dit uitgelezen boek.

Ik weet, u wacht iets van mijn eigen maaksel, daar ik verzekerd ben, dat ik het zó goed niet maken zou, zo geef ik nu dit veel liever. En u moogt het dan met geen minder genegenheid ontvangen. Ik heb u over deze en dergelijke zaken veel gepredikt, gelijk ge u zult herinneren, en heb u trachten te leren, in het openbaar en in het bijzonder, hoe Christus door het geloof in alle noden te gebruiken is, hetwelk ik ook, door des Heeren zegen, bevonden heb, dat velen zó wèl hebben gevat, dat ze veel hinderpalen en zwarigheden voorspoedig zijn te boven gekomen, vooral zij die de troost en de sterkte der Christenen lang plegen terug te houden. Dit boek zal u daarin verder behulpzaam zijn, waarom ik de Heere bid en bidden zal.

U mist nu mijn bediening voor een tijd, en u lijdt met mij het geweld en zucht er over, en de Heere hoort het en ziet het, en zal op zijn tijd en wijze antwoorden. Maar ik verzeker u dat, gelijk God machtig is alle genade in u te doen overvloedig zijn, opdat u in alles altijd, alle genoegzaamheid hebbende, tot alle goed werk overvloedig moogt zijn, Hij zo getrouwelijk uw zielen met het goede, ja met het vette van Zijn huis verzadigen zal. Want Hij is getrouw, die het beloofd heeft, mits u op Evangelische

wijze uit kracht van het Verbond der genade, door het geloof uit de Middelaar alle troost en sterkte haalt.

Gaat gedurig tot de Heere Jezus in vrijmoedigheid des geloofs, en dat naar het beleid, dat deze schrijver u naar het Woord voorschrijft, en u zal gegeven worden naar de rijkdom van Gods heerlijkheid, (zijnde waarlijk een grote mate) met kracht versterkt te worden, door Zijn Geest in de inwendige mens, en u zal overvloedig goed gemaakt worden het gemis van dit zwakke instrument. Nu bevind ik, dat wanneer ik tot u begin te spreken, mijn hart volvaardig is, vele dingen tot vermaning en waarschuwing te schrijven, maar dewijl ik de palen van een voorrede misschien al overtreden heb, zo moet ik mij inbinden, en dit uitstellen tot een andere gelegenheid.

Twee dingen zal ik slechts noemen waarover ik u nu wilde vermanen.

Het eerste is, dat u in uw aannemen van Christus, als uw Heer en Koning, zo verstandig mocht handelen, dat u het Evangelisch oogmerk onzes Gods daarin niet te kort doet, dat is, dat u Jezus' Koninklijk ambt zowel aanziet en omhelst, tot genezing, als zijn Priesterambt. Het is verkeerd dat vele Christenen zo Jezus aannemen als Heer en Koning, dat ze Hem maar inwilligen, om door hen gediend en gehoorzaamd te worden, zodat ze maar denken, dat Jezus als Koning ontvangen moet eer en gehoorzaamheid, als zijnde de Wetgever en Bevelhebber, die waardig is om Zijn werk als Hogepriester, dat wij Hem al de krachten onzer ziel opdragen en alles in Zijn dienst besteden. Maar gewis, dit is een grote en schadelijke misvatting; het is alsof Jezus maar Koning was geworden voor zichzelf en tot Zijn eer, en niet ten goede van Zijn duurgekochte kinderen, of indien men het wat verder vat, alsof Hij maar als Koning zijn onderdanen moest beschermen tegen de duivel en de wereld, en voorts van hen ontvangen, gehoorzaamheid uit dankbaarheid voor de verkregen verlossing door zijn bloed. Maar dit is een wettisch begrip van Christus' koninklijk ambt, waardoor wij wettisch en slaafs en als buiten het Verbond der genade met Hem in dezen handelen, en menigmaal het hart ongenegen vinden, om Hem onder die overweging aan te nemen, omdat wij ons zeer onwillig en onbekwaam vinden om zijn heilige bevelen te gehoorzamen. Ja, wij vinden het hart oproerig, afkerig, walgend, gereed om van de Heere Jezus af te dwalen, en zo hebben wij niet alleen geen troost uit onze aanneming van Hem als Koning, maar wij ontvangen daaruit een grote wonde en schudding in ons geloof en vertrouwen. Want wij moeten Christus zeer gewillig in drie ambten aannemen, en dat niet naar onze wens zijnde, gelijk het met een huichelaar in waarheid zo niet is, zo zijn wij gereed, al onze genade en onzen gehele staat in twijfel te trekken. Die mislag moet u dus verbeteren, en u zult er troost en verkwikking van hebben, en Christus zal er te meer Zijn eer van hebben. Namelijk u moet Hem zó als Koning aannemen, dat u Hem inwilligt, dat Hij zich werkelijk krachtdadig en met een geestelijk en liefelijk geweld als Koning instelle, en dat niet alleen in het eerste overgaan tot Hem, maar gedurig in de oefening Uws geloof omtrent Hem. U moet Hem innemen in uw hart, als die komt en gewillig is, om uw hart en genegenheid zich te onderwerpen, en de geestelijke vijanden in uw ziel te doden en te verbreken. Ja, om uw vijandschap, die u nog door de overblijfselen der zonden tegen Hem hebt, uit uw hart uit te roeien door Zijn Geest, als zijnde daartoe Koning gemaakt in genade over ons, om de vreemde Heeren in ons te doden, en om alles als een alles overwinnende en overmachtige Koning zichzelf onderworpen en gehoorzaam te maken. Als een Koning komt Hij om de breuk aan onze zijde te genezen, ons hart tot gewillige gehoorzaamheid en dadelijke uitvoering van zijn wil te buigen. En in dit opzicht zal voor een oprechte ziel, hoe zwak zij ook is en hoezeer zij ook het lichaam der zonde in zich woelende vindt, Christus' koninklijk ambt zo lief en

wenselijk en begeerlijk zijn, als zijn Priesterambt, en zij zal zo weinig terug schrikken, om Jezus te omhelzen als Koning, als zij schrikt om Hem te omhelzen als Priester. En gewis, dit is een zeer kostelijke gedachte; die ons veel waard is, bijzonder om onze tegenwerpingen te beantwoorden, die uit de kracht der zonde, in ons, overgebleven zijnde, voortvloeien. Wij vinden ons zeer verkwikt, - wanneer ons veel tegenwerpingen invallen, genomen uit onze zware schuld der zonden, - dat wij Jezus kunnen aanzien als een Hogepriester, die door Zijn bloedig zoenoffer (algenoegzaam en oneindig waardig tot wering van de schuld der zonden) vrede en verzoening gemaakt heeft, en dat wij Hem vrijelijk mogen, ja alleszins moeten aannemen, aangezien het ons geboden is; maar omtrent de kracht der zonde in ons vinden wij meer zwaarigheid. Doch de Heere zij geloofd, daarvoor is zowel gezorgd, als voor de wegneming der schuld. Want wij mogen en moeten Jezus aanzien als een Koning en verhoogd Vorst, die onze en Zijn geestelijke vijanden kan en wil en zal, en ambtshalve moet ten onderbrengen en overwinnen in ons en voor ons, en wij hebben Hem slechts in te willigen en in te roepen als zulk een Koning, ons geschonken van de Vader. En gezet op de troon, om dit uit te voeren. Christus zit op Zijn priesterlijke troon, om verzoening aan Gods zijde te maken, en op Zijn koninklijke troon, om al wat in ons is tot zijn gewillige gehoorzaamheid te buigen; hetwelk de profeet aldus uitdrukt: *Ziet een man, wiens naam is Spruit, zal de tempel des Heeren bouwen, en Hij zal het sieraad dragen, en Hij zal zitten en heersen op zijn troon, en Hij zal Priester zijn op zijn troon, Zach. 6:12, 13.* De Heere Jezus is verhoogd tot een Vorst, om te geven bekering en vergeving, Hand, 5:31. Hij is gekomen, om de werken des duivels in ons krachtdadig te verbreken, 1 Joh. 3:8, om ons te trekken uit deze tegenwoordige boze wereld, Gal. 1:4, om ons te verlossen uit onze ijdele wandeling, 1 Petrus 1:18, en ons zalig te maken van onze zonden, Matth. 1:21. Hij zou als Koning ons doen wandelen in zijn inzettingen, Ezech. 36:27. En onze zonden ten onder brengen en dempen. Micha 7:16, werkende al onze werken in ons en voor ons, Jes. 26:12. Daar Hij het is, die werkt het willen en het werken naar Zijn welbehagen, opdat wij zo onze zaligheid werken in vreten en beven, Filip. 2:12, 13. Hij moet en zal ons ijverig maken in goede werken, Titus 2:14, en neigen ons hart krachtdadig, Psalm 119:35, en trekken ons achter Hem, Hoogl. 1:4, en reinigen ons hart door het geloof, Hand. 15:9. Daarom willigt Hem in, dat Hij Zijn koninklijk ambt jegens u uitvoere.

Ten andere, de heilige samenkomsten, welke ik boven breed heb aanbevolen, en haar wettigheid, nuttigheid en noodzakelijkheid bewezen, wilde ik dat u veelszins onderhield, gelijk ik weet, dat u ook doet; hoewel zonder verachting en verzuim van de openlijke samenkomsten, waarvoor u weet, dat ik u altijd gewaarschuwd heb. Dus zal ik eindigen, biddende gelijk Paulus voor die van Kollose, dat gij moogt vervuld worden met de kennis van Gods wil, in alle wijsheid en geestelijk verstand, opdat u moogt wandelen waardig den Heere, tot alle behagelijkheid, in alle goede werken vrucht dragende en wassende in de kennis Gods, met alle kracht bekrachtigd zijnde, naar de sterkte Zijner heerlijkheid, tot alle lijdzaamheid en lankmoedigheid met blijdschap. Dankende de Vader, die ons bekwaam gemaakt heeft om deel te hebben aan de erve der heiligen in het licht, Die ons getrokken heeft uit de macht der duisternis en overgezet in het Koninkrijk des Zoons Zijner liefde, in Welken wij de verlossing hebben door Zijn bloed, namelijk de vergeving der zonden.

Ik blijf aldus, geheel en al uw dienaar in het werk des Heeren,

JACOBUS KOELMAN.

JEZUS AL IN AL.

WIJZE: *Onze Vader in 't hemelrijk, enz.*

*O Jezus maak de waan van iet
In mij geheel en al tot niet,
En wees alleen voorts AL in AL,
Wat ik ook ben of wezen zal.
Laat al het oude gaan voorbij,
En maak het alles nieuw in mij.*

*Wat baat mij of ik alles ken,
Zo ik van U onkundig ben?
Wat schaadt mij of ik niets meer wist,
Wanneer ik slechts U kend', o Christ'!
O enig kenniswaardig Pand,
Wees AL in AL voor mijn verstand.*

*De driehoek van mijn lustig hart,
Door 't Alrond nooit vervuld en werd.
Mijn hoop en vrees, mijn vreugd en lust,
En liefde vinden nimmer rust.
Wees AL, Heer! naar gelegenheid.
In AL mijn toegenegenheid.*

*Gelijk de man is, is zijn kracht.
Maar ik ben niets, en niets mijn macht.
Mijn vijanden zijn veel en boos,
Hun listen sterk, hun sterkten loos.
Opdat ik nimmer kom ten val,
Wees Heer mijn wapenrusting AL.*

*Weg voordeel, wellust, staat en eer,
Ik wil u tot geen doelwit meer.
't Zij dat ik eet, of dat ik drink,
Of doe ik enig ander ding;
Al wat ik denk, of spreek, of werk,
Wees AL, Heere! in mijn oogmerk.*

*Des werelds vriendschap is slechts kwaad,
Met God in vijandschap en haat,
Dat ik voortaan geen vriend en ben,
Noch vader, noch ook moeder ken,
Dan die ook zijn van uw getal,
Wees, Heer! in al mijn vriendschap AL.*

*iet mij, niet mij, o lieve Heer!
 Maar Uwen Naam alleen geef eer,
 Van mijn rechtvaardigheid voor God,
 Van aanvang, voortgang en van 't slot
 Der heiligheid die ik beloof,
 Wees AL, Heer! in al mijn geloof.*

*Wees mij in alle voorspoed AL,
 En AL in al mijn ongeval.
 Wees mij ook ALLES te aller stêe,
 En ALLES te allen tijde mêe,
 't Zij dat ik leef of sterven zal,
 Wees, Heer! en blijft mij AL in AL.*

DAVID MONTANUS.

GEBED OM GELOOF

WIJZE: Psalm 73 of Psalm 35.

*O dierbare belofenis,
 Die ons van God geschonken is
 In 't dierbaar bloed van zijnen Zoon,
 Voor 't dierbare geloof ten toon:
 Och! waarlijk vast daarop gebouwd,
 Als stenen, perken, zilver, goud.
 En daarom bid ik, lieve Heer',
 Mijn klein gelove toch vermeer!*

*Om in de bozen dag te staan,
 Doe heel Gods wapenrusting aan.
 Maar bovenal 't Schild van geloven;
 Waardoor wij keren en ook doven
 De pijlen, die zo vurig zijn,
 Van de oude Slang haar hels venijn.
 En daarom bid ik, lieve Heer,
 Mijn klein gelove toch vermeer!*

*De Satan zift voornamelijk
 't Geloof, opdat het hart bezwijk',
 En juist om deze zelfde zaak
 Heeft Jezus, onze trouwe Voorspraak,
 Gebeden, dat de hartetrouw,
 Van ons geloof niet op en houd!
 En daarom bid ik, lieve Heer,
 Mijn klein gelove toch vermeer!*

*'t Gelove heeft alleen de macht,
 Om 't vlees te doden met zijn kracht,
 De wereld ligt geheel in 't boze,
 Van aardsgezinde goddelozen.
 Maar door een Christ-gelovig hart,
 Alleen dit al verwonnen werd.
 En daarom bid ik, lieve Heer',
 Mijn klein gelove toch vermeer!*

*Hetgeen voor 't lichaam is de ziel,
 En de olie voor het wagenwiel;
 En 't grootste rad voor mind're raders,
 De wortels voor de stam en bladers,
 Het zeil voor 't schip, de wind voor 't zeil,
 Dit is 't geloof voor 't zielenheil;
 En daarom bid ik, lieve Heer',
 Mijn klein gelove toch vermeer!*

*O hand, waardoor ik vat en raakt
 O tonge, daar ik mee smaak;
 O voeten, daar ik mee loop;
 O vaste grond van liefde en hoop!
 O balsem voor mijn wondsmart,
 O sterking van mijn zwijmend hart!
 En daarom bid ik, lieve Heer',
 Mijn klein gelove toch vermeer!*

*O oog dat het harte steelt,
 Van Hem die ziel en lichaam heelt!
 Die om te kronen het geloven,
 Zichzelf als Zijn eer gaat roven;
 Omdat die in de Zoon gelooft,
 In zelfverzaking kroont zijn hoofd.
 En daarom bid ik, lieve Heer',
 Mijn klein gelove toch vermeer!*

*Die voor de Heer rechtvaardig is,
 Zal volgens Zijn belofenis.
 Alleen door zijn gelove leven;
 Dat aan Zijn Geesten, geest moet geven,
 Ja hem en 't zijne zegen geeft,
 Als hij door zijn gelove leeft.
 En daarom bid ik, lieve Heer',
 Mijn klein gelove toch vermeer!*

D. MONTANUS.

CHRISTUS, DE WEG, DE WAARHEID EN HET LEVEN.

**Een ontdekking van de rechte wijze, om Christus te gebruiken tot Heiligmaking,
uit Johannes 14:6.**

*Jezus zei tot hem: Ik ben de Weg, de Waarheid en het Leven; niemand komt tot de
Vader, dan door Mij.*

EERSTE HOOFDSTUK.

De Inleiding, met enige algemene aanmerkingen uit de samenhang.

Het is ongetwijfeld altijd nuttig, ja nodig voor de kinderen Gods, de rechte weg te kennen om Christus te gebruiken, die hun Alles is geworden, wat hun nodig is, namelijk, wijsheid, gerechtigheid, heiligmaking en verlossing, 1 Kor. 1:30. Maar het is nooit nodiger voor de gelovigen, dat ze in deze zaak klaar en onderscheiden weten te handelen, dan, wanneer de Satan door alle middelen de rechte wegen des Heeren zoekt te verkeren en op de een of andere wijze de zielen af te leiden en af te trekken van Christus, wel wetende, dat indien hij hier overwint, hij zijn stuk gewonnen heeft. En daarom tracht hij niet alleen de Waarheid te verduisteren door dwaling, hetzij grover, hetzij fijner, maar die ook door misslagen en vooroordelen te verduisteren. Waardoor het gebeurt, dat niet alleen vreemdelingen van de weg afdwalen, maar ook menigmaal velen van Gods eigen volk wandelen in de duisternis van onwetendheid en misvattingen, en mager blijven door gebrek aan de dadelijke oefening van het leven des geloofs, hetwelk hen vet en bloeiend zou maken, omdat het hen sterk zou doen zijn in de Heere en in de sterkte zijner kracht, en hen zou doen opgroeien in Christus, in alles.

Het openleggen dan van deze Waarheid kan niet anders dan nu zeer tijdig zijn, terwijl, de Satan bij velen de overmacht heeft, die hij niet kan verlokken tot losheid en goddeloosheid, om neer te zitten op iets, dat Christus niet is, en om te rusten op iets dat binnen in hen is, hetwelk onderscheiden is van Hem, in het stuk der rechtvaardigmaking en heiligmaking. Deze listige tegenpartijder zet nu enigen aan het werk, om als de weg ten hemel uit te roepen, te prediken, te spreken, te schrijven, hetgeen Christus niet is; een soort van zedelijkheid, burgerlijkheid en uitwendige heiligheid, waarop de ziel zou rusten. En wel een heiligheid, die niet is gewrocht en teweeggebracht door de kracht van Jezus, door het geloof, dat leven en voedsel trekt uit Hem, maar door onze eigen kunst en behendigheid; hetwelk inderdaad niet anders is dan een uittreksel van verfijnde Papisterij, Socinianerij en Arminianerij, opzettelijk verzonnen en uitgedacht, om de ziel van Christus af te trekken, opdat ze in haar eigen kracht mocht staan en wandelen, en het eindelijk zichzelf, althans ten dele, dank te weten, dat ze de kroon verkrijgt.

Daarenboven, door de grote goedheid Gods is de ware weg van de rechtvaardigmaking der ziel genadig geopend, en ze hebben daarvan, althans beschouwenderwijze, kennis, en ook velen kennen zulks in de praktijk, tot een stelling van hun ontwaakte gewetens, tot beschaming van hun beschuldigers en tot verkrijging

van vrede, blijdschap en levende hoop op de eeuwige kroon. Nochtans belijdt menige begenadigde ziel haar onkunde omtrent de vaste en voorspoedige wijze om Christus te gebruiken tot wasdom in de genade en de ware heiligmaking. Daarom kan hier enige ontdekking van de waarheid, niet anders dan nuttig, tijdig en aangenaam voor haar zijn. Indien Hij, die de Waarheid is, genade wilde geven om te doen verstaan en open te leggen deze zo nodige en altijd bevorderlijke waarheid, en wilde helpen om deze waarheid te beschrijven en te verklaren, door het geloof in Hem, die hier gezegd wordt te zijn *de Waarheid*, zo zouden wij oorzaak hebben, om Zijn Naam te loven en groot te maken.

Maar indien Hij om de zonde zich zal verbergen en deze stralen van licht niet zal uitlaten, waardoor wij het licht mochten ontdekken, zo zullen wij maar de raad verduisteren met woorden zonder wetenschap, en de zaak zo onklaar laten, als zij ooit was. Daarom is het nodig, dat er èn in hem die schrijft èn in hem die leest, een eenvoudige afhankelijkheid zij van Hem, die gegeven is tot een Leidsman, Jes. 55:4, en Die beloofd heeft, de blinden te leiden door de weg, dien zij niet geweten hebben, en hen te doen treden door de paden, die zij niet gekend hebben, en de duisternis voor hun aangezicht tot licht te maken en het kromme tot recht, Jes. 42:16, opdat wij zo door het geloof in Hem, in zover de waarheid hiervan mochten bevestigd vinden, namelijk, *dat Hij is de Weg, de Waarheid en het Leven*.

Om nu deze zaak klaar open te leggen, dienen wij te weten, dat onze Heere Jezus van het begin van dit hoofdstuk af, enige gronden van troost legt, die genoegzaam zijn om hen tegen de droeve tijding van Zijn afscheid en dood te troosten, en om hen aan te moedigen tegen de vreze die zij hadden, dat hun veel kwaads zou overkomen, als hun Heer en Meester van hen zou weggenomen zijn. Hetwelk een genoegzaam bewijs is van het teder hart van Jezus, en aan al Zijn navolgers een sterke vertroosting geeft tegen alle vreze, gevaren, moeilijkheden en bekommernissen, die zij op hun weg kunnen ontmoeten. Hij zal hen niet troosteloos laten en daarom legt Hij sterke gronden van troost, om hun kwijnende en bezwijkende harten te ondersteunen, graag ziende, dat Zijn navolgers zich altijd in de Heere verblijden en zingen op de wegen naar Sion, opdat de wereld zien moge en overtuigd zij van de werkelijkheid des Christendoms, en hoe dit geestelijk leven, niettegenstaande al de moeilijkheden, die er in zijn, boven elk ander leven te stellen is, hoe zoet en begeerlijk het ook mocht schijnen voor vlees en bloed.

Tot het bereiken van dit oogmerk zei Hij hun, vers 4, dat zij wisten, waar Hij heen ging, en de weg wisten, zowel dien Hijzelf zou gaan, als die waardoor Hij hen zou brengen tot de Vader, tot de woningen, waarvan gesproken was, en zo tot het eeuwige leven. Maar Thomas viel lichtvaardig en ongelovig uit (gelijk hij gewoonlijk deed, Joh 11:16 en Joh 20:25) en deed weinig minder dan zijn Meester tegenspreken, zeggende, vers 5: *Wij weten niet waar Gij heengaat, en hoe kunnen wij de weg weten?*

Waarin wij een afbeelding hebben van vele gelovigen, die meer genade en kennis van God en Christus kunnen hebben, dan zij wel bekwaam zijn te zien, of te erkennen, dat zij hebben. En dit, hetzij door verzoeking, inwendige ongetemperdheid, gevoel van hun vele gebreken en grote onwetendheid, hetzij door sterke begeerten naar hoger mate, hetzij door klaarder ontdekkingen van de uitgestrektheid van het Voorwerp, hetzij door misvattingen van de ware natuur der genade, hetzij door het verachten van de dag der kleine dingen, hetzij door gebrek aan onderscheiden begrip van de werkingen der genade, of door gebrek aan verstand en aan de rechte opvatting der genade, in haar onderscheiden uitgangen en werkingen, onder verscheiden benamingen, enz.

Daarop neemt Christus naar zijn gewone wijze de gelegenheid waar, om hun die grond van troost verder open te leggen, en hun de waren weg te doen zien, om tot de Vader te komen, opdat zij daardoor mochten geholpen worden, om te zien, dat zij zulke vreemdelingen omtrent de weg niet waren, gelijk zij wel meenden. En tegelijk verklaart Hij en stelt Hij voor, de eigenschappen en voortreffelijkheden van deze weg, als zijnde de ware en de levende Weg, de alleen ware en levende Weg, en dat op zodanige wijze dat ze tegelijk mochten zien, dat de Weg volkomen, veilig, zaligmakend en voldoende is, en ook hun plicht leren, om dezen Weg altijd en in alles te gebruiken, totdat zij eindelijk tehuis kwamen bij de Vader, zeggende: *Ik ben de Weg, de Waarheid en het Leven; niemand komt tot de Vader dan door Mij.*

Wanneer dan Christus zegt, *dat Hij niet alleen de Weg is tot de Vader*, namelijk de ware en levende Weg, maar dat Hij, gelijk Hij is de ware Weg, Hij ook zo is de Waarheid zelf in het afgetrokkene, en dat Hij, gelijk Hij is de levende Weg, Hij het Leven zelf is in het afgetrokkene, zo geeft Hij ons een fundament om op te merken, op welke wijze Hij is de Waarheid en het Leven zowel als de Weg, en dat tot opklaring en ontdekking, dat Hij is een volstrekt volmaakte, alles overklimmend voortreffelijke, onvergelykelijk verkieselijke, en ten volle vergenoegende Weg, nuttig voor de gelovigen in alle gevallen, in alle noden, in alle ellenden, in alle zwaarigheden, in alle beproevingen, in alle verzoeking, in alle twijfelingen, in alle bekommernissen en in alle oorzaken of gelegenheden van ontroering, vreze, bezwijkingen, moedeloosheden, enz. die hen op haren weg ten hemel mochten ontmoeten.

En dit zal ons opleiden, om aan de andere zijde aan te wijzen de plicht der ongelovigen, en aan te tonen, hoe zij in al hun onderscheiden gevallen en zwaarigheden Christus zullen gebruiken, als de alleen algenoegzame Weg tot de Vader, en als de Waarheid, en het Leven op dien Weg.

En zó zullen wij geleid worden, om te bespreken, dat Christus voor Zijn volk alles is, wat hier op de weg voor hen vereist wordt, hetzij tot rechtvaardigmaking, hetzij tot heiligmaking, en hoe het volk gebruik van Hem moet maken, als zijnde alles, of als zijnde ons van Gode geworden tot wijsheid, gerechtigheid, heiligmaking en verlossing.

Eer wij tot de woorden in het bijzonder komen, zo laat ons die aanzien, als betrekking hebbende op de woorden van Thomas, in het voorgaande vers, waarin hij weinig minder deed, dan tegenspreken hetgeen Christus gezegd had in het 4de vers, en wij zullen daaruit verscheidene zeer troostlijke lessen leren, als namelijk:

Vooreerst. Dat Jezus Christus zeer teder is jegens hen, die Hem volgen, en dat Hij hen niet zal verwerpen noch verwijten, wegens iedere zonde, waardoor zij Hem vertoornen en Zijn Geest bedroeven; maar Hij gaat vele feilen vriendelijk voorbij, als Hij bevindt, dat zij niet hardnekkig zijn in hun misvatting, noch verkeerd in hun weg. Want hoe vriendelijk en zachtmoedig gaat Hij hier voorbij, dat Thomas weinig beter doet dan Hem tegenspreken, daar Hij bevindt, dat Thomas hier sprak, niet uit kwaadaardigheid en halsstarrigheid, maar uit onwetendheid en misvatting. En de reden hiervan is.

1^e Dewijl Christus onze zwakheid en broosheid kent, en van een teder hart is, en daarom het gekrookte riet niet wil breken, Jes. 42:3. Hij weet wel, dat een ruwe en harde behandeling ons zou verpletteren en geheel in stukken breken.

2° Zijn ingewanden zijn vol van barmhartigheid; Hij weet medelijden te hebben met hen, die van de weg af zijn, en kan aangedaan zijn met gevoel van onze zwakheden; Hebr. 4:15 en Hebr. 5:2.

Gelijk deze waarheid aan de ene zijde allen zou aanmoedigen, om Hem voor hun Leidsman te verkiezen en zich over te geven aan Hem, die zo teder is voor die Hem volgen; zo zou zij ook aan de andere zijde dienen tot bestraffing van hen, die genegen zijn kwade en harde gedachten van Hem te koesteren, alsof Hij een harde Meester ware en kwalijk te volgen. En zij zou alle mensen terughouden van de minste gedachte te hebben over zijn gebrek aan tederheid en mededogen; maar voorts,

Ten andere. Wij zien, dat zwakheden en verdorvenheden die in de gelovigen uitbreken, wanneer die oprecht en eenvoudig voor de Heere worden gelegd, Hem niet zullen wegdrijven, maar Hem te meer verbinden, om te helpen en bij te staan; daar bleek veel van de zwakheid en verdorvenheid van Thomas in hetgeen hij zei. Nochtans toen dezelve oprecht en eenvoudig voor Christus werd gesteld, niet uit een geest van tegenspraak, maar uit een begeerte om te leren, zo is Christus er zo ver af, om hem weg te stoten, dat Hij veeleer zich te meer uit liefde en teerhartigheid neerbuigt, om hem beter te onderwijzen, en de weg meer volkomen open te leggen. En dat:

1°. omdat Hij ons maaxsel en onze gestalte wel kent, hoe nietig en broos wij zijn, en indien Hij met ons zou handelen naar onze dwaasheid, wij ras vernield zouden worden.

2°. Hij is niet, gelijk de mensen, haastig, lichtvaardig en trots, maar vriendelijk, liefhebbend, teder en vol medelijden. Het is zijn ambt en eigen werk, een Onderwijzer te zijn van de onwetenden, een Helper in onze zwakheden en broosheden en een Medicijnmeester, om onze zweren en wonden te verbinden en te genezen.

Wie zou zich dan niet gewillig overgeven aan zulk een Leraar, die de zondaars niet wil verstoten, noch telkens aan zichzelf overgeven, als hun verdorvenheden Hem daartoe zouden tergen! En welk een dwaasheid is het van velen dat ze ver af staan van Christus om hun zwakheden en van Hem afgeschrikt worden door hun machteloosheid, daar wij, hoe meer bedorvenheid wij zouden vinden, des te meer naar Hem toe zouden lopen? Het is tijds genoeg van Christus weg te gaan, als Hij ons wegstoot en zegt, dat Hij niet meer met ons te doen wil hebben. Ja, Hij wil ons toelaten te blijven staan, nadat wij, als het ware driemaal uitgesloten zijn. Alleen, laat ons toezien, dat wij onszelf niet goedkeuren in onze verdorvenheden; dat wij die niet verbergen, onwillig om daarvan te scheiden; dat wij die niet hardnekkig aan de hand houden, noch ons in dezelve vestigen, maar dat wij die openleggen voor Hem, en handelen met Hem in oprechtheid, ongeveinsdheid en eenvoudigheid.

Ten derde. Wij zien verder, dat onwetendheid, oprecht beleden en voor Christus opengelegd, de ziel in de rechten weg stelt, om meer onderwijzing te verkrijgen. Thomas, nadat hij rechtuit, gelijk hij meende, in de eenvoudigheid van zijn hart, zijn onwetendheid beleden had, was toen op de goeden weg om onderwijzing te ontvangen. Want dit is Christus' werk, de onwetenden te onderwijzen en de ogen der blinden te openen. Waarom zijn wij dan zo dwaas, dat wij onze onwetendheid voor Hem verbergen, en onzen staat en toestand voor Hem bedekt houden? Waarom prijst ons dit Christus' school niet zoveel te meer aan? Waarom gedragen wij ons niet als rechtgeaarde scholieren, begerig om te leren? Maar,

Ten vierde. Wij mogen hier leren, dat onze kwade staat en onze ongestalten, in Christus' hand gesteld, een opmerkelijke uitkomst, en een profijtelijken uitslag zullen hebben, naardien Christus hier aanleiding neemt, dat Thomas zijn staat niet zonder enige vermenging van verdorvenheid openlegt, om de waarheid voller en klaarder dan te voren open te leggen. Want:

1°. Hierdoor geeft Christus een open verklaring van de heerlijkheid Zijner macht, barmhartigheid, goedheid, wijsheid, enz.

2°. Hij heeft gelegenheid om een bewijs te geven van Zijn Goddelijke kunst en heerlijke bekwaamheid, om zieke zielen te genezen en gebroken benen sterker te maken dan zij ooit waren.

3°. Aldus volbrengt Hij krachtadig Zijn edele oogmerken en volmaakt Zijn werk op een wijze, die strekt om de mens te vernederen, door zijn zwakheden en feilen te ontdekken, en om zich te verheerlijken in Zijn goedheid en liefde.

4°. Aldus triomfeert Hij meer over de Satan en verbreekt Zijn werken op een voortreffelijker en heerlijker wijze.

5°. Aldus toont Hij, hoe Hij wonderlijk alles kan doen samenwerken ten goede van Zijn uitverkorenen, die Hem liefhebben en volgen.

6°. Ja, aldus verbindt Hij de zielen, om zich over Zijn Goddelijke wijsheid en kracht te verwonderen, om minder te wanhopen aan de toekomstige tijd, wanneer het hard mocht schijnen, om Zijn grote en wonderlijke genade en zijn oneindige kracht en wijsheid te erkennen, die de dood uit het leven kan voortbrengen, en ook om gevoeliger te zijn voor de weldaad, en dankbaar voor dezelve.

O gelovige! wat stof van blijdschap is hier! Hoe gelukkig zijt gij, die uzelf aan Hem overgegeven hebt! Uw slechte staat kan tot úw voordeel keren; Hij kan uw onwetendheid, met een vermenging van verdorvenheid uitgelaten, tot wasdom van uw kennis doen strekken. Loof Hem hiervoor. En blijf met blijdschap en tevredenheid onder zijn besturing en in zijn school. En tegelijk, zijt niet kleinmoedig, laat uw toestand van onwetendheid en verdorvenheid zijn, zoals hij wil, stel Hem die voor in oprechtheid en eenvoudigheid des harten, en dan moogt u in uw zwakheden roemen, opdat de kracht van Christus op u ruste, 2 Kor. 12:9, want u zult ter rechter tijd zien, welk een voordeel de oneindige wijsheid en liefde daardoor tot uw ziel kan brengen.

Kan dit niet een sterke beweegreden zijn, om vreemdelingen aan te dringen, zich aan Hem over te geven, die lieflijk aanleiding zal nemen uit hun feilen en gebreken, om hen voort te helpen op de weg. En welke verschoning kunnen zij hebben, die de roeping van het Evangelie daarlaten, en inderdaad zeggen, dat zij tot Christus niet willen komen, omdat hun toestand niet goed is. En och! dat de gelovigen niet soms werden weggeleid door deze dwaling, om afgeschrikt te worden van Christus, vanwege geziene en ontdekte zwakheden.

Ten vijfde. Het is opmerkelijk, dat gelijk de discipelen menigmaal veel van hun vleselijke begrippen uitten over het Koninkrijk van Christus, alsof hetzelfde bestond in een vleselijke, uitwendige, prachtige, aanzienlijke en uit dien hoofde begeerlijke staat, zo ook hier veel van deze vleselijke mening schulde onder deze erkenning en vraag van Thomas. En de Heere, die hun gedachten wel wist, trekt hen hier wijselijk van die begrippen af, en bepaalde bij een andere zaak, om ons te leren, dat het ons het best, het nuttigst en het voordeligst is, veel bezig te zijn in de overdenking en onderzoeking der nodige grondwaarheden van de weg tot de Vader. Want,

1. Hier is het zelfstandige voedsel der ziel; andere begrippen zijn maar ijdel, en maken menigmaal de staat der ziel erger; maar het onderzoek hiervan is altijd stichtelijk.

2. Het rechte verstand van deze en andere grondwaarheden zal niet opgeblazen maken, maar de ziel nederig houden. En zal haar werkzaam en vlijtig in haar plicht maken.
 3. De vrucht van deze betrachtting is voordelig en blijvend.
 4. Het rechte besef dezer waarheden zal de ijdelheid ontdekken van andere valselijk genaamde wetenschappen, en de dwaasheid om onze tijd met andere dingen door te brengen.
 5. Het rechte verstand dezer grondwaarheid, zal ons de andere waarheden te beter helpen verstaan.
 6. De misvatting omtrent deze of dergelijke grondwaarheid, of de onkunde daarvan, is gevaarlijker dan de onwetendheid of een misgreep omtrent andere dingen.
- Och! of dit ons allen leerde, in ootmoedigheid veel zulke nodige grondwaarheden te onderzoeken, en ons te wachten voor een zekere ijdelheid, om naar kennis te staan, waarvan de vrucht geen andere is, dan ons op te blazen met hoogmoed en verwaandheid.

Ten zesde. Wij mogen hier kennis nemen van hetgeen dienen kan tot ontdekking der misgreep van Thomas, en wat de grond is van Christus' zeggen, vers 4, hetwelk Thomas weinig minder dan tegensprak, vers 5, namelijk, dat zij, die enige kennis van Christus hadden, naar de mate der kennis van Hem, de hemel en de weg naar de hemel kenden. Waaruit wij deze waarheden zien:

Ten eerste. De mensen kunnen enige dadelijke kennis van Christus hebben, en nochtans voor een tijd zeer verward zijn in hun begrip en besef omtrent Hem. Zij kunnen Christus enigermate kennen, en nochtans zich als grote vreemdelingen aanzien in de kennis van de hemel, en menigmaal klagen over hun onwetendheid omtrent de rechten weg ten hemel.

Ten tweede. Waar de minste mate is van ware kennis van Christus, met liefde tot Hem en begeerte om Hem meer te kennen, daarvan zal Christus kennis nemen, al is het bedekt met een menigte misvattingen, en vergezeld van veel onwetendheid, zwakheid en verwardheid. Hij ziet niet, gelijk de mens ziet; hetwelk een goede tijding is voor sommige eenvoudige lieden, die zwak in de kennis zijn, en niet machtig, om goede rekenschap te geven van de kennis, die zij hebben. Nochtans, één ding kunnen zij zeggen, dat Hij, die alles weet, ook weet, dat zij Hem liefhebben.

Ten derde. De bedoelingen van Gods genade met de Zijnen, zijn verscheiden. Sommigen geeft Hij een groter, anderen een mindere mate van kennis der verborgenheden van het Koninkrijk der hemelen, en aan één en dezelfde persoon geeft Hij de ene tijd meer dan de andere tijd. Verscheiden zijn Zijne openbaringen en uitlatingen van genade en liefde. Kleine beginselen kunnen eindelijk tot veel opwassen. Thomas en de andere discipelen hadden maar weinig klaar en onderscheiden besef van de weg der zaligheid door Jezus Christus. En nochtans, eer alles gedaan, was, verkregen zij een grote mate van verstand in de verborgenheden Gods, zodat wij gezegd worden op het fundament der apostelen gebouwd te zijn, waarvan Christus Jezus de uiterste Hoeksteen is, Efése 2:20. Dit diende de beste welmatigheid te leren, om niet te oordelen over allen naar zichzelf, of te menen, dat Gods weg met hen een standaard of een regel moet zijn, waarnaar men over al de anderen moet oordelen, alsof zijn wijze van handelen een en dezelve ware met allen.

Ten vierde. De kennis van Christus is alles; kent Hem, en u kent de hemel en de weg daarheen. Want op dit fundament maakte Christus waar, wat Hij gezegd had van hun weten, waar Hij ging, en welke de weg is, en beantwoordde de tegenwerping, die Thomas voorstelde, namelijk, *omdat Hij de Weg* enz. was, en zij kennis van Hem hebbende (hetwelk hier voorop gesteld wordt) waren niet onwetende van de plaats,

waar Hij heenging, noch van de weg, die daarheen leidde. De kennis dan van Jezus Christus is het ware kort begrip van alle zaligmakende kennis. Hierom is het eeuwige leven, Hem te kennen, Joh 17:3. Die Hem kennen, kennen de Vader, Joh 14:7 en Joh 11:19. Die Hem zien, zien ook de Vader, Joh 14:9. Hij is in de Vader, en de Vader in Hem, Joh 14:10, 11; Joh 10:38; Joh 17:21. En zo Hem kennende, kenden zij de hemel, want wat is de hemel anders, dan de tegenwoordigheid en heerlijke openbaring des Vaders. Want als Christus spreekt van Zijn gaan ten hemel, dan zegt Hij, *dat Hij naar de Vader ging*. Zo Hem kennende, kenden zij de weg, hoe Christus als onze Borg, ons Hoofd, en onze Voorspraak, ten hemel zou zijn, en hoe wij moeten volgen.

Laat dan een mens nog zoveel kennis en verstand hebben van alle kunsten en wetenschappen en diepten der natuur en geheimen van staat en van al de beschouwing van de godsdienst, indien hij geen kennis heeft van Christus Jezus, zo weet hij niets, gelijk hij behoort te weten.

En aan de andere zijde, laat een arme ziel, die oprecht is en enige kennis en verstand van Hem heeft, tevreden zijn, al kan zij geen rede voeren en redetwisten, noch spreken over de gewetensvragen, gelijk sommige anderen; indien wij Hem kennen, is weinig daaraan gelegen, al zijn wij onwetend in vele dingen, waardoor wij minder geacht worden door anderen. Hier is het rechte richtsnoer, waardoor wij een rechte schatting kunnen maken van onze eigen, of van anderer kennis. De ware regel, om de kennis daaraan te beproeven, is, niet fijn gesponnen begrippen en onderscheiden uitdrukkingen, maar harts-kennis van Hem, in Wie al de schatten van wijsheid en kennis verborgen zijn, Kol. 2:3.

O! hoe droevig is het, dat wij niet meer ingenomen zijn met deze studie, die de naaste weg voor ons zou zijn, om alles te weten! Waarom geven wij ons geld uit voor hetgeen geen brood is en onze arbeid voor wat ons niet nuttig zal zijn? Waarom slijten wij onze tijd en geest in deze wetenschap, en deze of die kunst te leren, daar wij, helaas! nadat wij met veel arbeid en moeite het verst daarin gekomen zijn, nooit één haarbreed nader aan de hemel of de zaligheid zijn. Ja, het zou nog al wel zijn, indien wij niet verder af waren. Och! Dat wij eindelijk wijs waren, aan dit éne, dat nodig is, kunnen-denken, en kunnen opgewekt worden om meer van Hem te leren, en dit tot het onderwerp van al onze studie en arbeid te maken!

HOOFDSTUK II.

Van de woorden zelf in het algemeen.

Wij komen nu tot de woorden zelf, waarin Christus vaststelt, dat Hij:

- 1°. Is de Weg,
- 2°. De Waarheid,
- 3°. Het Leven en
- 4°. Dat niemand komt tot de Vader dan door Hem.

Hieruit leren wij deze twee dingen in het algemeen.

Eerst. De ellende van de gevallen mens van nature. Die kan in weinig woorden niet uitgedrukt worden. Deze woorden tonen deze bijzonderheden daarvan aan, welke wij maar zullen verhalen:

1. Dat hij is een geboren vijand van God, levende ver van God, uit kracht van de vloek van het verbroken verbond des levens, gemaakt met Adam.
2. Dat hij uit zichzelf noch kan, noch wil tot God wederkeren; zijn Weg ligt niet in zichzelf, hij heeft een ander nodig, om zijn Weg te zijn.
3. Dat hij is een blind, dwalend schepsel, genegen om bijwegen in te slaan en te dwalen; ja, hij heeft het afzwerven lief; hij doolt van moeders buik aan, sprekende leugen,
4. Hij kan de waren Weg niet onderscheiden, maar is vol vooroordelen daartegen en vol misvattingen; hij is niets dan een klomp dwaling.
5. Hij is wettisch dood en dadelijk dood, hoe kan hij dan thuis komen? Hoe kan hij in de Weg wandelen, al wordt deze hem aangewezen?
6. Zijnde nu gekomen op de Weg, zo is hij zoveel flauwten, bezwijkingen en verslappingsen onderworpen, dat hij, tenzij hij nieuwe opwekking krijgt, op de Weg moet blijven liggen en vergaan.

Met één woord, zijn ellende is zodanig, dat ze niet kan uitgedrukt worden, hoe weinig het ook geloofd en ter harte genomen, of gezien, beklaagd en beweend wordt.

Om nu een grond te leggen voor onze volgende reden, wilde ik het vaste, doorgaande en gevoelige besef hiervan aandringen, zonder hetwelk geen gebruik of toepassing van Christus zal zijn. Want de gezonden hebben de Medicijnmeester niet nodig, maar de zieken. *En Christus is niet gekomen om te roepen rechtvaardigen, maar zondaars tot bekering*, Matth. 9:12; Markus 2:17. Ja, zelfs gelovigen dienden te leven in het gezicht van deze zaak en hun zwakheid niet te vergeten. Want, hoewel deze verandering in hen gewrocht is, zijn ze toch niet volmaakt, maar hebben Christus nodig, "als de Weg, de Waarheid en het Léven", tot Hij hen inbrengt en op de troon neerzet en hen kroont met de kroon des levens. O, hoe gelukkig zijn zij, die niet één stap moeten voortgaan, zonder deze Leidsman, hen leidend bij de hand, of liever, hen dragend in Zijn armen! Laat dan allen, die Christus willen gebruiken, gedenken, wat zij waren en wat zij zijn, en houden het verse gevoel van hun zwakheid en ellende opdat zij, ziende hoe zij Hem nodig hebben, beter in staat mogen zijn, om naar Hem uit te zien om hulp en vervulling, en dat ze meer onderscheidend mogen zijn in hun toepassing van Hem.

Het tweede, dat wij hier in het algemeen leren, is, dat Christus een volmaakt Middelaar is, volkomen voorzien voor al onze noden. Is er een tussenstand tussen ons en de Vader, Hij is de Weg, om ons samen te brengen. Zijn wij van de Weg

afgedwaald, Hij is ons de Weg; zijn wij blind en onwetend, Hij is de Waarheid; zijn wij dood, Hij is het Leven. Aangaande deze zijn volheid en volkomenheid, dienen wij deze dingen op te merken:

1. Dat Hij volkomen wèl voorzien is van alles, wat wij nodig hebben, de Weg, de Waarheid, en het leven. Hij heeft ogenzalf, kleding, goud in het vuur beproefd: want de Geest des Heeren is op Hem, en heeft Hem gezalfd, enz. Jes. 61:1

2. Hij is recht gepast voorzien, niet alleen hebbende een volheid en alle volheid, zodat alles van Hem te verkrijgen is, wat wij nodig hebben, maar ook een rechte gepaste volheid, beantwoordende en recht passende op ons geval. Zijn wij van de Weg af, Hij is de Weg; zijn wij dood, Hij is het Leven, enz.

3. Hij is rijkelijk voorzien van dit recht gepaste goed; Hij heeft niet alleen wijsheid en kennis, maar schatten daarvan, ja al de schatten daarvan. Kol. 2:3. Daar is volheid in Hem, ja het heeft de Vader behaagd, dat in Hem al de volheid wonen, zou, Kol. 1:19. Ja, de volheid der Godheid woont in Hem lichamelijk, Kol. 2:9.

4. Hierdoor is het dan een algenoegzame volkomenheid en volheid. Want wij worden gezegd volmaakt te zijn in Hem. Kol. 2:10. En Hij wordt gezegd alles, en in allen te zijn, Kol. 3:11. Hij vervult alles in allen, Eféze 1:23.

5. Het is ook een vergenoegende volheid. Het oog wordt niet verzadigd van zien, noch het oor van horen; de geldgierige wordt niet verzadigd van goud, noch de eierzuchtige van eer; maar altijd roepen zij met de bloedzuiger: *geeft, geeft!* Maar de mens, die Christus krijgt, is vol; hij zit neder en roept: *genoeg, genoeg!* En geen wonder! Want Hij heeft alles. Hij kan niet meer begeren. Hij kan niet meer zoeken want wat kan hem ontbreken, die volmaakt is in Hem?

6. Hier is datgene, wat antwoorden kan op al de tegenwerpingen van een ziel, en deze zijn soms niet weinige. Indien zij zeggen, dat zij de Weg tot de Vader niet kunnen weten, zo is Hij de Waarheid, om hen te onderwijzen, en hun die te leren, en hen zo daarop te brengen. En indien zij zeggen, dat zij op dien Weg niet kunnen wandelen, noch een stap daarop voortgaan, maar dat ze zullen verflauwen en bezwijken, ten onder raken en daarop neervallen, dan beantwoordt Hij dat. Hij is het Leven, om het leven in hen te geven en te houden, en om hen te doen wandelen door een nieuw beginsel des levens in hen te stellen.

O! Driemaal over-gelukkig zijn zij, die tot Hem hun toevlucht hebben genomen! Het is hun licht, alle tegenwerpingen en beschuldigingen des Satans en van een vals hart te beantwoorden. Het is hun licht, Christus daartegenover te stellen, om alles te beantwoorden. En aan de andere zijde, wie kan de ellende van hen uitspreken, die vreemdelingen van Jezus zijn? Hoe zal hun gebrek vervuld worden? Hoe zullen zij de aanklachten, beschuldigingen, twijfelingen, vrezes, tegenwerpingen en ontmoedigingen beantwoorden, die in hun Weg voorkomen? O! Zou ons dit de Weg des Evangelies niet liefelijk, en Christus aan ons dierbaar maken?

Is het niet een wonder, dat zulk een algenoegzaam Middelaar, die machtig is volkomen zalig te maken allen, die door Hem tot God komen, zo weinig begeerd en gezocht wordt, en dat er zo weinigen zijn die Hem omhelzen en aannemen, gelijk Hij in het Evangelie wordt aangeboden?

Hoe kan dit verantwoord worden in de dag der rekening? Welke verschoning kunnen de ongelovigen nu hebben? Is het niet alles in Christus te vinden) wat hun behoefte vereist? Is Hij niet een volmaakt Middelaar, volkomen van alles wat wij nodig hebben voorzien? Is niet de rijkdom van Zijn volheid op al Zijn bedelingen geschreven? De monden der ongelovigen moeten dus voor eeuwig gestopt zijn.

DERDE HOOFDSTUK.

Hoe Christus de Weg is, in het algemeen.

IK BEN DE WEG.

Nu komen wij er toe, om meer in het bijzonder van de woorden te spreken.

Vooreerst, daarvan *dat Hij een Weg is*. Doordat ons oogmerk is, de Weg aan te wijzen, hoe Christus te gebruiken in al onze noden, benauwdheden en zwaarigheden, die op onze Weg ten hemel zijn, en in het bijzonder de wijze aan te tonen, hoe de gelovigen Christus zullen gebruiken in al hun bijzondere noden, om zo door geloof in Hem te leven, in Hem te wandelen, in Hem op te groeien, in Hem te vorderen en voort te gaan tot de heerlijkheid. Het zal niet tevergeefs zijn, te spreken van deze volheid van Christus voor de ongelovigen, naar dat de gelegenheid zal aanbieden; omdat dit het ander te klaarder helpen zal.

Eer wij kunnen aanwijzen, hoe iemand Christus kan gebruiken, moeten wij iets er van spreken hoe nodig zij Hem hebben, en hoe Hij bekwamelijk, ten volle, rijkelijk en tot voldoening voorzien is voor hun behoefte, en dit zal de Weg om Christus te gebruiken, klaarder maken.

Terwijl Christus zegt, *Ik ben de Weg*, toont Hij ons deze dingen aan:

Eerst. Dat de mens nu van de Heere vervreemd is, en in een dwalende staat. Hij is van God geweken, hij is afgevallen en weggegaan; allen zijn ze van de weg afgeweken, Rom. 3:12. Zij dwalen zo vlug zij geboren zijn, sprekende leugen, Psalm 58:4. Ja, dit niet alleen, maar wij hebben van nature het afzwerven en weglopen van God lief; gelijk Jeremia klaagt over dat snode volk, Jer 14:10. Van nature verdraaien wij onze wegen, gelijk de lichte snelle kemelin, Jer 2:23, en lopen hier en ginds, maar zien nooit naar Hem om. Ja, wij zijn gelijk degenen, waarvan gesproken wordt, Baan 21:14, aan de kennis Zijner wegen hebben wij geen lust; wij willen Zijner niet, Psalm 81:12; wij versmaden Zijn bestraffingen, Spr. 1:30.

Och, hoe droevig is dit! En toch hoeveel droeviger is het, dat dit niet geloofd, noch eens opgemerkt wordt. En dat het niet geloofd wordt, blijkt. Want

1. Hoe zeldzaam is het, dat men mensen ontmoet, die niet een goed welgevallen hebben en vergenoegd zijn met zichzelf en met hun staat. Zij danken de Heere, dat het al wel is met hen. Zij hebben geen klachten. Zij zien geen gebrek, geen noden. Zij zijn verwonderd dat de mensen klagen over hun staat, over hun boze hart, of over hun gevaar en nood, zij verstaan die zaken niet.

2. Vinden wij het volk niet zeer gerust en tevreden, al blijven zij in de gemeente der doden, Spr. 21:16. Zij slapen in een gezonde huid, omdat zij geen gevaar zien; de gedachte van hun staat berooft hun nooit van één nacht rust. Zij hebben geen beschuldigingen, alles is in vrede met hen, want de sterke man bezet zijn huis.

3. Hoe zelden vindt men het volk, zich oefenende in deze zaak, en daarmee bezig in hun gedachten, hetzij dat zij alleen zijn, hetzij in gezelschap met anderen? Of dat ze eens ernstig daaraan denken en daarop letten, ja dat ze maar over de zaak onrustig zijn.

4. Hoe zelden ziet men een ziel hierover verslagen en verootmoedigd! Wie wandelt hieronder als onder een last? Wiens ziel bloedt, op de gedachten hieraan? Wordt hierover wel getreurd?

5. Waar hoort men dat: *Mannen broeders, wat zullen wij doen, om zalig te worden?* Hoe zullen wij op de rechte Weg komen? Waar is die goede oude Weg, opdat wij daarop wandelen mogen? Weinige zulke vragen en gevallen zijn er, die het geweten ontroeren. En geen wonder, want er is een diepe slaap op hen.

6. Hoe komt het dan, dat er zo weinig geluisterd wordt naar de aanwijzing van de weg? Zeker, werd deze natuurlijke staat wel opgemerkt, een gerucht van de zekere en veilige Weg zou veel meer welkom zijn, dan het nu is. Christus zou door Zijn boden menigmaal niet tevergeefs moeten roepen, zeggende: *dit is de Weg, keert u herwaarts!* Hiervan is nu genoeg gezegd, om te overtuigen van deze onwetendheid en ongevoeligheid; maar het is Zijn Geest, die de wereld van zonde overtuigt, Joh 16:8. Hij moet deze overtuiging krachtig toepassen.

Ten tweede; het wijst ons dit aan, dat de weg des mensen niet in zichzelf is, Jer 10:23. Dat is, dat niets, wat hij kan doen, hem een weg kan of zal zijn tot de Vader. Want Christus is de Weg, uitsluitende alle andere middelen en wegen; de mens kan ook niets doen, om zich op de Weg te helpen. Want,

1. Zijn weg is als donkerheid, Spr. 4:19; hij weet niet beter; hij is daarmee tevreden; daar slaapt hij, en rust hij.

2. Hij kan niet begeren, en hij begeert ook niet weer te keren; hij haat verbeterd te worden.

3. Ja, hij meent, dat hij veilig is, niemand kan hem overtuigen van het tegendeel; de Weg schijnt hem recht, al is het einde van die ook de dood, Spr. 14:12; 16:25.

4 Een ieder heeft zijn eigen bijzondere weg, waartoe hij zich keert, Jes. 53:6; het een of het ander, waarin hij welgevallen heeft, en hetgeen hij denkt, dat hem overvloedig daardoor zal helpen; daarop rust hij, en wat dat gewoonlijk is, zullen wij terstond horen.

5. Op deze zijn weg, die toch een valse weg is, vertrouwt hij, Hos. 10:13. Hij leunt er op, weinig wetende, dat die hem eindelijk begeven zal, en dat hij en zijn hoop en vertrouwen zullen vergaan.

Is het dan niet vreemd, wanneer men ziet, dat mannen en vrouwen gaan uitzien, om de weg te zoeken, gelijk er staat, Jer 2:36, alsof zij die kunnen uitvinden, alsof zij van zichzelf op die Weg kunnen geraken? Welk een beklagenswaardig schouwspel is het, te zien dat de mensen zich vermoeien, zelfs met leugens, Ezech. 24:12, en elk zijns weegs gaat dwalen! Jes. 47:15.

Maar welke zijn die valse en leugenachtige wegen, waarin de mensen zich vermoeien, en al te vergeefs, die zij verkiezen, en waarop zij vertrouwen, en toch zijn ze niet op de weg, die veilig en zeker zal bevonden worden?

Ik antwoord:

Het zal niet licht zijn, die allen op te rekenen; wij zullen er sommigen noemen, die de voorname en algemene zijn, als namelijk,

1. Goede voornemens en besluiten, waarmee zich velen bedriegen, menende dat dit alles is, wat vereist wordt. Maar helaas, Al hun voornemens zijn gelijk Efraïms goedheid, gelijk de morgenwolk en vroegkomende dauw, die vlug verdwijnt; hun voornemens worden vlug afgebroken en vlug vernietigd, omdat ze zonder raad

genomen zijn, Spr. 15:22. Velen berusten hierin dwaselijk, dat ze een goede zin hebben om beter te doen en hun wegen te verbeteren. En zij nemen voor, na die of die tijd zullen zij een nieuwe wijze van leven beginnen, maar hun voornemens komen nooit tot enige uitvoering. En eindelijk vergaan zij en hun voornemens.

2. Sommige overtuigingen en inwendige beschuldigingen; het Woord dringt nu en dan diep in, en zware en scherpe bezoeken van de Heere doen hun hart zover aan, dat ze wel zien, het is niet wel, maar zij moeten met Saul uitroepen: *ik heb gezondigd*, 1 Sam. 15:24, en zij vorderen niet verder; òf deze overtuigingen sterven wederom, òf zij werken geen verdere verandering. En die arme zielen menen, omdat zij bij die predicatie, of bij dat Avondmaal enige van deze overtuigingen en scherpe beschuldigingen hadden, dat het dan al goed met hen is, beelden zij zich in. Hoewel Judas scherper overtuigingen kon hebben, dan zij ooit hadden, ja ook Felix, Hand. 24:25.

3. Overtuigingen, achtervolgd door een soort van verbetering; sommigen kunnen zich verschrikkelijk hiermee bedriegen, en besluiten, dat alles recht met hen is, en dat de Weg waarop zij zijn, veilig en zeker is; omdat zij overtuigingen hebben gehad, die krachtadig zijn geweest, dat ze hun veel hebben doen verbeteren, en in vele dingen hen als omgekeerde mensen, mannen en vrouwen doen worden; daar hun Weg, helaas, maar een Weg der duisternis is en blijft. Het is Christus niet; nooit zijn ze tot Hem gekomen. Herodes, horende Johannes de Doper prediken, had zijn eigen overtuigingen, want hij deed vele dingen, Markus 6:20.

4. Velen rusten op hun uitwendige burgerlijkheid en zedelijkheid, of ontkennende heiligheid. Zij kunnen van grove fouten niet beschuldigd worden, en dat is de Weg, waarop zij rusten. Helaas, kon niet een boze Farizeeër evenveel zeggen, als zij, namelijk *dat hij geen rover, geen onrechtvaardige, geen overspeler was, noch zodanig als de tollenaar?* Lukas 18:11. Hoeveel heidenen zullen in dit opzicht dezulken te boven gaan, die belijden Christenen te zijn! Nochtans leefden en stierven zij als vreemdelingen van de rechte Weg tot de zaligheid. Zie, wat die arme jongeling zeide, Lukas 18:10.

5. Sommigen komen verder als tot burgerlijkheid, en geraken tot een soort uiterlijke heiligheid en uitwendige verrichting van godsdienstige plichten, als horen, lezen, bidden, ten Avondmaal gaan, en hierop rusten zij, en gaan echter verloren, want dat is maar hun eigen weg; het is de rechte Weg niet. Hadden de dwaze maagden ook geen lampen, en wachtten zij niet met de anderen? Matth. 25. Zullen niet velen in die dag zeggen: *Wij hebben gegeten en gedronken in Uw tegenwoordigheid, en Gij hebt geleerd in onze straten? Aan wie Christus zal antwoorden: Ik ken u niet, vanwaar gij zijt; gaat van Mij, al gij werkers der ongerechtigheid*, Lukas 13:26, 27. Waren de Joden niet veel bezig in plichten en uiterlijke instellingen? En zie, nochtans, hoe de Heere die allen verwerpt, Jes. 1:11-15 en hoofdstuk 66:3.

6. Veel kennis bedriegt er velen. Zij menen, omdat zij kunnen praten over de godsdienst, spreken over gewetensgevallen, Schriftuurplaatsen kunnen verhandelen, en dergelijke, dat het daarom alles wel met hen is, daar het helaas, een glibberige grond is, om op te staan. De Farizeeën zaten op de stoel van Mozes, en leerden soms een gezonde leer, en waren nochtans in hun hart vijanden van Jezus, Matth. 23. Zullen niet te dien dage velen zich de hemel willen bepleiten, door te zeggen, dat zij in Zijn

Naam geprofeteerd hebben? Matth. 7:22. Daar is een kennis die opblaast, 1 Kor. 8:1. Daar zijn er enigen, wier kennis schijnt werkzaam en praktikaal te zijn, en niet enkel beschouwend. Enigen kunnen de besmettingen der wereld ontvlieden, door de kennis van de Heere en Zaligmaker Christus Jezus, en nochtans wederom daarin verstrikt en overwonnen worden, zodat hun laatste erger is dan het begin; zie 2 Petrus 2:20-22. Kennis is goed, dat sta ik toe, maar zij is Christus niet. En ze is de Weg tot de Vader niet. En velen helaas, leunen daarop en worden eindelijk bedrogen.

7. Een soort van schijnernst in de verrichting der plichten en in God te zoeken, bedriegt er velen. Zij menen het, omdat zij zichzelf niet bewust zijn van hun veinzen, maar zij zien zich aan, als ernstig in wat zij doen, en denken dat daarom alles wèl is. Zegt Christus niet, *dat niet een ieder, die zegt, Heere, Heere, zal ingaan in het Koninkrijk der hemelen*, Matth. 7:21. Dat is, niet een iegelijk, die zijn verzoeken vernieuwt, en zijn begeerten verdubbelt, roept, en nogmaals en telkens roept, en het als het ware niet overgeven wil. En nochtans missen zij hun verwachting. Schenen de dwaze Maagden niet ernstig en vlijtig, als zij volhardden in het wachten met de anderen, en eindelijk riepen: *Heere, Heere, doe ons open?* En nochtans werden ze buiten gehouden. Velen bemerken niet, dat er een *heimelijke* en verborgen geveinsdheid is, waarin sommigen kunnen zijn, en het niet weten, zowel als er *grove* huichelarij en veinzing is, die licht bemerkt kan worden. Zullen niet velen zoeken in te gaan, die niet kunnen? Matth. 7:13 Lukas 13:24, 25.

8. Velen kunnen zich hiermee bedriegen, dat zij voor goede ernstige Christenen worden aangezien door andere vrome wel onderscheidende lieden en predikanten; en dat zij zich inschikkelijk en fraai gedragen, dat niemand anders over hen kan oordelen, of zij zijn goede ernstige zoekers van God. Maar helaas, de dag komt, die veel dingen zal ontdekken. En menig mens zal bedrogen wezen door zich zelf en door anderen. *Niet die zichzelf prijst, maar die de Heere prijst, is beproefd.* 2 Kor. 10:18. Daarom wekt Paulus Timotheüs op, dat hij zich Gode beproefd voorstelle, 2 Tim. 2:15. De mensen zien alleen op de buitenste zijde, en kunnen in het hart niet zien; maar God doorzoekt het hart. En het is licht mensen te bedriegen.

9. Sommigen kunnen menen in een veilige en zekere Weg te zijn, dat zij anderen in godsdienstige plichten te boven gaan, en veel bezig zijn in buitengewone plichten, daar helaas, hun hart verrot kan zijn. De Farizeeër vastte tweemaal ter week, Lukas 18:12, en was toch maar een vijand van Christus. O, hoe bedrieglijk is het hart des mensen!

10. Inwendige vrede en gerustheid in het geweten kan sommigen bedriegen. En zij kunnen menen, dat alles recht met hen is, omdat ze niets tegen de drang van hun geweten doen. Hun hart beschuldigt hen niet van valsheid en veinzing in hun handeling tegenover God en de mensen, maar zij doen alles naar hun licht. Buiten twijfel sprak die jongeling volgens *zijn oordeel en licht*, toen hij zei, al deze dingen heb ik onderhouden van mijn jeugd af, Lukas 18:21. Paulus zegt van zichzelf, Hand. 23:1, *dat hij met een goed geweten voor God geleefd had, tot die dag toe*, daardoor verstaande, dat zelfs toen hij een onbekeerde Parizeer was, hij zijn geweten geen geweld gedaan had, nog iets lijnrecht daartegen gedaan had, maar altijd volgens zijn licht gewandeld had.

11. Een Weg van ijver kan er velen bedriegen, die denken, dat hun staat buiten twijfel goed is, omdat zij ijveren voor hun Weg, en hun ijver, menen ze, is een zuivere ijver voor God. Was niet Paulus, terwijl hij een Farizeeër was zeer ijverig, toen hij uit ijver voor zijn Weg de gemeente vervolgde? Filip. 3:6. *Zie mijn ijver voor de Heere*, kon Jehu zeggen, 2 Kon. 10:16. De Joden hadden een ijver Gods, maar niet met verstand, Rom. 10:2. Christus zegt ons dat zij, die de Apostelen ter dood toe zouden vervolgen, zouden denken, dat ze Gode een goede dienst deden, Joh 16:2.

12. Sommigen kunnen ook buiten allen twijfel stellen, dat ze op de rechte Weg zijn, omdat ze nauwkeuriger zijn in al hun wegen dan anderen, en zelfs met hen geen gemeenschap of gezelschap willen houden, zeggende gelijk in Jes. 65:5, *Houdt u tot uzelf, en genaakt tot mij niet. Want ik ben heiliger dan gij. Dit toch is een rook in Gods neus en een vuur, de gansen dag brandende.*

13. Sommigen kunnen berusten en zich bedriegen, omdat ze ver gekomen zijn, en meer dan gewone bevindingen hebben, daar wij helaas, zien, tot welk een hoogte sommigen kunnen komen, en nochtans niets bevonden worden. Dat zulke zielen met beving lezen dat woord van Paulus, Heb 6:4, 5, waar wij zien, dat sommigen kunnen verlicht worden om te smaken de hemelse gave, de Heiligen Geest deelachtig te zijn, te smaken het goede Woord Gods en de krachten der toekomstige eeuw, en nochtans verworpelingen bevonden worden.

Vele zulke valse wegen kon ik aanhalen, waarin de mensen zich behagen. Hierdoor kan ieder wel zien, dat hij reden heeft, om gedurig zich zelf te doorzoeken en te beproeven. Het is een vreselijke zaak, hierin bedrogen te worden. En het is het best, het op de proef te stellen, terwijl het nog mogelijk is de zaak verholpen te krijgen. En velen zullen vrezen en beven, als zij zien dat zij nog zover niet gekomen zijn als velen die nog zonder Christus neerzitten, en al hun arbeid verliezen. Och, kon dit de mensen aanzetten tot een ernstig onderzoek en beproeving van zich zelf en van de natuur van die Weg, waarop zij zijn, en waarop zij voor het tegenwoordig rusten!

Ten derde.

Wij moeten hier opmerken, dat er maar één ware en levende Weg is. Daar is maar één Middelaar tussen God en de mens, 1 Tim. 2:5, één Middelaar voor het Oude en Nieuwe Testament, het zaad der vrouw. Hoewel des Heeren bedelingen met Zijn volk op die één Weg verscheiden kunnen zijn; gelijk Zijn wijze van handelen met Zijn volk onder de Wet verschillend is van Zijn wijze van handelen met Zijn volk onder het Evangelie. En Zijn bedelingen met bijzondere gelovigen, hetzij onder de Wet of onder het Evangelie, zijn niet dezelfde in alles.

En dit diende ons te leren, onze eigen wegen te verlaten en te komen op deze enige Weg. Het moest hen die op deze Weg zijn, bewegen, om te staan naar éénheid en overeenkomst met elkaar. En echter niet te besluiten, noch te denken, dat Gods Weg met hen in alle dingen gelijk moet zijn. Ja, al is des Heeren Weg met hen verschillend van zijn Weg met anderen, als zijnde meer duister, troosteloos en bitter, laat hen toch gerust en stilzwijgend zijn voor de Heere, en erkennen zijn goedheid, die hen op die enige Weg Jezus Christus gebracht heeft, en hen daar houdt.

Maar, ten vierde.

De voorname zaak, en die ons hier terstond voorkomt, is deze, dat Jezus Christus is de Weg tot de Vader, de éne en enige Weg, de opperste en voortreffelijke Weg, en Hij alleen is de Weg, daar is geen andere. *Ook is de zaligheid in geen ander. Want daar is geen andere naam onder de hemel gegeven onder de mensen, door wie wij moeten zalig worden.* Hand. 4:12.

Om dat klaar open te leggen, zullen wij een weinig van deze vier dingen spreken, en aantonen,

- I. Eerst: Wat onze staat is, en hoe nodig wij een Weg hebben.
- II. Ten andere. Hoe Christus aan deze onze staat beantwoordt en een geschikte Weg voor ons is.
- III. Ten derde. Hoe Hij alleen deze Weg is en onze behoefte voldoet.
- IV. Ten vierde. Welke de buitengewone voordelen en bijzonderheden van deze Weg zijn.

En dit zal de weg banen, opdat wij klaar aantonen, hoe Christus door de arme zondaars als een Weg gebruikt moet worden.

- I. Wat het eerste hiervan aangaat, namelijk ons tegenwoordig ongeval en nood, daarvan is tevoren iets gesproken. Wij zullen alles tot deze twee hoofden brengen.
 - ? Het eerste is onze staat van schuld, en afscheiding van God, wegens de zonde en schuld.
 - ? Het andere is onze staat van goddeloosheid en vijandschap tegen God.

Wat het eerste aangaat, wij mogen kennis nemen van deze dingen:

1. Dat de oorspronkelijke en dadelijke zonde ons van God heeft gescheiden en uit Zijn gunst heeft gebannen, en uit die staat van gunst en vriendschap gestoten, waartoe wij eens verhoogd waren in Adam.
2. Dat wij onder Gods vloek en toorn zijn, en uit de tegenwoordigheid des Heeren gebannen, door een droevig maar rechtvaardig vonnis volgens de Wet, en zijn wij onder de dood.

Aangaande het andere, wij moeten acht nemen op deze bijzonderheden:

1. Dat wij onrein en besmet zijn met zonde, en dagelijkse ongerechtigheid.
2. Dat wij onwetend zijn omtrent de rechte Weg, om tot de gunst van God weer te keren, zoekende voor onszelf vele vonden.
3. Dat wij machteloos zijn tot enige goede daad, of bevolen plicht.
4. Dat wij niet alleen machteloos, maar ook onwillig zijn, om iets te doen, dat goed is, om op de Weg te komen, als Hij ons aangewezen is. Ja, wij zijn vijanden Gods door de boze werken, en hebben een aangeboren haat tegen al Zijn wegen.
5. Wij begeren niet verlost te worden uit die staat, waarin wij zijn; daar liggen wij en slapen wij graag, en begeren niet opgewekt, noch wakker gemaakt te worden.
6. Wij zijn onder de macht en het bevel des Satans, die ons van de Weg leidt, ja ons tot ons verderf voortdrijft op de verkeerde weg.

Deze dingen zijn klaar en kunnen niet geloochend worden. Zij hebben geen verdere bevestiging nodig, hoewel zij, helaas, van velen weinig geloofd en ter harte genomen worden.

Ten andere. Wat aangaat hoe Christus aan onze staat en nood beantwoordt. Hij is ons een Weg, om ons uit die beide te helpen, uit onze staat van schuld en afscheiding, én uit onze staat van goddeloosheid en vijandschap.

Vooreerst. Hij helpt ons uit onze staat van schuld en afscheiding:

1. Door onze schuld en zonde weg te nemen, zijnde voor ons tot zonde geworden, daar Hij geen zonde kende, opdat wij mochten worden gerechtigheid Gods in Hem, 2 Kor. 5:21, Hij heeft de grote bres tussen God en ons aangevuld met Zijn lichaam, en heeft daarvan, als het ware, een brug gemaakt, waarover wij tot de Vader mogen gaan. Wij gaan nu in het heiligdom door het bloed van Jezus, op een verse en levende Weg, welken Hij ons ingewijd heeft door het voorhangsel, dat is, door Zijn vlees. Hebr. 10:19, 20. Wij zijn nu nabijgebracht door Zijn bloed, Eféze 2:13, zodat wij door Hem wederom hersteld zijn in vriendschap met God, en met Hem één geworden zijn. *Want Christus, de Middelaar, heeft ze beide één gemaakt, verzoenende beide Joden en Heidenen met God, in één lichaam, door het kruis, de vijandschap gedood hebbende,* Eféze 2:16.

2. Door de vloek en de toorn, die wij waardig waren, weg te nemen, zijnde een vloek voor ons geworden, Gal. 3:13, zodat Hij onze vrede is geworden, en wij door Hem een toegang hebben door één Geest tot de Vader, en niet meer vreemdelingen en bijwoners zijn, maar medeburgers der heiligen en huisgenoten Gods, Eféze 2:14, 18, 19. Hij is ons voorgesteld tot een verzoening door het geloof in Zijn bloed, Rom. 3:25 1 Joh. 2:2; 1 Joh. 4:10. *Door Hem hebben wij nu verzoening gekregen,* Rom. 5:11.

Ten tweede. Hij helpt ons uit onze staat van goddeloosheid en vijandschap.

1. Door onze vuilheid en onreinheid weg te nemen, door ons te wassen en te reinigen in Zijn bloed, Eféze 5:26, 27 Kol. 1:22, Hebbende genade voor ons verworven, worden wij in Hem gezegend, met alle geestelijke zegeningen, Eféze 1:3. Hij past Zijn verdiensten toe, legt de grond van genade en heiligheid in de ziel, en bevordert het werk der doding en levendmaking; de oude mens door Zijn Geest dodende, reinigt en wast Hij ons door zijn verdienste op krachtdadige wijze. Hierom worden wij gezegd, *met Hem gedoopt te zijn in Zijn dood, en met Hem begraven door de doop in de dood, opdat wij in nieuwigheid des levens zouden wandelen, dat onze oude mens met Hem gekruist, opdat het lichaam der zonde teniet gedaan worde, opdat wij voortaan de zonde niet meer dienen,* Rom. 6:3, 4, 6. En wat onze dagelijkse zwakheden en struikelingen betreft, waardoor wij onszelf verontreinigen, Zijn bloed is een geopende fontein voor het huis Davids en voor de inwoners van Jeruzalem, tegen de zonde en tegen de onreinheid, Zach. 8:1, En tot deze Fontein brengt Hij ons door de Geest der bekering, die Hij als een verhoogde Vorst verleent, Hand. 5:31.

2. Onze: onwetendheid en blindheid neemt Hij weg, daar Hij gegeven is tot een licht der heidenen. Jes. 42:6; 49:6; Lukas 2:32. Hij is gezonden, om de blinde ogen te openen, Jes. 42:7, om de gevangenen uit hun donkere gevangnissen te brengen, Jes. 61:1 en cap. 42:7. Ja, Hij is gezalfd tot dat einde, zodat degenen, die in duisternis wandelen, een groot licht zien, en die in het land der schaduwen des doods wonen, met het licht zijn beschenen, Jes. 49:1 Matth. 4:15. En Hij geeft ogenzalf, Openb. 3:18.

3. Hij is in staat, om onze machteloosheid weg te nemen, zodat wij door Hem alles kunnen doen, Filip. 4:13. Als wij zwak zijn, dan zijn wij sterk in Hem, die onze

sterkte is en in ons leeft, 2 Kor. 12:10; Gal. 2:20. Hierom werkt Hij in ons het willen en het werken naar Zijn welbehagen, Fil. 2:13.

4. Hij neemt ook onze natuurlijke afkerigheid, onwilligheid, goddeloosheid en haat tegen zijn wegen, weg, makende Zijn volk gewillig, op de dag van Zijn heirkraft, Psalm 110:3. Hij neemt ook weg de vijandschap die in ons is, Kol. 1:20, 21, en verzoent ons met God en met Zijn wegen, zodat ons hart zich liefelijk daarin voegt, en wij worden zeer gewillig en vrolijk, om in dezelve te wandelen, ja om op de weg Zijner geboden te lopen, omdat Hij onze harten verblijdt, Psalm 119:32.

5. Hij neemt daarenboven weg onze begeerte en gewilligheid, om te blijven liggen in onze natuurlijke staat, door ons van het schrikkelijke gevaar daarvan te overtuigen door de Geest der overtuiging, waardoor Hij de wereld van zonde overtuigt; Joh 16:8 en Hij besnijdt ons oor, om te horen, en maakt ons gewillig, om te luisteren naar de raad Gods.

6. De kracht en heerschappij des Satans verbreekt Hij, door de gevangenis gevangen te nemen, Eféze 4:8 Psalm 68:18, en het huis van de sterke te beroven. Want Hij is gekomen om de werken des duivels te verbreken, 1 Joh. 3:8, en heeft de overheden en machten uitgetogen, Kol. 2:15. Aldus leidt Hij hen uit als een Overste der zaligheid en als een overwinnaar, hebbende de prijs betaald. Hij verlost ook door kracht en gezag, uit de hand van deze geweldenaar.

Aldus zien wij, hoe Hij aan onze staat en nood beantwoordt, en hoe Hij een geschikte Weg voor ons is. En hoewel dit niet in twijfel getrokken wordt, wordt het toch weinig geloofd en opgemerkt, en veel minder in praktijk gebracht.

Wat de derde bijzonderheid aangaat, namelijk *dat Hij alleen deze Weg is*, en aan onze staat hier beantwoordt, daarover behoeft niet veel gezegd te worden. Daar het klaarblijkelijk is bevestigd door de bevinding van alle geslachten en door het missen van de verwachting der dwazen, die andere wegen hebben gezocht.

De engelen in de hemel kunnen ons werk hier niet doen. Zij kunnen de gerechtigheid voor ons niet voldoen. Zij hebben geen kracht over ons hart, om dat te keren, zoals zij willen. Ja, zij kennen onze geheime gedachten niet; deze binnenkamer is voor hen gesloten, en als een bijzonder recht voor God alleen bewaard.

Het bloed van stieren en bokken kan het niet doen. Want de apostel zegt ons, dat het onmogelijk is, dat hetzelfde de zonde zou wegnemen, Hebr. 10:4 Dat bloed, gestort volgens de Wet, reinigde alleen uitwendig; maar het is alleen Christus' bloed, daardoor afgeschaduwde, hetwelk dadelijk reinigt, zodat wij geheiligd worden door de offerande des lichaams van Jezus Christus, eenmaal geschied, Hebr. 10:10.

Niets van onze moeite of arbeid kan hier helpen De Heere zal geen welgevallen hebben in duizenden van rammen, of tienduizenden van oliebekken; Hij zal onze eerstgeborenen niet nemen voor onze overtreding, noch de vrucht onzes lichaams voor de zonde onzer ziel, Micha 6:7.

De ingestelde godsdiensten en middelen zullen het niet doen, noch enige vond van onszelf. Niemand kan door enig middel zijn broeder verlossen, of Gode een rantsoen voor hem geven. Want de verlossing der ziel is te kostelijk, en zij houdt op in eeuwigheid, Psalm 49:8, 9. Hij alleen heeft de prijs betaald. Al ons lijden, onze gebeden, tranen, arbeid, boete en dergelijke beduiden hier niets, zij kunnen de gerechtigheid niet voldoen voor één zonde.

Wat aangaat de vierde bijzonderheid, namelijk de geheel enige uitnemendheid van deze Weg, zie, deze dingen blijken hier klaar:

1. Dit is een Weg, die zichzelf kan ontdekken, en zichzelf kan bekend maken aan de dwalende reiziger. Christus Jezus is een zodanige Weg, die zeggen kan tot de zwerfende ziel: dit is de Weg, wandel daarin, Jes. 30:21. Geen weg kan dit doen. Dit is troostvol.

2. Deze Weg kan niet alleen zichzelf ontdekken aan de zwerfende reiziger, maar hij kan er de mensen ook op brengen. Christus kan de zielen tot zich brengen; als zij in haar dwalende staat voortlopen, kan Hij haar hart bewegen om zich tot de rechte Weg te keren: Hij kan tot dat einde genade in hun ziel uitstorten, werkende voornemens in haar, en zaaïende het zaad des geloofs en stuitende haar loop, die zij met geweld volgen, zodat zij omzien en bemerken, wat zij doen; gelijk het vorige goede tijding was voor de arme, blinde en verstandeloze schepselen, die dwaalden en niet wisten, waar zij gingen, is dit goede tijding voor de arme zielen die haar hart veelszins geneigd vinden, om te dwalen en af te zwerven.

3. Deze Weg kan ons doen wandelen in dezelve; indien wij weerspanning en hardnekkig zijn, kan Hij met gezag gebieden, want Hij is tot een Leidsman en Gebieder gegeven, Jes. 55:4 Liefelijk moest dit voor de ziel zijn, die belast is met een onbuigzaam, onhandelbaar en onverzettelijk hart, dat Hij als een Koning, Heerser en Gebieder, met gezag kan trekken of drijven, en ons doen volgen en lopen.

4. Deze Weg is zowel de Waarheid als de Weg. Zodat de ziel, die hier eens op komt, voor eeuwig veilig is; hier dwaalt men niet. De wandelende mensen, zelfs de dwazen, zullen op deze Weg niet dwalen. Jes. 35:8. *Hij zal de blinden leiden door de weg, die zij niet geweten hebben, Hij zal ze doen treden door de paden, die zij niet gekend hebben; Hij zal de duisternis voor hun aangezicht tot licht maken, en het kromme tot recht: deze dingen zal Hij hun doen, en Hij zal ze niet verlaten*, Jes. 42:16.

5. Deze Weg is ook het Leven. En kan Hij de bezwijkende en vermoeide reiziger levend maken. Hij geeft de moeden kracht, en vermenigvuldigt de sterkte dengenen, die geen kracht hebben. Ja, Hij vernieuwt hun kracht, en doet hen opvaren met vleugelen, gelijk de arenden; hij doet lopen en niet moede worden, wandelen en niet mat worden, Jes. 40:29, 31. O, wie zou op deze Weg niet willen wandelen? Wat kan de mens moedeloos maken, die hier wandelt? Wat kan hij vrezen? Geen weg kan de vermoeiden mens levend maken en verkwikken; deze Weg kan het doen. Ja, hij kan levend maken een, die als dood is, en doen hem voortgaan met verse wakkerheid en veerkracht.

6. Uit dit alles volgt, dat deze Weg een zeer gemakelijke vrolijke, begeerlijke en troostrijke Weg is. De mens is hier veilig, en hij mag zingen in de wegen des Heeren, Psalm 138:5, want de wegen der wijsheid zijn wegen der liefelijkheid, en al haar paden zijn vrede, Spr. 3:17.

Uit al hetwelk wij (eer wij tot de bijzonderheden komen) in het algemeen deze plichten kort zullen aanwijzen, die natuurlijk bij wijze van nuttigheid daaruit vloeien.

Vooreerst.

O, hoeveel reden is hier voor ons, om ons te verwonderen, eensdeels, dat God zich ooit diep verlaagd heeft, dat Hij een Weg heeft gesteld, hoe de zondaars en weerspannigen, die goddeloos van God waren afgeweken, en verdienden van voor Zijn aangezicht en uit zijn gunst voor eeuwig verworpen te worden, weer terug mocht komen, en genieten de zaligheid en het geluk in de vriendschap en gunst van die God, die de eer van Zijn rechtvaardigheid had kunnen verkrijgen in ons verderf, en ons geenszins nodig had, noch iets, wat wij kunnen doen. Anderdeels. Dat Hij zulk een Weg heeft gesteld, dat Jezus Christus, Zijn enige Zoon, om te spreken, als een brug zou liggen tussen God en de zondige oproerlingen, en als een voetpad, opdat ze door Hem mochten wederkeren tot de grote God. Dat alle schepselen Gods over deze wonderbaar neerbuigende liefde Gods zich verwonderen, die zulken Weg heeft gesteld, en over de liefde van Christus, die laag heeft willen bukken, dat Hij deze Weg voor ons wilde worden, deze nieuwe en levende Weg. En dat Hij het vlees wilde aannemen, en Immanuël, God met ons worden, en zijn tabernakel bij ons oprichten, opdat Hij ons door dit voorhangsel van zijn vlees, een Weg zou inwijden, ... dat de Engelen zich verwonderen over deze nederdaling!

Ten tweede.

Hieruit kunnen wij een grond zien, om overtuigd te worden van deze dingen:

1. Dat wij van nature van de Weg af zijn, ver van de vrede en de gunst Gods, en op een weg, die ten dode leidt, en dat onze ellende en rampzaligheid, zolang het aldus is, niet kan uitgedrukt worden.
2. Dat wij niets van onszelf kunnen doen, al stellen wij al ons verstand in het werk, wij kunnen niet op een weg komen die ons te huis zou brengen.
3. Dat het dwaasheid voor ons is, een andere weg te zoeken, en onszelf te vergeefs te kwellen, te grijpen naar dit of dat middel, de toevlucht te nemen tot deze of die vond van onszelf, en in het einde dwazen bevonden te worden.
4. Dat onze uitzinnigheid zoveel te groter in deze is, dat wij ons willen keren tot onze eigen wegen, die ons zullen begeven, daar ons voor 's hands een zó edele voortreffelijke, en alleszins voldoende Weg bereid is.
5. Dat onze goddeloosheidsnood is, dat ons de Weg, die ons wordt aangewezen, niet behaagt, en wij die niet willen inslaan, noch daarop wandelen.
6. Dat deze Weg, die ook de Waarheid en het Leven is, alleen waardig is omhelsd te worden en alleen veilig 'en zeker is. Wij dienden overtuigd en overreed te zijn van de waardigheid, genoegzaamheid en wenselijkheid van deze weg. De rede kan deze dingen leren, maar de genade kan die alleen in het hart voeren, en die daar wortelen doen schieten.

Ten derde.

Wij kunnen hier onze verbintenis leren tot deze bijzonderheden;

1. Dat wij ons gaan afkeren van alle andere valse en bedrieglijke wegen, en daarop niet rusten.
2. Dat wij op deze Weg komen, al is de poort nauw en eng, Matth. 7:13; Lukas 13:24, dat wij strijden om in te gaan.

3. Dat wij ons voornemen, op die Weg te blijven, als daarop rustende en daarmee vergenoegd zijnde. Dat is, in Hem geworteld te worden, Kol. 2:7, in Hem te wonen, 1 Joh. 3:24, en in Hem of door Hem te leven, 1 Joh. 4:9.

4. Dat wij op deze Weg wandelen, Kol. 2:6, dat is, gedurig gebruik van Hem maken, en dat wij dan voortgaan op de Weg, in en door Hem, om in Hem te gaan van kracht tot kracht, trekkende al ons onderhoud uit Hem, door het geloof volgens het Verbond. En dit geeft te kennen, dat de ziel zich diende te wachten.

? Van ter zijde af te gaan van deze goede en gemakkelijke Weg.

? Van achterwaarts te gaan

? Van neer te zinken en te bezwijken op de weg.

Met één woord. Dit wijst ons op onze plicht, dat wij Christus, en Christus alleen zouden gebruiken, als onze Weg tot de Vader.

Dit leidt ons tot de bijzonderheden, waarvan wij een weinig zullen spreken.

Er zijn twee voornamen dingen, die ons in de Weg staan en ons verhinderen, om tot de Vader te naderen:

1. Ongerechtigheid en schuld, waardoor wij op wettische wijze gebannen zijn, van wege het verbroken Verbond en het rechtvaardig vonnis Gods volgens dat Verbond.

2. Goddeloosheid, onreinheid en onheiligheid, welke als een natuurlijke slagboom is, liggende op onze weg, omdat niets dat onrein is, bij Hem wonen of blijven kan, die te rein van ogen is, dan dat Hij ongerechtigheid zou kunnen aanzien. En niets dat onrein is, kan daar ingaan, waar Hij is moet men dan Christus gebruiken als een Weg, door beide deze hinderpalen heen. Wij hebben rechtvaardigmaking en vergeving nodig voor de een, en heiligmaking en reiniging voor de ander. Nu, Christus is de Weg tot de Vader, beide tot rechtvaardigmaking, door de vijandschap weg te nemen, onze staat te veranderen en onze ongerechtigheid en schuld af te wenden, waardoor wij lagen onder het vonnis der Wet, die zulke zondaars, als wij zijn, verwijst naar de hel. En tot heiligmaking, door ons van al onze besmettingen te reinigen, onze zielen te vernieuwen, onze vlekken en besmettingen af te wassen, enz. Daarom moet Hij ten opzichte van die beide gebruikt worden.

In het spreken over het eerste, zullen wij slechts kort zijn, omdat de Evangelische zuivere weg van rechtvaardigmaking door het geloof in Christus, door Gods genade, rijkelijk en overvloedig is opgelegd door vele waardige schrijvers, en dat onlangs, beide ten opzichte van het beschouwende, en het praktikale deel.

VIERDE HOOFDSTUK

Hoe Christus als de Weg te gebruiken tot rechtvaardigmaking.

Wat Christus heeft gedaan, om onze rechtvaardigmaking voor God te verkrijgen, te bezorgen en te weeg te brengen, is al verhaald. Namelijk, dat Hij in de plaats des zondaars stond, Zich voor hem verbindende als hun Borg, op zich nemende en eindelijk betalende het rantsoen, wordende zonde of een offerande voor de zonde en een vloek voor dezelve Zijn leven afleggende tot een rantsoen, om Gods gerechtigheid te voldoen. En dit heeft Hij bekend gemaakt in het Evangelie, roepende de zondaars, om Hem aan te nemen als hun enigen Middelaar, en om op Hem te rusten tot verkrijging van leven en zaligheid, en te gelijk hen bewerkende die tot de verkiezing der genade behoren, om dadelijk Hem aan te grijpen op de voorwaarde van het Verbond, en om Hem aan te vatten, in Hem te geloven, en op Hem te rusten als met Hem vergenoegd, en rustende op die enige Weg der zaligheid en rechtvaardigmaking, door een gekruiste Middelaar.

Voor hen nu die Christus willen gebruiken als de Weg tot de Vader in het stuk van rechtvaardigmaking worden deze dingen vereist:

Vooreerst. Er moet een overtuiging van zonde en ellende zijn. Een overtuiging van erfschuld, waardoor wij uit Gods tegenwoordigheid en gunst gebannen zijn, en in een staat zijn van vijandschap en dood, en de heerlijkheid Gods derven, Rom. 3:23, stervende, of komende onder het vonnis des doods, door de misdaad van één, Rom. 5:15, zijnde tot zondaars gesteld door de ongehoorzaamheid van één, vs. 19, en daarom onder de heersende macht des doods, vers 17, en onder dat oordeel, hetwelk over alle mensen kwam tot verdoemenis) vers 18. En een overtuiging van de oorspronkelijk aangeboren goddeloosheid, waardoor het hart vervuld is met vijandschap tegen God, en een hater is van Hem en van al Zijn wegen, staande in volle tegenstand tegen Hem en Zijn heilige wetten; Hem graag tegensprekende en wederstaande in al Zijn daden, versmadende en wedersprekende al Zijn vernederingen in liefde, hardnekkig weigerende Zijn goedheid en aanbiedingen van barmhartigheid, en volstrekt volhardende in weerspanningheid, en tegenstand des harten. Net alleen Zijn vriendelikheden en aanbiedingen van genade niet aannemende maar dezelve verachtende, en die onder de voeten vertredende, als verbitterd tegen Hem. Gelijk er ook moet zijn een overtuiging van onze dadelijke overtredingen, waardoor wij onze wegen nog meer zijn verdorven, verder van God afgedwaald zijn, en nog meer toorn op ons gebracht hebben, volgens het vonnis der Wet: *Vervloekt is een iegelijk, die niet blijft in wat geschreven is in de Wet, om dat te doen*, Deut. 27:26; Gal. 3:10.

Door welke weg deze overtuiging wordt begonnen en in de ziel aangevoerd, en tot welk een mate zij komen moet, kan ik nu niet verklaren. Alleen weet in 't kort, dat bij welke gelegenheid zij ook begonnen zij, - hetzij door een woord toegebracht tot het hart door de vinger Gods, of door een scherpe en snijdende handeling Gods, of door vrees voor de naderende dood, of door enige grove uitgebroken zonde, of dergelijke, - het een recht daadwerkelijke zaak is, een hartverbrekende overtuiging, niet algemeen en in het verstand alleen, maar bijzonder, klaar, het hart prikkelende en aandoende met vrees en schrik, makende, dat de ziel ernstiglijk en dadelijk deze zaak behartigt, en door de gedachten daarover ingenomen is, en angstig en ernstig uitroept: *wat zal ik doen om zalig te worden?*

En eindelijk, het is een overtuiging, die de ziel gewillig zal maken, om te luisteren en te horen, welke hoop van genade er is in het Evangelie, en om de Weg der zaligheid te omhelzen, die daarin wordt voorgehouden. De reden hiervan is, wat Christus zelf ons zegt: *De gezonden hebben de medicijnmeester niet van node, maar die ziek zijn*, Matth. 9:12. Hij is niet gekomen, om te roepen rechtvaardigen, dat is, de zulken, die rechtvaardig zijn in hun eigen ogen, maar zondaars, die nu niet meer gezond zijn in het hart, als geen kwaad of dreigend gevaar ziende, maar verslagen en doorstoken door het gevoel van hun verloren staat, zijnde door de zonde onder de zware toorn, en de wraak van de groten God, en ziende hun eigen verachtelijkheid, vervloektheid, goddeloosheid en redeloze dwaasheid, dewijl wij van nature God en Christus haten, Joh. 15:23, 24, 25, en een sterke natuurlijke afkeer hebben van de Weg der zaligheid door Jezus. Daarom zal ons niets dan een sterke en onvermijdelijke noodzakelijkheid drijven, om deze Evangelische band der liefde te omhelzen.

Ten andere. Er moet enige mate van verootmoediging zijn onder deze overtuiging. De ziel moet neergebogen en stom gemaakt zijn voor God, zodat er geen roemen meer is over haar goedheid en over haar gelukkige staat, geen hoge of grote gedachten van haar gerechtigheid. Want alles moet nu aangezien worden als vuile vodden, Jes. 64:6, hetgeen tevoren gewin was voor de ziel, moet nu schade gerekend worden, ja ook drek, Filip. 3:7, 8. De ziel moet neergeslagen zijn, en ver van hoge en verwaande gedachten van zichzelf of van iets, dat ze ooit deed of doen kan. *Want de Heere wederstaat de hovaardige, maar de nederige geeft Hij genade*, Jac. 4:6; 1 Petrus 5:5. Hij maakt de geest der nederigen levend, Jes. 57:15. Die zich vernederd zal verhoogd worden, Matth. 18:4 Matth. 23:12 Lukas 14:11; Lukas 18:14.

Ten derde. Er moet een wanhopen zijn om hulp of redding uit deze staat te krijgen door ons zelf, of door iets dat wij kunnen doen, een overtuiging van de onnuttigheid van alles onder de zon, tot onze uitredding. Geen verwachting van hulp van ons gemeend goede hart, van onze goede voornemens, goede daden van liefde, vele gebeden, de lof van anderen, ons eenvoudig of onschuldig wandelen, of van iets anders binnen of buiten ons, dat Christus niet is. Want zolang wij de minste hoop of verwachting hebben om ons eigen werk zonder Christus te doen, zullen wij nooit tot Hem komen; ons hart hangt aan die oude weg der zaligheid door de werken, dat wij niet kunnen verdragen om van iets anders te horen, of ons kunnen begeven tot iets anders. Kunnen wij de hemel maar verwerven door de weg der werken, wij zouden geen moeite, geen kosten, geen arbeid ontzien, ja wij zouden ons zelf willen overgeven aan veel pijnen en kwellingen, door geselingen, snijdingen, vasten, waken, en dergelijke; wij zouden onze eerstgeborenen niet sparen. Ja, wij zouden onze graven met onze eigen nagelen in een rotsteen graven en onze dagen verkorten, kunnen wij de hemel maar door dit middel verkrijgen. Zódanig is onze tegenkating tegen de Weg der zaligheid door een gekruiste Christus, dat wij alle wegen, eer dan deze, zouden verkiezen, het koste wat het kosten moet. Daarom, eer wij hartelijk Christus kunnen omhelzen, en Hem aannemen, moeten wij van al deze toevluchten der leugenen gespeend zijn, en zien dat er niets op die alle geschreven is, dan bedrog in verwachting, en dat al onze gebeden, vasten, roepen, plichten, verbeteringen, lijden, goede wensen, goede daden, enz. niets zijn in Zijn ogen, maar alleen zoveel tergingen in de ogen van Zijn jabsersheid, en verder oorzaken van onze ellenden.

Ten vierde. Er moet een redelijk, welberaden en vastbesloten verlaten zijn van alle dingen in onszelf, waaraan ons hart genegen is zich te vergapen. De ziel overtuigd

zijnde van de ijdelheid van alles, waardoor zij de zaligheid hoopte, moet nu voornemen dezelve los te laten, haar de rug toe te keren, haar met een voornemen des harten te verlaten, en tot haar zeggen: *henen uit!* Zoals er staat, Jes. 30:22. Dit is ons zelf te verloochenen, hetwelk wij doen moeten, eer wij Zijn discipelen worden, Matth. 16:24. Dit is ons vaders huis te verlaten, Psalm 45:11; ons rechteroog uit te steken, en onze rechterarm af te houwen, Matth. 5:29, 30. Dit verlaten van al onze vorige valse steunsels en uitvluchten moet vastberaden zijn, tegen veel tegenstand van binnen door de vleselijke en natuurlijke genegenheden des harten, en tegen veel tegenstand van buiten, door de verstrikkende ingevingen en bedrieglijke verzoeken des Satans. Het moet een werkelijk redelijke daad der ziel zijn, op vaste en doorgaande overtuiging van haar onnuttigheid, ja van haar gevaarlijkheid en verderfelijheid.

Ten vijfde. Er moet enige kennis zijn van de natuur van het Evangelisch Verbond, en van de Weg die God nu verkoren heeft, waardoor Hij Zijn genade in de zaligheid van arme zondaars zal verheerlijken.

Dat het God de Vader, Zoon en Heilige Geest goed gedacht heeft, tot eer van de vrije genade en wijsheid, in een Weg van gerechtigheid en barmhartigheid, Jezus Christus te zenden, om de menselijke natuur aan te nemen, en God en Mens te worden in twee onderscheiden naturen, in één Persoon voor eeuwig, en te worden onder de Wet, de vloek daarvan te ondergaan, de vervloekten dood des kruises te sterven, de gerechtigheid te voldoen, en het rantsoen te betalen tot verlossing der uitverkorenen, in het opnemen waarvan onze Heer een dienstknecht was, Jes. 42:1 Jes. 49:6 en Jes. 52:13; Jes. 53:11; Zach. 3:8; Matth. 12:18, die van God genoegzame bekwaamheid had tot al wat Hij ondernam, Jes. 42:1 Jes. 61:1, 2 Matth. 12:18, en een belofte ontving dat Hij Zijn zaad zou zien, en zijn dagen zou verlengen, etc. Jes. 53:10, 11.

Aldus was er een Verbond van verlossing tussen God en de Middelaar. De Middelaar, die het opnam, was verbonden alles te verrichten wat Hij op zich nam, en heeft dienvolgens ook gedaan. Want daar de Heere op Hem legde, of op Hem deed aanlopen de ongerechtigheid van ons allen, Jes. 53:6, heeft Hij ter rechter tijd onze smarten en droefenissen gedragen. Hij was verwond om onze overtredingen, en om onze ongerechtigheid was Hij verbrijzeld, de straf die ons de vrede aanbrengt was op Hem. Hij werd uitgehouwen uit het land der levenden, en geslagen om de overtredingen zijns volks. Hij maakte zijn ziel tot een zondoffer, en droeg de ongerechtigheden zijns volks, zijn ziel uitstortende in de dood droeg Hij de zonden van velen en bad voor de overtreders, Jes. 53:4, 5, 8, 10, 11, 12. Zodat hetgeen de Wet niet doen kon, omdat zij door het vlees krachteloos was, God zijn Zoon zendende in de gelijkheid des zondigen vleses, voor de zonde, - of door een offerande voor de zonde - de zonde veroordeeld heeft in het vlees, Rom. 8:3, opdat de gerechtigheid der Wet vervuld zou worden in ons, vers 4. Aldus maakte Hij Hem tot zonde, of tot een offerande voor de zonde, op dat wij mochten rechtvaardig worden in Hem, 2 Kor. 5:21. Hij is eens geofferd, om de zonden van velen te dragen, Hebr. 9:28. Hij heeft zich door de eeuwige Geest Gode onstraffelijk opgeofferd, vers 14. Hij zelf heeft onze zonden in Zijn lichaam gedragen op het hout, 1 Petrus 2:24

Er moet, zeg ik, enige kennis of verstand wezen van deze grote verborgenheid des Evangelies, waarin de veelvuldige wijsheid Gods bekend gemaakt wordt, Eféze 3:10; van dat edele voornemen Gods, om zijn Zoon op deze wijze te zenden, om de dood te sterven, opdat de veroordeelde zondaren mochten leven, en wederkeren tot Gods schoot, *als verlost niet met goud of zilver of vergankelijke dingen, maar met het dierbaar bloed van Christus als van een onbestraffelijk en onbevlekt Lam*, 1 Petrus 1:18, 19, zijnde verlost door het bloed, om Gode te worden koningen en priesters, 1

Petrus 2:9; Openb. 5:6, 10. De ziel moet hierin niet onwetend zijn, anders zal alles te vergeefs zijn. Ik bepaal niet, hoe onderscheiden en hoe volledig deze kennis moet zijn, maar gewis, daar moet zoveel kennis hiervan zijn als aan de ziel een grond van hoop zal geven, en haar in de verwachting der zaligheid door deze Weg, de rug zal doen keren tegen alle andere wegen, en zich gelukkig achten, indien zij deze kon verkrijgen, en wel verzekerd, indien zij daartoe eens kon geraken.

Ten zesde. Er moet een overtuiging zijn van de algenoegzaamheid, volkomenheid en voldoende bekwaamheid van de Weg der zaligheid door deze gekruiste Middelaar, of anders zal de ziel niet worden bewogen, om haar andere wegen te verlaten, en zich tot deze alleen te begeven. Zij moet er zeker van zijn, dat de zaligheid alleen langs deze Weg te verkrijgen is, en dat ze ongetwijfeld op deze Weg zal verkregen worden, opdat zij zich met vertrouwen op deze Weg begeve, en zoetelijk zinge in hoop op een edele uitkomst. En daarom moet ze geloven, dat Christus zowel dadelijk God als Mens is, en zowel een waarachtig Mens als God. Dat Hij ten volle wel voorzien is tot het werk der verlossing, daar Hem de Geest gegeven is zonder mate, en Hij ten volle en rijkelijk is aangedaan met alle hoedanigheden, die Hem in al onze noden geschikt, en hem bekwaam maken, om volkomen zalig te maken allen die door Hem tot God gaan, Hebr. 7:25. Dat Hij ons van God geworden is tot wijsheid, gerechtigheid, heiligmaking en verlossing, 1 Kor. 1:30. Dat Hem alle macht gegeven is in hemel en op aarde, Matth. 28:18. Dat alles onder Zijn voeten is gesteld, en dat Hij der gemeente is gegeven tot een Hoofd boven alle dingen, Eféze 1:22. Dat in Hem al de volheid woont, Kol. 1:19. Dat in Hem al de schatten der wijsheid en der kennis verborgen zijn, Kol. 2:3. Ja, dat in Hem al de volheid der Godheid lichamelijk woont, zodat wij in Hem volmaakt zijn, Die het Hoofd is van alle overheid en macht, vers 9, 10.

Ten zevende. De ziel moet weten, dat Hij niet alleen een bekwaam en algenoegzaam Middelaar is, maar dat Hij ook gewillig en vaardig is, om te verlossen en zalig te maken allen die willen komen. Want al de voorgaande bijzonderheden zullen haar droefheid maar vermeerderen, en haar te meer pijnigen, zolang zij meent door onwetendheid of ingeving des Satans, dat ze geen deel in die verlossing heeft, geen toegang daartoe, geen grond van hoop op de zaligheid daardoor. Daarom is het nodig, dat de ziel niet alleen een mogelijkheid beseffe, maar ook een bewijsbaarheid van hulp langs deze weg. En dat de bedeling van het Evangelie der genade, en de verkonding en aanbidding van dit goede nieuws aan haar, zoveel te kennen geeft. Dat de verdraagzaamheid Gods, zolang wachtende, en Zijn goedheid de aanbiedingen vernieuwende, dit bevestigt. Dat Zijn ernstig aandringen, Zijn sterke beweegredenen aan de ene zijde, en zijn scherpe bedreigingen aan de andere zijde, Zijn vernieuwde bevelen, Zijn vermenigvuldigde betuigingen, Zijn uitgedrukte droefheid en smart over hen, die niet tot Hem willen komen, Zijn verwijtingen en veroordelingen van hen, die hardnekkig weigerden, en dergelijke, buiten allen twijfel stellen zijn gewilligheid, om diegenen zalig te maken, die tot Hem willen komen. Ja, dat Hij de tegenwerpingen tegemoet komt, en hun alle verschoningen uit de mond neemt. Dit maakt de zaak klaar en openbaar, zodat zij, die niet komen willen, zonder verschoning verlaten worden, daar hun geen verandering in de weg ligt, dan hun eigen onwilligheid.

Ten achtste. De ziel moet weten, op welke voorwaarden Christus zich in het Evangelie aanbiedt, namelijk op voorwaarde van Hem aan te nemen, in Hem te geloven en op Hem te rusten, en dat wij op geen andere wijze deelgenoten kunnen worden van het goede, door Christus verkregen, dan door Hem aan te nemen gelijk

Hij in het Evangelie wordt aangeboden; dat is te zeggen, om niet, zonder prijs of geld, Jes. 55:1, onvoorwaardelijk, zonder terughouding, geheel en tot alle einden, enz. Want voordat dit bekend is, zal er geen omhelzen 'van Christus zijn. En voor dat er een omhelzen van Christus is, is er geen voordeel door Hem te hebben. De ziel moet aan Hem als aan een Man getrouwd zijn. Zij moet aan Hem verbonden zijn, gelijk de takken aan de wortel, met Hem verenigd, gelijk de leden met het hoofd, één met Hem geworden, één Geest, 1 Kor. 6:17. Zie Joh. 15:5; Eféze 5:30. De ziel moet Hem omvatten om alles, Hem aankleven bij alle gevaren, Hem aannemen en het zwaarste kruis, dat Hem volgt. Nu zeg k, de ziel moet kennis hebben van deze voorwaarden, want zij moet hier handelen met beraad en rede; met Christus een verbond te maken is een zwaarwichtig werk en vereist beraad, bezadigdheid der ziel, een redelijk voornemen, een volkomenheid des harten, en vergenoeging der ziel. Daarom moet de mens kennis hebben van de voorwaarden des nieuwen Verbonds.

Ten negende. Er moet een vergenoegen wezen in de voorwaarden van het Evangelie, en het hart moet dadelijk Christus omhelzen, gelijk Hij in het Evangelie wordt aangeboden. Het hart moet zich voor Hem openen, en Hem in zich opnemen, Openb. 3:20. De ziel moet Hem omarmen en aannemen, Joh. 1:12. De mens moet Hem aannemen als zijn Heer en Meester, Koning, Priester en Profeet; hij moet zich overgeven aan Hem, als zijn Leidsman en Bevelhebber, en zich voornemen Hem te volgen in alles, en aldus een overeenkomst met Hem sluiten. Want vóór dit gedaan is, is er geen vereniging met Christus, en eer er vereniging met Christus is, krijgt men geen deel aan de vruchten van Zijn verlossing, ten opzichte van de rechtvaardigmaking, geen vergeving, geen aanneming, geen toegang tot de gunst Gods, geen vrede, geen blijdschap in de Heiligen Geest, geen besprengd geweten en geen bekendmaking van liefde of gunst van Godswege.

Ten tiende. Er moet een leunen en rusten zijn op Hem en op Zijn volmaakte offerande. De ziel moet hier neerzitten als voldaan en berusten in Zijn volkomen bemiddeling. Dit is in Hem te geloven op Hem te rusten, Joh. 3:11; 1 Petrus 2:6, als een algenoegzame hulp. Dit is de last van een verbroken verbond, van een schuldig geweten, van verdiende toorn, van de vloek der Wet, enz. op Hem te werpen, opdat Hij die van ons wegdrage. Dit is de Heere Jezus aandoen, Rom. 13:14, om onszelf met Zijn gerechtigheid te bedekken voor het aangezicht der gerechtigheid, om in dit wapentuig te staan tegen de beschuldiging der Wet, des Satans en van een kwaad geweten. Dit is Hem te maken tot onze toevlucht tegen de storm van Gods toorn en tot een schaduw tegen de hitte van Zijn gramschap, Jes. 25:4, tot onze verberging tegen de wind, en tot een schuilplaats tegen de vloed, gelijk de schaduw eens grote rotssteen in een dorstig land, Jes. 32:2, als wij ons in Hem verbergen, als de volmaaktste Borg, die ten volle de gerechtigheid voldaan heeft. En begeren in Hem alleen gevonden te worden, niet hebbende onze eigen gerechtigheid, die uit de Wet is, maar die door het geloof van Christus is, de gerechtigheid, die uit God is door het geloof, Filip. 3:9. Dit is onze hand te leggen op het hoofd van het offer, als wij op deze offerande rusten, en daarop alleen de zaligheid verwachten. Dit is onszelf in Christus' armen te werpen, als vast besloten zijnde, door geen andere weg tot de Vader te gaan en geen andere gerechtigheid dan die van Christus voor Gods vierschaar te brengen. Dit is het geloof, ja de levende werking van het rechtvaardigmakend geloof.

Aldus wordt Christus dan gebruikt als de Weg tot de Vader in het stuk van rechtvaardigmaking, als de arme ontwaakte zondaar (overtuigd van zijn zonde en

ellende) van zijn eigen onbekwaamheid, om zichzelf te helpen, van de ongenoegzaamheid van alle middelen buiten Christus, van Christus' algenoegzaamheid, volvaardigheid en gewilligheid om te helpen, van de billijkheid en redelijkheid der voorwaarden, waarop Hij en het leven door Hem wordt aangeboden, nu vergenoegd en ten volle tevreden is met deze Weg, dadelijk alle andere wegen verzakende, hoedanig zij ook zijn mogen, en met hart en hand Jezus Christus omhelst, en Hem aanneemt, gelijk Hij in het Evangelie wordt aangeboden, om Hem tot alles te gebruiken, om op Hem te leunen, op Hem te rusten in alle gevaar, en in het bijzonder, om toevlucht tot Hem te nemen onder Zijn vleugelen en daar te rusten met welgevallen, vergenoegen en vermaak, om zich voor de toorn Gods te verbergen.

Maar men dient wel te weten, dat deze daad des geloofs, waardoor de ziel naar Christus uitgaat, en Hem aanneemt, en op Hem leunt, niet even gelijk is in allen. Want:

1. In sommigen kan ze levendiger, sterker, en werkzamer zijn, gelijk het geloof van de hoofdman, hetwelk met een conclusie kon redevoeren, Matth. 8:8 enz. Hetwelk Christus aanzag als een groot geloof, groter dan Hij ooit gevonden had, zelfs in Israël, vers 10. Gelijk het geloof van de Kanaänese vrouw, Matth. 15:21 enz. die geen weigeringen wilde aannemen, maar uit schijnweigeringen pleitredenen maakte, hetwelk Christus prees als een groot geloof, vers 28. Maar in anderen kan het zwakker en meer bezwijkend zijn, niet bekwaam om recht te besluiten tot haar eigen troost en sterkte, gelijk in Matth. 6:30, maar het is met veel vrees vermengd, gelijk Matth. 8:26, en met veel ongeloof, zodat de ziel moet uitroepen: *Heere, kom mijn ongeloof te hulp*, Markus 9:24

2. In sommigen kunnen de daden en werkingen van dit geloof klaarder en meer onderscheiden zijn, én voor hen zelf én voor geestelijke aanschouwers; in anderen kan het overdekt zijn met een menigte twijfelingen, ongeloof, jaloersheid en andere verdorvenheden, dat de werkingen des geloofs bezwaard of gans niet te bemerken zijn door hen of anderen, zodat er niets zal gehoord worden, dan klachten en vrezes, twijfelingen en tegenwerpingen.

3. In sommigen kan dit geloof sterke en merkbare werkingen hebben, door veel ontmoedigingen, tegenstand en een menigte zwarigheden heenworstelende, gelijk in die Kanaänese vrouw, Matth. 15, en met een volstreckte vastberadenheid door alles heengaande, met Job Hoofdstuk 15:15. *Al zou Hij mij doden, zal ik op Hem hopen*, nemende aldus het Koninkrijk der hemelen met geweld in. In anderen kan het zó zwak zijn, dat de minste tegenstand of ontmoediging genoegzaam kan zijn, om de ziel haar hoop te doen benemen, en om bijna te wanhopen om te overwinnen, en door alles heen te geraken.

4. In sommigen hoewel het niet sterk en geweldig, noch enigermate stout in Zijn werkingen schijnt, kan het toch vast, gevestigd, en welberaden zijn, op Hem te steunen, Jes. 26:3, 4, en op Hem te vertrouwen, Psalm 125:1, zich voornemende vast daarbij te blijven, komt het om, dan komt het om.

5. In sommigen kan het geloof nog zwakker zijn, uitgaande in sterk en hevig hongeren, Matth. 5:6. De ziel durft niét zeggen, dat ze gelooft, of dat ze Christus aankleeft en op Hem steunt. Nochtans durft ze zeggen, dat ze naar Hem verlangt, en

naar Hem hijgt, als ooit een hert schreeuwde naar de waterbeken, Psalm 42:1, 2. Zij verlangt en dorst naar Hem, en kan niet verzadigd worden door iets buiten Hem.

6. In sommigen kan het geloof zwak zijn, dat de ziel alleen kan bemerken, dat het hart naar Hem uitziet, op weinig minder fundament, dan een misschien; misschien zal zij geholpen worden, Jes. 45:22. Zij zien naar hem uit, om de zaligheid, overtuigd zijnde, dat er geen andere weg is. Besloten om geen anderen Weg in te slaan, nemen zij zich voor, aan Zijn deur te liggen, wachtende en uitziende, om het aangezicht des Konings eens te zien, en van zins, om daar te wachten, totdat zij sterven.

7. In sommigen kan het geloof zó zwak zijn, dat er niets meer kan bemerkt worden, dan een berusten in de voorwaarden van het verbond, een gewilligheid om de koop aan te nemen, en een hart dat daarin toestemt, hoewel zij niet durven zeggen, dat ze inderdaad hetzelfde omhelzen, ja niet durven zeggen, dat ze welkom zullen zijn, Openb. 22:17.

8. In sommigen kan het zó zwak en laag zijn, dat ze niet kunnen zeggen, dat ze enige rechte honger of begeerte naar Hem hebben, noch dat hun hart het verbond der genade recht en inderdaad toestemt, nochtans wilden zij er graag toe geraken, en zij roepen uit: *Och had ik vurige begeerten! Och had ik rechte honger!* Zij zijn onvergenoegd, en kunnen niet in vrede zijn met hun hart, omdat het niet meer begeert, niet meer hongert, niet meer toestemt, zodat, indien zij dit hadden, zij zich gelukkig en in goeden staat zouden rekenen.

En aldus zien wij, dat hun geloof zó laag is, dat het nergens klaarder schijnt, dan in klachten, omdat zij het missen. Daarom behoeft de arme zwakke gelovige niet zó moedeloos te worden, dat hij zou wanhopen, en de zaak als hopeloos en verloren overgeven; laat het geloof aankleven, ahangen en wachten; wat vandaag een zwak geloof is, kan binnen korte tijd sterker worden. Hij die de grond gelegd heeft, kan en zal het gebouw voleinden. Want al Zijn werken Zijn volkomen, en een zwak geloof, als het waarachtig is, zal zaligmakend zijn, en het zal een zaligmakende sterke Middelaar aangrijpen.

Daarenboven, wat aangaat de werking des geloofs op Christus' dood en offerande, om het geweten, de Wet en de Satan tot zwijgen te brengen, en om tegen de gerechtigheid Gods te staan, die wegens de zonde vervolgt. Soms kan zijn uitwerking sterk, onderscheiden, klaar, en vastberaden zijn. Op andere tijden kan zij zwak zijn, vermengd, of vergezeld met veel vrees, onzekerheid, twijfeling en wantrouwen, omdat men zijn eigen onwaardigheid ziet met veel feilen, twijfelingen aan de oprechtheid der bekering en dergelijke.

Dit is een voornamelijk zaak en van groot belang. Nochtans zijn velen daarover niet zeer ontsteld, noch Zijn in hun hart wat dat betreft zó werkzaam, als zij behoorden, bedriegende zichzelf met ijdele overdenkingen. Want:

1. Zij menen dat ze al hun dagen gelovigen waren; nooit twijfelden zij aan Gods genade en goede genegenheid, altijd hadden zij een goed hart voor God, hoewel zij nooit wisten, wat een ontwaakt geweten, of gevoel van Gods toorn was.
2. Of zij menen, omdat God barmhartig is, dat Hij zo gestreng niet zal zijn, dat Hij op al deze dingen, die de leraars eisen, zal staan, vergetende, dat Hij een rechtvaardig God is en een God van waarheid, die doen zal naar hetgeen Hij gezegd heeft.
3. Of zij stellen vast, dat het een lichte zaak is te geloven, en niet een zo zware zaak, als het genoemd wordt, niet bemerkende, noch gelovende, dat geen minder kracht

dan die, welke Christus weer uit de doden heeft opgewekt, het hart tot geloof kan bewerken.

4. Of zij nemen voor, dat zij het daarna zullen doen op een bekwamer tijd, de snode listigheid des Satans in deze niet beseffende, noch bemerkende, dat hun geloof niet in hun vermogen is, maar dat het een gave Gods is, en dat, indien zij de roeping Gods niet aanvaardden, maar hun hart in deze hun dag verhardden, God hen in Zijn rechtvaardig oordeel zal verblinden, dat dan deze dingen voor hun ogen zullen verborgen zijn, en die gelegenheid waarop zij voorwenden te wachten, nooit zal komen.

Och, dat zij, wie dit voornamelijk aangaat, kunnen aangezet worden, om deze Weg in te slaan, opmerkende:

1. Dat, tenzij ze deze Weg ingaan, zij niet kunnen behouden worden. De toorn Gods zal hen vervolgen, de bloedwreker zal hen overvallen; geen zaligheid is er dan hier.

2. Dat deze Weg de zekere zaligheid is; deze Weg zal onfeilbaar tot de Vader leiden. Want Hij behoedt op de Weg, en brengt veilig naar huis, Ex. 23:20.

3. Het is de oude en goede Weg, Jer. 6:16; al de heiligen die al tot de heerlijkheid gekomen zijn, hebben de bevinding hiervan.

4. Het is een verheven Weg en een Weg van gerechtigheid; die op deze Weg wandelen, zelfs de dwazen, zullen niet dwalen, Jes. 35:9, en indien de zwakke daarop wandelt, hij zal niet bezwijken, Jes. 40.

5. Dat tenzij dit gedaan worde, geen voordeel door Hem te verkrijgen is; Zijn dood en al Zijn lijden is tevergeefs ten opzichte van hen, die niet willen geloven, en tot Hem, als de Weg tot de Vader, willen gaan.

6. Ja zij, die in Hem niet willen geloven, zeggen metterdaad, of dat Christus niet gestorven is, noch een Weg geheiligd heeft door het voorhangsel zijns vleses, of dat al wat Hij gedaan en geleden heeft, niet genoegzaam is, om een ziel tot God te brengen, of dat zij hun eigen zaken wel zonder Hem kunnen doen, en dat het een dwaze en ijdele zaak was voor Christus, de dood tot dat einde te sterven, of eindelijk, dat zij naar de zaligheid niet vragen; het is hun onverschillig, of zij verloren gaan of behouden worden.

7. Dat zoveel hun aangaat, het gehele Evangelie ijdel is; al de instellingen, al de bedieningen der instellingen, al de moeiten der leraren, zijn allen tevergeefs.

8. Dat ten opzichte van hen, al de smekingen, beweegredenen, aanlokselen, verdraagzaamheid en lankmoedigheid van Christus, Zijn staan aan de deur en Zijn kloppen, totdat Zijn haarlokken nat Zijn van de dauw, tevergeefs zijn. Ja, zij worden smadelijk verworpen, versmaad, veracht en klein geacht.

9. Dat al de grote beloften door de zodanigen worden verworpen als onwaarachtig of als onwaardig, dat men die zou zoeken of hebben. En dat aan de andere zijde al de bedreigingen niet Zijn in acht te nemen, noch te vrezen.

10. Met één woord, dat de hemel en de gemeenschap met God niet waardig is, dat men die zoekt. En dat de hel, en de gemeenschap der duivelen niet waardig is, dat men die vreze; of dat er noch hemel noch hel is, dat het alles maar versieringen zijn, en dat er niets dergelijks is, als de toorn Gods tegen de zondaars; of dat deze niet veel te vrezen is.

Indien men vraagt: *welke grond hebben arme zondaars om Christus aan te vatten en Hem aan te grijpen, als zijnde van God geworden tot gerechtigheid?*

Dan antwoord ik:

1. Dat wij Hem zo volstrekt nodig hebben is een grond, om ons te dringen, dat wij zouden gaan, en hulp en redding zoeken; wij zien dat wij verloren zijn in onszelf, en daarom staat het ons vrij elders hulp te gaan zoeken.

2. Christus' algenoegzame volheid, waardoor hij een rijke Middelaar is, voorzien van al wat nodig is voor onze toestand en staat, hebbende een rantsoen tot voldoening der gerechtigheid aangebracht, is een genoegzame nodiging voor ons, om naar Hem te zien om hulp, en om te wachten aan Zijn deur.

3. Dat Hij van de Vader gesteld is, om de Middelaar des Verbonds te zijn, en in het bijzonder, om Zijn leven af te leggen tot een rantsoen voor de zonde, en dat Christus al Zijn ambten heeft opgenomen, en al de plichten van die verricht heeft, in overeenstemming met het Verbond der verlossing. Dit is een sterke bemoediging voor arme zondaars, om tot Hem te komen, omdat Hij zichzelf niet kan verloochenen, en Hij getrouw zal zijn in het uitvoeren van Zijn last.

4. Dat de Vader Hem ons aanbiedt in het Evangelie, en dat Hij zelf ons nodigt, die vermoeid en zwaar beladen zijn, ja dat Hij dezulken roept en beveelt tot Hem te komen in Zijn eigen en in zijns Vaders naam, onder bedreiging van Zijn en zijns Vaders toorn en eeuwige ongenade. Dat Hij verder opwekt en op voorwaarden van liefde verzoekt, door vele beweegredenen ernstig aandringt, Zijn gezanten uitzendt, om de arme zondaars van Zijnentwege te bidden, dat ze met God verzoend worden, en tot Hem terugkeren, om leven en zaligheid te hebben. Ja, dat Hij de zodanigen het verwijt, die niet tot Hem willen komen, dit alles is een genoegzame grond voor een gebrekkig zondaar, om deze aanbieding aan te grijpen.

En verder, om de arme zielen aan te moedigen, om tot Hem te komen, is alles zó wel beschikt in het Evangelie, dat daarin niets voorkomt, wat in het minst een struikelblok kan zijn, of een rechtvaardige grond van verschoning, om na te laten te geloven en deze aanbieding aan te nemen; alle mogelijke tegenwerpingen zijn tegengegaan voor hen, die maar gewillig zijn. De Weg is gebaad, en alle stenen des aanstoets zijn weggenomen, zodat zij, die niet willen komen, geen verschoning kunnen voorwenden.

- ? Zij kunnen de grootheid hunner zonde niet tegenwerpen. Want hoe groter hun zonden zijn, hoe meer zij iemand nodig hebben, die gezonden is om de zonde weg te nemen, en wiens bloed reinigt van alle zonden, 1 Joh. 1:7. Welk groot zondaar heeft Hij ooit geweigerd, die tot Hem kwam, en gewillig was om door Hem behouden te worden? Is er een enkel woord in het gehele Evangelie, dat grote zondaars uitsluit?
- ? Zij behoeven ook hun grote onwaardigheid niet tegen te werpen. Want Hij doet alles om niet, tot eer van Zijn vrije genade; nooit heeft iemand het goede van Hem verkregen om zijn waardigheid. Want nooit had iemand enige waardigheid?
- ? Zij behoeven ook niet tegen te werpen hun lang weigeren en weerstaan van vele roepingen. Want Hij zal degenen die gewillig zijn, verwelkomen, al ware het te elfder ure; die komt, Hij zal hem geenszins uitwerpen, Joh. 6:17.
- ? Zij kunnen ook hun veranderlijkheid, niet tegenwerpen dat zij niet zullen blijven staan bij het verbond, maar het verbreken, en met de hond wederkeren tot het uitbraaksel. Want Christus heeft op Zich genomen, allen die tot Hem komen, daardoor te brengen; Hij zal hen opwekken ten uitersten dage, Joh. 6:40. Hij zal hen heilig en zonder vlek of rimpel, of iets dergelijks Zichzelf voorstellen, Efése 5:27. Het verbond is ten volle voorzien met beloften, om die tegenwerping te weerspreken.

- ? Evenmin kunnen zij de moeilijkheid of onmogelijkheid om te geloven tegenwerpen, want dat is ook Christus' werk; Hij is de Werkmeester en Voleinder des geloofs, Heb, 12:2. Kunnen zij zich niet met vertrouwen op Hem werpen. Nochtans, indien zij kunnen hongeren en dorsten naar Hem en uitzien naar Hem, zal Hij dat aannemen. Ziet, of, *wendt u naar mij toe*, zegt Hij, *en wordt behouden*, Jes. 45:22. Indien zij niet op Hem kunnen zien, noch naar Hem hongeren en dorsten, indien zij echter gewillig zijn, zo is alles wel. Zijn ze gewillig, dat Christus hen behouden op Zijn wijze, en geven zij zich daarom gewillig aan Hem over, en zijn ze bereidwillig en tevreden, dat Christus door Zijn Geest meer honger en een levendiger geloof in hen werke, en dat Hij het willen en het werken naar Zijn eigen welbehagen voortbrengt; het is dan goed.

Maar men zal zeggen, *dat de voorwaarden, waarop Hij Zich aanbiedt, zwaar zijn.*

Ik antwoord, dat ik wel toesta, dat de voorwaarden zwaar zijn voor vlees en bloed en voor de trotse ongedode natuur, maar licht, zeer redelijk en voldoende zijn de voorwaarden voor die gewillig zijn om behouden te worden, op de wijze zoals God het meest zal verheerlijkt worden. Want:

Eerst. Van ons wordt geëist, dat wij Hem alleen zullen aannemen als onze Middelaar, en dat wij niemand bij Hem zullen voegen en niets met Hem vermengen. De verdorven natuur is hiervan afkerig, en wil ten minste iets van zichzelf met Hem vermengen, en niet op Christus alleen rusten. De verdorven natuur wil niet, dat de mens zich geheel verloochent en Christus alleen volgt. En hierdoor verliezen velen zichzelf en alles; omdat zij met de Galaten de Wet en het Evangelie onderen willen mengen, zelf iets willen doen tot voldoening der gerechtigheid, en Christus aannemen voor hetgeen overblijft; echter wil de Heere al de eer hebben, gelijk ook redelijk is. En Hij wil niet, dat iemand die met hem dele; Hij zal Zijn eer aan niemand geven. En is dit niet redelijk en licht? Wat kan hier tegengeworpen worden?

Ten tweede. Van ons wordt geëist, dat wij Hem geheel nemen, opdat Hij ons een volkomen Middelaar zij, als een Profeet om ons te leren, als een Koning om onze lusten ten onder te brengen, om ons te doen wandelen in Zijn wegen, en als een Priester om de gerechtigheid voor ons te voldoen, om voor ons te sterven en te bidden. Is het niet redelijk, dat wij Hem aannemen gelijk God Hem voor ons gemaakt heeft? Is er iets in Hem te verwerpen? Is er iets in Hem wat wij niet nodig hebben? Is het dan niet ten uiterste redelijk dat wij Hem geheel aannemen? Welk struikelblok is hier dan?

Ten derde. Van ons wordt geëist dat wij Hem om niet aannemen, zonder geld en zonder prijs, Jes. 55:1. Want Hij wil op generlei wijze gekocht zijn; opdat vrije genade moge vrije genade zijn, daarom wil Hij alles om niet geven. Het is zeker genoeg, dat de verdorvenheid graag wilde kopen al heeft ze niets om te geven. De hoogmoed wil niet bukken, om een vrije gift te ontvangen; maar kan iemand zeggen, dat de voorwaarden zwaar zijn, daar alles om niet wordt aangeboden?

Ten vierde. Van ons wordt geëist, dat wij Hem volstrekt zullen aanvaarden, zonder enige bepaling of zinsvoorbehoud; sommigen zouden wel gewillig zijn, om alles behalve een of twee lusten te verlaten, waarvan zij niet denken, dat zij kunnen scheiden, en zij zouden zich wel in vele dingen willen verloochenen, maar zij willen steeds graag een achterdeur openhouden, voor de een of anderen beminden lust. En wie ziet niet, welk een dubbelhartigheid hierin is? En welke reden kan pleiten voor

deze bedrieglijke handeling? De verdorvenheid, het is waar, zal denken, dat dit zwaar is, maar niemand kan met reden zeggen, dat dit een rechtvaardige grond van ontmoediging voor iemand is, of een genoegzame grond tot stijving, om van Christus terug te blijven, omdat zij niet kunnen verondersteld worden, de verlossing van enige zonde te begeren, die niet zouden begeren verlossing van alle zonden. Hij, die enige bekende lust liefheeft, en niet graag daarvan zou ontslagen zijn, heeft geen dadelijke haat tegen enige lust, als zodanig.

Ten vijfde. Daar wordt geëist, dat wij Hem dadelijk en hartelijk aannemen met hart en ziel, en niet door een enkele uitwendige woordenbelijdenis. En is daarvoor niet alle reden in de wereld? Hij biedt Zich dadelijk aan ons aan, en zullen wij niet dadelijk Hem aannemen? Wat kan er, bid ik u, met recht tegen deze zaak gesproken worden? Of welke dadelijke moedbeneming kan iemand daaruit afleiden?

Ten zesde. Wij moeten Hem aannemen voor al onze noden, dat is, met een voornemen, om Hem te gebruiken als onze algenoegzame Middelaar. En is dit niet zeer redelijk? Behoren wij Hem niet aan te nemen tot al de einden en oogmerken, waartoe God Hem gesteld heeft, en Hem ons voorgesteld en aangeboden heeft? Wat kan dan iemand hier veronderstellen, hetwelk een ziel zou afschrikken om Hem aan te grijpen? Ja, moest dit niet aangezien worden, als een zeer grote bemoediging? En dienden wij de Heere niet te roemen, die zulk een volmaakte en algenoegzame Middelaar ons beschikt heeft.

Ten zevende. Wij moeten Hem aannemen en al de kruisen, die met dat aannemen en volgen van Hem vergezeld mochten gaan; wij moeten ons kruis op ons nemen, het zij wat het zij, hetgeen Hem goeddukt ons op te leggen, en Hem volgen, Matth. 16:24; Markus 8:34, Want hij, die Zijn kruis niet opneemt, en Hem niet volgt, is zijns niet waardig. Matth. 10:38. Ik weet, vlees en bloed zal dit als een hard zeggen opvatten; maar de ziel die opmerkt, dat Christus het zwaarste eind van het kruis wil dragen, ja geheel, en zo het zijne ondersteunen door Zijn Geest, terwijl zij daaronder zijn, dat ze geen rechtvaardige oorzaak van klagen zullen hebben, en Hij niemand Zijn werk wil laten doen op Zijn eigen kosten, maar met Hem wil zijn, als Hij door het vuur en het water gaat, Jes. 43:2, zodat hij geen verlies zal lijden en de wateren hem niet zullen overstromen, noch het vuur hem in brand steken, dat hij, die Zijn leven verliest om Christus' en des Evangelies wil, dat zal behouden, Markus 8:35, dat hij honderdvoud voor al Zijn verlies zal krijgen, Matth. 19:29. En dat zelfs in de vervolging, Markus 10:30, en in de toekomstige wereld het eeuwige leven; hij, zeg ik, die dit opmerkt, zal hier geen ontmoediging, noch grond van klachten zien, ja hij zal het Zijn heerlijkheid achten, allerlei verlies om Christus' wil te lijden.

Ten achtste. Hieruit volgt, dat wij Hem moeten aannemen, zodat wij Hem en Zijn zaak en belang erkennen in alle gevaar, staan op Zijn waarheid, en niet beschaamd worden over Hem in de dag van beproeving. Belijdenis van Hem moet gedaan worden met de mond, zowel als men geloven moet met het hart, Rom. 10:9. Laat de verdorvenheid hier tegenspreken wat zij wil, dewijl zij altijd genegen is, om een ongeschonden huid te houden. Nochtans kan de rede niet anders zeggen, dan dat het billijk is, inzonderheid, daar Hij gezegd heeft, *dat wie Hem belijdt voor de mensen, Hij die belijden zal voor Zijn Vader, die in de hemelen is*, Matth. 10:32, en dat indien wij met Hem lijden, wij ook met Hem zullen heersen, 2 Tim. 2:12. Is Hij onze Heer en Meester, zouden wij Hem dan niet erkennen en belijden? Zouden wij ons voor Hem

schamen over iets, dat ons daarom kan overkomen? Welke meester zou dat niet kwalijk nemen van zijn dienstboden?

Hieruit zien wij dan, dat er niets is in al de voorwaarden, waarop Hij zich aan ons aanbiedt, hetgeen met reden de minste grond kan geven, waarom een arme ziel achterwaarts zou gaan, en onwillig zijn, om deze edelen vond aan te nemen, of te denken dat de voorwaarden zwaar zijn.

Maar daar is een voorname tegenwerping, die sommigen kan kwellen, namelijk deze: *zij kunnen niet geloven, dewijl het geloof is een gave Gods; het moet in hen gewrocht worden. Hoe kunnen zij dan tot God daarom gaan, en Christus tot dat einde gebruiken, opdat hun zielen mogen bewerkt worden, tot een geloof en toestemmen van de koop, en tot een hartelijke aanneming der aanbidding.*

Hierop wil ik deze dingen zeggen:

Vooreerst. Het is waar, dat het geloof een gave Gods is, Eféze 2:8. En dat Hij het is, die in ons werkt het willen en het werken, Filip. 1:19 2:18, en niemand komt tot de Zoon, dan die de Vader trekt, Joh. 9:4. Het is een grote zaak en geen kleine vordering, te geraken tot het dadelijk geloof en tot de doorgaande overtuiging van deze onze machteloosheid. Want daardoor zal de ziel gebracht worden tot een groter mate van verootmoediging en van wanhoop aan het verkrijgen der zaligheid in zichzelf, hetwelk geen klein profijt voor een arme ziel is, die graag zalig was.

Ten andere. Hoewel het geloof in onze macht niet is, zo is het toch onze plicht. Zodat ons niet-geloven onze zonde is, en God mag er ons rechtvaardig om oordelen. Zijn toorn blijft op allen, die in Zijn Zoon Jezus niet geloven, en de aanbidding der zaligheid door de gekruiste Middelaar niet willen aannemen. En hoewel het geloof werkender wijze het werk is van de Geest, zo is het toch vormelijk en eigenlijk ons werk; wij geloven, maar het is de Geest die het in ons werkt.

Ten derde. De gewone weg, waarop de Geest het geloof in ons werkt, is toch de plicht ons op te dringen; waardoor wij tot een wanhopen aan onszelf gebracht worden en tot een uitzien naar Hem (wiens genade alleen dat geloof kan werken in de ziel) om die nodige hulp en verademing, zonder welke de ziel niet komen kan.

Ten vierde. Christus Jezus heeft deze genade des geloofs verdiend voor al de uitverkorenen, zowel als de andere genadegaven, tot hun zaligheid nodig. Daar is Hem beloofd, en door verbond aan Hem verzekerd, dat Hij zijn zaad zal zien, dat Hij de arbeid zijner ziel zal zien, Jes. 53:10, en dat door de kennis van Hem, dat is door de redelijke en verstandige daad der ziel, Hem aangrijpende en Hem aanvattende, gelijk Hij in het Evangelie wordt aangeboden, velen zullen gerechtvaardigd worden, vers 11. Hierom zegt Hij, dat allen, die de Vader Hem gegeven heeft, tot Hem zullen komen, Joh. 7:37. En de apostel zegt ons, *dat wij zijn gezegend met alle geestelijke zegeningen in Hem*, Eféze 1:3.

Ten vijfde. Niet alleen heeft Christus deze genade des geloofs en alle andere genade tot de zaligheid der uitverkorenen nodig, verworven, maar God heeft ook aan Hem vertrouwd de bediening en dadelijke uitdeling en uitgifte van al die genade, die de verlostten nodig hebben; hierom is Hij een Vorst, verhoogd om bekering en vergeving

van zonden te geven, Hand. 5:31. Alle macht in hemel en op aarde is aan Hem gegeven, Matth. 28:8, 9. Daarom wordt Hij de Werkmeester en Voleinder des geloofs genoemd, Heb 12:2. Hij zegt tot Zijn discipelen, Joh. 14:13, 14, *dat wat zij ook zullen eisen in Zijn Naam, Hij dat doen zal*. Hij is gemaakt tot een Vorst en tot een Zaligmaker, en al het gericht is aan Hem toevertrouwd, Joh. 5:22. Hij is Heer van allen, Hand. 10:36; Rom. 14:9.

Ten zesde. Hierop moet de ziel, overtuigd zijnde van haar verloren staat door de zonde en ellende, van een gehele onmogelijkheid, om zichzelf te helpen uit de staat des doods, van Christus' algenoegzaamheid en gewilligheid, om allen, die tot Hem willen komen, zalig te maken, en van haar eigen onmacht om te geloven of tot Hem te komen om leven en zaligheid, of om aan te grijpen en te leunen op zijn verdiensten en voldoening, en zó wanhopende aan zichzelf. Die ziel, zeg ik, moet uitzien naar Jezus, de oorzaak der eeuwige zaligheid, de grondslag en voornamen Hoeksteen, de Werkmeester en Voleinder des geloofs; ik zeg, de ziel zó overtuigd zijnde, moet aldus uitzien naar Jezus; niet dat die overtuiging enige eigenlijke hoedanigheid is, die als nodig voorvereist wordt, om te bereiden, te schikken en bekwaam te maken voor het geloof; veel minder, dat ze enigszins het geloof verdient of toebrengt; maar omdat dit Christus' orde van doen is, om een ziel tot het geloof te brengen, door deze overtuiging, tot eer van zijn genade. De ziel, van nature afkerig zijnde van Christus en geheel onwillig om die Weg der zaligheid aan te nemen, moet tot die engte gebracht worden, opdat ze moge zien, dat ze op deze aanbieding moet aannemen of sterven; gelijk de gezonde geen Medicijnmeester nodig heeft, zo is Christus gekomen, alleen om zalig te maken hetgeen verloren is. En zijn wijze van doen is, de wereld eerst te overtuigen van zonde en dan van gerechtigheid, Joh. 16:8, 9.

Ten zevende. Dit uitzien naar Jezus om geloof, bevat deze dingen:

1. De zielskerkenis van de noodzakelijkheid des geloofs, opdat ze Christus en zijn verdiensten mocht deelachtig zijn.
2. De zielsvergenoegdheid met die Weg, om Christus deelachtig te worden, door Hem te omhelzen en op Hem te rusten door het geloof.
3. Een gevoel en overtuiging van het ongelooft en de hardnekkigheid des harten, of een gevoel van haar eigen machteloosheid, ja ook onwilligheid, om te geloven.
4. Een overreding dat Christus de ongelovigheid en boosheid des harten kan overmeesteren, en de ziel bewerken tot een gewillige toestemming dezer handeling.
5. Een hoop, of een halve hoop, (om zo te spreken) dat Christus, die gewillig is alle arme zondaren zalig te maken, die tot Hem komen om zaligheid, en gezegd heeft, dat Hij niemand enigszins zal uitwerpen, die maar komt, eindelijk ontferming over hem zal hebben.
6. Een besluit, om aan zijn deur te liggen, totdat Hij kome met leven, totdat Hij de ziel levend make, totdat Hij haar met Zichzelf verenigt.
7. Een openleggen voor die beademingen van Zijn Geest, door zich te wachten voor iedere zaak (zo verre zij dit kan) die Hem mocht bedroeven of tergen, en door te wachten op Hem in al de instellingen, die Hij verordineerd heeft, om geloof voort te brengen, als in het lezen van de Schrift, het horen van het Woord, het samenspreken met vromen, het gebed, enz.
8. Een wachten met geduld op Hem, die nooit gezegd heeft tot het huis Jacobs: *zoek Mij te vergeefs*, Jes. 45:19. Steeds roepende en ziende naar Hem, die geboden heeft aan de eindigen der aarde, om zich tot Hem te wenden, vers 22, wachtende op Hem, die zelf wacht, om genadig te zijn, Jes. 30:18, gedenkende, dat zij allen welgelukzalig zijn, die

op Hem wachten, vers 18, en dat er veel goeds voor hen bereid is, die op Hem wachten, Jes. 64:4.

Ten achtste. De ziel diende dit te geloven en het omhelzen van Christus te beproeven, en zich daartoe naar vermogen, ernstig, hartelijk en gewillig, ja ook vastbesloten te schikken, niettegenstaande veel tegenstand en veel ontmoediging, ziende op Hem, die helpen moet, ja ook het gehele werk werken moet. Want God werkt in en met de mens, als een redelijk schepsel; zo diende dan de ziel, de gewilligheid die zij vindt, in het werk te stellen, en te wachten naar meer. En naar dat het de Heere gelieft de weg der genade aan de ziel meer aan te prijzen en het hart met liefde daartoe en begeerte daarnaar te verwarmen, het ijzer smeden terwijl het heet is. En ziende naar Hem om hulp, grijpen naar Christus in het verbond, en zo haar zegel daarop zetten, hoewel met een bevende hand, en onderschrijven haar naam, hoewel met vreze en veel twijfeling, gedenkende, dat Hij die het willen werkt, ook het volbrengen moet werken, Filip. 2:13. En Hij, die een goed werk begint, het ook moet voleindigen, Filip. 1:6.

Ten negende. De ziel aldus beproevende te geloven in zijn sterkte, en te kruipen als zij niet gaan of lopen kan, diende vast te houden hetgeen zij verkregen heeft, en te besluiten, om nooit haar toestemming of halve toestemming, die zij aan de koop of aan het verbond gegeven heeft, te herroepen, maar steeds voorwaarts te zien, aan te houden, te worstelen tegen ongeloof en onwilligheid, iedere goede beweging van de Geest tot dit einde aan te houden, en nooit iets toe te laten, hetwelk haar verlangen, begeerte of verwachting zou kunnen blussen.

Ten tiende. Indien de ziel zover gekomen is, dat ze met die weinige gewilligheid, die zij heeft, de handel toestemt, en niet tevreden is met iets in zichzelf, hetwelk aftrekt of niet toestemt, en zij met die kleine kunst of sterkte, die zij heeft, haar naam daar neerzet, zeggende, *ja en amen*, ik neem Hem aan, en zich daaraan houdt, vast besloten zijnde, nooit achterwaarts te gaan, of te ontzeggen wat Hij gezegd heeft, maar integendeel vast van plan is, aan te kleven, en naarmate zij in sterkte groeit, vaster te grijpen, en Hem aan te grijpen, zo mag zij besluiten, dat het verbond al gesloten is, en dat ze al geloof heeft, want hier is een aannemen van Christus op zijn eigen voorwaarden, een dadelijk toestemmen van het verbond der genade, hoewel zwak en niet zo onderscheiden, als de ziel zou wensen. De ziel durft niet anders zeggen, of zij bemint het verbond, en is er mee voldaan, en verlangt er naar, en begeert niets meer, dan dat zij daaraan deel mocht hebben en Hem gemeten, die zij liefheeft, naar Wie zij hongert en hijgt, of zucht, naar dat ze vermag, opdat ze in Hem moge leven, en door Hem behouden worden.

Maar enigen zullen zeggen: *indien ik enig blijk van Gods goedkeuring van deze daad in mijn ziel had, enig getuigenis van Zijn Geest, dan kon ik met vertrouwen zeggen, dat ik geloofd had, en het verbond met Christus daarin aangeboden, aangenomen had. Maar zolang ik hiervan niets bemerk, hoe kan ik dan vaststellen, dat enige beweging van die aard, namelijk dadelijk geloof, in mijn ziel is?*

Tot antwoord zeg ik:

Ten eerste. Wij dienen te weten, dat ons geloven en Gods verzegelen twee onderscheiden, afscheidelijke, en dikwerf afgescheiden daden zijn; ons geloof is een zaak, en Gods verzegelen met de Heilige Geest der belofte is een andere zaak, en deze

volgt, hoewel niet onafscheidelijk, de andere, Eféze 1:13. *In welke u ook, nadat u geloofd hebt, zijt verzegeld geworden met den Heiligen Geest der belofte.*

Ten andere. Wij dienen ook te weten, dat menige ziel kan geloven, en nochtans niet weten, dat zij gelooft. Zij kan haar zegel daaraan hechten, dat God waarachtig is, in zijn aanbieding van het leven door Jezus, en nemen die aanbieding aan als een waarheid, en omhelzen die, en nochtans kan zij leven onder duisternis en twijfelingen van haar geloof, gedurende menige dag, en lengte van tijd; ten dele doordien zij de ware natuur des geloofs niet onderscheidt, ten dele door het grote gevoel en het bemerken van haar eigen verdorvenheid en ongeloof. Ten dele door een misvatting van de werkingen des Geestes van binnen, of door het missen van een klaar en onderscheiden besef der bewegingen van haar eigen ziel; ten dele, omdat zij zoveel twijfeling en vreze vindt, alsof daar geen geloof kon zijn, waar twijfeling of vreze is, regelrecht tegen Mar. 9:24; Matth. 8:26, en Matth. 14:31, ten dele, omdat zij de verzekerdheid niet heeft gehad, die anderen gehad hebben, alsof er geen verscheiden trappen des geloofs waren, gelijk er zijn van de andere genadeweldaden en dergelijke.

Ten derde. Daarom, wij dienen te weten, dat velen dadelijk kunnen geloven, en nochtans deze gevoelige verzegeling des Geestes missen, die zij graag hadden. God mag het nog niet tijdig oordelen, hun dat te geven, opdat zij zichzelf niet vergeten, en te trots worden, en om hen te meer op te kweken tot het leven des geloofs, waardoor Hij moet verheerlijkt worden.

Ten vierde. Nochtans dienden wij te weten, dat allen die geloven, het zegel binnen in zich hebben, 1 Joh. 5:10, *Hij die in de Zoon Gods gelooft, heeft het getuigenis in zichzelf.* Dat is, hij heeft datgene, wat dadelijk een zegel is, hoewel hij het niet ziet, noch bemerkt dat het werk van Gods Geest in zijn ziel is, hem neigende en buigende tot het aannemen van deze koop. En het gehele Evangelie, hetwelk vertoont, wat geloof is, is een zegel en bevestiging van het werk. Zodat de zaak verzegeld en bevestigd is door het Woord, hoewel de ziel die gevoelige beademingen des Geestes mist, stortende zijn liefde uit in het hart, en vervullende de ziel met een volle verzekerdheid, door alle twijfelingen en vreze uit te stoten. Ja, hoewel de ziel een vreemdeling mocht zijn omtrent het getuigen van de Geest met haar geest, dat ze een kind Gods is, en omtrent de klare aantoning van het ware werk der genade in de ziel, en zijn dadelijk inspreken dat ze in waarheid geloofd heeft.

Maar genoeg hiervan, omdat dit alles en veel meer, overvloedig wordt voorgehouden en verklaard in dat uitnemend en nuttig Traktaat van **Mr. W. Guthry**.

VIJFDE HOOFDSTUK.

Hoe Christus te gebruiken is, als de Weg tot heiligmaking in het algemeen.

Nadat ik heb aangetoond, hoe een arme ziel, liggende onder de last der zonde en des doods, Jezus Christus moet gebruiken, tot gerechtigheid en rechtvaardigmaking, en zo Hem moet gebruiken, tot Hem uitgaan, en Hem toepassen gelijk Hij ons van God geworden is tot gerechtigheid, 1 Kor. 1:30. En dat slechts kort; daar geheel dit grote werk meer ten volle en genoegzaam verhandeld is in dat voornoemde grote, hoewel kleine Traktaat, *namelijk, des Christens grote Interest*. Nu zullen wij nu aantonen, hoe een gelovige of een gerechtvaardigde ziel Christus verder zal gebruiken tot *heiligmaking*, omdat dit een bijzondere zaak is, waarover zij menigmaal zeer verlegen en bezwaard is.

Ten eerste. Opdat wij dan enigermate door de hulp van zijn licht en genade enige dingen mogen voorstellen, om deze grote en noodzakelijke waarheid op te klaren, zo zullen wij eerst een weinig daarvan spreken in het algemeen; dan voortgaan, om de zaak meer in het bijzonder aan te tonen. Eer wij van de zaak in het algemeen spreken, dienden wij te bedenken, dat de persoon, die alleen in staat is, om Christus te gebruiken tot heiligmaking, iemand is, die Christus al gebruikt heeft tot gerechtigheid en rechtvaardigmaking, hij die een vreemdeling is van Christus, en nog leeft in de natuurlijke staat, heeft geen toegang tot Christus tot heiligmaking. Hij moet een gelovige en in het verbond zijn, eer hij van de gronden van heiligmaking, in het verbond voorgesteld, gebruik kan maken; men moet eerst verenigd zijn met Christus en gerechtvaardigd door het geloof in Hem, eer men enige kracht uit Hem kan trekken tot volmaking in heiligheid. Hij moet eerst in Hem zijn, eer hij in Hem kan opgroeien, of in Hem vruchten kan voortbrengen. Daarom moet het eerste, waarmede de zielen zich dienden bezig te houden, zijn, hoe met Christus verenigd en met zijn gerechtigheid door het geloof bekleed te worden, en dan hebben zij een recht op al Zijn weldaden; eerst moeten zij trachten hun staat veranderd te krijgen, van vijandschap tot vrede en verzoening met God, door het geloof in Jezus.

Ten tweede. Men diende op te merken, dat wanneer daar gezegd is, dat men een gelovige moet zijn, eer men tot Christus kan gaan, en Hem gebruiken tot heiligheid en uitzuivering, dit zó niet verstaan noch gezegd wordt, dat men *weten* moet, dat men dadelijk door het geloof gerechtvaardigd is, eer men enig gebruik van Christus kan maken tot heiligmaking. Men kan lange tijd gerechtvaardigd en een gelovige zijn, en groeien in de genade door Jezus Christus, en dadelijk de gronden van heiligmaking leggen, en Christus tot dit einde gebruiken, als daartoe verleend, en nochtans niet komen tot een verzekerdheid van zijn vereniging met Christus, van zijn rechtvaardigmaking door het geloof in Hem, noch van zijn geloof.

Ten derde. Maar indien iemand zegt: *hoe kan een ziel met vertrouwen tot Christus naderen, om Hem te gebruiken, ten opzichte van de heiligmaking, terwijl zij steeds twijfelt aan haar staat en wedergeboorte?*

Dan antwoord ik: het is waar, een klaar gezicht van ons aandeel in Christus door het geloof zou een grote bemoediging zijn, om Hem met vertrouwen te naderen en te gebruiken in alles. En deze opmerking diende allen te bewegen, om ernstiger te

zoeken en te trachten naar de merktekenen en blijken van hun aandeel, waartoe zij een goed behulp zouden vinden in voornoemd boek, maar ik zal alleen dit hier zeggen, indien de ziel een ernstige begeerte heeft, om geheel geheiligd te zijn, en het beeld Gods te hebben, om Hem te verheerlijken, en zij hijgt naar heiligheid, als naar leven, om Hem gelijk te schijnen, die heilig is. En indien zij dit tot haar werk en poging maakt, nergens meer over bedroefd zijnde, dan over haar gebrekkigheid, roepende en verlangende naar de dag, wanneer zij zal verlost zijn van een lichaam des doods, en de ouden mens geheel gekruist zal hebben, dan behoeft zij niet te twijfelen of zij heeft deel aan Christus, en heeft grond om Hem te gebruiken tot ieder deel der heiligmaking. Want dit verlangen en begeren naar gelijkvormigheid met Gods Wet, en dit haken naar geestelijk leven, opdat God moge verhoogd, Christus verheerlijkt en anderen gesticht worden, zal niet licht in iemand gevonden worden, die nog in de natuur is. Het is waar en ik sta toe, dat enigen die hun eigengerechtigheid trachten op te richten, en door hun eigen werken en inklevende heiligheid zoeken gerechtvaardigd te worden, kunnen wensen, dat zij heiliger en minder schuldig mochten zijn, en zij kunnen, om enig ander verdorven doel, begeren vrij te zijn van de macht van enige lust, die zij schadelijk en moeilijk bevinden, en toch met liefde en begeerte enige andere beminde lusten bij zich houden, en een hart hebben, dat steeds kleeft aan de een of andere verfoeilijke zaak. Maar omdat begenadigde zielen acht nemen op al Gods geboden, menen zij niet, door hun werken voor God gerechtvaardigd te worden, noch betrachten zij de doding of heiligmaking niet tot zodanig einde. Ja, zij bespeuren zo vlug niet enige geneigdheid van hun vals bedrieglijk hart tot dit einde, of zij verwerpen en verfoeien het terstond. Zodat een ziel hieruit enige ontdekking kan krijgen van de dadelijkheid van haar geloof en deel aan Christus, en van haar grond, ja plicht, om Christus tot heiligmaking te gebruiken.

Dit voorop gesteld zijnde, zo komen wij er nu toe, om iets in het algemeen te spreken, van het gebruik maken van Christus door de gelovigen als hun van God geworden tot heiligmaking.

Tot dit einde zullen wij alleen een weinig over deze twee dingen spreken:

- I. Eerst zullen wij aantonen, in welk opzicht Christus genoemd wordt onze heiligmaking, of ons van God geworden tot heiligmaking, gelijk des apostels spreekwijze is, 1 Kor. 1:30; of wat Christus gedaan heeft als Middelaar, om het werk der heiligmaking in de ziel te beginnen en te bevorderen tot volmaaktheid.
- II. Ten andere, hoe de ziel zich in deze zaak moet gedragen, of hoe de ziel moet gebruiken en toepassen, hetgeen Christus tot dit einde gedaan heeft, opdat zij in de genade moge groeien, en de heiligmaking voleindigen in de vreze Gods.

I. Wat het eerste aangaat:

Wij dienen te weten, dat hoewel het werk der heiligmaking vormelijk het onze is, het nochtans door een andere hand, als de voorname werkende oorzaak gewrocht wordt, namelijk door de Vader, de Zoon en de Heiligen Geest.

De Vader wordt toegeschreven de ranken te reinigen, opdat zij meer vrucht mochten dragen, Joh. 15:1, 2, daarom wordt van ons gezegd dat wij geheiligd zijn door God de Vader, Judas vers 1.

De Zoon wordt ook de Heiligmaker genoemd, Heb 2:11. Hij heiligt en reinigt de gemeente met het badwater door het Woord, Efése 5:26.

De Geest wordt ook gezegd ons te heiligen, 2 Thess. 2:13; 1 Petrus 1:2; Rom. 15:10. Hierom wordt gezegd dat wij gewassen en geheiligd zijn door de Geest Gods, 1 Kor. 6:11.

Maar bijzonder wordt gezegd dat wij geheiligd worden in Christus, 1 Kor. 1:2, en Hij is ons van God geworden tot heiligmaking, 1 Kor. 1:30. Laat ons dan zien, in welke zin dit waarachtig mag zijn.

Vooreerst. Hij heeft door Zijn dood en bloed teweeggebracht, dat dit werk der heiligmaking zal gewrocht en bevorderd worden. Want Hij heeft buiten de poort geleden, opdat Hij door zijn eigen bloed het volk zou heiligen, Hebr. 13:12. Wij worden zalig door het wassen der wedergeboorte en de vernieuwing des Heiligen Geest, welke Hij rijkelijk over ons heeft uitgegoten door Jezus Christus, onze Zaligmaker, Titus 3:5, 6. Hij heeft zichzelf voor ons gegeven, opdat Hij ons zou verlossen van alle ongerechtigheid, en zichzelf een eigen volk zou reinigen, ijverig in goede werken, Titus 2:14. Aldus is onze heiligmaking de vrucht van Zijn dood, en is verkregen door Zijn bloed; *Hij gaf zich voor Zijn gemeente, opdat Hij haar heiligen zou*, Eféze 5:25, 26.

Ten tweede. Dewijl Hij stierf als een Borg en openbaar persoon, zo worden de gelovigen wettig gerekend aan de zonde gestorven te zijn, in Hem. Daarom zegt de apostel, Rom. 6:3, 4, 5, 6, dat *zovelen als wij in Christus Jezus gedoopt zijn, wij in Zijn dood gedoopt zijn, en dat wij daarom met Hem begraven zijn door de doop in de dood, en met Hem één plant zijn geworden in de gelijkmaking zijns doods*. Ja, dat ook onze oude mens met Hem gekruist is, opdat het lichaam der zonde teniet gedaan worde, opdat wij niet meer de zonde dienen; op grond waarvan de gelovigen toegelaten en geboden wordt, vers 11, het daarvoor te houden, dat zij der zonde dood zijn. Daarom zou de zonde niet heersen in hun sterfelijk lichaam; om deszelfs begeerlijkheden te vervullen, vers 12. Dit is een zekere grond van hoop en troost voor de gelovigen, dat Christus dus als een openbaar persoon gestorven is, en zij uit kracht daarvan, nu verenigd zijnde met Christus door het geloof, dood zijn aan de zonde door de wet, en dat de zonde geen heerschappij over hen kan eisen, gelijk zij voor hun bekering mocht gedaan hebben en deed, want de Wet heerst over een mens, zo langen tijd als hij leeft, maar niet langer. Daarom zijn de gelovende broederen, der Wet gedood zijnde door het lichaam van Christus, getrouwd aan een ander, namelijk aan Hem, die uit de doden is opgewekt, opdat zij Gode zouden vrucht dragen. Rom. 7:1, 4.

Ten derde. Hieruit volgt, dat onze oude mens met Christus gekruist is, opdat het lichaam der zonde teniet gedaan worde, Rom. 6:6, zodat deze oude dwingeland, die het volle Gods onderdrukt, zijn doodwonden gekregen heeft in de kruisiging van Christus, en nooit zijn vorige kracht en werkzaamheid zal terug krijgen, om Gods volk te onderdrukken, en ten onder te brengen, gelijk Hij gedaan heeft. Hij is nu zoveel als gedood en gekruist, virtualiter, door de dood van Jezus, zijnde in Christus aan het kruis genageld.

Ten vierde. Zijn opstanding is een pand en verzekering dezer heiligmaking. Want gelijk Hij stierf als een openbaarpersoon, zo stond Hij ook weer op, als een openbaar persoon; wij zijn met Hem begraven door de doop, opdat gelijk Christus is opgestaan van de doden, door de heerlijkheid des Vaders, wij ook zo zouden wandelen in nieuwigheid des levens, Rom. 6:4, en van de gelovigen wordt gezegd *dat ze met Hem ene plant geworden zijn, in de gelijkheid Zijner opstanding*, vers 5, en *dat ze met Hem*

zullen leven, vers 8. Daarom moeten zij het daarvoor houden, dat ze Gode levend zijn in Christus Jezus onze Heere, vers 11. Wij zijn met Hem opgewekt, Efése 2:6.

Ten vijfde. Deze heiligmaking is een deel van het Verbond der verlossing tussen de Vader en de Zoon, Jes. 52:15. Zo zal Hij vele heidenen besprengen, en Jes. 53:10 Hij zal zijn zaad zien en het welbehagen des Heeren zal door Zijn hand gelukkig voortgaan. Doordat dit dan aan Christus beloofd is, moet Hij dit vervuld zien te krijgen, en het zal Hem ook gegeven worden, aangezien Hij alles vervuld had, wat Hij ondernomen had, hebbende zijn ziel tot een schuldoffer gesteld.

Ten zesde. Deze heiligmaking is in het Verbond der genade beloofd, Jer. 33:8, *En Ik zal ze reinigen van al hun ongerechtigheid*, Ezech. 37:23, en Ik zal ze reinigen. Zo ook Ezech. 36:25, *Dan zal Ik rein water op u sprengen en gij zult rein worden van al uw onreinheden, en van al uw drekgoden zal Ik u reinigen*. Nu zijn al de beloften van het Verbond der genade voor ons bevestigd in de Middelaar. Want in Hem zijn al de beloften *Ja en Amen*, 2 Kor. 1:20.

Ten zevende. Hij heeft ook verkregen, en voor de zijnen zeker gemaakt die nieuwe natuur en het vlesen hart, hetwelk ook beloofd is, Ezech. 36:26 Ezech. 11:19 en Jer. 32:19. Dit is het nieuwe en levende beginsel der genade, de fontein van heiligmaking, welke niet vergeefs en stil kan zijn in de ziel.

Ten achtste. Ja, door Hem worden de gelovigen der Goddelijke natuur deelachtig, welke een groeiende zaak, een jonge heerlijkheid is in de ziel, 2 Petrus 1:3, 4. *Gelijk ons zijn Goddelijke kracht alles wat tot het leven én de Godzaligheid behoort, geschonken heeft door de kennis desgenen, die ons geroepen heeft tot heerlijkheid en deugd, door welke ons de grootste in dierbare beloften geschonken zijn, opdat gij door dezelve der Goddelijke natuur deelachtig zoudt worden*.

Ten negende. De Geest is beloofd, om ons te doen wandelen in Zijn inzettingen, Ezech. 36:27. Nu worden al deze beloften aan ons vervuld in Christus, die de Borg van het Verbond is. Ja, Hij heeft nu de uitdeling en de uitgifte der rijke beloften des Verbonds aan Hem toevertrouwd. Zodat Hij is de grote Heer, Schatmeester en Uitdeler der grote en heerlijke verkregen zegeningen.

Ten tiende. Er worden nieuwe besproeiingen, beademingen en aanblazingen des Geestes gegeven in Christus, Jes. 27:3. Hij moet zijn hof of wijngaard alle ogenblikken bevochtigen. Dit is de Noordenwind en de Zuidenwind die door de hof waalt, Hoogl. 4:16. Hij moet als de dauw voor Israel zijn. Hoséa 14:5.

Ten elfde. Door Christus wordt de gelovige gebracht in een verbondsstaat, die een vasten grond van hoop geeft voor een zekere overwinning. Hij is nu niet onder de Wet, maar onder de genade. Hieruit besluit de Apostel, Rom. 6:14, *dat de zonde over hem geen heerschappij zal hebben*. Dewijl zij dan nu zijn onder die bedeling der genade, waardoor al hun kapitaal in des Middelaars hand en ter Zijner beschikking is, en niet in hun eigen hand en vermogen, gelijk onder het Verbond der werken, zo is er een zekere grond gelegd voor gedurige mededeling, en verzorging, in alle noden.

Ten twaalfde. Christus heeft hierom gebeden, Joh. 7:17, *Heilig ze in Uw waarheid*, waar de Heere bad, dat Zijn discipelen meer en meer mochten geheiligd worden, en zo

bekwaam gemaakt en voorzien tot het werk der bediening, waartoe zij weldra gebruikt zouden worden. En hetgeen Hij voor hen bad, was niet alleen voor hen, maar voor al de uitverkorenen, die gesteld worden tegenover de wereld, waarvoor Hij niet bad, vers 9.

Ten dertiende: Hij staat in betrekking tot de gelovige, als een wijnstok of een wortel, waaraan zij groeien als takken, zodat zij, door in Hem te blijven en te leven door het geloof in Hem, en door sap uit Hem te trekken, vrucht dragen in Hem, Joh. 15:1, 2, 4, 5. Hun schat der genade is in Hem, de Wortel, en Hij deelt sap en leven mee aan Zijn takken, waardoor zij groeien, bloeien en vrucht dragen tot heerlijkheid Gods.

Ten veertiende: Christus heeft op Zich genomen het ambt van een Profeet en Leraar, om ons te onderwijzen in de Weg, waarin wij behoren te gaan. Want Hij is die grote Profeet, die de Heere beloofd heeft te verwekken, en die gehoord en gehoorzaamd moest worden in alles, Deut. 18:15; Hand. 3:22 7:37. Hij is gegeven tot een Getuige en tot een Leidsman of Vorst, Jes. 55:4, en ons is geboden Hem te horen, Matth. 17:5; Markus 9:7.

Ten vijftiende: Hij heeft ook op zich genomen het ambt van een Koning, Psalm 2:6 Matth. 21:5 Jes. 9:5, 6 Filip. 2:8, 9, 10, 11. Daardoor heeft Hij zich verbonden, al hun geestelijke vijanden, de Satan en de verdorvenheid te overwinnen, Psalm 110. Hij is gegeven tot een Vorst en Gebieder, Jes. 55:4, en zo kan Hij Zijn volk doen wandelen in Zijn wegen.

Ten zestiende: Als wij ons besmetten met nieuwe overtredingen en feilen, zo heeft Hij een fontein voor ons bezorgd, om ons te wassen, een geopende fontein voor het huis Davids en voor de inwoners van Jeruzalem, tegen de zonde en tegen de onreinheid, Zach. 13:1. En deze fontein is Zijn bloed, hetwelk reinigt van alle zonde, Hebr. 9:14; 1 Joh. 1:7; Openb. 1:5.

Ten zeventiende. Hij is ons voorgesteld als een Voorbeeld, opdat wij zouden wandelen, gelijk Hij gewandeld heeft, 1 Joh. 2:6. Hij heeft ons een voorbeeld nagelaten, opdat wij Zijn voetstappen zouden navolgen, 1 Petrus 2:21.

Ten achttiende. Hij heeft de Satan, onze aartsvijand overwonnen, en heeft Zijn werken verbroken, 1 Joh. 3:8. Hij kwam om de werken des duivels te verbreken. En in het bijzonder Zijn werken van goddeloosheid in de ziel.

Ten negentiende. Hij heeft instellingen verordend om de grond te leggen, en om dit werk van heiligmaking te bevorderen; beide het Woord en de Sacramenten zijn tot dit einde gesteld. Het Woord om te bekeren en te bevestigen, Joh. 17:17. *Heiligt ze door Uw waarheid. Uw Woord is de waarheid*, zei Christus. Het Woord is gegeven als de regel, en ook wordt door middel van hetzelfde, het leven en de sterkte tot de ziel gevoerd, om de heiligmaking te voleindigen in de vreze Gods, 1 Petrus 2:2. En de Sacramenten worden gegeven, om de ziel te versterken en te bevestigen in de wegen Gods.

Ten twintigste: Gelijk Hij sterke bemoedigingen heeft voorgesteld aan Zijn navolgers, om te volharden in de Weg der heiligheid, vele grote en dierbare beloften, waardoor zij der Goddelijke natuur mochten deelachtig worden, 2 Petrus 1:4, en waardoor zij

aangemoedigd worden, om zichzelf te reinigen van alle besmetting des vleses en des geestes, 2 Kor. 7:1, en vele beweegredenen om aan te houden en voort te gaan, zo heeft Hij ook de zwaarigheden uit de weg geruimd, hetzij die binnen of buiten ons zijn, en daardoor heeft Hij de weg licht en gemakkelijk gemaakt, voor hen die daarop wandelen, zodat ze nu op de weg van Zijn geboden kunnen lopen.

Deze bijzonderheden, recht opgemerkt, zullen ons aantonen, welk een edele grond tot heiligmaking in Christus is gelegd voor de gelovigen, welke zij door het geloof mogen en moeten aangrijpen, opdat ze in de genade mogen groeien, in Christus opwassen en de heiligmaking volmaken. En welk een wonderlijk beleid van genade dit is, waarin alles zo zeker is gemaakt voor de gelovigen, daar Christus hun alles wordt, en een koninklijken en zekeren Weg voor hen heeft gebaad, zeker voor hen, en heerlijk voor Hemzelf.

Aangaande het tweede bijzondere stuk, namelijk, hoe de gelovigen zich in deze zaak moeten gedragen, of hoe zij Christus en deze gronden van heiligmaking in Christus moeten gebruiken, gelijk wij verhaald hebben, moet men weten:

Eerst. Dat er enige dingen zijn, waarvoor zij zich dienden te wachten, en waartegen zij hebben te waken, als:

Vooreerst. Zij dienden zich te wachten voor een moedeloos opgeven, en een toegeven aan moedeloosheden, en te luisteren naar de taal des ongeloofs, of naar de ingevingen des Satans, waardoor hij wil trachten, hen te overreden van de onmogelijkheid om door het werk der heiligmaking heen te geraken, of enigen merkbaren voortgang daarin te doen. De Satan en een bedrieglijk hart kunnen veel zwaarigheden vergaderen en bijeenbrengen, dat er vele leeuwen, vele onoverwinnelijke zwaarigheden op de weg zijn, om hen moedeloos te maken, om niet verder te gaan. En indien de Satan hier overwint, heeft hij een groot voordeel behaald. Daarom dient een gelovige zijn hoofd op te houden in hoop; en zich te wachten, dat de ontmoedigingen zich vermenigvuldigen, of te besluiten, dat de zaak onmogelijk is. Want dan zal hij noch hart, noch hand hebben tot het werk, maar neerzitten en zijn handen wringen, als overwonnen door moedeloosheid en bezwijking des geestes.

Ten tweede. Zij dienden zich er voor te wachten, om hun eigen weldadigheid te verwerpen, en het gebruiken der gronden van hoop na te laten, krachtig tot bevordering in het stuk van heiligmaking, welke gronden Christus hun heeft toegelaten te gebruiken. Daar is zelfs onder Gods kinderen zulk een kwaad, dat ze afgeschrikt worden van hetgeen Christus uit grote liefde voor hen bezorgd heeft, zodat ze niet met vertrouwen durven gebruiken, of zich toepassen de grote en troostrijke beloften, opdat ze mochten aangemoedigd worden. Zij willen niet nemen, hetgeen hun gegund wordt, als zich onwaardig achtende en menende, dat het vermetelheid in hen zou zijn, zich een recht aan te matigen op zo grote dingen. Zij denken, dat het een prijzenswaardige nederigheid in hen is, om van verre te staan en zo moedwillig de voordelen en hulpmiddelen te weigeren, die zo zeer dienen tot hun wasdom in de genade.

Ten derde. Zij dienen zich te wachten voor een zorgeloos verzuim van de middelen, ingesteld tot voortgang in heiligheid. Want hoewel de middelen het werk niet volbrengen, nochtans is het door de middelen dat God verkoren heeft te werken het

werk der heiligmaking. Hier is te zien, dat de hand des vlijtigen vet maakt, en de akker des luiaards vlug met doornen en netelen is begroeid, zodat hem de armoede overkomt als een wandelaar en het gebrek als een gewapend man, Spr. 24:30, 31, 34. Het is een zondig Godverzoeken, wanneer men meent, op een andere wijze te zullen geheiligd worden, dan God in Zijn diepe wijsheid bestemd heeft.

Ten vierde. Zij dienen zich echter te wachten voor teveel gewicht te hechten aan de middelen en instellingen, alsof zij het werk kunnen teweegbrengen. Hoewel het de Heere goed gedacht heeft, te werken in en door de middelen, zo moet Hij toch zelf het werk doen. Middelen zijn maar middelen, en niet de eerste oorzaak. Zij kunnen niet anders werken, dan naardat de Werkmeester dezelve belieft te gebruiken, om door die te werken. Als wij leunen op de middelen en op de werktuigen, zijn wij onszelf nadelig, door God misnoegen te geven en Hem te dringen, om ons te verlaten, opdat wij met de instelling alleen worstelen en geen voordeel vinden. Daarom diende de ziel zich hiertegen te wapenen.

Ten vijfde. Hoewel de middelen niets kunnen doen, tenzij Hij die beadmene, dienden wij toch ons niet alleen te wachten om die te verzuimen (gelijk wij boven zeiden) maar ook om die op een slordige wijze waar te nemen, zonder die ernst en vlijt, die er vereist wordt. *Vervloekt is hij, die het werk des Heeren onachtzaam doet*, Jer. 48:10. Hieruit blijkt dan de bijzondere kunst van het Christendom, dat men zo vlijtig, ernstig en ingespannen is in het gebruik der middelen, alsof zij de zaak, die wij zoeken, kunnen uitwerken, en nochtans zozeer er van afgetrokken te zijn in onze hoop en verwachting, en zozeer te leunen op de Heere alleen en van Hem af te hangen om de zegen, alsof wij gans geen middelen gebruikten.

Ten zesde. Zij dienden zich er voor te wachten om de bewegingen des Geestes klein te achten en te verzuimen, want daardoor kunnen zij de beste gelegenheid verliezen. Zij dienen altijd als op de vlucht te staan, vaardig om de minste beweging te omhelzen, en zij dienen altijd gereed te staan, wachtende op de aanblazingen van Zijn Geest, om te openen als Hij roept, opdat zij niet daarna worden gebracht tot roepen en zoeken, zonder te verkrijgen, wat zij graag hadden. Gelijk wij zien in de Bruid, Hoogl. 5:2, 3, 4, 5, 6, enz.

Ten zevende. Zij dienden zich ook te wachten om de Geest uit te blussen, 1 Thess. 5:19, of de Geest te bedroeven, Eféze 4:30, door hun onchristelijke en onvoegzame gedragingen. Want dit zal hun heiligmaking veel verderven. Het is door de Geest, dat het werk der heiligmaking wordt voortgezet in de ziel. En als deze Geest wordt ontroerd of van Zijn werk ontzet, hoe kan dan het werk voortgaan? Als de bewegingen van deze inwonende Geest geblust zijn, zo wordt Zijn werk verdorven en verachterd, en als Hij bedroefd wordt, zo wordt Hij verhinderd in Zijn werk. Daarom dienden de zielen te waken tegen ongeloof, moedeloosheid, onvoegzame en onchristelijke gedragingen, enz.

Ten achtste. Zij dienen zich te wachten voor verwoestende zonden, Psalm 51:12. Zonden tegen licht en geweten, die David *vermetele zonden, trotsheden* noemt, Psalm 19:13. Zij dienden zich ook er voor te wachten om enige bekende verdorvenheid, of iets van die aard te begunstigen, hetwelk het werk der heiligmaking mocht hinderen.

Ten tweede.

Het ware nuttig en zeer bevorderlijk voor de ziel, die in genade wilde groeien en vorderen in de weg der heiligheid, als zij leefde in de gedurige overtuiging:

1. Van de noodzakelijkheid der heiligheid, zonder welke niemand God zien zal, Hebr. 12:14, omdat niets ingaat in het Nieuwe Jeruzalem, dat verontreinigt, Openb. 21:27.

2. Van hun eigen machteloosheid, om enige daad recht te doen, daar de ziel niet bekwaam is iets goeds te denken, als uit zichzelf, 2 Kor. 3:5, en dat ze zonder Christus niets kan doen, 1 Joh. 5:15.

3. Van de ongenoegzaamheid van enige menselijke hulp of middelen of wegen, die wij mochten willen verkiezen, om een verdorvenheid recht te doden, of om sterkte te geven tot rechte betrachtting van enigen plicht. Want onze bekwaamheid is uit God, 2 Kor. 3:5. En het is door de Geest, dat wij de werken des lichaams moeten doden, Rom. 8:13.

4. En van de verraderlijkheid en bedrieglijkheid des harten hetwelk genegen is om zijwegen in te slaan, zijnde niet alleen bedrieglijk boven alle dingen, maar ook onverbeterlijk boos of dodelijk, Jer. 17:9. Opdat de ziel door dit middel ontroerd mocht worden over zichzelf en wanhopen om iets te doen in haar eigen kracht, en zij zo gesterkt worde tegen dat voorname kwaad, hetwelk een vijand is van alle ware heiligmaking, namelijk het vertrouwen op het vlees.

Ten derde.

De ziel diende haar oog gevestigd te houden op deze dingen:

1. Op Christus' algenoegzaamheid, om in alle gevallen te helpen, aangezien Hij volkomen, ten uiterste kan zalig maken, Hebr. 7:25.

2. Op Zijn mededogen met hen, die van de weg af zijn, en zijn gereedheid om arme zondaars te helpen met Zijn genade en sterkte. Dit zal de ziel terug houden van te bezwijken en te wanhopen.

3. Op de bevelen tot heiligheid, als deze: *Reinigt uw handen, en zuivert uw harten*, Jac. cap. 4:8. *Zijt heilig, want Ik ben heilig*, 1 Petrus 1:15, 16, en dergelijke; opdat de majesteit Gods en het gezag van het gebod de ziel aan het werk zette.

4. Op de grote vergelding des loons, die bestemd is voor hen die voortworstelen en volharden tot het einde, en op al de grote beloften van heerlijke dingen, aan hen, die geheiligd zijn, waarvan de Schrift vol is, opdat de ziel aangemoedigd worde, om door de zwarigheden heen te gaan, stormen door te staan, verdrukking te lijden gelijk een goed krijgsknecht, om te volharden in haar plichten.

5. Aan de andere zijde, op de veelvuldige strenge bedreigingen en aankondigingen van toorn tegen degenen, die Zijn wetten overtreden. En op al de smartelijkheden, welke degenen die de vreze Gods en het streven naar heiligheid verwerpen, te verwachten hebben, waarvan de Schrift vol is, opdat de ziel door dit middel in vreze worde gehouden, en tot haar plicht aangeprikkeld worde, en des te gewilliger gemaakt worde, om de traagheid af te leggen.

6. Op de regel, het Woord Gods waarnaar wij al onze daden alleen moeten regelen. Dit moest onze overdenking zijn dag en nacht, en al onze betrachtting, gelijk wij zien, dat het dagelijkse werk was van David en andere heilige mannen Gods, zie Psalm 119.

Ten vierde.

In al dit jagen van heiligheid en dit beogen van een hoger mate van genade, diende de ziel op een recht oogmerk te zien. Zij moest de heiligheid niet beogen, opdat ze daardoor mocht gerechtvaardigd worden, of opdat ze daardoor de hemel en Gods gunst verwerven en verkrijgen mocht. Want het gewicht van dat alles moest op Jezus

Christus liggen, die onze Gerechtigheid is. Onze heiligheid moet Hem niet van de troon stoten, noch Hem van Zijn eer beroven, die Hij aan geen ander wil geven. Maar de ziel moet naar de heiligheid staan, opdat ze God de Vader, de Zoon, en de Heilige Geest mocht verheerlijken en Hem behagen, die tot de heiligheid roept, opdat ze daardoor bekwaam gemaakt worde, om deel te hebben aan de ene der heiligen in het licht, Kol. 1:10, 11. En een geschikte Bruid gemaakt worde voor zulk een heilige Bruidegom, en een lidmaat van zulle een heilig Hoofd, opdat anderen daardoor mochten gesticht worden, Matth. 5:16; 1 Petrus 2:12; 1 Petrus 3:1, 2, opdat de ziel zich vertone als een tempel des Heiligen Geestes, en als een dienstmaagd van Christus, gekocht tot een dure prijs, 1 Kor. 6:17, 18, 19, 20. En een klaar blijk hebbe van haar wedergeboorte en rechtvaardigmaking. En opdat ze ook haar dankbaarheid jegens God uitdrukke, voor al zijn gunstbewijzen en weldaden.

Ten vijfde.

De ziel diende door het geloof aan te grijpen en vast te houden de grond van heiligmaking, dat is te zeggen:

1. Hetgeen Christus voor Zijn volk verdiend heeft. 2. Hetgeen Hij als een publiek Persoon voor haar gedaan heeft. Zo moet ze door het geloof:

1. Een recht laten gelden en de hand slaan aan de beloften der genade, der sterkte, der overwinning en der hulp in haar strijd met de verdorvenheid, van binnen, met de Satan en met een boze wereld van buiten.

2. Zij moet het daarvoor houden in het geloof, dat ze der zonde dood is door de dood van Christus, en Gode levende door Zijn opstanding. Rom. 6:4, 11. Dat de oude mens met Hem gekruist is, opdat het lichaam der zonde te niet gedaan worde, vers 6, en dat ze nu niet onder de Wet is, maar onder de genade, vers 14. Opdat zij door dit middel mocht aangemoedigd worden, om tegen een overwonnen vijand voort te vechten, en het niet op te geven, niettegenstaande het missen van verwachting, de ontmoedigingen, de overweldiging der verdorvenheid, enz., alsook dat de gelovige mag weten, op welke grond hij staat, en wat het fundament van zijn hoop is en de verwachting van overwinning in het einde, en dat hij zo mag lopen, niet als in het onzekere, en zo niet kampe, als in de lucht slaande, 1 Kor. 9:26.

Ten zesde. In dit werk der heiligmaking diende de gelovige veel bezig te zijn in de levendige oefening des geloofs, te strijden door het geloof, te vorderen door het geloof, op te groeien en vruchten voort te brengen door het geloof. En zo diende de gelovige:

1. Dikwerf zijn aangrijpen van Christus te vernieuwen, Hem vasthoudende door het geloof, en zo te blijven in Hem, opdat hij vrucht mocht dragen. Joh. 15:4, 5.

2. Met alleen diende hij zijn vereniging met Christus vast te houden, maar hij diende ook door het geloof op Christus te zien als zijn Schatkamer en rijke Uitdeler van al de verkregen zegeningen des Verbonds, die hij nodig heeft, om Christus te beschouwen, als ambtshalve verbonden, om Zijn werk van zaligheid te volmaken, en de gelovige zich voor te stellen heilig, zonder smet en zonder vlek of rimpel, of iets dergelijks, Efése 5:27.

3. Hij diende door het geloof de beloften aan te grijpen, zo van de voorname hoofdsom der genade, namelijk het nieuwe hart, het vleses hart, en de Geest, om ons te doen wandelen in zijn inzettingen, Ezech. 36:26, 27, als van de bijzondere onderscheiden daden der genade, die hij nodig heeft. Als daar is, Jer. 30:8, *Ik zal hen reinigen van al hun ongerechtigheden*, enz. Zo ook Ezech. 36:25, Jer. 31:19, en Micha 7:19, *Hij zal onze ongerechtigheden ten onderbrengen*, of dempen, enz. Deze

beloften hebbende of grijpende, moeten wij onszelven reinigen van alle besmettingen des vleses en des geestes, en de heiligmaking voleindigen in de vreze Gods, 1 Kor. 7:1.

4. Gelijk de gelovige door het geloof uit Christus, door middel der beloften, die allen Ja en Amen in Hem zijn, genade, sterkte, kennis, kloekmoedigheid, en al wat tot zijn strijd of oorlog vereist wordt moet trekken, opdat hij sterk mocht zijn in de Heere en in de sterkte Zijner kracht, Eféze 6:10, zo diende hij ook door het geloof het gewicht van het gehele werk op Christus te wentelen en dus zichzelf en zijn zorg en last op Hem te werpen, die voor hem zorgt, 1 Petrus 5:7; Psalm 37:5; Psalm 55:22. Aldus zou het werk licht en zeker worden, als wij door het geloof de last op Hem wentelen, die de Uitverkorene is, tot dat werk bekwaam gemaakt, en laten die op Hem blijven die onze Sterkte is, gedurig de uitkomst wachtende in hoop.

Aldus gebruikt de gelovige Christus, als van God geworden tot heiligmaking, als hij in het gebruik der gestelde middelen, ziende op het Verbond der genade en Zijn beloften en op hetgeen Christus gedaan heeft om Zijn volk te heiligen en te zuiveren, de zaak op Hem wentelt, en hulp, zaligheid en overwinning verwacht door Hem.

Maar opdat niet enige kleinmoedig mochten worden en denken dat alles tevergeefs is, omdat zij geen voortgang noch wasdom in de genade bemerken, maar de verdorvenheid en kwelling, even sterk als ooit bevinden, wilde ik enige weinige dingen tot hen zeggen.

Vooreerst. Laat hen onderzoeken en beproeven, of hun tekortkomingen en gemis van verwachting, niet veel hier uit voortkomt, dat de zaak niet zo zuiver op Christus is geworpen, als zij wel moest. Wordt het niet al te dikwijls bevonden, dat ze ten strijde uitgaan in hun eigen kracht, leunende op hun eigen voorraad van genade, op hun eigen kennis, of op hun plichten of dergelijke? Hoe kunnen zij dan voorspoedig zijn?

Ten andere. Laat hen treuren, als zij enige ontdekking hiervan krijgen, en zich voortaan wapenen tegen die verdorven neiging des harten, die hen steeds aanzet, om zich in de strijd te begeven zonder de oversten Leidsman hunner zaligheid, en te vechten zonder de wapenrusting Gods.

Ten derde. Laat hen beproeven en zien, of zij in het staan naar de heiligheid niet zijn geleid door verkeerde einden, en of zij niet meer trachten naar heiligmaking, opdat ze waardiger mochten zijn en beter door God aangenomen mochten worden, en opdat ze rust en vrede mochten hebben ten opzichte van hun aanneming en verzoening met God, alsof dit enige redenen of voorwaarden waren voor hun gerechtigheid en rechtvaardigmaking voor God; dan opdat ze hun gehoorzaamheid aan het bevel Gods mochten tonen, 1 Thess. 4:3; Eféze 2:10; Joh. 15:16, en hun dankbaarheid jegens Hem mochten uitdrukken en God verheerlijken, Mal. 1:6; Matth. 5:16; Joh. 17:10; Eféze 4:30. En indien het zo is, behoorden zij Gods goedheid in dit missen van hun verwachting te erkennen, aangezien zij daardoor meer en meer de noodzakelijkheid inzien om hun eigengerechtigheid ter zijde te zetten, en zich tot de gerechtigheid van Christus te begeven, om daarop alleen te steunen tot vrede en verzoening met God.

Ten vierde. Zij dienden te onderzoeken en te zien, of hun verzuim en zorgeloosheid in het waken en in de uitvoering der plichten niet veroorzaakt, dat ze hun verwachting missen en zo te kort komen. God acht het soms nodig, dat Hij, een leeuw van

verdorvenheid tegen hen laat uitgaan, opdat zij mogen omzien en des te wakkerder op hun wachttoren staan, wetende, dat zij met een wakkeren tegenpartijder te doen hebben, namelijk de Duivel, die als een briesende leeuw omgaat, zoekende wie hij zou mogen verslinden, 1 Petrus 5:8. En dat zij de strijd hebben niet alleen tegen vlees en bloed maar tegen de overheden, tegen de machten, tegen de heersers van de duisternis dezer wereld, tegen de geestelijke boosheden in de lucht, Eféze 6:12. Het is niet te vergeefs, dat ons zo dikwijls gelast wordt te waken. Matth. 24:42, Matth. 25:13, Matth. 26:41, Markus 14:38, Lukas 21:36, Markus, 13:33, 34, 35, 37; 1 Kor. 9:13; 1 Thess. 5:6; 1 Petrus 4:7; Kol. 4:2. Wij weten wat David en Petrus is overkomen door het verzuim van wacht te houden.

Ten vijfde. Zij dienden te beproeven en te zien, of er niet te veel zelfvertrouwen is, hetwelk de schadelijke val van Petrus veroorzaakte; God mag in zijn gerechtigheid en barmhartigheid de verdorvenheid voor een tijd in hen laten losbreken om hen onder de voet te treden, opdat ze daarna leren, dat ze zich matiger gedragen, en hun zaligheid uitwerken met vrezen en beven, Filip. 2:12, gedenkende welk een jaloers heilig God Hij is, met Wie zij te doen hebben, welk een tegenpartijder zij tegen zich hebben en hoe zwak hun eigen kracht is.

Ten zesde. Dit diende wel bedacht te worden, dat een ziel in de genade kan groeien en vorderen in de heiligheid, wanneer zij naar haar eigen mening niet voortgaat van kracht tot kracht, maar veeleer achterwaarts gaat. Het is wat anders, genade te hebben, en wat anders, te zien dat wij genade hebben. Zo is 't ook wat anders, te groeien in de genade, en wat anders, te zien dat men groeit in de genade. Velen kunnen hun wasdom in de genade in twijfel trekken, wanneer zelfs hun in twijfel trekken van die wasdom het tegendeel kan doen blijken. Want zij kunnen besluiten, dat ze niet groeien, maar eer achterwaarts gaan, omdat ze meer geweldige en sterke verdorvenheden en verborgen werken der duisternis en goddeloosheid in hun zielen gewaar worden, dan zij ooit tevoren merkten, daar die grote ontdekking de wasdom in hun geestelijke kennis toont, en daar in te groeien een wasdom in de genade is. Zo kunnen zij twijfelen aan hun wasdom, op grond van misvattingen, menende dat de verdorvenheid altijd het sterkst is, als zij de grootste beroering en geraas maakt. Of, hun krachten kunnen voortvloeien uit een hevige begeerte, die zij hebben, om veel meer heiligmaking te bezitten, hetwelk kan maken, dat zij vele trappen, die zij gevorderd zijn, over het hoofd zien, of iets dergelijks kan hun duisternis en klachten veroorzaken. Ja, God kan dit het geschiktst voor hen achten, opdat zij nederig en vlijtig mochten blijven, terwijl ze in het duister zijn ten opzichte van hun voortgang, daar zij, indien zij zagen, welke vordering en voortgang zij, gemaakt hadden in het Christendom, zij misschien dartel, zorgeloos en gerust zouden worden, en zo enige droevige bedeling veroorzaken, om hen wederom te vernederen.

Ten zevende. Men diende te bedenken, dat hier geen volkomen overwinning te behalen is. Het is waar, de gelovigen worden gezegd volmaakt te zijn, ten opzichte van de rechtvaardigmaking, door de toerekening der volmaakte gerechtigheid van Christus, ten opzichte van hun oprechtheid en Evangelische eenvoudigheid, en ook van de delen van de nieuwe mens. Een zodanige was Noach, Gen. 6:9; Job 1:1, 8. Ziet ook Psalm 37:37; Psalm 64:5; 1 Kor. 2:6; Hebr. 5:14; Jac. 3:2. Het is waar, wij moeten de volmaaktheid najagen en daarom bidden, gelijk wij zien Matth. 5:48; 2 Kor. 13:11; Kol. 4:12; Hebr. 13:21; Jac. 1:4; 1 Petrus 5:9; Hebr. 6:1. Nochtans is hier geen algehele volmaaktheid ten opzichte der trappen van heiligheid en heiligmaking,

en. ten opzichte van het overblijfsel der verdorvenheid van binnen, Job 9:20, 21 Filip. 3:12. Want zelfs hij, die gewassen is, en ten opzichte van de rechtvaardigmaking geheel rein is, heeft nog nodig, dat zijn voeten gewassen worden, omdat hij met vuiligheid besmet wordt in zijn wandel, Joh. 13:10. Zodat, indien de Heere de ongerechtigheid zou gadeslaan, niemand zou bestaan, Psalm 130:3; Psalm 143:2. Daar zal altijd meer of min in de beste iets wezen van die strijd, waarvan Paulus spreekt, Rom. 7:15, 16-23, zodat zij steeds reden zullen hebben, om met hem uit te roepen, vs. 24, *Ik ellendig mens! wie zal mij verlossen van het lichaam dezes doods?* Het vlees zal steeds begeren tegen de geest, en de geest tegen het vlees, zodat ze niet zullen kunnen doen wat zij willen, Gal. 5:17. De plaats van volmaaktheid is boven, waar alle tranen worden afgewist en de vermoeide worstelaar in de rust is ingegaan.

Ten achtste. Dat ze niet misvatten en denken, dat iedere beweging in de ziel een bewijs is van haar heerschappij en onvermogene kracht. De verdorvenheid der ziel kan zich roeren, en veel werk maken, daar zij geen verlof kan krijgen om te heersen. Zij kan zijn als een geweldige en wrede dwingeland, zoekende de troon in te nemen, stellende het gehele koninkrijk in beroering, welke met kracht van wapenen moet worden weerstaan. De verdorvenheid kan gerust er en stiller zijn, wanneer zij inderdaad de troon in de ziel bezet heeft, gelijk een overwinnaar gerust er en stiller kan zijn wanneer hij overwonnen heeft en in een vreedzame bezitting van het koninkrijk is, dan toen hij nog daarom vocht. Wanneer de sterke zijn huis in bezit heeft en meester is, zo is alles in rust en vrede, totdat er een komt die sterker is, en hem uitstoot, en hem uit zijn bezitting verdrijft.

Ten negende. De heiligmaking bestaat niet altijd in des mensen vrijheid van sommige verdorvenheden. Want daar kunnen sommige verdorvenheden zijn, waartoe de een geen natuurlijke genegenheid heeft, maar integendeel een grote afkeer, gelijk sommige wereldse mensen geen genegenheid hebben tot verkwisten en doorbrengen, of dergelijke zonden, die tegen hun smaak, of opvoeding strijden. En de Satan zal wel nooit zulk een mens tot zodanig kwaad verzoeken, wetende dat hij meer voordeel zal behalen, door zijn smaak en inborst op te volgen, hem liever wegvoerende tot de andere tegenovergestelde zonde. En hoewel zulk een mens zelfs niet weet, wat het is, tot die fouten eens verzocht te worden; zo is dit toch geen bewijs, dat hij een geheiligd mens is. Veel minder is het een bewijs, dat hij meer genade heeft, dan een ander, wiens overheersend kwaad dat is, waartegen hij dagelijks strijdt en worstelt. Waaruit blijkt, dat zelfs tegen een overwinnende verdorvenheid te worstelen en tegenstand te betonen, blijk kan geven van meer genade, dan de vrijheid van enig kwaad, waartoe men zoveel niet verzocht wordt en natuurlijk minder genegen is.

Ten tiende. Ook moeten zij niet denken, dat de verdorvenheid altijd meester van de ziel is, en de troon bezit als een volkomen overwinnaar, wanneer zij de ziel voor een tijd overwint en wegvoert. Want de zonde kan soms over de ziel komen als een vloed, met een onweerstandelijk geweld, en voeren alles voor een tijd met zich weg, zodat de ziel geen gevoelige wederstand kan bieden. Vooral wanneer een schielijke, geweldige en onverwachte verzoeking op haar aankomt, zodat de arme mens bedwelmd is en nauwelijks weet, waar hij is of wat hij doet, totdat hij op zijn rug ligt. Op die tijd zal het een grote zaak zijn, indien de ziel gerust een protest durft aan te tekenen, haar misnoegen te verklaren tegen hetgeen gedaan is, en indien er een eerlijk protest is tegen de geweldige en onderdrukkende overheersing der verdorvenheid, dan kunnen wij niet zeggen, dat de verdorvenheid in een vreedzame bezitting is van de troon.

Indien de Geest tegen het vlees begeert, zuchtende in gebeden en smekingen tot God met al de krachten die hij kan bijeenbrengen, tegen de inbreker, en inroepende al de toebrenging van Goddelijke hulp, die zij kan verkrijgen; kan hij alsdan niet meer doen, zo zucht ze en kermt ze onder die onrechtvaardige overweldiging, zich voornemende om nooit hulde te doen aan de dwingeland, noch zijn wetten te gehoorzamen, noch een verdrag met hem aan te gaan, of vrede met hem te maken. Wij kunnen dan niet zeggen, dat de ziel ten volle deze geweldige inbezitneming toestemt. Ja, indien de ziel zoveel doet, op zulk een tijd, als de Satan met al zijn kracht aandringt, zo zal het een groter blijk zijn van de sterkte der genade in de ziel, dan indien zij hetzelfde weinig meer zou doen, op een tijd wanneer de verzoeking zo sterk niet is,

Ten elfde. Het is niet goed voor hen, te zeggen, dat de genade in hen niet groeit, omdat zij niet zo ver vorderen als sommigen doen, en omdat zij tot die hoogte van genade niet komen, waartoe zij anderen gevorderd zien. Dit is geen zekere regel, om de wasdom in de genade daarnaar af te meten. Sommigen kunnen een beter natuurlijk gestel hebben, waardoor zij minder genegen zijn tot verscheiden zonden, waartoe die anderen een sterke genegenheid hebben. Zij kunnen het voordeel van een betere opvoeding hebben, en dergelijke. Zodat zij zich liever moesten vergelijken in dit jaar, met hetgeen zij waren in het laatste jaar, en dat ten opzichte van de begeerlijkheden, die zij al hun dagen zijn onderworpen.

Ten twaalfde. Wij moeten niet menen, dat ieder gelovige dezelfde mate der genade zal verkrijgen; er is een maat gesteld voor ieder lidmaat of deel van het lichaam, en ieder voegsel brengt toe tot de krachtadige werking naar de mate van ieder deel, Efése 4:16. God heeft meer te doen met sommigen, dan met anderen; meer kracht wordt vereist in een arm of been, dan in een vinger of toon. Een ieder moest tevreden zijn met zijn mate, dat hij niet opsta, noch murmurere tegen God en de bedeling, die hem maar tot een vinger en niet tot een arm van het lichaam maakt; hij moest zijn plicht doen in zijn plaats, strijdende tegen de zonde, naar de mate der genade, hem van de Heere medegedeeld, en dat getrouw en volstandig; wij dienen niet te twisten met God, omdat Hij ons zó vrij niet maakt van verzoeking en verdorvenheden, als wel sommige anderen. Want de krijgsoverste moet niet berispt worden, omdat hij sommigen van zijn soldaten naar deze post zendt, waar zij nooit eens de vijand zien, en anderen naar geen post, waar zij gedurig moeten vechten. De soldaat staat hier onder bevelen, en daarom moet hij stil zijn en zich schikken in zijn lot. Zo moet de Christen des Heeren bedelingen eerbiedigen, die de zaken zó beschikt, dat sommigen nooit één uur gerustheid hebben, daar de anderen meer rust en vrede hebben. Zij moeten op hun post staan en vechten, vast besloten zijnde om nooit te wijken, maar liever de grond met hun dode lichamen te bedekken, totdat de overste Bevelhebber het goedvindt, hen af te lossen.

ZESDE HOOFDSTUK

Hoe Christus te gebruiken is, ten opzichte van het doden en kruisigen van de oude mens.

Hebbende kort enige dingen in het algemeen aangewezen, welke dienen tot verklaring en opening van de wijze, waarop men Christus tot heiligmaking moet gebruiken, komen wij er nu toe, om dit werk meer bijzonder open te leggen.

In de heiligmaking moeten wij:

Eerst aanmerken de vernieuwing en verandering van onze natuur en gestalte.

Ten andere, de afwassing van onze dagelijks verkregen smetten.

Het eerste hiervan wordt gewoonlijk afgedeeld in twee delen, namelijk

- a. de doding en kruisiging van de oude mens en
- b. de levendmaking, vernieuwing, aanwakkering en versterking van de nieuwe mens der genade. Dit is de wasdom in de genade, en de vruchtbaarheid en heiligheid.

Wat aangaat het eerste van deze, namelijk de doding, of kruisiging van de oude mens, zo dienen wij te weten, dat er nu sinds de val, zulk een beginsel van boosheid en vijandschap tegen God in de mens is, waardoor de mens tot kwaad, en alleen tot kwaad genegen is. Dit wordt genoemd de oude mens, daar deze gelijk het lichaam, bestaat uit zoveel delen, samenvoegsels en leden, dat is, uit zoveel lusten, verdorvenheden en kwade genegenheden, die samen één geheel uitmaken, en vast verenigd en samengebonden zijn, gelijk de leden des lichaams, elk nuttig en dienstig voor elkander, en allen samenwerkende, en hun uiterste vermogen aanwendende, om het werk der zonde uit te voeren. En zo is het de mens der zonde, en wordt genoemd *de oude mens*, als hebbende eerst bezit van de begenadigde ziel, terwijl hij dagelijks meer en meer sterft. Dus wordt het genoemd de oude mens, en het lichaam der zonde, Rom. 6:6. Deze oude mens heeft zijn leden in onze leden en vermogens, zodat geen van die vrij is, het verstand, de wil, de genegenheden en de leden onzes lichaams zijn alle dienstknechten der ongerechtigheid van deze oude mens, en van dit lichaam der zonde. Zo lezen wij van *de bewegingen der zonde*, Rom. 7:5, *die in onze leden werken, om de dood vruchten te dragen*; van de begeerlijkheden des vleses, Rom. 13:14 Gal. 5:16, 24, en van de begeerlijkheden der zonde, Rom. 6:12. Zo horen wij van de begeerten des vleses en der gedachten, Eféze 2:3, en van de bewegingen en begeerlijkheden, Gal. 5:24. En de oude mens wordt gezegd *bedorven te zijn door de begeerlijkheden der verleiding*, Eféze 4:22, welke begeerlijkheden en bewegingen zijn als zovele leden van dit lichaam der zonde en van deze oude mens. En verder is hierin opmerkelijk een kracht, geweld, en sterkte, die deze oude mens heeft in zijn begeerlijkheden, om ons Weg te voeren, en ons als het ware, te gebieden of te dwingen, als door een geweldige wet. Hierom lezen wij *van de wet der zonde en des dood*, Rom. 7:2, waarvan alleen de wet des Geestes des levens in Christus ons vrijmaakt. Hij wordt ook genoemd een wet in onze leden, strijdende tegen de wet onzes gemoeds, Rom. 7:23. Zo wordt ook gezegd, dat hij begeert te oorlogen tegen de Geest, Gal. 5:17, hetwelk alles samen aanwijst de sterkte, de werkzaamheid en de heerschappij der zonde in de ziel, zodat hij is als de man over de vrouw, Rom. 7:1. Ja, hij heeft een overheersende en dwingende kracht, waar zijn sterkte door de genade niet wordt ingetoomd. En gelijk zijn kracht groot is, zo is ook Zijn natuur goddeloos

en boosaardig, want hij is enkel vijandschap tegen God, Rom. 8:7, zodat hij niet verzoend is, noch verzoend kan worden, en daarom moet hij afgelegd en te niet gemaakt worden, Eféze 2:15, gedood en gekruisigd worden, Rom. 6:6. Hierin nu bestaat het werk van een gelovige, dat men deze vijand of liever deze vijandschap doodt, vernietigt en kruisigt, en zich verlost van deze dienstbaarheid en slavernij, opdat men Christus' vrijgelatene moge zijn door de Geest.

Indien men nu vraagt: *hoe zal een gelovige Christus gebruiken, opdat men deze oude mens gekruisigd krijgje? Of, hoe zou een gelovige de oude mens en zijn begeerlijkheden doden door Christus of door de Geest van Jezus? Zo zullen wij deze dingen voorstellen, die helpen kunnen, om dit te beantwoorden.*

Vooreerst. De gelovige diende zijn oog te hebben op deze oude mens als zijn aartsvijand, als een dodelijke moordenaar, die woont in zijn boezem. Het is een vijand die vernacht binnen in hem, in zijn ziel, gemoed, hart en genegenheden, zodat er geen deel vrij is. Daarom heeft hij kennis van al de bewegingen der ziel, en wederstaat en verhindert hij altijd alles wat goed is. Het is een vijand die nooit met God zal verzoend worden, en daarom zal hij met de gelovige als zodanig niet verzoend worden, want hij wordt de vijandschap zelf genoemd, en zo is hij altijd werkzaam, zoekende het verderf der ziel te bevorderen, zo door tot het kwaad aan te zetten, te neigen, te bewegen en krachtig te trekken of te drijven, soms met geweld en drift, als door te weerstaan, tegen te kanten, tegen te staan, tegen te werken en tegen te spreken hetgeen goed is. Zodat de gelovige niet datgene kan gedaan krijgen, wat hij wilde doen, en hij wordt gedreven om te doen wat hij niet wilde. Omdat dit dan zulk een vijand is, een zo gevaarlijke, volstandige en onverzoenlijke vijand, een zo werkzame en innige vijand, zo dodelijk en verderfelijk, zo is het de plicht der gelovigen, zich te wachten voor deze vijand, een wakend oog op hem te hebben, en zich tegen hem te gedragen als een onverzoenlijke vijand. Daarom nooit met hem te komen tot voorwaarden van overgave of overeenkomst; nooit een verdrag met hem te sluiten, laat staan, vrede met hem te maken. En de gelovige diende zijn wakend oog niet zozeer te hebben op dit of dat lid van dit lichaam des doods, als wel op het lichaam zelf, of op het beginsel der goddeloosheid en weerspanning tegen God, het Hoofd, het Leven, de Geest, of de Wet van dit lichaam des doods. Want daarin bestaat zijn grootste boosheid en werkzaamheid. En dit staat ons altijd tegen, hoewel niet in ieder deel en lid, maar soms in het ene, soms in het andere.

Ten tweede. Hoewel de gelovige voornamelijk het oog diende te hebben op het lichaam, op deze ingeboren sterke en geweldige wet der zonde en des doods, moest hij toch met geen deel, lid, of lust van dit gehele lichaam vriendschap en gemeenzaamheid hebben; al de werkingen des lichaams dienden gedood te worden, Rom. 8:13. De oude mens met Zijn werken diende gedood te worden, Kol. 3:9, en wij moesten onze leden doden, die op de aarde zijn, vers 5, want die alle zijn ons tegen, en de minste van die begunstigd, onthaald en omhelsd, zal onze verwoesting bewerken en onze ziel vermoorden. Daarom diende de gelovige op iedereen van die, en op die alle te zien, als op zijn dodelijke vijanden.

Ten derde. Hij diende in aanmerking te nemen, dat gelijk het een zeer onbetamelijke zaak voor hem is, een slaaf van die oude tiran te zijn, en zijn leden te stellen als zovele dienstknechten der ongerechtigheid, het ook evenzo gevaarlijk en dodelijk is. Zijn leven hangt er aan; óf hij moet de zonde gedood en ten onder gebracht krijgen, óf zij

zal hem doden; zijn leven zal door het leven der zonde moeten gaan. Indien deze vijand ontkomt, is hij een verloren mens. De aanmerking hiervan diende de gelovige hier te werk te doen gaan met ernst en vlijt, met zorg en naarstigheid, en dit werk der doding te aanvaarden met arbeid en moeite.

Ten vierde. Veel meer moet het tegen alle rede en Christelijkheid zijn, dat de gelovige het vlees verzorgt en voedsel geeft, om zijn begeerlijkheden te vervullen, Rom. 13:14, dat men de handen van deze vijand sterkt en hem verzorgt, die tegen ons gezet en gezworen is. Dit kan met geen rede bestaan. En hier wordt veel van des Christens voorzichtigheid en geestelijke wijsheid vereist, om te onderscheiden, wat tot koestering van deze of die verdorvenheid dit of dat lid des lichaams der zonde en des doods kan dienen en om die te onttrekken; gelijk wij allerlei voordeel trachten te ontnemen aan een vijand, die tegen ons opkomt. Paulus handelde daarin als een wijs worstelaar en strijder, als hij zijn lichaam ten onder hield, en tot dienstbaarheid bracht, 1 Kor. 9:27. Het ware maar spotten met God, en onze eigen dwaasheid openbaar gemaakt, als men opzag tot Christus om hulp tegen zulk een vijand, terwijl men ondertussen de handen des vijands sterkte. Dit zou dubbelhartigheid zijn en verraad.

Ten vijfde. Opdat hun tegenstand tegen deze vijand te sterker en te meer vastberaden mocht zijn, dienden zij in aanmerking te nemen, dat dit lichaam der zonde geheel gekant is tegen God en tegen zijn heerschappij in de ziel, zijnde zelf lijnrechte vijandschap tegen God, Rom. 8:7, altijd begerende en strijdende tegen het werk Gods in de ziel, Gal. 5:17, en tegen al wat goed is. Zodat het niet wil toelaten, zover als het dit verhinderen kan, dat de ziel iets wat goed is zou doen, althans niet op een rechte wijze en tot een recht einde. Ja, door zijn begeren drijft het volstandig tot hetgeen kwaad is; het verwekt kwade bewegingen en genegenheden in de ziel, eer zij het gewaar wordt; het kiest de zijde van enige verzoeking, die aanlokt, opdat zij de ziel verderve, als een verrader die van binnen is; gelijk wij zien, dat het deed in David, toen hij tot overspel verviel, en in Asaf, Psalm 73:2. Ja, het kant zich zelfs tegen, en het verzoekt, Jac. 1:11, door het verstand en de wil en de genegenheden in een verkeerde koers te drijven. En zo richt het de ziel in een koers van weerspanning tegen God, of het keert en trekt de ziel af, dat ze God niet recht kan dienen. Ja, soms zet het een vuur in de ziel, verstrikkende al de vermogens, vervullende het verstand met duisternis of vooroordeel, misleidende of verkerende de genegenheden, en zo de wil vervoerende en gevangen leidende, Rom. 7:23, zodat gedaan wordt hetgeen de herboren ziel niet wil, en de plicht wordt nagelaten, welke de ziel graag wilde gedaan hebben. Ja, dit geschiedt ook wel soms, niettegenstaande het waken en strijden daartegen; zó sterk is zijn geweld.

Ten zesde. De gelovige moest bedenken, dat deze vijand door hem niet alleen is te bevechten, en dat zijn eigen kracht en behendigheid maar een slechte tegenstand daartegen zal zijn: hij zal lachen over het werpen van zijn lans. Licht kan hij loeren op alle gelegenheden, omdat hij de ziel zo nabij is, altijd daarin wonende, en aan des gelovigen rechterhand is, wat hij ook doet, en altijd openlijk of bedekt zich tegenkant, en dat met grote listigheid. Want de zonde omringt ons lichtelijk, Hebr. 12:1, omdat zij in de ziel en in al haar vermogen ligt, in het hart, het verstand, de wil, het geweten, en de hartstochten, zodat de bedrieglijkheid des harten in dit opzicht groot is, en het verstand des mensen te boven gaat, Jer. 17:9. Een mens kan niet al de kromme gangen en omwentingen, al de driften en bedoelingen, al de schuilhoeken en verborgen plaatsen, al de valsheden en dubbelhartigheden, al de veinzingen, leugens en

uitvluchten, al de opgesmukte en bedrieglijke voorwendsels en inboezemingen van dit hart kennen, dat aangezet en ingeblazen is door deze wet der zonde, en des doods. En behalve deze loosheid en behendigheit geeft de zonde kracht en sterkte, om door haar lusten te doen verzinken in verderf en ondergang, 1 Tim. 6:9, en om de ziel van boven neder te stoten, zodat ze de staat des menschen ellendig maakt, Rom. 7:24, hetgeen tesamen sterk te kennen geeft, dat de gelovige andere hulp dient in te roepen, dan zijn eigen, en te bedenken, dat hij door de Geest de werken des lichaams moet doden, Rom. 8:13.

Ten zevende. Daarom moet de gelovige al zijn vleselijke wapenen ter zijde stellen, als hij met deze tegenpartij handelt, en uitzien naar Goddelijke hulp en bijstand, namelijk naar de beloofde Geest, door Wie hij alleen kan onderwezen en bekwaam gemaakt worden tot dit grote werk. Want van zichzelf kan hij niets doen, niet zoveel, dat hij één goede gedachte denken kan uit zichzelf, 2 Kor. 3:5. Veel minder zal hij bekwaam zijn, om zulk een machtige tegenpartijder tegen te staan, die zo grote en vele voordelen heeft, gelijk deze vijand. Daarom zullen al zijn vleselijke middelen, voornemens, geloften en bestrijdingen hem maar zwakker maken, en een gereeder prooi voor deze tegenpartij der, die grond wint, terwijl hij zó wordt tegengestaan. Het is Christus alleen en Zijn Geest, die de werken des duivels kan verbreken, en deze vijand kan doden of kruisigen.

Ten achtste. Zo moet hier dan de gelovige om hulp en bijstand zijn toevlucht nemen, tot Jezus de Overste der zaligheid, en hij moet Hem volgen en onder Zijn banier strijden, zijn wapenen gebruiken, die geestelijk zijn, strijden naar zijn raad en bestuur, Hem aannemen als Leidsman en Bevelhebber, en gereed staan voor zijn bevelen en onderwijzingen, wachten op de bewegingen van Zijn Geest, en die opvolgen. Aldus moet hij tegenstaan en vechten tegen deze dodelijke vijand, met het oog altijd op Christus geslagen, door het geloof van Hem afhange, om licht voor het verstand, om leiding voor de wil, en om genade voor de gehele ziel, om in de strijd te staan, in alle aanvallen te weerstaan en nooit zich wikkelen in een redetwist met deze vijand, of met enigen lust of lid van dit lichaam, zonder Christus, de voornamste Helper. Dat is, de ziel dient te wanhopen aan zichzelf, en krachtig te zijn in Hem en in de sterkte Zijner macht, door het geloof Hem aangrijpende als Hoofd, en Opperbevelhebber, voornemende in Zijn kracht te strijden en door de hulp van Zijn Geest tegen te staan.

Ten negende. Tot dit einde diende de gelovige te zien op het Verbond der verlossing, het fundament en de grond van al onze hoop en troost, waarin de eindelijke en volle overwinning aan Christus als het Hoofd der uitverkorenen beloofd is, namelijk, dat Hij de Slang de kop zal vertreden, en dat zo al Zijn navolgers en leden van zijn verborgen lichaam het hoofd zullen opheffen, en eindelijk de volle overwinning zullen verkrijgen over zonde en dood. Nu is het God, die ons de overwinning geeft door onze Heere Jezus Christus, 1 Kor. 15:57. De gelovige diende ook door het geloof zijn oog te slaan op het Verbond der genade, waarin bijzonder deze zelfde overwinning beloofd wordt aan de gelovigen in en door Jezus. Rom. 16:20, *en de God des vredes zal de Satan haast onder uw voeten vertreden*. De zonde zal over u niet heersen, want gij zijt niet onder de Wet, maar onder de genade, Rom. 6:14. De gelovige, zeg ik, diende door het geloof op deze en dergelijke beloften te zien en die aan te grijpen, en daardoor kracht tot zich te trekken, waardoor hij wettig kan strijden, mannelijk vechten, en met moed en dapperheid tegenstaan.

Ten tiende. Verder moest de gelovige op Christus zien, als op een Fontein van al wat nodig is, als een volkomen welvoorzien schathuis of wapenkamer, openstaande, voor ieder van zijn oprechte soldaten, om daarheen te lopen, om opnieuw voorzien te worden van hetgeen zij nodig hebben, zodat wat hun ook mocht ontbreken in hun geestelijke wapenrusting, zij tot het open wapenhuis, Christus' volheid, moeten lopen, welke gereed voor hen staat, en nemen, en aandoen door het geloof, al hetgeen hun ontbreekt en zij nodig hebben in deze oorlog. Indien hun gordel der waarheid verslapt, losgemaakt of verzwakt is, en zij vele verzoeken ontmoeten aangaande haar geveinsdheid, en de Satan hun tegenwerpt hun dubbelhartigheid, met het doel om hun de moed te benemen, en hen te doen bezwijken, en het gevecht te doen opgeven, zo moeten zij heengaan tot Hem die de Waarheid is, opdat Hij hun die gordel beter aanbinde, en Hij hun harten meer oprecht make voor God, in al hetgeen zij doen. En indien hun borstwapen der gerechtigheid verzwakt is, en de Satan daardoor voordeel schijnt te krijgen, door hun voor te werpen hun onrechtvaardige handeling tegen God en de mensen, zo moeten zij vlieden tot Hem, die alleen hier helpen kan en bidden om vergeving door Zijn bloed, voor hun feilen, en zij moeten wederom vers aan de strijd vallen. Indien hun voornemen, hetwelk verstaan wordt door de bereidheid des Evangelies des vredes, zwak wordt, moet het in Christus' wapenhuis vernieuwd worden en de voeten moeten opnieuw daarmee geschoeid worden; indien het schild des geloofs hun begint te begeven, moeten zij heenlopen tot Hem, die de Werkmeester en Voleinder des geloofs is, Hebr. 12:2. En indien hun helm der hoop hun begint te begeven, kan dit alleen in dit wapenhuis voorzien worden. En indien hun zwaard in hun hand te zwaar wordt, of zij onbekwaam worden om het recht te hanteren, kan de Geest van Jezus hun handen alleen leren strijden, en hen onderwijzen, hoe zij dat nuttige wapen met voordeel zullen gebruiken. Aldus moet de gelovige krachtig zijn in Hem en in de sterkte zijner macht, Efése 6:10. Hij is hun God, die hen met kracht omgordt, en hun Weg volkomen maakt. Hij maakt hun voeten gelijk als der hinden, en stelt hen op hun hoogten. Hij leert hun handen ten strijde, zodat een stalen boog met hun armen verbroken wordt. Hij geeft hun het schild Zijns heils; Zijn rechterhand ondersteunt hen. Hij omgordt hen met kracht ten strijde, enz., Psalm 18:33, 34, 35, 36, 40, enz.

Ten elfde. Tot verdere versterking van hun hoop, geloof en vertrouwen moesten de gelovigen op Christus zien, als hangende aan het kruis, en overwinnende door de dood de dood, en hem die de macht des doods had, de duivel, en zo als verdienenderwijze verkrijgende deze verlossing van deze slavernij der zonde en des Satans, en in het bijzonder van slavernij van dat lichaam des doods, en van de Wet der zonde, en des doods. Want de Apostel zegt ons, Rom. 8:2, *dat de Wet des Geestes des levens in Christus Jezus ons vrij maakt van de wet der zonde en des doods*, en hij zegt verder, vers 3, 4, *hetgeen der wet onmogelijk was, dewijl zij door het vlees krachteloos was, God zijn enige Zoon zedende in de gelijkheid des zondigen vleses, en dat voor de zonde, de zonde veroordeeld heeft in het vlees, opdat het recht der wet vervuld zou worden in ons*. Zodat de gelovige die vijand mag aanzien, hoe vreeslijk hij ook mag schijnen, als veroordeeld en gedood in de dood van Christus. Hij hebbende de prijs der verlossing betaald, heeft deze vrijheid gekocht van de ketenen en boeien, met welke Hij in de gevangenis gehouden werd. Zo kan en moest dan het geloof in Jezus' dood, voldoende aan de gerechtigheid voor de arme gevangene, ondersteunen, en versterken de hoop en het vertrouwen van de gelovigen van dat hij de overwinning zal verkrijgen.

Ten twaalfde. Het zal verder de hoop en het geloof van de gelovige bevestigen, wanneer hij ziet op Christus, hangende aan het kruis, overmeesterende en overwinnende deze aartsvijand, dit doende als een openbaar Persoon, vertegenwoordigende de uitverkorenen, die in Hem stierven, en die in Hem werkelijk, krachtadig en wettig die dwingeland overwonnen, en zijn boeien verbraken. De ziel nu gelovende, mag, ja moet het daarvoor houden, dat ze in Christus, als het ware, sterft aan het kruis, en daar al deze geestelijke vijanden overwint. *Zo gijlieden*, zegt de apostel, Rom. 6:11, *houdt het daarvoor, dat gij waarlijk der zonde dood zijt*. Van nu af mag een gelovige, zelfs terwijl hij nog vecht, zich een overwinnaar rekenen, *ja meer dan een overwinnaar, door Hem, die Hem liefgehad heeft*, Rom. 8:37. Nu het geloof dus werkt op Christus, als een openbaar Persoon stervende en overwinnende de dood en de zonde, zo mag de gelovige niet alleen de zekerheid der overwinning besluiten, wetende, dat onze oude mens met Christus gekruist is, Rom. 6:6. Maar hij mag ook uit Christus' kruis kracht ontleen, om te staan en te strijden tegen al de aanvallen van deze overwonnen en gedode vijand. *Die van Christus zijn, hebben het vlees gekruisigd met de bewegingen en begeerlijkheden*, Gal. 5:24. Maar hoe? Alleen door het kruis van Christus. *Want daardoor is de wereld aan mij gekruisigd*, zegt de Apostel, Gal. 6:14, *en ik aan de wereld*. Onze oude mens is met Christus gekruisigd, opdat het lichaam der zonde teniet gedaan worde, Rom. 6:6.

Ten dertiende: De gelovige waarlijk dood zijnde aan de zonde, door het kruis van Christus, moet zichzelf aanzien, als wettig bevrijd van dat juk der dienstbaarheid onder de zonde en de dood. *De wet heerst over een mens, zolang hij leeft*, Rom. 7:1. Maar door het lichaam van Christus is de gelovige der wet gedood, vers 4. Die wet der zonde en des doods die over een mens heerst, die nog in de natuur leeft, en nog door het geloof niet ingeplant is in de gelijkmaking zijns doods, noch met Hem begraven door de doop in de dood, Rom. 6:4, 5, heeft geen heerschappij over de gelovige, gelijk zij die eens had. *Want de wet des Geestes des levens in Christus Jezus heeft hem vrij gemaakt van de wet der zonde en des doods*, Rom. 8:2. Zodat de gelovige nu vrij is van die dwingelandij, en deze tiran kan nu geen wettig gezag over hem uitoefenen. Daarom mag hij de stoutheden van die tiran met des te groter moed afslaan, aangezien hij tegen alle recht en billijkheid nog heerschappij over hem zoekt, te voeren. Hij is geen Wettig onderdaan van die wrede en woedende vorst, of van die geestelijke boosheid.

Ten veertiende. De gelovige dan, dit recht en gezag, waaronder hij tevoren was verwerpende, zijnde nu onder een nieuwe Man en onder een nieuwe Wet, namelijk de Wet des Geestes des levens in Christus Jezus, moet op al de bewegingen der zonde zien als onwettig, en als verraderlijke daden van een tiran. Omdat de oude mens met Christus gekruisigd is, opdat het lichaam der zonde teniet gedaan worde, zo moet de gelovige de zonde niet meer dienen, Rom. 6:6. Nu gestorven zijnde, is hij bevrijd van de zonde, vers 7, en aan een ander getrouwd, namelijk aan Hem, die uit de doden is opgestaan. Hij moet zo de zonde niet dienen, maar Gode vruchten dragen, Rom. 7:4. Hij moet daarom al de bewegingen van het vlees en al de neigingen en roeringen van de oude Wet der zonde aanzien als daden van verraad en weerspannigheid tegen het recht en gezag van des gelovigen nieuwe Heer en Man. Hij is daarom gehouden, deze oude mens, dit lichaam des doods en al zijn leden aan te grijpen als verraders tegen de rechte Koning en Man, en die gevangen te nemen namens de Koning, opdat Hij tegen hen vonnis geve en uitvoere, als vijanden van Zijn Koninkrijk en van Zijn heerschappij in de ziel. Omdat zij niet meer dienstknechten der zonde, maar der

gerechtigheid zijn, Rom. 6:12, zo behoorden zij niet meer hun leden te stellen, om dienstbaar te zijn der onreinheid en der ongerechtigheid tot ongerechtigheid, vers 19. Omdat zij geen schuldenaars meer zijn aan het vlees om naar het vlees te leven, moeten zij de werkingen des lichaams doden door de Geest, Rom. 8:12, 13, en kruisigen het vlees met de bewegingen en begeerlijkheden, Gal. 5:24. Dat is, door dezelve tot het kruis van Christus te brengen, waar zij eerst veroordeeld en gekruisigd zijn in haar volle wezen en kracht, opdat er als het ware een nieuw vonnis tegen dezelve mocht uitgaan, als tegen leden van die veroordeelden dwingeland, en als behorende tot dat gekruisigde oude lichaam.

Ten vijftiende. De gelovige dan, die zich getrouw in deze zaak zou willen gedragen en wettig in deze oorlog strijden, in hope van de overwinning te verkrijgen door Jezus Christus, moet deze verraders, die met hun zondige bewegingen en lusten in de ziel verschijnen, werkende weerspanning tegen het rechte gezag en de billijke wetten van de wettigen Vorst Jezus, brengen voor de vierschaar van Hem, Die alle macht en gezag heeft gekregen in hemel en op aarde, Matth. 28:18. Aan Wie al het oordeel is overgegeven. Joh. 5:22, en Die tot dat einde is gestorven en opgestaan, en weer levend geworden is, opdat Hij beide over de doden en levenden heersen zou, Rom. 14:9. Opdat Hij recht uitoefene over de verrader, over het hoofd en de leden, en opdat hij die duivelen vertrappe, en de kop dezer slangen binnen in ons verbreke. De gelovigen nu moeten deze openbare vijanden door het geloof in het gebed voor Christus brengen, en verklaren en getuigen tegen hen als verraders, om het kwaad dat zij gedaan hebben in de ziel, door haar te verhinderen, dat de rechtvaardige wetten des Konings zou gehoorzaamd worden, en door te dwingen en te dringen; zowel door beweegredenen en aanlokkingen, als door geweldige neigingen en aandrijvingen tot ongehoorzaamheid, om tegen Christus op te staan. Hij moet aandringen en pleiten op de grondwetten van het land, namelijk de artikelen van het verdrag tussen de Vader en de Zoon, en de getrouwe beloften van het genadeverbond, op Christus' ambt als Koning en Bevelhebber. Op Zijn onderneming als Middelaar; op de verdiensten van Zijn dood en lijden; op Zijn sterven als een openbaar Persoon in de naam der uitverkorenen; op de aard van het Evangelie, waardoor hij voor de wet gerekend wordt, als stervende in Hem, en zo als vrij van de wet der zonde en des doods, en op zijn betrekking tot Hem, als zijn nieuwe Heer, zijn Hoofd, Man, Koning en Gebieder. Op deze grondredenen, zeg ik, moet hij pleiten om recht te verkrijgen tegen de oproerling, die nu voor de vierschaar is gebracht, en laten zo de gevangene door het geloof in Zijn hand, opdat Hij op Zijn tijd en wijze, een tweede slag geve in de nek van deze onverzoenlijke en woedende vijand, opdat hij niet weer opsta, om de vrede der ziel te verstoren, gelijk tevoren, en om de ziel te kwellen, te verhinderen, te bemoeilijken wanneer zij haar onderdanigheid en gehoorzaamheid wil betalen, die zij haar Meester en oppermachtige Koning Jezus schuldig is.

WAARSCHUWINGEN.

Tot verdere verklaring van het bovengezegde, wilde ik enige weinige bijzonderheden voorstellen tot waarschuwing en besturing, namelijk:

Vooreerst. Dit werk om de last dezer zaak op Christus door het geloof te leggen, moest gedaan worden met veel eenvoudigheid des harten, beogende de ere Gods en het bevorderen van Zijn werk in de ziel, en niet tot eigen bedoelingen en vleselijke oogmerken, opdat wij daardoor niet alles verdoerven.

Ten andere. Dit werk moest aangevoerd worden zonder partijdigheid, tegen al de lusten en bewegingen van de oude mens, want indien er een schikking is met, en verschoning van enige bekende lust, zo zal het gehele werk verdorven worden. Men zal zijn verwachting missen ten opzichte van de bijzondere begeerlijkheid, waarvan men de overwinning begeert. En de lust, die men herbergt, al mocht die klein schijnen, zo kan die toch een deur voor vele sterkeren opendoen, en zo voor de ziel droevige dagen veroorzaken, eer zij het gewaar wordt.

Ten derde. Gelijk zij de bijzondere lust of lusten tot Christus de Opperrechter moesten brengen, dienen zij ook de bijl aan de wortel van de boom te leggen, en recht te verzoeken tegen het lichaam zelf, hetwelk nog in de ziel ligt, en die bijzondere verdorvenheden en bewegingen, die als leden van dat lichaam der zonde zijn, dienen hun de oude mens in de zin te brengen. *Want zij moeten het vlees kruisigen met zijn bewegingen en begeerlijkheden*, Gal. 5:24, het lichaam en de leden. Deze begeerlijkheden zijn de begeerlijkheden der zonde, of van die hoofdzonde, die een wet of het geweld en de drang van een wet in de ziel heeft. Daarom moet haar voornaamste oogmerk tegen deze wortel zijn, welke werkt in deze leden. Dit is de eigenlijke vijandschap, en diende voornamelijk tegengestaan. Deze koers te volgen, zou meer voorspoedig zijn, dan die wij menigmaal nemen; ons schermutselen of worstelen tegen dit of dat lid van het lichaam des doods, is maar van klein voordeel, zolang als het eigenlijke lichaam der zonde, de bittere wortel der boosheid, het vleselijk verstand, die ingeboren vijandschap wordt voorbijgezien en niet tegengestaan; integendeel, als wij hierop staan, staan wij op alles.

Ten vierde. Dit moest het gedurige werk van de gelovigen zijn, het vlees te kruisigen met de begeerlijkheid; hun leden te doden, waarin de krachten van de oude mens wonen en huisvesten, Kol. 3:5, geestelijk gezind te zijn en te bedenken de dingen die des Geestes zijn, Rom. 8:5, 6, want dit bedenken des vleses is vijandschap tegen God, Rom. 8:7, en zo is het der wet Gods niet onderworpen, en het kan ook niet. Het is niet alleen een vijand, die niet verzoend mocht worden, maar vijandschap in het afgetrokkene, die nooit kan verzoend worden; deze vijandschap zal nooit leeg zijn, want zij kan niet, totdat ze ten volle en eindelijk is te niet gedaan. *Het vlees begeert altijd tegen de Geest*, Gal. 5:17, want zij zijn lijnrecht tegen elkander, zodat hoewel het vlees ten opzichte van ons gevoel, soms schijnt te slapen, zodat het de ziel niet door enige bijzondere begeerlijkheid kwelt en ontstelt, gelijk het tevoren deed, nochtans is het zonder rust en kan werkzamer zijn in een andere begeerlijkheid, en zo door de wapenen tegen ons te veranderen, ons bedriegen. Hier wordt dus veel geestelijke wijsheid en wakkerheid vereist. Wanneer men meent, dat men een lust ten onder gebracht heeft, zo moet men niet denken, dat de oorlog ten einde is. Maar na al de bijzondere overwinningen moet men waken en bidden, opdat men niet in verzoeking kome.

Ten vijfde. Deze wijze van doen, om het gewicht der zaak op Christus te leggen, moet en zal de gelovigen nederig houden en hun leren, de eer van enig goed dat gedaan is, niet aan henzelf toe te schrijven, maar Hem al de eer te geven, die jaloers is op Zijn eer, en ze aan geen ander wil geven, opdat de kroon alleen op Zijn hoofd bloeie, die de Overste hunner zaligheid is, en die door Zijn Geest al onze werken in ons werkt.

Ten zesde. Ook zou die wijze, om de zaak tot Christus te brengen en het op Hem te leggen, niet maken, dat de gelovige nalatig werd in de geboden plichten van lezen, horen, bidden enz., want daar moeten zij verwachten Christus te ontmoeten, daar moeten zij Hem zoeken en daar moeten zij op Hem en op Zijn Geest wachten, om het begeerde werk te doen. Want hoewel Hij zich niet gebonden heeft aan deze middelen, zodat Hij niet zou kunnen of willen helpen op enige andere wijze, heeft Hij ons toch aan die verbonden, en het is onze plicht, daar te wachten, waar Hij ons bevolen heeft te wachten, al zou het Hem soms goed dunken, langs een andere weg te komen, tot openbaring van de vrijmacht Zijner genade.

Ten zevende. Terwijl wij nu met de middelen bezig zijn, dienen wij ons er voor te wachten, om daarop te leunen, opdat wij niet, in plaats van de overwinning te behalen over de verdorvenheid, langs een andere weg tot haar dienstbaarheid gebracht worden. Wij moeten niet menen, dat onze gebeden, ons horen, of ons lezen, het lichaam des doods of enige verdorvenheid zal ten onderbrengen. Want dat zou maar een toegeven zijn aan de verdorvenheid en een achterdeur voor het vleeselijk verstand, en voor een andere dodelijke lust, en een slaan naar de verdorvenheid met een zwaard van stro. Dit is niet het doden der werken des lichaams door de Geest, maar door het vlees. Een vleeselijk wapen zal nooit kracht onttrekken aan deze geestelijke boosheid, of deze oude mens, of aan enige verdorven lust of beweging. En nochtans hoe dikwerf neigt ons verdorven hart daarheen! Ons werk moet zijn, gelijk ik zeide, dat wij de instellingen als middelen gebruiken, waardoor wij het werk op Christus' schouderen mogen leggen en van Christus hulp mogen verkrijgen, om het werk te doen. Wij moeten tot de middelen gaan met onze gevangene, om Christus daar in zijn Hof en op zijn Rechtersplaats te vinden, opdat Hij met de verrader naar Zijn wijze handele.

Ten achtste. In dit alles moet men op Christus zien, en van Hem afhangen, om hulp en genade, opdat wij ook niets uit onszelf kunnen doen. Wij kunnen niet recht klagen over de verdorvenheden, noch die naar Christus brengen, noch recht daartegen eisen; gelijk de magistraat door haar officieren de kwaaddoeners naar het Hof van Justitie moet doen voeren, op openbare kosten, zo wil Christus ook niets door ons gedaan, noch beproefd hebben op onze eigen kosten. Want Hij geeft een edele bezoldiging.

Ten negende. Wij moeten niet menen, dat wij door deze koers te volgen, altijd dadelijk voorspoed zullen hebben. Soms wil de Heere tot bemoediging Zijner kinderen, hun een spoedige verhooring geven, en hen verlossen van de heerschappij van de een of andere bijzondere lust, die hen gekweld heeft, zodat deze ten minste voor een tijd lang hen niet zozeer zal kwellen, gelijk hij tevoren deed. Nochtans wil Hij altijd zo niet doen, maar het kan Hem goeddunken, hen wachtende op Hem te houden, en vertoevende aan zijn Hof voor een lange tijd, opdat Hij daardoor hun geloof, geduld, begeerte, meer en vlijtig oefene, opdat het ons niet vreemd moge schijnen, dat wij niet dadelijk, worden binnengelaten en op het eerste roepen ons antwoord niet krijgen.

Ten tiende. Als het de Heere goeddunkt, het antwoord op onze begeerten en de rechtsoefening over de boosdoener en verrader uit te stellen, zodat Hij ons nog niet verlost van zijn dwingelandij en kwelling, dienen wij ons te wachten van met de vijand een verdrag te sluiten, om onze vrede en rust, of om een stilstand van wapenen met hem aan te gaan. Dat is, onze vijandschap tégen hem moet niet afnemen, noch onze begeerte om deze lust te doden en te kruisigen diende, niet minder te worden;

ook dienen wij niet gerust en tevreden te zijn, als die zonde wat kalmer en stiller is, of niet zó sterk woedt, gelijk voor deze. Want dit schijnt een verbond of overeenkomst met de zonde te zijn, hetwelk niet kan bestaan.

Ten elfde. Wij dienen ook te weten, dat wat Christus van de duivelen zeide, ook geldt van deze lusten, namelijk, dat sommigen van die niet *uitvaren dan door vasten en bidden*, dat is, door Christus in de middelen aangezocht en gevonden. Daar zijn sommige begeerlijkheden, die men niet zo licht als anderen kan gedood en gekruisigd krijgen. Maar die ons meer moeite en arbeid zullen kosten, zijnde verdorvenheden, die mogelijk enig groter voordeel hebben, door onze natuurlijke aanleg en de gesteldheid van ons lichaam, door een lange duur, een vervloekte hebbelijkheid, of dergelijke. Het moet ons dus niet vreemd dunken, indien de een of andere lust niet zo licht als enige andere wordt ten ondergebracht, waartoe wij minder zwakker en zeldzamer verzoeking hebben.

Ten twaalfde. Daar wij een volle overwinning van het lichaam des doods kunnen verwachten, zolang wij hier zijn, gelijk boven aangetoond is, kunnen wij ook een volle en eindelijke overwinning verwachten over enige begeerlijkheid, waarmede wij ooit gekweld zijn geweest. Het is waar, de gelovigen kunnen teruggehouden worden van de grove uitbreking ener verdorvenheid, die soms de overhand had, gelijk Petrus vrij was van een openbare en besliste verloochening van zijn Meester, nochtans openbaarde zich die verdorvenheid daarna, hoewel niet zo geweldig, dat ze hem tot zulk een hoogte der zonde voerde, nochtans zover, dat ze hem daartoe bracht, wat ten dele een verloochening van zijn Meester was, als Paulus hem in het aangezicht wederstond, omdat hij te berispen was, omdat hij zich onttrok van de Heidenen, uit vrees voor die van de Besnijdenis, Gal. 2:11, 12. Zo ook, al mocht een bijzondere lust zover door de genade ten ondergebracht zijn, dat een mens die voor een geruimen tijd niet zo geweldig vond, als hij tevoren was, zo kan hij toch niet zeggen, dat dezelve geheel gedood is, omdat hij zich daarna kan roeren in een geringer mate, ja hij kan niet zeggen, of die zelfde verdorvenheid niet even geweldig als ooit zal opkomen, eer hij komt te sterven, en of de Satan niet zal denken door dezelfde breuk in de ziel te komen, waardoor hij er eens is binnengekomen. Ja, wie kan ook zeggen, of God niet zal toelaten, dat die verdorvenheid, die lang als dood lag, weer voor een tijd levend wordt, en voor een tijd de ziel even geweldig zal drijven als ooit, en voor een tijd weer de overhand zal hebben? Dit moest de gelovigen leren, nuchter, wakende en in vreze te wandelen, en een wakend oog zelfs op zulke lusten en vleselijke bewegingen te hebben, waarover zij meenden de overwinning verkregen te hebben.

Ten dertiende: Wij moeten niet denken, dat wij niet winnen op de verdorvenheid, omdat wij steeds bemerken, dat ze zich min of meer roert. Want gelijk de verdorvenheid niet altijd het sterkst is, (gelijk wij boven zeiden) noch dieper ingang in de ziel heeft, als haar bewegingen en roeringen het meest gevoeld worden; moeten wij ook niet menen, dat er op een begeerlijkheid niet gewonnen is, omdat wij nog steeds door haar bewegingen worden ontroerd en gekweld. Want het is een groot voordeel, gevoeliger te zijn voor de bewegingen van deze vijand, en ons getrouwer en werkzamer worstelen tegen hem, kan zijn minste roeringen voor ons gevoeliger maken; gelijk men meer kan denken aan de bewegingen en beroerten, die een kwaaddoener, terwijl hij in hechtenis en in de gevangenis is, maakt, dan aan zijn groter woelingen, eer hij gevangen was. Nochtans kan hij zeker in de boeien zijn.

Ten veertiende: Al zou wij, ook door deze weg te volgen, geen dadelijke rust en redding vinden, zullen wij het toch billijk groot achten, indien de Heere ons helpt staan, als wij gedaan hebben, wat wij kunnen, en de gehoopte uitslag niet verkrijgen. Indien Hij ons genade geeft, om staande te blijven zonder moede te worden of te bezwijken en vast besloten te zijn, het nooit op te geven, dan hebben wij reden, om Hem te loven; indien wij steeds in het vervolgen van de vijand werkzaam gehouden worden, dan is ons dat tot groot voordeel. De overwinning zal komen op Gods tijd. Indien onze tegenstand zo blijft voortduren, dat wij besloten zijn, nooit kwartier te nemen of te geven, al zou onze kwelling en oefening des te groter en ons gemak en rust des te minder zijn, dan behoren wij Hem te loven, en in hoop ons te verblijden, over hetgeen Hij nog voor ons doen zal. *Want Hij die te komen staat, zal komen en niet vertoeven*; laat ons op Hem wachten, terwijl wij onze plicht doen en getrouw op onze post blijven.

Ten vijftiende: Zelfs indien wij voor een kleine tijd enige rust of stilte krijgen van het geweld der woedende begeerlijkheden, en wij niet gedurig daardoor worden gedreven en weggevoerd, zo behoren wij daarvoor dankbaar te zijn, en ootmoedig voor Hem te wandelen, opdat Hij niet worde getergd door onze ondankbaarheid en hoogmoed, zodat Hij die woedende honden weer op ons zou loslaten.

Ten zestiende: Als wij onze kracht en al ons vermogen stellen tegen de een of andere verdorvenheid, die ons misschien het meest gekweld heeft, moeten wij niet zorgeloos zijn omtrent al de anderen, of menen, dat wij alleen aan deze zijde in gevaar zijn. Want de Satan kan hier een loos alarm maken, en dadelijk voorhebben een aanval te doen op ene andere plaats, door enige andere verdorven genegenheid. O, hoeveel geestelijke wijsheid hebben wij nodig, opdat wij beter kennis mogen hebben van zijn lagen en omleidingen! Laat ons dan zó vechten tegen het éne lid van dit lichaam des doods, dat wij ook ons oog hebben op de andere, opdat de Satan geen ingang krijgje door de achterdeur, als wij hem menen buiten te houden aan de voordeur. Hij kan gebruik maken van de uitersten, en spelen zijn spel met beide, ja ook zijn zaak winnen, indien wij er niet op letten.

TEGENWERPINGEN BEANTWOORD.

Het zal niet te vergeefs zijn, tot verklaring der zaak een paar twijfelingen weg te nemen. Sommigen kunnen zeggen, *dat zij niet kunnen bemerken, dat al hun moeite in deze enige goede uitkomst heeft. Want nooit vonden zij dat hun verdorvenheid zich meer roerde, en levendiger en geduriger werkte, dan sinds zij in ernst daartegen begonnen te vechten, zodat dit wel zou schijnen, de rechte weg niet te zijn.*

Ik antwoord: Hoewel een oplossing van deze twijfeling te verkrijgen is uit hetgeen tevoren gezegd is, bijzonderlijk uit de negende en dertiende waarschuwing, zal ik evenwel nog deze dingen voorstellen tot verder opklaring der zaak.

1. Kan het niet hieruit grotendeels voortvloeien, dat u het gehele werk zó niet geheel van uzelf op Christus legt, gelijk u behoorde te doen? Beproeft u, en zie toe.
2. Kan de Duivel niet het meest razen, als hij denkt dat hij binnenkort zal uitgeworpen worden? Kan hij niet arbeiden, om de ziel de meeste moeite aan te doen, als hij ziet, dat hij na verkenning van enige zijner sterkten zal uitgezet worden?

3. Kan de Duivel dit niet met opzet doen, om de ziel te drijven tot wanhoop, om ooit de verdorvenheid ten ondergebracht en gedood te krijgen; of tot een bezwijken, en ophoude van te vervolgen, en zo tot moedeloosheid, opdat ze in plaats van te vechten of te staan, mocht wijken, en hem de mg toekeren? En zouden wij ons dan bij hem gaan voegen in het volvoeren van zijn plannen?

4. Zou de Heere dit niet voor een tijd zo toelaten, om de ernst, de lijdzaamheid, de onderwerping en het geloof der gelovigen te beproeven, hun vlijtigheid op te scherpen, en hun ijver te ontsteken? Zouden wij ons dan niet met recht buigen onder Zijn wijze beschikkingen?

5. Hoe kunnen de zodanigen zeggen, dat ze geen voordeel winnen, zo lang zij er niet toe gebracht worden, om de zaak geheel neer te leggen, als zonder hoop op enige uitkomst? Maar aan de andere zijde, zolang zij geholpen worden om te staan en de zonde te weerstaan, daartegen te roepen, te vechten zoveel zij kunnen en ten minste niet over te geven?

6. Neemt aan, God ziet dat het u nuttig zou zijn, dat u zo voor een tijd in oefening gebonden werd, opdat u nederig, wakende en naarstig mocht gehouden worden. Hij kan meer van u zien, dan u van uzelf kunt zien, en zo kan Hij weten wat het best voor u is. Zou u dan niet met recht buigen, opdat Hij over u beschikke, gelijk Hij wil, en Hij van u make en met u doe, wat Hij wil?

7. Neemt aan, dat God u daardoor wil kastijden voor uw vorige achteloosheid, zorgeloosheid en gebrek aan waakzaamheid, en omdat u die lusten veel te veel voordeel hebt gegeven, waarvan u nu graag bevrijd waart, nadat Hij u heeft wakker gemaakt. Dient u dan niet de grimmigheid des Heeren te dragen, omdat u tegen Hem gezondigd hebt, gelijk de Kerk voornam te doen? Micha 7:9.

8. Is het niet uw plicht, hoe meer die verdorvenheid zich roert, ook des te meer tot Christus te lopen, opdat Hij die ten onderbrengt, en stil doe zijn? Kunt u dit niet aanwenden tot uw voordeel, door menige boodschap bij Hem te maken?

9. Kan het niet komen in één dag, wat niet gekomen is in een jaar? Bent u verzekerd, dat al uw moeiten tevergeefs zullen zijn? Of meent u, dat al Zijn kinderen even vlug de overwinning hebben gekregen over hun begeerlijkheden? Welke reden is er dan om aldus te klagen?

10. Kan dit alles u niet overtuigen, dat het uw plicht is, op Hem te wachten in het gebruik van Zijn ingestelde middelen, en geduldig te zijn, vaststaande op uw post, voornemende, als ge alles gedaan hebt, om dan nog vast te staan?

11. Kan dit u niet voldoen, dat God door genade uw arbeid en worstelen aanneemt als uw plicht, en het voor Hem als een dienst en gehoorzaamheid acht?

Maar ten andere; misschien kon er aldus tegengeworpen worden: *zolang wij in deze staat zijn, door onze lusten ten ondergehouden, kunnen wij God niet verheerlijken noch dienen, gelijk het behoorde.*

Ik antwoord: Hoewel gij, zolang het zo met u is, Hem niet kunt verheerlijken en dienen op zulk een bijzondere wijze als anderen, die meer overwinning over die zonde hebben gekregen, waaronder u zucht, zo kan God toch op een andere wijze eer en dienst van u verkrijgen, namelijk:

1. Door uw onderwerping, met kalmte des geestes, aan zijn wijze beschikking, als u tegen Hem niet durft spreken, noch zeggen met Rebecca in een ander geval, *indien het zo is, waarom ben ik aldus?* Maar u liefelijk en gewillig aan Zijn voeten neerwerpende, zeggende: *de wil des Heeren is goed, Hij doe wat goed is in Zijn ogen.*

2. Door uw geduld, als u niet moede wordt noch bezwijkt, maar zegt: *waarom zou ik niet wachten, tot het de grote Koning gelegen komt?* Staat het Hem niet vrij, te komen wanneer Hij wil? Mag ik de Heilige Israëls palen stellen?

3. Door uw nederigheid, als u Hem looft, omdat Hij u zolang uit de hel gehouden heeft, en het groot acht, dat Hij u genade geeft, om te zien en op te merken de bewegingen der verdorvenheid, die vleselijke mensen nooit bemerken, en dat Hij u helpt weerstaan en klagen over de verdorvenheid, waarmede zij zich zoetvoerig verenigen.

4. Door uw haat tegen de zonde, wanneer al wat de Satan doen kan, niet kan teweeg brengen, dat u samenspannt met deze begeerlijkheden, of die hartelijk omhelst, of in vrede neerligt met de verrotte leden van de oude mens, gelijk anderen doen.

5. Door uw waakzaamheid, wanneer al uw feilen en struikelingen u des te ernstiger doen waken tegen die vijand.

6. Door uw geloofsoefening, wanneer u steeds de zonde en haar begeerlijkheden tot Christus draagt, om die te doden en ten onder te brengen, als gelovende de inhoud van het Evangelie en het Nieuwe Verbond.

7. Door uw hoop, welke daaruit blijkt dat u niet wanhoopt, noch de zaak overgeeft als een hopeloos werk, noch afwijkt tot boze handelingen.

8. Door uw bidden, als u gedurig om hulp roept tot Hem, die alleen helpen kan.

9. Door uw worstelen, en volharden tegen allen tegenstand, want daardoor wordt Zijn kracht in zwakheid volbracht, 2 Kor. 12:9.

10. Door uw gehoorzaamheid, want het is Zijn gebod, dat u staat, en strijdt deze goeden strijd des geloofs.

Zodat, indien u een begeerte hebt, om Hem te verheerlijken, u alsdan geen gelegenheid ontbreekt, om het te doen, zelfs in deze staat, waarin u klaagt, dat u Hem niet kunt verheerlijken. En indien deze gronden u niet voldoen, zo is hét te vrezen, dat het niet zozeer een begeerte is om Hem te verheerlijken, waarom u zo ernstig roept om dadelijke verlossing van de kwelling des vleses en van zijn begeerlijkheden, dan wel iets anders, hetwelk u hebt na te speuren en te onderzoeken, namelijk: liefde tot gemak en rust, toejuiching en lof van anderen, of dergelijke.

Maar in de derde plaats kan er tegengeworpen worden: *Is er niet beloofd, dat de zonde over ons niet zal heersen, daar we niet zijn onder de wet, maar onder de genade, Rom. 6:14; hoe kunnen wij dan anders, dan gedurig ontroerd zijn, als wij deze belofte niet vervuld vinden?*

Ik antwoord:

1. De zonde is niet altijd overwinnende en heersende, wanneer zij het meest schijnt te razen en te tieren; uw tegenstand tegen dezelve, strijdende en worstelende tegen haar, toont wel aan, dat ze geen volle heerschappij heeft. Zolang als een invallende gewelddrijver wordt tegengestaan, heeft hij geen volle heerschappij, omdat hij geen vreedzaam bezit heeft van hetgeen hij zoekt.

2. Overwinning, namelijk een volle overwinning over het vlees en zijn begeerlijkheden is aan geen, gelovige op Zijn eerste verschijning in het veld, om te vechten, beloofd, zij wordt ook niet aan allen gegeven, op het eerste aandoen van hun wapenen.

3. Daarom staat het u vrij, voort, te vechten en op die overwinning te wachten, namelijk, dat de zonde over u niet zal heersen. Want het zal op zijn tijd komen.

4. God heeft Zijn eigen tijd en gelegenheden, waarin hij Zijn beloften volbrengt. En wij moeten Hem ruimte laten ten opzichte van de tijd wanneer, en van de wijze hoe, en de trap, waarin Hij Zijn beloften zal vervullen.

Daarom, hoewel de belofte nog niet schijnt vervuld te zijn, zo is er toch geen oorzaak voor ontsteltenis des gemoeds, omdat ze daarna ten volle kan en zal vervuld worden; uw worstelen tegen de zonde geeft te kennen, dat ze al in een grote mate vervuld is, terwijl daar waar de zonde een volle heerschappij heeft, alle tegenspraak wordt, onderdrukt, uitgenomen enige zwakke wederstand, die een natuurlijk geweten tot vleselijke einden, naar vleselijke beginselen en gronden, nu en dan tegen deze of die bijzondere verdorvenheid bewijst, hetwelk schande, smaad, verlies, beschuldigingen van een natuurlijk geweten en ongerustheid in dit opzicht veroorzaakt. Daar die verdorvenheid niet gehaat noch tegengestaan wordt als zonde, of als een lid van de oude mens, het lichaam des doods. Die dit tegenwerpt, dient op te merken, dat hij, daar, hij Zijn toestemming aan Christus heeft gegeven, dadelijk verlost is van die natuurlijke staat der slavernij onder de zonde, als een wettige heerschappij; hoewel de oude dwingeland, nu zijn recht en aanspraak missende, nieuwe invallen doet, om de vrede en de rust der ziel te verstoren.

Ten vierde, zou men kunnen zeggen: *maar wat kan dan ondertussen een arme ziel terughoude van te bezwijken?*

Ik antwoord: Verscheiden dingen, indien zij recht opgemerkt werden, kunnen de ziel in dit geval ondersteunen, namelijk:

1. Dat zij geholpen wordt in het worstelen tegen dit lichaam des doods, en al zijn leden, zodra zij die bemerkt.
2. Dat deze begeerlijkheden geen post op hen vatten, of, als zij op hen schijnen te winnen, nochtans komen zij niet tot een volle heerschappij.
3. Dat God getrouw is, en dat daarom de beloofde overwinning zal verkregen worden, en des Satans kop zeker zal verbrijzeld worden.
4. Dat de worstelende ziel haar plicht doet, wanneer zij zich gedraagt als een goed soldaat van Jezus Christus, voerende de oorlogen des Heeren en wachtende op Hem in geloof en hoop.

Ten vijfde. Maar verder, sommigen kunnen zeggen: *Indien ik werd bewaard om de zonde toe te vallen, zou mijn worstelen en staan mij enigen troost geven. Maar wanneer de begeerlijkheid zich zó roert, dat ze ontvangt en zonde voortbrengt, Jac. 1:15, wat kan mij dan ondersteunen en troosten?*

Ik antwoord:

1. De verdorvenheid kan zich in ons niet roeren, of wij zondigen daarin. Want zelfs de eerste opwellingen, motus primo primi, de allereerste opborrelingen, gelijk zij genoemd worden, zijn zondig, en tegen de heilige Wet Gods. Zelfs het in ons zijn van die oude mens is onze zonde: want het is zondig en oproerig tegen God, ja het is de vijandschap en weerspanningheid zelf. Als de Satan met een verzoeking van buiten komt, zo vindt hij altijd veel in ons, om de verzoeking aan te wakkeren, zodat zelfs de roering der verdorvenheid, die veroorzaakt wordt door de verzoeking van buiten, onze schuld is.

2. Het is waar, het is onze plicht, ons te stellen tegen de eerste opwellingen en bewegingen der verdorvenheid, als zij het eerst aanlokt, eer zij de zonde heeft ontvangen of voortgebracht; het zal een bewijs geven van de genade, die levendig en werkzaam is, zo men machtig is de bewegingen der verdorvenheid zo ver te verhinderen, dat ze geen zonde zal ontvangen noch voortbrengen. Nochtans mogen wij niet zeggen, dat er geen genade in de ziel is, of geen mate van doding verkregen is, waar de begeerlijkheid niet alleen soms verlost, maar ook de zonde ontvangt en voortbrengt. De droevige ervaring van velen van Gods uitnemende mannen, opgetekend in het Woord, betoont zulks overvloedig.

3. Nochtans ook dan, wanneer de begeerlijkheid de zonde ontvangt en voortbrengt, kan dit het hart van een arme gelovige vertroosten en opbeuren:

Eerst, hoewel de verdorvenheid zo verre overwint, dat ze allen tegenstand te boven komt en al wat zich in de Weg stelt, neervelt, zij nochtans niet de volle toestemming van de ziel verkrijgt. Daar is steeds een partij in de ziel, die vóór God is, welke zover tegenstaat, dat ze daartegen strijdt, of ten minste tegenstemt, en niet wil hetgeen er geschiedt, en volstrekt wil, hetgeen zij niet kan teweeg brengen.

Ten tweede, kan dit de arme ziel opbeuren, dat er een partij binnen in haar is, welke, hoewel zij voor een tijd, gedurende de geweldigen overloop der verdorvenheid, weinig meer doen kan, dan ergens in een hoek kermen en zuchten, nochtans wacht en verlangt naar een geschikte gelegenheid, wanneer zij meer voor God mocht te voorschijn komen, en staan tegen die boze indringer of gewelddrijver.

Zo kan ten derde ook dit de arme ziel troosten, dat zij zodra zij bemerkt, dat de verdorvenheid zich roert en de oude mens het een of ander lid beweegt, zij naar de Koning loopt, en als zij niet machtig is, de verrader te grijpen en hem gevangen te leiden naar het hof van Justitie, zij daar de verrader ontdekt, en het de Koning zegt, dat er deze of die verrader is, werkende de een of andere weerspanning tegen Hem en Zijn wetten, terwijl zij klaagt, en hulp zoekt om de oproermaker gevangen te nemen, en hem aan handen en voeten gebonden, tot de Koning te brengen, opdat Hij vonnis tegen hem uitspreke. Dat is, als de ziel niet meer kan doen tegen die woedende vijand, zo doet ze haar klachten bij de Heere, en ligt voor Hem, zuchtende en kermende om hulp en kracht, om deze vijand meer te weerstaan en tegen te gaan.

Eindelijk: Sommigen zou nog kunnen tegenwerpen, en zeggen: *Indien het niet erger met mij ware, dan het met anderen is, zo kon ik nog tevreden zijn. Maar ik zie, dat sommigen krachtig de overhand hebben over de verdorvenheid, en ik ben er steeds onder, en kan geen overwinning krijgen; kan ik dan anders dan droevig hierover zijn?*

Ik antwoord:

1. Weet u al zeker, dat die personen, wier staat u gelukkig oordeelt, geheel en al vrij zijn van de inwendige bewegingen van die begeerlijkheden, waardoor u ten onder gebracht wordt? Of weet u wel zeker, dat zij niet onder de macht van enige andere verdorvenheid zijn, gelijk u meent, dat u onder de macht van die verdorvenheid leeft waarover u klaagt? Hoe weet u dan, of zij niet evenzeer klagen in een ander opzicht, als u in dit opzicht?

2. Maar neemt aan dat het is, gelijk u het voorstelt, dat er een onderscheid is tussen uw staat en de staat van anderen. Weet u niet dat al de leden des lichaams niet even

groot en sterk zijn, daar zij niet allen tegelijk gebruikt worden tot werken, die dezelfde kracht vereisen? Zijn er niet sommige jonge sterke lieden in Christus' huisgezin, en sommigen, die slechts kinderkens zijn? Mag niet een veldoverste enige van zijn soldaten naar een post zenden, waar zij lichtelijk de ganse dag geen vijand zullen zien, en enige anderen naar een andere post, waar zij de gehele dag geen rust zullen hebben. En waarom bid ik u, mag God over zijn soldaten niet beschikken, gelijk Hij wil? Hij weet wat Hij doet; het is niet veilig, dat ieder soldaat zou weten, welke de bedoelingen van de bevelhebber of krijgsoverste zijn; ook is het niet altijd goed voor ons, te weten of te onderzoeken, wat de oogmerken Gods met ons zijn, en wat Hij voornemens is met ons te doen. Hij mag zich voornemen, de een tot groter werken te gebruiken, dan de ander, en hen zo oefenen tot die oorlog en tot dat werk.

Daarom 3, laat dit ons voldoen, dat Hij de Heere is, die doet hetgeen Hij wil, in hemel en op aarde, en over ons beschikt gelijk Hij wil, en van ons maakt, wat Hij wil, tot Zijn Eigen eer, en dat wij onze plicht moeten behartigen en getrouw zijn op onze post, staande en strijdende in de kracht des Heeren, ons voornemende, om nooit met de vijand samen te spannen.

ZEVENDE HOOFDSTUK.

Hoe Christus te gebruiken is, ten opzichte van het groeien in de genade.

Nu wens ik een weinig over het andere deel der heiligmaking te spreken, hetwelk de verandering van onze natuur en gestalte aangaat, en genoemd wordt *de levendmaking, of aanwakkering van de nieuwe mens der genade*. Welke genoemd wordt *de nieuwe mens*, als hebbende al zijn onderscheiden leden en delen, zowel als de oude mens, en wordt *nieuw* genoemd, omdat hij later is dan de ander, terwijl hij na de wedergeboorte begint te groeien.

Deze plicht van te groeien in de genade, gelijk het genoemd wordt, 2 Petrus 3:18, wordt in de Schrift op verscheiden wijze uitgedrukt en voorgesteld, namelijk, zij wordt genoemd: een blijven en voortbrengen van vrucht in Christus, Joh. 15:5. Een voegen van deugd bij het geloof en van kennis bij de deugd, 2 Petrus 1:57. Een voortgaan tot de volmaaktheid, Hebr. 6:1. Een opwassen in alle dingen, of alleszins, Efése 4:15. Een uitwerken van onze zaligheid, Filip. 2:12. Een voleindigen van de heiligmaking, 2 Kor. 7:1. Een wandelen in nieuwigheid des levens, Rom. 6:4. Een zichzelf Gode stellen, als uit de doden levend gemaakt zijnde, en onze leden tot wapenen der gerechtigheid Gode, Rom. 6:13, 18. Gode vruchten voort te brengen, Rom. 7:4; God te dienen in nieuwigheid des Geestes, Rom. 7:6; vernieuwd te zijn in de geest onzes gemoeds en aan te doen de nieuwe mens, die naar God geschapen is in ware gerechtigheid en heiligheid, Efése 4:23, 24; Kol. 3:10, en dergelijke. Van welke benamingen sommige meer onmiddellijk uitdrukken de natuur van deze verandering ten opzichte van de wortel; sommige ten opzichte van de vruchten en werkingen daarvan, en sommige de voortgang en de vordering, die daarin gedaan is of gedaan moet worden. En die alle drukken een bijzonder deel uit van het werk, het welk is in allen, die graag het aangezicht Gods zagen, om heilig te zijn en begeradigd, en groeiende in de genade.

Omdat dit dan een bijzonder stuk van oefening, en het dagelijkse werk van een Christen is, en het zeker is, gelijk ook sommige aangehaalde teksten dit bevestigen, dat men zonder Christus dit werk noch beginnen noch voortzetten kan, *is de voorname zwaarigheid en vraag, hoe men Christus tot dit einde gebruiken zal?*

Antwoord.

Hoewel lichtelijk uit hetgeen tevoren gezegd is, af te leiden is, wat hierover is te zeggen, zo zal ik toch kort de lezer deze dingen te binnen brengen, als antwoord hierop en hier nuttig.

Vooreerst. De gelovigen dienen in aanmerking te nemen, welk een sieraad het voor de ziel is, deze nieuwe mens aan te doen, die naar Gods beeld geschapen is, Efése 4:23; welk een voortreffelijkheid er ligt in die verloren heerlijkheid en heiligheid, en het beeld Gods weer te krijgen; welk een voordeel de ziel daardoor verkrijgt, als zij bekwaam gemaakt wordt, om deel te hebben aan de erve der heiligen in het licht, Kol. 1:12, *en waardiglijk de Heere wandelt in alle welbehaaglijkheid, in alle goede werken vrucht dragende, en wassende in de kennis Gods*, Kol. 1:10, en met alle kracht bekrachtigt wordt, naar de sterkte zijner heerlijkheid tot alle lijdzaamheid en lankmoedigheid met blijdschap, vers 11, en als het overvloedig zijn van de genade des

Geestes in ons, maakt, dat wij nooit ledig noch onvruchtbaar zijn in de kennis van onze Heere Jezus Christus, 2 Petrus 1:8. En dat wij vaten zijn ter ere, geheiligd en bekwaam tot het gebruik des Heeren, tot alle goed werk toebereid. 2 Tim. 2:21. Welk een heerlijkheid en vrede is hierin, gehoorzaam bevonden te worden aan de veelvoudige geboden, die God gegeven heeft, om heilig te zijn! Welk een gevaar is het de heiligheid te missen, daar wij zonder die God niet kunnen zien! Hebr. 12:14. Hoe onverantwoordelijk is dat voor onze belijdenis onheilig te zijn, daar wij leden zijn van zulk één heilig Hoofd! Welk voordeel, vreugde en genot is daarin, tempelen des Heiligen Geestes te zijn, te wandelen naar de Geest, en vruchten voort te brengen tot heerlijkheid des Vaders! De opmerking van deze en andere beweegredenen tot deze betrachtting der heiligmaking, diende de ziel te wapenen met een vast besluit, en haar te harden tegen alle tegenstand.

Ten tweede. Wij moeten bedenken, dat het werk, hoewel het ons als onze plicht wordt opgelegd, en wij daartoe van God geroepen worden, nochtans boven onze hand en macht is. Het is waar, in de bekering wordt het zaad der genade in de ziel geworpen, nieuwe hebbelijkheden worden ingestort, een nieuw beginsel des levens wordt gegeven, het stenen hart wordt in een hart van vlees veranderd. Nochtans kunnen deze beginselen en hebbelijkheden in zichzelf niet werken, noch in werkzaamheid gebracht worden door iets, dat een gelovige, in zichzelf aangemerkt, en zonder de Goddelijke hulp doen kan. Maar dit werk der heiligmaking en van wasdom in de genade moet volbracht worden door Goddelijke hulp, door de Geest van Jezus, wonende en werkende binnen in ons. Daarom wordt het genoemd, de heiligmaking des Geestes, 2 Thess. 2:13; 1 Petrus 1:2. De God des vredes moet ons heiligen, 1 Thess. 5:23. Er wordt gezegd dat wij geheiligd zijn door God, de Vader, Judas vers 1, en door de Heilige Geest, Rom. 15:16; ziet ook 1 Kor. 6:11. Wij moeten gedenken, dat wij van onszelf niets kunnen doen, 2 Kor. 3:5. En dat Hij in ons moet werken beide het willen en het werken naar zijn welbehagen, Filip. 2:13. Hoewel geen gelovige deze waarheid in twijfel wil trekken, nochtans zal het misschien na gedaan onderzoek bevonden worden, dat dit een voorname oorzaak van hun niet groeien in de genade, en van geen voortgang te maken in dit werk, is, dat ze niet werken, als die dit geloven, maar dat ze dit werk aanvaarden, alsof het een werk ware, hetwelk zij zelf kunnen teweegbrengen en uitwerken, zonder de bijzondere Goddelijke hulp. Daarom dienden de gelovigen te blijven, te leven en te werken in het geloof van deze waarheid.

Ten derde. Zo behoorden dan de gelovigen dit werk te behandelen; niet te vertrouwen op hun eigen kracht, op de hebbelijkheden der genade, op hun vorige bevindingen, op hun kennis en bekwaamheden of dergelijke. Ook moesten zij niet vertrouwen op enig uitwendig middel, hetwelk zij moeten waarnemen, omdat de wijsheid, de kracht, en de hulp, welke zij behoeven, daarin niet te vinden is. Nochtans moesten zij ook niet denken, om deze middelen en plichten aan een kant te stellen. Want dan zou zij tegen God zondigen. Zij zou zichzelf verhinderen, de hulp, de kracht, de invloed te ontvangen, welke God in en door het gebruik der middelen tot de ziel pleegt te voeren. En te gelijk zou zij God verzoeken, door een anderen Weg aan Hem voor te schrijven, dan Hij gedacht heeft te nemen. De gelovige diende dan de voorgeschreven middelen en plichten waar te nemen, en dat vlijtig, ernstig en gedurig, en nochtans dient hij daarop zo weinig te leunen, en zo weinig hulp en kracht daarvan te verwachten, alsof hij die geenszins gebruikte; waarlijk, dit zou een rechte Weg zijn, ja de allerbeste en voordeligste Weg, om de plichten te betrachten, vlijtig in het gebruik daarvan te zijn,

vanwege Gods gebod, en nochtans onze hoop en verwachting op God alleen te stellen, en over de instellingen heen te zien naar onze hulp.

Ten vierde. Hoewel het waarachtig is, dat de kracht en genade Gods alleen dit werk der heiligmaking in de ziel begint en voortzet, nochtans, hoewel Hij dit werk (indien dit maar tot Zijn eer mag zijn) in de ziel kon uitvoeren en voleindigen, zonder tussenkomst van tweede oorzaken of middelen, zo heeft Hij het evenwel goed geacht tot eer van Zijn Naam, dit werk door middelen te werken, en in het bijzonder doordien de gelovigen dit werk aanvatten. Hij werkt niet in de mens, alsof hij een steen of blok was, maar Hij gebruikt hem als een redelijk schepsel, begiftigd met een redelijke ziel, hebbende nuttige en nodige vermogens en een lichaam, bekwaam gemaakt door Zijn werktuigen, om de ziel te dienen in haar daden. Daarom moet de gelovige niet denken stil te liggen en niets te doen. Want hem wordt geboden zijn eigen zaligheid uit te werken, en dat dewijl het God is, die in hem werkt beide het willen én het werken; omdat God alles werkt, daarom moet hij werken, zo redeneert de Apostel. Zodat Gods werk is een beweegreden voor de mens, om te werken, en niet een drangreden, om stil te liggen en niets te doen. En hier is de heilige kunst en Goddelijke bekwaamheid, tot dit werk vereist, namelijk, dat de ziel zo vlijtig en werkzaam is, alsof zij vrucht kon voortbrengen in haar eigen kracht en door haar eigen werking, en nochtans zo afgetrokken is van zichzelf, van haar eigen genade, bekwaamheid, kennis en ondervinding in haar werking, alsof zij daar lag gelijk een enkel blok, en alleen zich bewoog, als door een geweld van buiten bewogen.

Ten vijfde. De ziel, die voortgang wil maken in het Christendom, en groeien in de genade, moet bedenken, dat Christus ons voorgesteld wordt als een Voorbeeld, hetwelk wij moeten navolgen, en dat wij Daarom Christus gedurig voor onze ogen moeten stellen als ons Voorbeeld, opdat wij zijn voetstappen mochten volgen, 1 Petrus 2:21, Maar men moet tegelijk bedenken, dat Hij niet is gelijk andere voorbeelden, die de mens, welke die volgt, op geen andere wijze kunnen helpen dan door haar voorwerpelijke beschouwing. Want het zien door het geloof op dit Voorbeeld zal kracht brengen tot de mens, die tracht Hem na te volgen, waar door hij bekwaam zal gemaakt worden, om zijn voorbeeld beter te volgen. Och, dat wij uit ondervinding wisten, wat het is, een gezicht te nemen van Christus' liefde, geduld, lankmoedigheid, zachtmoedigheid, haat tegen de zonde, ijver enz. en door het geloof zolang daarop te staren, totdat door de kracht die uit dat Voorbeeld komt, onze harten enigermate gevormd werden tot dezelfde gestalte, of ten minste meer genegen, om in dezelfde vorm gegoten te worden!

Ten zesde. De gelovige diende het geloof in Christus te oefenen, als het Hoofd des lichaams, en als de wortel waarin de takken zijn geënt, en waardoor zij sap en leven en kracht uit Hem trekken, opdat ze mochten werken, wandelen en groeien, gelijk het Christenen betaamt. De gelovige moet opgroeien in Hem, zijnde één rank in Hem, en moet vruchten voortbrengen in Hem, gelijk de bovengenoemde teksten aantonen. Nu zegt ons Christus zelf, dat de ranken geen vrucht kunnen voortbrengen, tenzij zij in de wijnstok blijven, en dat zijn discipelen evenmin vrucht kunnen dragen, tenzij zij in Hem blijven, Joh. 15. Daarom, gelijk de ziel door het geloof, als een rank, met Christus als de Wijnstok verenigd is, en gelijk zij door het geloof in Hem blijft, zo is het door het geloof, dat zij vrucht moet voortbrengen, en dit geloof moet Christus aangrijpen als de Wijnstok, en Wortel of Fontein, waaruit sap, leven en sterkte vloeit, zo moet dan het geloof op Christus zien als de Fontein, waaruit wij voorzien worden,

als het Hoofd, waaruit al de invloeden van kracht en beweging voortkomen. Christus heeft kracht en leven genoeg te geven. Want de volheid woont in Hem lichamelijk, en Hij is ook gewillig genoeg, om van zijn volheid mee te delen, gelijk dit de betrekkingen, die Hij op Zich genomen heeft, getuigen. Het hoofd zal niet onwillig zijn, om aan de leden des lichaams kracht te geven, tot werking en beweging, noch zal een wijnstok ongraag sap geven aan de ranken. Ja, het leven, de kracht en de voorraad zal, als het ware, natuurlijk uit Christus tot de gelovigen vloeien, tenzij zij door ongeloof en andere zonden, belemmeringen veroorzaken, gelijk het levenssap natuurlijk en vanzelf uit de wortel vloeit tot de takken, of van het hoofd tot de leden, tenzij enige verstopping de doorgang verhindert. Het is dan nodig, dat de gelovigen in deze en dergelijke betrekkingen op Christus hun oog slaan en op Hem zien, als zijnde (om zo te spreken) door zijn plaats en betrekking verbonden, om kracht en invloeden des levens te geven, waardoor zij vruchtbaar moeten worden in alle goed werk, en zo moeten zij met heilige, nederige en geoorloofde vrijmoedigheid, in het geloof aandringen op nieuwe mededelingen van genade, kracht, sterkte, kloekmoedigheid, werkzaamheid, en wat zij anders nodig hebben. Want uit het Hoofd is het dat het gehele lichaam, door de samenvoegselen, en samenbindingen voorzien en samengevoegd zijnde, opwast met Goddelijken wasdom, Kol. 2:19; Eféze 4:15.

Ten zevende. De gelovigen moeten tot dit einde open liggen voor de invloeden van Christus, en zich wachten om verhinderingsen in de Weg te leggen, door de Geest te bedroeven, (door Wie Hij die invloeden tot de ziel afvoert en mededeelt), en door Christus' getrouwheid en onveranderlijke gewilligheid in twijfel te trekken, en niet te geloven, hetwelk grote hinderpalen zijn, die de gemeenschap belemmeren. Zo moesten dan de gelovigen ontvankelijk zijn, door te zien, te verlangen en te wachten, te zoeken en te trekken uit Hem, hetgeen zij nodig hebben, en door zich te wachten voor alles, wat de Heere tot toorn kan verwekken, hetzij door nalatigheid of door bedrijf. Hier wordt vereist een heilige, nederige, nuchtere en wakende wandel, een ernstig, nauwgezet en hongerig uitzien naar Hem, en een geduldig wachten naar vervulling en voorraad van Hem. Dit is de mond wijd open te doen, opdat Hij die vervulle; zich in de Zon der gerechtigheid te leggen, opdat haar stralen op hen mochten schijnen, en hen verwarmen en levend maken; en te wachten als een bedelaar aan des Konings poort, totdat Hij de aalmoezen uitreikt.

Ten achtste. Tot versterking van hun hoop en geloof in deze, moesten zij Christus aangrijpen als stervende en door Zijn dood al die invloeden van leven en kracht verkrijgende, die vereist worden, om het werk der genade en der heiligmaking in de ziel uit te voeren. Want wij moeten gezegend worden in Christus met alle geestelijke zegeningen, Eféze 1:3. De gelovige nu moet deze invloeden aanzien, als duur gekocht door het bloed van Jezus Christus, zodat de Goddelijke kracht ons alles geeft, wat tot het leven en de Godzaligheid behoort, door de kennis van Hem, die ons geroepen heeft tot heerlijkheid en deugd, 2 Petrus 1:3. En dit zal de ziel aanmoedigen, om te wachten en tegemoet te zien de mededelingen van invloeden en geestelijke zegeningen, de stortregens van genade, om de ziel te doen bloeien en vruchtbaar te doen worden, en om des te ernstiger door het geloof de verkregen weldaden dringend te eisen en af te smeken.

Ten negende. Daarenboven moet de gelovige op Christus zien, als gehouden en verbonden, om dit werk te bevorderen, en als daartoe geschonken van de Vader; hierom worden wij gezegd uitverkoren te zijn in Hem, voor de grondlegging der

wereld, opdat wij zou zijn heilig, enz. Eféze 1:4 en als stervende voor hen. Want Hij gaf Zich voor de gemeente over, opdat Hij ze mocht heiligen en reinigen, opdat Hij haar als ene heerlijke gemeente mocht voorstellen, opdat ze heilig zou zijn, Eféze 5:25, 26, 27. Hij heeft hen verzoend in het lichaam zijns vleses door de dood, opdat Hij ze heilig zou voorstellen, Kol. 1:21, 22.

Zodat het edele verbond der verlossing de zekere hoop en verwachting der gelovigen kan grondvesten in een dubbel opzicht:

Vooreerst ten opzichte van des Vaders getrouwheid, die een zaad aan Jezus beloofd heeft, namelijk de zodanigen, die zijn kinderen zou zijn, en zo geheiligd voor Hem, en dat het welbehagen des Heeren, hetwelk ten dele het werk der heiligmaking is, door zijn hand voorspoedig zou zijn.

En ten andere ten opzichte van Christus' onderneming, en verbintenis, gelijk gezegd is, om Zijn zonen en dochteren tot de heerlijkheid te brengen, hetwelk moet geschieden door heiligmaking. Want zonder heiligheid zal niemand God zien, en zij moeten Hem gelijken, die een heilig Hoofd is, een heilige Man, een heilige Overste, en daarom moeten zij heilige lidmaten, een heilige Bruid en heilige soldaten zijn. Zodat Hij verbonden is hen te heiligen door Zijn Geest en Woord, en daarom wordt Hij genoemd de Heiligmaker, Hebr. 2:11. *Want Hij die heiligt, en zij die geheiligd worden, zijn alle uit één.* Ja, hun vereniging met Christus legt hiertoe de grond. Want samengevoegd zijnde met de Heere, worden zij één Geest met Hem, 1 Kor. 6:17. en worden beziel en levend gemaakt door dezelfde Geest des levens en der genade, en daarom moeten zij geheiligd worden door die Geest.

Ten tiende. De gelovigen dienden ook het geloof te oefenen op de beloften van het Nieuwe Verbond, van genade, kracht, leven enz., waardoor zij in zijn wegen zullen wandelen, en de wetten Gods in hun harten geschreven worden, Hebr. 8:10; Jer. 31:33. De beloften van het nieuwe hart en de nieuwe geest, van het vleses hart, en van de Geest binnen in hen, om hen te doen wandelen in Zijn wegen of inzettingen, en te doen onderhouden zijn rechten, om die te doen, Ezech. 36:26, 27, en dergelijke, waarvan de Schrift overvloeit. Deze zijn alle aan de gelovigen overgegeven bijwijze van testament en legaat, daar Christus de Middelaar van het Nieuwe Testament is geworden, opdat de dood daartussen gekomen zijnde, tot verzoening der overtredingen, die onder het eerste Testament waren, degenen die geroepen zijn, de belofenis der eeuwige erve ontvangen zouden, Hebr. 9:15. Nu heeft Christus door Zijn dood dit Testament bevestigd. *Want waar een testament is, daar is het noodzaak, dat de dood des testamentmakers tussenkome. Want een testament is vast in de doden,* vers 16, 17. Christus dan stervende om het Testament krachtig te maken, heeft het legaat der beloften aan de gelovigen zeker gemaakt, zodat nu al de beloften in Christus *Ja en Amen* zijn. 2 Kor. 1:20 *Hij is een Dienaar geworden der besnijdenis, opdat Hij bevestigen zou de beloftenissen der vaderen.* Rom. 15:8. Dat het zien op deze beloften door geloof een heilig middel is tot heiligmaking, is klaar door hetgeen de Apostel zegt, 2 Kor. 7:1, **Dewijl wij deze belofte hebben, zo laat ons onszelf reinigen, de heiligmaking voleindigende in de vreze Gods.** En het is door het geloof, dat deze beloften moeten aangenomen worden, Hebr. 11:33. Zodat de gelovige, die groeien wil in de genade, op Christus moet zien, de fundamentele belofte, de Testamentmaker bevestigende het Testament, en de Uitvoerder of Uitdeler der goede dingen des Verbonds, en het goed te wachten door Hem en van Hem door het kanaal der beloften.

Ten elfde. Nog moeten de gelovigen verder op Christus zien in Zijn opstanding, als een openbaar Persoon, en zo zien op zichzelf, en rekenen zichzelf, als met en in Hem opstaande, inderdaad, of in kracht, en nemen de opstanding van Christus als een zeker pand en bewijs van hun heiligmaking. Want zo spreekt de Apostel, Rom. 6:5, 8, 11, 13, *Wij zijn (zegt hij) met hem begraven door de Doop in de dood, opdat gelijkerwijs Christus uit de doden opgewekt is, tot de heerlijkheid des Vaders, zo wij in nieuwigheid des levens wandelen zouden. Want wij zullen één plant met Hem worden in de gelijkmaking zijner opstanding. Indien wij nu met Christus gestorven zijn, zo geloven wij, dat wij ook met Hem zullen leven; houdt gijlieden het daarvoor, dat gij Gode levende zijt in Christus Jezus, onze Heere, en stelt uzelf Gode als uit de doden levend geworden zijnde, en stelt uw leden Gode tot wapenen der gerechtigheid.* Het rechte leggen van deze grond zou uitnemend voordeel geven aan hem, die naar de heiligheid staat. Want dan mocht hij met sterk vertrouwen besluiten, dat het werk der heiligmaking voorspoedig zou zijn in Zijn hand. Want hij mag zichzelf nu aanzien, als tesamen levend gemaakt met Christus, Efése 2:5, omdat Christus stierf en opstond als een algemeen Persoon, en Hij door het geloof Hem nu aankleeft, en met Hem verenigd is.

Ten twaalfde. Deze opstanding van Christus kan daarenboven ons een andere grond van hoop en vertrouwen geven in dit werk. Want daar werd gewag gemaakt van de kracht Zijner opstanding, Filip. 3:10, dat wij door het geloof kracht en sterkte kunnen trekken uit Christus, als uit een opgestaan en levendgemaakt Hoofd, waardoor wij ook Gode kunnen leven, en Hem vrucht dragen, en nu niet meer dienen in de oudheid der letter, maar in de nieuwigheid des Geestes, Rom. 7:4, 6. Hij is levend gemaakt als een Hoofd, en als het Hoofd levend is geworden, kunnen de lidmaten alleszins van hetzelfde enige mededeling van het leven verwachten, en leven in de kracht van het leven des Hoofds, Kol. 3:1, 2.

Ten dertiende. Het geloof mag en moet ook zien op Christus, als op een Voorbidder bij de Vader om deze bijzondere zaak, Joh. 17:17, Heilig ze in uw waarheid, uw woord is de waarheid. Dit zal hun vertrouwen vermeerderen, dat het werk zal voortgaan, want Christus wordt altijd verhoord, Joh. 11:41, 42, zo zal Hij ook verhoord worden in dit gebed, hetwelk niet is uitgestort voor die weinige discipelen alleen.

Ten veertiende. De gelovige moet dan het oog op Christus slaan, als zich verbindende bij de Vader, om dit werk te beginnen en te voleindigen, als stervende om het goede dat beloofd is te verkrijgen, en om die belofte te bevestigen; als levend geworden en opgestaan als het Hoofd, en als een openbaar Persoon, om dit werk te verzekeren en om de vereiste genade te verlenen en dadelijk toe te brengen. Ook als biddende om des Vaders medewerking, en zo moet hij de last van het werk door het geloof op Hem werpen, wetende dat Hij verbonden is, door zijn plaats en betrekking tot Zijn volk, om al hun lasten te dragen, om al het werk in hen te werken, om zijn eigen werk, dat Hij in hen begonnen heeft, te voleindigen. Om hen eindelijk aan Hem zelf voor te stellen als een heilige Bruid, om hun de Geest te geven, om in hen te wonen, Rom. 8:9, 10, om hun sterfelijke lichamen levend te maken, vers 11, en om hen te leiden, vers 14, totdat zij eindelijk gekroond en tot de heerlijkheid voortgebracht worden. Dit is te leven door het geloof, als Christus in ons leeft, ons beweegt en in ons werkt door Zijn Geest, Gal. 2:20. Aldus woont Christus door het geloof in het hart, en hierdoor wordt Zijn volk geworteld en gegrond in de liefde, (welke een hoofdgenade is); kennende de

liefde van Christus, die de kennis te boven gaat, worden zij vervuld met al de volheid Gods, Eféze 3:17, 19. Zodat de gelovige het werk door het geloof aan Christus moet bevelen en het gewicht van al het werk op Hem laden, die hun Leven is. Maar de gelovige moet niet menen niets te doen, noch de middelen en instellingen ter zijde te stellen. Maar die vlijtig gebruikende, moet hij in die de zaak Christus aanbevelen, en door het geloof het gehele werk op Hem wentelen, verwachtende op grond van zijn betrekkingen, verbintenissen, beloften, beginselen, enz. dat Hij zeker het werk zal voleindigen, Filip. 1:6. en het wel uit hun handen zal nemen, en een welgevallen in hen hebben, omdat ze het werk in zijn handen stellen en het op Hem laden, die ons van God geworden is tot heiligmaking.

WAARSCHUWING.

Het zal niet tevergeefs zijn, dat wij hier, gelijk in het vorige deel, enige weinige woorden van waarschuwing geven, tot voorkoming van misvatting.

Vooreerst. Wij dienen ons te wachten, om te denken dat hier volmaaktheid te verkrijgen is. De volmaakte Man en de mate der grootste volheid van Christus is toekomend, en tot op die tijd zal het lichaam maar zijn in het volmaken en opbouwen door het werk der bediening, Eféze 4:12, 13. De gelovigen moeten niet gerust willen neerzitten bij enige mate der genade, waartoe zij hier komen. Maar zij moeten groeien in de genade, voortgaande van kracht tot kracht, totdat zij verschijnen in het hemels Sion; met de Apostel moeten zij, vergetende hetgeen achter is, en zich strekkende tot hetgeen vóór is, jagen naar het wit, tot de prijs der roeping Gods, die van boven is in Christus Jezus, Filip. 3:14. Het moet dan een vreeslijk bedrog zijn, wat enigen denken, dat zij tot zulk een trap van volmaaktheid hier kunnen geraken, dat ze de ingestelde godsdiensten niet meer nodig hebben. Laat alle gelovigen leven in een gedurige overtuiging, dat ze veel te kort komen, en laat hen vernederd zijn, en zo hun zaligheid uitwerken met vreze en beven.

Ten tweede. Ook moet niet ieder gelovige dezelfde mate van heiligheid verwachten, want met reden kan niet verwacht worden, dat allen hier zullen vorderen tot dezelfde hoogte van heiligheid. Want ieder deel des lichaams heeft zijn eigen mate en zijn eigen krachtdadige werking in die mate, en zo brengt ieder lid des lichaams meer of minder toe, naar evenredigheid, en helpt mee tot de wasdom des lichaams en tot zijn opbouw in de liefde, gelijk de Apostel klaar aantoon, Eféze 4:16. Gelijk in het natuurlijk lichaam, de verscheidenheid der werkingen en gebruiken der ledematen vereist verscheidenheid van voeding en sterkte, zo ook hebben in het geestelijk lichaam van Christus de leden niet alle eenzelfde mate, maar elk heeft zijn eigen onderscheiden mate, naar zijn plaats en gebruik in het lichaam. Zo dienen dan de gelovigen hier veel matigheid en onderwerping te leren, wetende, dat God Zijn genade mag bedelen, gelijk Hij wil, en die aan ieder lidmaat in zodanige mate geven, als het Hem goeddunkt. Alleen dienen zij toe te zien, dat hun armoede en magerheid niet worde veroorzaakt door hun eigen zorgeloosheid en verzuim, door de middelen der genade niet te gebruiken met die getrouwheid, en eenvoudige afhankelijkheid van Christus, gelijk zij behoren.

Ten derde. Men moet bedenken, dat er enige voortgang kan gemaakt zijn op de weg der heiligheid, waarvan de gelovige nochtans niets bemerkt, niet alleen, omdat de mate van de wasdom zo klein en onzichtbaar kan zijn, maar ook omdat het de Heere

Zelf, en waar de wasdom in zich zelf onderscheiden is, kan goeddenken dit om wijze einden voor hun ogen te verbergen, opdat zij nederig en naarstig mochten gehouden worden, daar zij, indien zij zagen, hoe de zaken waarlijk met hen stonden, God kunnen vergeten en zichzelf en anderen niet recht opvatten. Ook kan dit voortkomen komen uit een zo ernstige begeerte naar meer, dat ze de mate, die ze hebben verkregen, vergeten, en zo de dag der kleine dingen verachten.

Ten vierde. Daar kan een voortgang in heiligheid zijn, hoewel niet in die bijzondere zaak, waarop de gelovige het meest zijn oog heeft, althans niet naar zijn gevoel en besef. Want als hij denkt, dat hij niet groeit in liefde tot God en ijver voor Hem, zo kan hij groeien in ootmoedigheid, welke ook een lid van de nieuwe mens der genade is. En als hij geen wasdom in de kennis kan bemerken, zo kan er wasdom in genegenheid en tederheid zijn. En indien het werk wordt uitgevoerd in enig deel of lid, zo neemt het in geen deel af, hoewel het in het een beter kan bemerkt worden, dan in het ander.

Ten vijfde. Daar kan veel heiligheid zijn, waar de ziel klaagt over gebrek aan vruchten, wanneer de ziel onder die bedeling des Heeren aan haar, zich neerbuigt voor de Allerhoogste, om haar mond in het stof te steken, indien er maar hoop mag zijn, om zich graag te onderwerpen aan Gods wijze beschikking, zonder te morren of te twisten over hetgeen Hij doet, en eerbiedig aan te nemen de straf van haar ongerechtigheid, indien zij schuld ziet liggen in de oorzaak dezer bedeling; waar een stille onderwerping is aan de vrijmachtige en alleen wijze beschikkende hand Gods, en waar de ziel zegt: indien Hij niet wil, dat ik een vruchtbare boom zal zijn in zijn hof, noch dat ik zal groeien als een palmboom, zo laat mij een lage spruit zijn; alleenlijk, dat ik binnen het perk van zijn hof moge gehouden worden, opdat zijn oog op mij zij ten goede. Dat ik maar moge blijven binnen zijn voorhoven, opdat ik zijn aangezicht moge aanschouwen; daar is genade, en geen kleine maat van genade. Een gehuurde knecht te zijn is al veel, Lukas 15:19.

Ten zesde. Daarenboven dient men op te merken, dat deze begenadigde gestalte der ziel, welke stilzwijgt voor God onder verscheiden teleurstellingen van haar verwachting, vergezeld is van veel eenvoudigheid des harten, in het hijgen naar meer heiligheid en van ernst en vlijt in al de geboden plichten, wachtende op de Heere, die haar hoop en heil is in die allen, en van droefheid over haar eigen zonde, dat ze haar verwachtingen zozeer moeten missen.

Ten zevende. Wij moeten niet denken, dat er geen wasdom in het Christendom is, noch wasdom in de genade, om dat deze niet komt langs onze weg, noch door de werktuigen en middelen, waardoor wij die het meest verwachten. Misschien zijn wij te zeer gezet op enige middelen, die wij boven de andere stellen. En wij denken, indien wij ooit het goede krijgen, dat het moet wezen langs die weg, of door dat middel, hetzij in het verborgen, hetzij in het openbaar. En God kan een blijk geven van Zijn vrijmacht, en ons bestraffen over onze dwaasheid, door een anderen weg te nemen. Hij wilde van de Bruid niet gevonden worden, door haar zoeken van Hem in het verborgen op haar bed in de nacht, noch ook in het openbaar, door rondom de stad te gaan in straten en in de wijken, noch door middel van de wachters, Hoogl. 3:1, 2, 8.

Ten achtste. Wij moeten ook niet menen, dat er geen wasdom in het werk der genade is, omdat deze niet komt op zulk een vooraf bepaalde of gezette tijd, noch ook moeten

wij de zaak niet wanhopig achten, omdat wij lang uitzien wachten, vragen en arbeiden, en nochtans geen merkbaar, voordeel zien. Deze of die gelovige (zegt de ziel) maakte grote vorderingen in een korte tijd. Maar ik vorder niet, hoe lang ik ook in zijn school geweest ben. O, wij dienen er ons voor te wachten om de Heilige Israëls palen te zetten. Laat ons in onze plicht volharden, en de uitkomst aan Hem bevelen!

Ten negende. Het is geen geschikte tijd, om de maat te nemen van onze genade, ten opzichte van haar merkbaren wasdom en vruchtbaarheid, wanneer de Duivelen tegen ons losgebroken zijn, de verzoeken vermenigvuldigd zijn, de verdorvenheden een groot geraas maken, en wij een schrikkelijk onweer ontmoeten, hetwelk ons aan alle kanten doet schudden. Want het zal grote genade moeten zijn, die alsdan veel zal schijnen; het zal een sterk geloof zijn, hetwelk zal zeggen: *Al zou Hij mij doden, zo zal ik op Hem vertrouwen.* Op zulk een tijd zal het veel zijn, zo de ziel haar grond houdt, die zij had, al maakt zij geen voortgang. Het zal veel zijn voor een boom, dat hij blijft staan, en niet in een sterken en hevige storm ontwortelt, al houdt hij zijn bloesems niet, en al geeft hij geen vrucht. Van de bomen, die in de koude winterdag noch bladeren noch vrucht dragen, moet niet gezegd worden, dat ze achterwaarts gaan en niet groeien, omdat ze als de lente weer aankomt, weer levend zullen worden, en zo vruchtbaar zijn als ooit.

Ten tiende. Wij moeten altijd onze genade niet afmeten naar hetgeen uitwendig blijkt. Want daar kan enige toevallige zaak zijn, die zulks verhindert, en nochtans kan de genade van binnen werkzaam zijn, zodat weinigen of niemand het kan bemerken. De ziel kan in een zoete en begenadigde gestalte zijn, schaamrood voor de Heere, smeltende in liefde, of ingenomen door geestelijke overpeinzing, en in verwondering zijn, wanneer zij ten opzichte van enige uiterlijke plichten geen tegenwoordige gestalte kan vinden, door de een of andere toevallige verhindering, zodat voor sommigen, die het meest naar uitwendige blijken oordelen, niets in het leven kan blijken, hetwelk een werkzame uitlating der genade zou zijn.

Ten elfde. Wij moeten het als geen kleine maat of trap van heiligheid achten, dat men in eenvoudigheid des harten daarnaar staat, al zou zij ook schijnen van ons te vlieden. Dat men ernstig daarnaar hijgt, daarnaar hongert en dorst. Nehemia achtte dit geen kleine zaak, als hij zeide, Neh. 1:11, *Och Heere! laat toch uw oor opmerkende zijn op het gebed uwer knechten, die lust hebben uw Naam te vrezen.*

Ten twaalfde. Welke mate van heiligheid een gelovige ook mocht bekomen, zo diende hij zich bijzonder er voor te wachten, dat hij daarop niet een deel van zijn vertrouwen vestige, dat hij is aangenomen en gerechtvaardigd voor God, alsof dat kon gelden, als enig deel van de prijs om de gerechtigheid te voldoen. Maar als hij alles gedaan heeft, zo laat hij zichzelf rekenen als een onnutte dienstknecht. Hoewel de gelovigen zo grof niet zullen handelen, dat ze aldus zou spreken, nochtans is het gewis dat ze zo hun verre afblijven van God rechtvaardigen, omdat zij zulk een mate der genade en der heiligheid niet vinden, als zij wel wilden hebben. Dit gelijkt zeer hierop, en zegt, dat ze te veel hierop leunen, in de zaak der aanneming van hun personen bij God. Hiervoor nu dient men zich bijzonder te wachten, opdat onze arbeid niet tevergeefs zij.

TEGENWERPINGEN BEANTWOORD.

Hier moeten ook enige tegenwerpingen weggenomen worden.

Vooreerst kunnen sommigen zeggen, *dat hoewel zij nu een lange tijd hebben gearbeid, gestreden en gewerkt, zij nochtans geen vordering kunnen bemerken. Zij komen zo veel te kort als ooit.*

Ik antwoord:

1. Vindt men niet dikwijls, dat sommigen zonder oorzaak geklaagd hebben? Hebben niet sommigen geklaagd over hun onvruchtbaarheid en gemis van wasdom, daar andere goede Christenen zich gelukkig zou geacht hebben, indien zij maar half zover gevorderd waren?

2. Maar laat het zo zijn, gelijk het wordt bijgebracht; neemt aan, het was hun eigen schuld; neemt aan dat de oorzaak daarvan is, dat ze de dingen in hun eigen kracht aanvangen, leunende op hun eigen verstand of op de hebbelijkheden der genade, of op de middelen. Dat zij de plichten niet betrachten met die eenvoudige afhankelijkheid van Christus, die vereist wordt. Dat ze geen leven, kracht en sap uit Hem trekken door het geloof in de beloften en dat zij zich niet door het geloof aan Hem overgeven, opdat Hij in hen werke het willen en het werken; ... diende men dit dan niet te zien, te betreuren en te verbeteren?

3. Indien al deze tekortkomingen, deze teleurstelling in de verwachting, de zielen in het stof doet liggen, en meer en meer zich doet vernederen voor de Heere, zo groeit de genade van nederigheid, en het is geen klein voordeel, dat men nederwaarts groeit.

4. Daarenboven zou zij wel doen, dat ze aanhielden in hun plichten, dat ze op Christus zagen om hulp, alle zwarigheden op Hem wentelden, zich overgaven aan Hem als hun Hoofd en Heer, en zó volhardden in hun leven des geloofs, of in hun toestemmen, dat ze Christus in zich lieten leven door het geloof, opdat Hij in hen werke door Zijn Geest, wat in Zijn ogen welbehaaglijk is, en dat ze wachtten op de zegen en op de vrucht in Gods eigen tijd.

Ten andere, zal men tegenwerpen: *Al mochten wij dus wachten, nochtans hoe onstichtelijk zijn wij voor anderen, als er geen vrucht van de Geest der genade in ons gezien wordt.*

Ik antwoord: Een Christelijke gemoedsgesteldheid en gedrag onder het gevoel van onvruchtbaarheid, uitdrukkende een heilige onderwerping der ziel aan God als de Vrijmachtige, veel nederigheid des gemoeds voor Hem, een rechtvaardigen van God, en het werpen van de schuld op zichzelf, met een vast besluit, om in het gebruik der ingestelde middelen geduldig te wachten, kan niet anders dan stichtelijk zijn voor Christenzielen, dewijl zulke oefeningen dadelijk de werken en vruchten zijn van de Geest der genade, werkende binnen in hen.

Maar **ten derde** kunnen enigen zeggen: *Hoe worden dan de beloften van het Verbond vervuld?*

Ik antwoord:

1. Dezelfde mate van heiligmaking en heiligheid is niet aan allen beloofd.

2. Aan niemand is een grote mate volstrekt en bijzonder beloofd. Het is waar zoveel is aan alle gelovigen verzekerd, als hen ten hemel zal voeren, en zonder welke zij God niet kunnen zien. Maar veel, ten opzichte van de trappen, hangt af van ons gelovig verrichten van de vereiste voorwaarden, te weten, van ons blijven in de Wijnstok, van ons oefenen van geloof in Hem, en als deze en dergelijke voorwaarden niet getrouw door ons worden uitgevoerd, wat kunnen wij dan verwachten? Zo heeft de Heere een weg verordineerd, waarin Hij gevonden wil worden, en waarin Hij wil, dat wij wachten op kracht en invloeden van Hem; indien wij deze middelen, die Hij ingesteld heeft verzuimen, hoe kunnen wij het goede verwachten, hetwelk Hij belooft in het gebruik van deze middelen?

3. De Heere heeft Zijn eigen tijd, om zijn eigen beloften te vervullen, en wij moeten Hem op een dag niet bepalen.

4. Hierdoor wil de Heere beproeven en oefenen uw geloof, lijdzaamheid, hoop, afhankelijkheid, onderwerping en vlijt beproeven en beteren, en indien deze in u zijn en overvloedig zijn, zo zullen zij maken, dat u niet ledig noch onvruchtbaar zult zijn in de kennis van onze Heere Jezus Christus, 2 Petrus 1:8.

Maar **ten laatste**, zal men vragen: *Wat kan de gelovende ziel in dit geval ondersteunen?*

Ik antwoord:

1. De kennis en het geloof van het Verbond der verlossing, waarin èn des Vaders verbintenis met de Zoon, en des Zoons verbintenis met de Vader, de genade, de heiligheid en de zaligheid aan de gelovige verzekerd wordt, en wat wij ook zijn, zij zullen waarachtig zijn tegenover elkander; ons ongeloof zal het geloof Gods niet teniet doen.

2. Het in aanmerking nemen van de edele en getrouwe beloften, vervat in het Verbond der genade, en die alle en ter rechter tijd zullen volbracht worden.

3. Indien de ziel vernederd wordt onder het gevoel van haar feilen en gebreken, en zij treurt voor de Heere, en wordt opgewekt tot meer naarstigheit en ernst, dan kan dit troost geven aan de ziel; indien zij groeit in nederigheid, Goddelijke droefheid, boetvaardigheid en vlijt, en zij vaster door het geloof grijpt naar de wortel, zo ontbreekt haar geen grond van blijdschap en ondersteuning. Want indien zij dit ontwaart, kan haar geen vrucht ontbreken.

4. Het zal een stof van vreugde en dankzegging zijn, als de gelovige wordt weerhouden om de rug te keren naar de Weg Gods, en hij met zijn aangezicht steeds naar Sion gehouden wordt, al maakt hij een kleinen voortgang, nochtans ziet hij gedurig vooruit, en kruipt voort naar zijn vermogen, wachtende aan Gods deur, smekende, biddende, trachtende, arbeidende en pogende naar meer.

5. Het is geen kleine stof van vrede en troost, indien de ziel weerhouden wordt om te klagen, te morren en mismoged te zijn over des Heeren beschikkingen over haar, en geleerd wordt stil te zitten in het stof, aanbeddende Zijn vrijmacht, en geen ongerechtigheid aan haar Maker toeschrijvende.

ACHTSTE HOOFDSTUK.

Hoe Christus te gebruiken tot wegneming van de schuld onzer dagelijkse overtredingen, of struikelingen.

Het andere deel onzer heiligmaking heeft plaats, ten opzichte van onze dagelijkse feilen en overtredingen, begaan ten dele door het geweld der verzoeken, gelijk wij zien in David, Petrus en andere uitnemende mannen Gods; ten dele door dagelijkse zwakheden, vanwege onze machteloosheid en onvolmaaktheid. *Want wij struikelen allen in velen, Jac. 3:2. En indien wij zeggen, dat wij geen zonde hebben, zo bedriegen wij onszelf en de waarheid is in ons niet, 1Joh, 1:8. De rechtvaardige valt zevenmaal, Spr. 24:16. Daar is niet een rechtvaardig mens op aarde, die goed doet en niet zondigt, Pred. 7:20, en Salomo zegt verder, 1 Kon. 8:45, dat er niemand is, die niet zondigt.*

Dit zo zijnde, is de vraag, *hoe Christus te gebruiken is, om deze weg te nemen?*

Tot voldoening in deze dient men aan te merken, dat er in deze dagelijkse overtredingen twee dingen in acht te nemen zijn.

Vooreerst de schuld welke gewoonlijk genoemd wordt reatus poenae, strafschuldigheid, waardoor de overtreder onderworpen is aan het vonnis der wet of aan de straf, verbonden aan haar verbreking, welke niet minder is dan de vloek Gods. Want vervloekt is een iegelijk, die niet blijft in al wat geschreven is in de Wet, om dat te doen, Gal. 3:10.

Ten andere. Daar is de smet of vlek, die genoemd wordt reatus culpae, schuldverbintenis, waardoor de ziel besmet wordt, en in zover onbekwaam gemaakt wordt tot de heerlijkheid (want daar komt niet in, hetwelk verontreinigt) en tot de gemeenschap en het gezelschap van God, Die te rein van ogen is, dan dat Hij de ongerechtigheid kan aanzien. Zodat het klaarblijkelijk is, hoe noodzakelijk deze twee moeten worden weggenomen, opdat ze ons niet in de weg staan om tot de Vader te gaan. Ten opzichte van beide moeten wij Christus gebruiken, die de enige Weg tot de Vader is.

Dit nu zullen wij klaar aantonen; eerst het wegnemen van de schuld, die door iedere zonde behaald wordt.

Daarom zullen wij kort spreken over twee dingen:

Vooreerst aantonen, wat Christus tot dit einde als Middelaar gedaan heeft, opdat de schuld onzer dagelijkse feilen en overtredingen mocht weggenomen worden.

Ten andere, aantonen, wat de gelovige moet doen om de schuld in Christus weggenomen te krijgen, of hoe hij Christus moet gebruiken, om zich met God te verzoenen, of om de schuld weg te nemen, waaronder hij ligt wegens zijn schending van de Wet.

Wat het eerste aangaat, wij zeggen, *dat Christus deze dingen gedaan heeft, tot wegneming van de dagelijks gemaakte schuld.*

Vooreerst. Christus heeft zijn leven afgelegd tot een rantsoen voor al de zonden der uitverkorenen, en voor die welke voorheen begaan waren, eer zij geloofden, en voor die daarna begaan zou worden. Zijn bloed werd gestort tot vergeving van de zonden, onbepaald zonder onderscheid, Matth. 26:28.

Ten andere. Dit geschiedde volgens de inhoud van het Verbond der verlossing, waarin de Vader al onze zonde op Hem deed aankomen, Jes. 53:6, en Hem tot zonde, of een offerande voor de zonde maakte, onbepaald, 2 Kor. 5:21. en zo zonderde Hij niet uit de zonden, die bedreven worden na de bekering.

Ten derde. Hebbende de gerechtigheid voldaan, en zijnde opgestaan van de doden, als een overwinnaar, zo is Hij nu verhoogd om een Prins te zijn, om bekering en vergeving der zonden te geven, Hand. 5:31. Zijn volk heeft nu bekering en vergeving der zonden nodig, zowel na de bekering als vóór de bekering.

Ten vierde. Daar Zijn beloften van vergeving en kwijtschelding der zonden in het nieuwe Verbond der genade, welke alle verzegeld en bevestigd zijn in het bloed van Jezus, Jer. 31:34. *Want Ik zal hun ongerechtigheid vergeven, en hun zonden niet meer gedenken.* En Jer. 33:8, *En Ik zal ze reinigen van al hun ongerechtigheid, met welke zij tegen Mij gezondigd hebben, en Ik zal vergeven al hun ongerechtigheden, met welke zij tegen Mij gezondigd, en met welke zij tegen Mij overtreden hebben.* Jes. 43:25, *Ik, Ik ben het die uw overtreding uitdelg, om Mijnent wil, en Ik gedenk uwer zonden niet.*

Ten vijfde. Al is er geen dadelijke vergeving der zonden, die voor dezen begaan en beklagd zijn, volgens de inhoud des Evangelies, Matth. 3:2; Lukas 13:3; Hand. 2:38 Hand. 8:22. Nochtans, dewijl Christus al de zonden van Zijn volk aan het kruis droeg, zo werden zij toen alle als in kracht en door zijn verdienste weggenomen, waarvan Christus' opstanding een zeker pand en blijk was. Want toen verkreeg Hij zijn kwijtbrief en vrijverklaring van alles, waarmede de wet of de gerechtigheid Hem kon belasten, wegens degenen, voor wie Hij Zijn leven tot een rantsoen aflegde, Rom. 8:33, 34. *Wie zal beschuldiging inbrengen tegen de uitverkorenen Gods? God is het die rechtvaardig maakt, wie is het die verdoemt? Christus is het die gestorven is, ja dat meer is, die ook opgestaan is, enz.*

Ten zesde. Zo is dan door Christus' dood een weg gebaad in het Verbond der genade, waardoor de zonden der uitverkorenen dadelijk zullen vergeven worden, namelijk, dat op hun bekering en eerste aangrijpen van Christus door het geloof, al de zonden, waaraan zij dan schuldig staan, dadelijk zullen vergeven en kwijtgescholden worden in hun rechtvaardigmaking, en al hun volgende zonden zullen hun ook vergeven worden, op hun vernieuwd aangrijpen van Christus door het geloof, en op hun wederkering tot God in boetvaardigheid. Deze Weg is bestemd door de Vader en de Zoon, en geopenbaard in het Evangelie tot onderrichting en bemoediging der gelovigen, en bovenal tot heerlijkheid Zijner genade. *In welke wij hebben de verlossing, (zegt de Apostel, Eféze 1:7, 8, 9) door Zijn bloed, de vergeving der misdaden, naar de rijkdom zijner genade, met welke Hij overvloedig is geweest over ons in alle wijsheid en voorzichtigheid, ons bekendgemaakt hebbende de verborgenheid zijns willens naar zijn welbehagen, hetwelk Hij voorgenomen had in Zichzelf.*

Ten zevende. Behalve Christus' dood en opstanding, welke een grond van hoop geven voor de vergeving der dagelijkse overtredingen, zo is evenzeer zijn voorbede tot dit einde nuttig. Want, zegt de Apostel, 1 Joh. 2:2. *Indien iemand zondigt, wij hebben een Voorspraak bij de Vader, Jezus Christus de Rechtvaardige, en Hij is de verzoening voor onze zonden.* Deze zijn voorbede is een bijzonder deel van Zijn Priesterambt, daar Hij de grote Hogepriester was, Hebr. 4:14, 16, en zij is een

volmakend deel, Hebr. 8:4, en Hebr. 9:8. Op deze grond kan Hij volkomen zalig maken al degenen, die door Hem tot God gaan, zo Hij altijd leeft, om voor hen te bidden, Hebr. 7:25. Want door Zijn voorbede wordt het werk der verlossing uitgevoerd, de verkregen weldaden toegepast, en in het bijzonder worden er nieuwe gaven van vergeving door zijn voorbede te voorschijn gebracht, dewijl Hij pleit en bidt op een wijze die overeenkomt met Zijn verheerlijkten staat, daar zij steunt op Zijn dood en de verzoening, terwijl Hij aan het kruis hing, en aangenomen door Zijn Vader, en verklaard aangenomen te zijn door Zijn opstanding, hemelvaart en zitten aan des Vaders rechterhand. Gelijk zo de gelovigen verzoend worden met God door Christus' dood, worden zij behouden door zijn leven, Rom. 5:10, zodat Christus' leven voor eeuwig, om een Voorbidder te zijn, de zaligheid der gelovigen zeker maakt, en een grond legt, tot wegneming van dagelijkse overtredingen, welke, indien ze niet weggenomen worden de zaligheid der gelovigen zou verhinderen en belemmeren.

Wat de tweede bijzonderheid aangaat, namelijk, wat de gelovigen moeten doen, om de schuld hunner dagelijkse feilen en overtredingen door Christus weggenomen te krijgen, of hoe zij Christus tot dat einde gebruiken moeten, zal ik tot verklaring hiervan, deze weinige dingen tot opmerking voorstellen.

Vooreerst. Wij dienen ons er voor te wachten om te denken, dat al onze dadelijke overtredingen, na de bekering voorkomende, dadelijk kwijtgescholden zijn, òf wanneer Jezus stierf, òf wanneer wij eerst in Christus geloofden, gelijk sommigen stellen. Want de zonde kan niet eigenlijk gezegd worden vergeven te zijn, eer zij bedreven is. David werd aangezet, om vergeving te verzoeken, nadat zijn dadelijke overtreding begaan was, en niet om meer gevoel en besef van de vergeving, of bekendmaking daarvan aan Zijn Geest te vragen, als hij uitriep, Psalm 51:3, 4: *Delg mijn overtreding uit, was mij*, enz. en vers 11, verberg uw aangezicht van mijn zonden, en delg uit al mijn ongerechtigheden. En vers 6, verlos mij van bloedschulden. Gewis, toen hij dit sprak, zocht hij iets anders, dan bekendmaking van vergeving in zijn gevoel en geweten. Want dat begeerde hij ook, maar in veel klaarder uitdrukkingen, vers 10. Doe mij vreugde en blijdschap horen, en vers 14. Geef mij weer de vreugd Uws heils.

De Schriftuurlijke spreekwijzen, om vergeving uit te drukken, geven dit te kennen, namelijk, het bedekken der zonde, het vergeven der schulden, het uitwissen van zonden, het verbergen van Gods aangezicht voor de zonde, het niet gedenken derzelve, het werpen derzelve achter zijn rug, het werpen van die in de zee, het wegdoen der zonden, Psalm 103:12, een opheffen van de zonde, of wegneming van dezelve, een niet toerekenen van de zonde, Psalm 32:1, 2. Deze en dergelijke spreekwijzen, hoewel grotendeels oneigenlijk, tonen al samen duidelijk aan, dat de zonde eerst moet begaan zijn, eer zij kan vergeven worden; hetzelfde wordt duidelijk te kennen gegeven door de Evangelische voorwaarden, vereist tot de vergeving, als: erkenning, 1 Joh. 1:9, welke wij zien, dat weleer betracht werd door die waarde mannen, David, Psalm 32; Psalm 51; Neh. 9; Ezra 9; Dan. 9; belijdenis en laten van die zonde, Spr. 28:13; droevig daarover zijn, en berouw daarover te hebben, en Christus aan te grijpen door het geloof, enz. De reden waarom ik dit voorstel, is niet alleen, om zich voor die Antinomiaanse dwaling te wachten, maar ook om de ziel voor zorgeloosheid te bewaren, waartoe deze leer natuurlijk strekt. Want indien een mens eens dacht dat al zijn zonden vergeven waren, op Zijn eerste geloven, zodat velen van die waren vergeven, eer zij bedreven waren, zo zal hij nooit aangedaan zijn over zijn

daarna begane overtredingen, noch klagen over een lichaam des doods, noch zich daarom ellendig rekenen, gelijk Paulus deed, Rom. 7:14; ook zal hij nooit bidden om vergeving, hoewel Christus allen geleerd heeft zo te doen, in dat Voorbeeld des gebeds; noch zal hij het geloof niet oefenen op de beloften van vergeving, gedaan in het verbond der genade, wegens overtredingen na de bekering, of wegens overtredingen dadelijk begaan, Jer. 31:34. en Jer. 33:8 Hebr. 8:12. Zo zal er geen gebruik gemaakt worden van Christus tot nieuwe vergeving, of kwijtschelding van nieuwe zonden.

Ten tweede. De gelovige dient te gedenken, dat onder andere dingen, die vereist worden tot vergeving van volgende dadelijke overtreding, inzonderheid Evangelische bekering vereist wordt, Lukas 13:3 Matth. 3:2 Ezech. 18:28, 30, 32 Lukas 15:17, 18 Hoséa 2:5, 6 Ezech. 14:5, waardoor een zondaar, door de hulp des Geestes, overtuigd zijnde niet alleen van zijn gevaar wegens de zonde, maar ook van de vuilheid en hatelijkheid der zonde, en hebbende een gezicht van de barmhartigheid Gods in Christus Jezus tot zondaars, die zich van hun zonde afkeren tot God, met een volkomen voornemen des harten, om in zijn kracht Hem te volgen en Zijn wetten te gehoorzamen. Hierdoor wordt de ziel ertoe gebracht, om een walging te hebben van zichzelf en van de zonde, en wordt ze gewillig gemaakt om de vergeving te begeren, te zoeken, aan te nemen en hoog te achten. Dit maakt haar voorzichtiger en zorgvuldiger in de toekomstige tijd. Want ziet (zegt de Apostel 2 Kor. 7:11) *Dit zelve dat u naar God zijt bedroefd geworden, hoe grote naarstigheit heeft het in u gewrocht! En verantwoording, ja vreze, ja verlangen, ja ijver, ja wraak, enz.* Aldus wordt God gerechtvaardigd in zijn gerechtigheid, Psalm 51:6, en zijn barmhartigheid wordt erkend, en niet met ons in het gericht te gaan, en ons niet in de hel te werpen, gelijk Hij in zijn rechtvaardigheid had kunnen doen.

Ten derde. Men moet evenwel bedenken, dat hoewel het in des Heeren ogen goed geweest is om deze wijze van doen te verkiezen, en deze Weg te banen tot vergeving der zonden, die dagelijks bedreven worden, tot heerlijkheid van Zijn genade en barmhartigheid, en ons ten goede, wij toch in het stuk van vergeving niet teveel moeten toeschrijven aan de boetvaardigheid. Wij moeten haar niet maken tot een oorzaak van onze vergeving, hetzij werkende of verdienende; wij moeten niet menen, dat ze er iets toe medewerkt om de toorn Gods te bevredigen, of aan de gerechtigheid te voldoen. Vergeving moet altijd een daad van Gods vrije genade zijn, aan onze zijde onverdiend, en alleen verkregen door de verdiensten van Christus, wij moeten de bekering niet in Christus' plaats stellen, noch enige onvolmaaktheid aan zijn verdiensten toeschrijven, alsof die enige vervulling onzer daden nodig had; wij moeten ons wachten om op onze bekering en Goddelijke droefheid in zover te leunen, dat wij zou denken, onszelf daar door Gode aan te prijzen, opdat wij vergeving mochten krijgen.

Ten vierde. De gelovige diende ernstig te letten op de verschrikkelijkheid van de staat dergenen, die onder de slagen der wet liggen vanwege de zonde. De wet zegt: *vervloekt is een iegelijk, die niet blijft in al wat geschreven is in de wet.* En iedere zonde is een overtreding van de wet, zodat zij volgens de wet en de gerechtigheid in gevaar zijn. Want iedere zonde in zichzelf stelt de zondaar bloot aan de eeuwigen toorn, omdat de zonde een misdaad is tegen God (die een rechtvaardig Rechter is) en een verbreking van zijn wet. Een recht gezicht en besef hiervan, zou dienen om de

zondaar voor God te verootmoedigen en om ernstiger te zijn in het staan naar vergeving, opdat zijne verbintenis tot de straf mocht geweerd worden.

Ten vijfde. De gelovige diende niet alleen te letten op de zonde zelve, maar ook kennis te nemen van al haar verzwareningen. Daar zijn bijzondere verzwareningen van sommige zonden, ontstaande uit de tijd, de wijze en andere omstandigheden; deze recht opgevat zijnde, zullen het werk der verootmoediging bevorderen. De zonden der gelovigen hebben deze verzwarening boven de zonden van anderen, dat ze zijn begaan tegen meer liefde en bijzondere liefde, en tegen meer tegenkanting en tegenspraak van de genade Gods in de ziel, tegen meer licht en overtuiging, enz. Daarom behoort hun verootmoediging in dit opzicht bijzonder en ernstig te zijn. Zo was het met David, toen hij kennis nam van de bijzondere verzwareningen zijner zonde, Psalm 51:6, 8, 16 Ezra 9 Neh. 9 en Dan. 9. Dit opmerken van de zonde met haar rechte verzwareningen zou helpen, om de barmhartigheid zeer hoog te schatten, de ziel gewilliger te doen wachten, en ernstiger te doen zoeken naar vergeving, wetende dat God toorniger is over grote zonden, dan over zonden van zwakheid, en die zo vervolgt met zwaarder oordelen, gelijk Hij Davids beenderen brak, zijn vertroosting onttrok, enz.

Ten zesde. De gelovige dient overtuigd te zijn van de onmogelijkheid om iets in zichzelf te doen, hetwelk vergeving van God kan verwerven, al weende en riep hij, al kwelde hij zich, en bad hij nog zo zeer, alles zal niets doen als verdienste, tot wegneming van de minste zonde, die hij ooit bedreven heeft. De overtuiging hiervan zou hem drijven tot wanhoop aan zichzelf, en een middel zijn, om hem geheel uit zichzelf te brengen en hem te doen uitzien naar enkel barmhartigheid in Christus Jezus. Zolang het valse hart, door de bedrieglijkheid des Satans neigt tot de oude breuk, en het oog op iets in zichzelf heeft, waaruit het zijn hoop en verwachting van vergeving en aanneming trekt, zal het niet zuiver tot dit einde het geloof in Christus oefenen, en zo zal de arme ziel al haar arbeid zien mislukken en eindelijk van haar verwachting verstoken zijn. Daarom diende een gelovige zich hiervoor te wachten, en dat zoveel te meer, omdat het valse bedrieglijke hart zo zeer daartoe genegen is, en omdat dit bedrog soms zo listig kan werken, dat het bezwaarlijk is te onderscheiden, opgepronkt als het is met vele valse bewijsredenen en voorwendsels, en omdat het zo ontierend is voor Jezus en zo schadelijk en nadelig voor de ziel.

Ten zevende. De gelovige diende het geloof te oefenen op de beloften van vergeving in het Nieuwe Verbond, als recht op die hebbende door Jezus Christus, en met ootmoedige vrijmoedigheid haar vervulling te eisen, volgens die tekst, 1 Joh. 1:6, *Indien wij onze zonden belijden, Hij is getrouw en rechtvaardig, dat Hij onze zonden vergeve*. Zodat de gelovige niet alleen de barmhartigheid en genade in God mag aangrijpen, als een bemoediging en nodiging, om tot God te gaan om vergeving. Maar zelfs mag hij de gerechtigheid en de rechtvaardigheid Gods, vanwege zijn getrouwe beloften aangrijpen. En de gelovige diende hier een bijzonder oog op Christus te hebben, in Wien al de beloften Ja en Amen zijn, en uit te zien naar vervulling door Hem en om Zijntwil alleen.

Ten achtste. Het geloof diende op Christus te zien, hangende aan het kruis, zich door de eeuwigen Geest tot een offer opofferende om Gods gerechtigheid te voldoen voor al de zonden van zijn uitverkorenen. Wij kunnen niet menen, dat Christus alleen sommige van hun zonden gedragen heeft, of alleen hun zonden, begaan vóór de bekering. En indien Hij die allen droeg, gelijk de Vader die allen op Hem legde, zo

moet de gelovige Hem aangrijpen door het geloof, als hangende aan het kruis, zowel tot wegneming van de schuld der zonden, bedreven vóór de bekering als daarna. Zijn offerande was een offerande voor allen, en Hij droeg onze zonden zonder onderscheid of uitzondering in zijn eigen lichaam aan het hout, 1 Petrus 2:24. David had zijn oog hierop, toen hij uitriep, Psalm 51:9, ontzondig mij met hysop. De hysop werd soms gebruikt in de wettige reinigingen, welke die zuivering voorafschaduwden, welke Christus dadelijk wrocht, toen Hij zich tot een offer voor de zonde gaf, Lev. 14:6 Num. 19:11.

Ten negende. De gelovige ziende op Christus, stervende als een Middelaar, om de toorn Gods te bevredigen en verzoening te doen aan de gerechtigheid Gods, voor de zonden van Zijn volk, diende zijn toestemming te vernieuwen aan die genadige en wijzen Vinding van de Hemel, om de zonden te vergeven door een gekruiste Middelaar, opdat de barmhartigheid en gerechtigheid elkander mochten kussen en samen verheerlijkt worden. En hij dient telkens op nieuw te verklaren zijn volle vergenoeging in Christus' voldoening aan de gerechtigheid voor hem, en in de wegneming van zijn schuld door dat bloed, hetwelk aan het kruis gestort is, mits deze zonden (waaraan, hij nu schuldig staat en voor welke hij begerig is vergeving te hebben) door het geloof te nagelen aan Christus' kruis en die te wentelen op zijn schouders, opdat de schuld zowel van deze als van de andere mocht weggenomen worden door de verdiensten van Zijn dood en voldoening. Aldus stemt de gelovige die edele daad der vrije genade toe, waardoor de Heere al onze zonden tezamen op Christus deed aanlopen, als hij die bijzondere zonden, waarover hij nu ontsteld is neemt, en die onder de anderen werpt, opdat Christus, als het ware zoenoffer, die allen wegdrage. Dit is, onze handen te leggen op het hoofd van ons Offer.

Ten tiende. De gelovige heeft een andere grond van troost, om die in dit geval aan te grijpen, en dat is Christus' eeuwig Priesterschap, waardoor Hij voorbede doet voor de overtreding zijns volks, en als haar Voorspraak en Pleitbezorger bij de Vader hun zaak bepleit, waardoor Hij machtig is hen te behouden tot de laatste en uiterste stap van hun reis, en zo hen zalig te maken van de schuld van alle toevallige en uitbrekende zonden, die hun zaligheid mochten verhinderen, zodat de gelovige die zonden, die hij nu wilde vergeven hebben, in handen moet stellen van Christus, de eeuwige Voorbidder en algenoegzame Voorspraak, opdat hij door de kracht Zijns doods een nieuwe vergiffenis zal verkrijgen voor zijn feilen en overtredingen, en de verlossing van haar schuld en zijn aanneming bij de Vader niettegenstaande deze overtredingen.

Ten elfde. Als de gelovige aldus op Christus ziet, als stervende, weer opstaande, ten hemel varende, en zittende aan des Vaders rechterhand, om daar voor eeuwig een Priester te zijn, naar de ordening van Melchizédek, en om voor de Zijnen te bidden, en te zorgen, dat er een toepassing geschiede van al de weldaden, kwijtscheldingen, gunsten, en van al wat men nodig heeft, waaruit hij een sterken grond van troost en hoop heeft, ja ook van zekerheid der vergeving, dan diende hij te berusten in deze weg. En hebbende deze bijzondere zonden, onder welker gewicht hij nu zucht, gelegd op Christus de Middelaar, stervende aan het kruis, om voldoening te geven, en opstaande om hetgeen verkregen was, toe te passen, en hebbende die in Zijn handen gelegd, die een getrouw Hogepriester is en een edel Voorbidder, diende hij te gedenken, dat Christus een Vorst is, verhoogd om de bekering en vergeving der zonden te geven, en zo het vonnis zelf van Hem te verwachten, als een Vorst die verhoogd is, en dit verkregen heeft van de Vader, namelijk de macht om de zonden te

vergeven, de gerechtigheid nu genoegzaam voldaan zijnde, door Zijn dood, ja als hebbende alle macht gekregen in hemel en op aarde, daar Hij een Heer is, beiden van de doden en van de levenden. Gewis, een rechte gedachte hieraan, zou de ziel veel gerust stellen in de hoop van vergeving te zullen krijgen door Hem, doordat het pardon nu in Zijn eigen hand is, die hen zo zeer heeft liefgehad, dat Hij zich voor hen in de dood gaf, en Zijn hartebloed voor hen stort, om de gerechtigheid voor hun overtredingen te voldoen, doordat Hij, die hun vergeving tot zo duren prijs verworven heeft, en hun Pleitbezorger is, om hun zaken te verrichten bij de troon der genade, nu de afgebeden en verwachte vergeving verkregen heeft en die in Zijn eigen handen heeft, zo zullen zij niet in twijfel trekken, of Hij zal hun die geven, en hun zo van hun schuld vrijspreken.

Ten twaalfde. De gelovige deze Weg ingeslagen zijnde, met zijn dagelijkse tergingen, en die allen op Hem gelegd hebbende, dient te berusten in deze Weg, en niet naar een ander te zoeken, opdat hij vergeving moge verkrijgen. Hier dient hij stil te zijn, bevelende de zaak aan Christus door geloof en gebed, en latende zijn schuld en zonde op Hem. Hij dient vergeving te verwachten, ja te besluiten, dat zij vergeven zijn, en dat hij wegens deze zonden nooit in de verdoemenis zal geworpen worden, wat ook de Satan en een ongelovig hart daartegen mogen zeggen of inblazen.

Aldus moet een gelovige Christus gebruiken, tot wegneming van de schuld zijner dagelijkse overtredingen.

Tot verdere opklaring daarvan zal ik enige weinige waarschuwingen daarbij voegen.

WAARSCHUWINGEN.

Vooreerst. Hoewel de gelovige veel bewogen en aangedaan moet zijn over zijn zonden en tergingen, die hij begaat, nadat God zijn ziel met heil bezocht heeft, en hem in een verbond met zichzelf gebracht heeft, nochtans moet hij niet menen, dat zijn zonden na de rechtvaardigmaking, zijn staat verderven, alsof hij daardoor in een niet gerechtvaardigde staat, of tot een onverzoende staat gebracht werd. Eet is waar, zulke zonden, inzonderheid, zo zij grof zijn, hetzij in zichzelf of vanwege de omstandigheden, zullen des mensen staat verduisteren, en zullen hem wederom zijn staat doen onderzoeken en beproeven. Maar toch durven wij niet zeggen, dat zij enige verandering in de staat der gelovige maken. Want eens in een gerechtvaardigde staat zijnde, zo is men altijd in een gerechtvaardigde staat. Evenzo is het waarachtig, dat hij ten opzichte van die zonden, die hij nu bedreven heeft, niet kan gezegd worden, vrijgesproken of gerechtvaardigd te zijn, voordat zijn pardon door geloof en bekering verkregen zij, gelijk gezegd is. Nochtans blijft zijn staat vast en onveranderd, zodat, hoewel God met dezulken in zijn uitlatingen schijnt te handelen als met vijanden, nochtans zijn genegenheden niet veranderen; nooit houdt Hij hen voor zijn dadelijke vijanden: ja liefde ligt tot grondslag van al Zijn scherpste handelingen. *Indien zij Zijn wet verlaten, en niet wandelen in Zijn rechten, indien zij Zijn inzettingen ontheiligen, en Zijn geboden niet houden, zo zal Hij hun overtredingen met de roede bezoeken, en hun ongerechtigheid met plagen. Maar Zijn goedertierenheid zal Hij van hen niet wegnemen, noch in Zijn getrouwheid niet feilen. Hij zal zijn verbond niet ontheiligen, en hetgeen uit Zijn lippen is gegaan, zal Hij niet veranderen.* Psalm 89:31, 35. Wederom, hoewel overtredingen, die daarna begaan worden, beschuldigingen mochten verwakkeren wegens vorige zonden die vergeven en uitgewist zijn en hoewel ze aan de Satan gelegenheid mochten geven, om een storm in de ziel te verwekken en

alles in verwarring te brengen. Nochtans kunnen inderdaad, eens vergeven zonden niet wederom onvergeven zonden worden. De Heere herroept zijn vonnis niet, noch Hij verandert niet, wat uit Zijn mond is gegaan. Het is ook waar, dat een gelovige door grove zonden te begaan, de vruchten van Gods gunst en genegenheid en de bekendmakingen van zijn liefde en vriendelijkheid kan missen, en zo kan roepen met David, Psalm 51:10, *Doe mij vreugde en blijdschap horen*, Psalm 51:14. *Geef mij weer de vreugde Uws heils*, enz. Nochtans dit is inderdaad waarachtig, die Hij liefheeft, heeft Hij lief tot het einde toe, en hij is een God die niet verandert, en Zijn gaven zijn onberouwelijk.

Ten tweede. De tevoren aangewezen koers moet gehouden worden met alle zonden: 1. hoewel zij nog zo schrikkelijk en grof zijn; hoewel zij vergezeld gaan met nog zoveel grote en roepende verzwaringen. 3. Al zijn het zonden, waarin men dikwijls gevallen is. En 4. Al zijn het vele en opgehoopte zonden. Davids overtreding was een schrikkelijke zonde, en had ijselijke verzwaringen. Ja, daar was een menigte en een samenknoping van zonden in die éne zonde. Nochtans volgde bij deze koers. Wij vinden niet, dat enige soort van zonden uitgezonderd zijn in het Nieuwe Verbond. En waar de Wet niet onderscheidt, behoorden wij ook niet te onderscheiden; waar Gods Wet ons niet uitdrukkelijk uitsluit, daar moeten wij ons zelf niet uitsluiten. Christus dood is machtig genoeg, om alle zonden weg te nemen. Indien een gelovige door de dood gerechtvaardigd is van al zijn overtredingen, voor de bekering begaan, waarom zou een gelovige ook niet uit kracht van die gerechtvaardigd worden van zijn grove en vermenigvuldigde zonden, begaan na zijn bekering? Het bloed van Christus reinigt van alle zonde. Christus heeft Zijn volgelingen leren bidden: *Vergeef ons onze zonden, gelijk wij vergeven, die tegen ons zondigen*. En Hij heeft ons ook gezegd, dat wij onze broeder zeventigmaal zevenmaal moeten vergeven, Matth. 18:22. Wij moeten dus niet kleinmoedig gemaakt worden in het volgen van deze koers, omdat onze zonden zodanig en zodanig zijn. Ja, wij dienen veeleer hierop neer te zien als op een beweegreden, om ons te meer in deze weg te drijven, omdat, hoe groter onze zonden zijn, wij de vergeving te meer nodig hebben.

Ten derde. Wij moeten niet denken, dat wij als wij deze koers volgen, terstond zullen bevrijd worden van beschuldigingen wegens die zonden, om welke vergeving wij deze Weg hebben ingeslagen; ook moeten wij niet menen, omdat de beschuldigingen blijven, wij daarom nog geen vergeving hebben, of dat dit de Weg niet is tot vergeving. Want gelijk wij nog meer hierna zullen aantonen, de vergeving is een zaak, en de bekendmaking der vergeving is een andere zaak; wij kunnen vergeving hebben, en nochtans menen, dat wij geen vergeving hebben. De beschuldigingen zullen blijven, totdat het geweten besprengd is en totdat de Vredevorst vrede in het geweten gebiedt, en de beschuldiger doet zwijgen; welke laatste als hij niet meer kan doen, de vrede van een gelovige zolang zal bederven, als hij kan, en de stroom zijner vertroosting zal verhinderen; hetwelk David deed bidden, *dat God hem de vreugde van zijn heil mocht wedergeven*, Psalm 51:14.

Ten vierde. Wij moeten ook niet denken, dat als wij deze koers tot vergeving van onze zonden nemen, wij nooit hierna een beschuldiging zullen ontmoeten op grond van deze zonden. Het is waar, als de zonden vergeven zijn, zo zijn ze ten volle vergeven in Gods vierschaar. De verbintenis tot verdoemenis is weggenomen, en de vergeven persoon wordt aangezien als geen zondaar, dat is, als geen persoon, die wegens deze zonde de verdoemenis onderworpen is. Want vergeving ontvangen

hebbende, wordt hij rechtvaardig voor God. Nochtans durven wij niet zeggen, of het geweten, door daarna nieuwe overtredingen beroerd zijnde kan misvatten, gelijk lieden, die schielijk tot een schrik gebracht worden, gereed zijn te doen. Noch durven wij niet zeggen, dat God de Satan niet zal toelaten, ons deze zonden te verwijten, die lang geleden uitgewist zijn; gelijk Hij Simeï, die maar een instrument des Satans was, toeliet David Zijn bloedschuld te verwijten, die lang tevoren vergeven was. De Heere kan het goeddunken, dit toe te laten, opdat Zijn volk nederig mocht gehouden worden, en tederder en waakzamer gemaakt worden in al hun wegen.

Ten vijfde. De gelovigen moeten deze grote vernedering van de vrije genade niet kwalijk toepassen, of misbruiken, noch groter vrijheid tot zondigen nemen, omdat er zulk een zekere, veilige, en gemakkelijke Weg is, om deze zonden uit gewist en vergeven te krijgen. *Zullen wij zondigen, omdat wij niet onder de Wet, maar onder de genade zijn? Dat zij verre van ons,* zegt de Apostel, Rom. 6:15. Dit ware inderdaad de genade Gods in ontuchtigheid veranderen. En het mag wel betwijfeld worden, of zij die dadelijk berouw hebben gehad, wier zonden vergeven zijn, zo gereed zullen zijn, om dit misbruik daarvan te maken; gewis het gevoel van vergeving zal enige andere werkingen voortbrengen, gelijk wij zien in Ezech. 16:62, 63.

Ten zesde. De gelovige dit werk betrachtende om zijn zonden te nagelen aan Christus' kruis, en Christus' dood, opstanding en gedurige voorbede te gebruiken tot verkrijging van vergeving, moet niet menen alleen te kunnen gaan, of in zijn eigen kracht te kunnen doen. Want van zichzelf kan hij niets doen. Hij moet op Christus zien, om genade te ontvangen, en geholpen te worden ter bekwamer tijd, en hij moet zijn plicht betrachten, met afhankelijkheid van Hem, wachtende op de invloeden van licht, raad, kracht en genade van Hem, om zich te bekeren en te geloven. Want Hij is een Vorst, verhoogd om bekering voor en na te geven. En Hij is de Werkmeester, en Voleinder des geloofs, zodat wij zonder Hem niets kunnen doen.

Ten zevende. Dat de gelovige zich wachte om te besluiten, dat hij geen vergeving gekregen heeft, omdat hij geen gevoelige bekendmaking daarvan ontvangen heeft door de invloeden van vrede en blijdschap in zijn ziel; vergeving is een weldaad, en bekendmaking daarvan aan de ziel is een andere onderscheiden weldaad, en afgescheiden van dezelve. Zullen wij dan zeggen, dat wij het eerste niet gekregen hebben, omdat wij die beide niet hebben gekregen? De Heere kan om wijze redenen de arme zondaren vergeven, en niet een bekendmaking daarvan geven, opdat zij daarna te meer tegen de zonde mochten waken, en opdat ze niet zo stout mochten zijn, gelijk zij geweest zijn; opdat zij meer door ondervinding mochten ervaren, welk een bittere zaak het is tegen God te zondigen, en te gelijk zou leren van Hem af te hangen in het mindere en in het meerdere, en opdat zij zich ootmoedig zou gedragen. Want misschien ziet God, dat indien zij hun zonden vergeven zagen, zij zichzelf zou vergeten, en weer onbesuisd in nieuwe zonden zou vallen.

Ten achtste. de gelovige moet het niet vreemd dunken, indien hij meer moeilijkheid vindt na groter zonde en een groter zwaarigheid, om Christus aan te grijpen tot vergeving van deze, dan om vergeving van andere zonden: want gelijk God meer is onteerd door deze, zo is zijn toorn meer ontstoken om die reden. En het is betamelijk voor de eer van Gods gerechtigheid, dat onze droefheid over zulke snode zonden naar evenredigheid groter zij, en dit zal insgelijks de zwaarte vermeerderen. Gewoonlijk maken de werkingen van Gods Vaderlijk mishagen dieper wonden in de ziel na zulke

zonden, en deze worden zo lichtelijk niet genezen. Zodat al deze dingen een betamelijke, en naar evenredigheid groter Goddelijke droefheid en bekering, en daden van geloof vereisen, omdat het geloof daar meer tegenstand en ontmoediging zal ontmoeten, en daarom moet het te sterker zijn, om door deze hindernissen door te gaan en zijn kruis aan te grijpen. Nochtans, hoewel dit allen waakzaam moest maken, en zich doen wachten voor grove en roepende zonden, zo moet dit toch niemand tot wanhoop brengen, of doen zeggen met die wanhopende, dat zijn zonde groter is, dan dat ze vergeven kan worden. De Oceaan van barmhartigheid kan zowel groter als kleiner zonden verdrinken en verzwelgen. Christus is een algenoegzaam Middelaar voor de grootste zonden zowel als voor de kleinste.

Ten negende. Gelijk groter zonden ons niet moeten doen wanhopen, zodat wij deze koers tot vergeving niet zou nemen; zo moet ook de kleinheid der zonde ons niet doen verzuimen, deze Weg in te gaan. Want de minste zonde kan niet vergeven worden dan door Jezus Christus. Want de Wet Gods wordt daardoor geschonden, de gerechtigheid getergd, Gods gezag klein geacht en daarom kan ze nu niet vergeven worden, zonder rantsoen vanwege de bedreigingen vastgeknoopt aan de overtreding der Wet. De dood is het loon van alle zonde, kleinere en grotere. En de vloek past op alle zondaars grotere en kleinere. Daarom moest een gelovige niet toelaten, dat enige zonde gezien en bemerkt zijnde, onvergeven zou blijven liggen, maar op haar eerste ontdekking moest hij die tot Christus brengen, en die aan het kruis nagelen.

Ten tiende. De gelovige moest niet besluiten, dat zijn zonden niet vergeven zijn, omdat misschien tijdelijke plagen, wegens die opgelegd, niet geweerd zijn. Want hoewel Davids zonde vergeven was, zo heeft nochtans vanwege die zonde, een tijdelijke plaag op hem en op zijn huis gelegen tot op zijn sterfdag toe. Want niet alleen nam God dat kind door de dood Weg, 2 Sam. 12:4, maar Hij zei tot hem, dat het zwaard nooit van zijn huis zou wijken, en dat Hij kwaad tegen hem zou verwekken uit zijn eigen huis, en dat Hij zijn vrouwen, zou geven aan een, die bij haar zou liggen in het gezicht der zon, vers 10, 11. Zo lezen wij, *dat de Heere wraak deed over de daden van hen wier zonde Hij vergeven had*, Psalm 99:8. God kan dit geschikt en nuttig oordelen tot Zijn Eigen eer en tot vernedering van hen, en om hen te meer te doen vrezen om te zondigen tegen Hem. Ja, niet alleen kunnen tijdelijke plagen worden opgelegd, wegens zonde die vergeven is. Maar zelfs het gevoel van Gods gramschap kan voortduren na de vergeving, gelijk blijkt uit die Boetpsalm, Psalm 51, geschreven door David, nadat Nathan tot hem gesproken had over zijn zonde.

VRAGEN EN TEGENWERPINGEN BEANTWOORD.

1^e vraag. *Welke weg zal men inslaan met verborgen ongeziene zonden?*

Ik antwoord: Dezelfde weg moet daarmee gevolgd worden. Daar is een ingewikkelde bekering van zonden, die niet onderscheiden gezien, noch bemerkt wordt. Want wie kan al zijn feilen zien en bemerken? En zo kan er een ingewikkeld geloof werkzaam zijn, dat is, de gelovige overtuigd zijnde, dat hij aan meer zonden schuldig is, dan waarvan hij nog een klaar gezicht gekregen heeft, gelijk hij zijn staat moet beklagen voor God vanwege deze zonden en een droefheid naar God over die oefenen, zo diende hij die samen te vatten, of als in een gesloten geheel te nemen, en die door het geloof aan het kruis van Christus te nagelen, alsof zij alle onderscheiden gezien en gekend waren. *Wie kan zijn afdwalingen verstaan?* zei David, Psalm 19:13. Nochtans voegde hij daaraan toe: *reinig mij van de verborgene afdwalingen.*

2^e vraag. *Maar neem aan, dat ik na dit alles geen bekendmaking van vergeving aan mijn ziel ontvang?*

Ik antwoord: Gelijk dit moet dienen om u nederig te houden, zo dient het u tevens op te wekken tot meer vlijt in uw plicht om tot Christus te gaan met uw zonde, en om Hem en zijn kruis meer te gebruiken, in en door de beloften, en uw ziel gedurig aan deze plicht te houden, om tot Christus te vluchten, als tot een algenoegzaam Middelaar en als een Voorbidder bij de Vader. Aldus moet u op Hem wachten, die wachten om genadig te zijn, zelfs in deze bijzondere zaak, van de bekendmaking der vergeving aan uw ziel. Hij weet, wanneer het het best is voor u te weten, dat uw zonden vergeven zijn.

3^e vraag. *Maar wat kan mij enigen grond van vrede geven, terwijl ik niet zie, dat mij kwijtschelding of vergeving geschonken is?*

Ik antwoord: Dit kan u vrede geven, dat u deze aangewezen koers volgende, in uw plicht bezig zijt. u hebt geen vrede met de zonde, noch u herbergt die adder in uw ziel, u treurt en bent er droevig over, u vlucht tot Christus, de Vorst der vergevingen door Zijn bloed en verzoening overeenkomstig met het Verbond der verlossing, en volgens de bemoediging in de menigvuldige en kostelijke beloften van het genadeverbond gegeven. Hebbende deze beloften en wentelende uw schuld op Christus als uw Borg, volgens de wijze in het Evangelie uitgedrukt, zo staat het u vrij te geloven, dat uw zonden vergeven zijn, en dat u in de geliefde aangenaam bent, en zo mag u door het geloof uw ziel gerust stellen, daar God getrouw en waarachtig blijft, en zijne beloften alle ja en amen zijn in Christus.

4^e vraag. *Maar zo lang ik geen bekendmaking van vergeving krijg, hoe kan ik dan denken, dat ik de rechte Evangelische Weg heb ingeslagen, om mijn zonden tot Christus te brengen.*

Ik antwoord. Hoewel dit niet altijd zal volgen, gelijk wij boven aangetoond hebben. Want een ziel kan de rechte Evangelische Weg nemen, om de schuld van haar zonden tot Christus weggenomen te krijgen, en God mag daarop vergeven, en niettegenstaande dit, het niet geschikt oordelen, de bekendmaking van die vergeving vooralsnog te geven, om wijze en heilige redenen. Nochtans mag de ziel zich wel verootmoedigen over haar gebrek, en steeds haar plicht betrachten, verbeterende door Christus, hetgeen zij denkt dat verkeerd is, en vernieuwende haar daden van boetvaardigheid en geloof, en verzoekende van Christus verstand in de zaak en zo voortgaan met de zonde naar Christus' kruis Weg te dragen, zijn voorbede te beogen, en te wachten op een volle opklaring der zaak te zijner tijd, die alleen goed is.

5^e vraag. *Maar wat zal ik doen met de schuld van mijn zwakke boetvaardigheid en mijn zwak geloof?*

Ik antwoord: Als u met een zwakke en gebrekkige boete en geloof uw zonde tot Christus wegdraagt, en die aan zijn kruis nagelt, zo laat de onvolmaaktheden van uw geloof en boetvaardigheid met het overige gaan, en laat het alles daar.

6^e vraag. *Wat zal ik doen met mijn geweten, dat mij steeds beschuldigt, niettegenstaande ik deze weg insla en volg?*

Ik antwoord. Versmaad de beschuldigingen van uw geweten niet, maar laat die u te meer vernederen en nauw aan uw plicht houden. Maar weet, dat het geweten maar een onderknecht is, en Gods afgevaardigde, en dat het beschuldigen moet naar de Wet,

indien het recht beschuldigt. En omdat het geweten volgens de Wet moet te werk gaan (ik spreek hier niet van de ongeregelde, heftige en oproerige bewegingen des Satans, die als het ware granaten in de ziel en het geweten werpt, om alles in vuur en vlam te zetten) zo moet zijn mond door de Wet gestopt worden. En zo zou de ziel de beschuldigingen van het geweten doen ophouden, en hiermee beantwoorden, dat zij is gevloeden voor Christus, de enige Middelaar en Borg, deze last op Hem geworpen heeft, alleen leunt op Zijn verdiensten, en die zonden in zijn hand gesteld heeft als haar Voorspraak en Voorbidder bij de Vader. En dat het Evangelie niet meer van haar eist. En indien het geweten zou zeggen, dat èn geloof èn bekering onvolmaakt en gebrekkig zijn, en dat de schuld daardoor eer vermeerderd dan weggenomen is, dan moet hij wederom antwoorden: het is waar, maar ik heb met de schuld van mijn geloof en boetvaardigheid gedaan, gelijk met de andere, ik heb het alles naar Christus gewend, en alles op Hem gelaten, en hierin alleen rust ik, ik verwacht geen vergeving om mijn onvolmaakt geloof, en mijn boetvaardigheid. Ja, ik zou geen vergeving van mijn zonden willen verwachten om mijn geloof en bekering, al waren zij nog zo volmaakt, maar alleen in en door Jezus Christus, de enigen Borg, Verlosser en Voorspraak. Maar verder, dient deze afgevaardigde gebracht te worden bij zijn Meester, die hem alleen kan gebieden stil te zwijgen. Dat is te zeggen, de gelovige diende tot Christus te gaan met het beschuldigend geweten en van Hem te verzoeken, dat Hij het stilzwijgen gebiede, opdat hij vrede des gewetens mocht hebben en vrijheid van die beschuldigingen, die bitter en moeilijk vallen.

NEGENDE HOOFDSTUK.

Hoe Christus te gebruiken, om ons te reinigen van onze dagelijkse vlekken.

Hebbende gesproken van het gebruik van Christus tot wering van de schuld onzer dagelijkse overtredingen, zo gaan wij nu spreken over de wijze, hoe Christus te gebruiken, tot wegneming van de vuilheid, die de ziel aankleeft door de dagelijkse overtredingen, want iedere zonde verontreinigt de mens, Matth. 15:20. Van de besten wordt gezegd, dat ze hun vlekken hebben, en wassing nodig hebben, hetwelk vuiligheid en besmetting veronderstelt, Eféze 5:27; Joh. 13:8, 10. Hierom worden wij dikwijls geroepen tot deze plicht om ons te wassen en te reinigen, Jes. 11:16; Jer. 4:14; Hand. 22:17. David bidt om gewassen te worden, Psalm 51:4, 9. Het is Christus' werk te wassen, 1 Kor. 6:11; Openb. 1:5; Eféze 5:26, zie Titus 3:5

In het spreken hierover zullen wij dezelfde orde volgen, en
 Vooreerst aantonen, wat Christus gedaan heeft, om deze vuilheid weg te nemen
 Ten andere, op welke wijze wij Hem tot dit einde moeten gebruiken, om onze smetten
 en vuilheid weggenomen te krijgen, opdat wij heilig mogen zijn.

Wat **het eerste** aangaat, *Christus heeft deze dingen gedaan, om de vuilheid van onze dagelijkse feilen en overtredingen uit te zuiveren.*

Vooreerst. Hij is gestorven, opdat Hij deze weldaad en dat voordeel voor ons verwerven zou, en zo heeft Hij ons verdienender wijze in Zijn bloed gewassen, dat Hij aan het kruis gestort heeft. *Aldus heeft Hij ons liefgehad en ons gewassen van onze zonden in Zijn eigen bloed*, Openb. 1:5. En dit geldt zowel van alle zonden, die begaan worden na, als die begaan zijn vóór de bekering. Aldus heeft Hij door zichzelf onze zonden gereinigd, Hebr. 1:3, namelijk door het opofferen van zichzelf als een zoenoffer, om verzoening te doen, en zo deze vrijheid te verkrijgen. Zo staat er ook, Eféze 5:26, 27, dat Christus zichzelf voor Zijn gemeente heeft overgegeven, opdat Hij haar heiligen zou, haar gereinigd hebbende, opdat Hij haar zichzelf heerlijk zou voorstellen, een gemeente die geen vlek of rimpel heeft, of iets dergelijks, maar opdat zij zou heilig zijn en onberispelijk. Zo ook Titus 2:14, *Hij heeft zichzelf voor ons gegeven, opdat Hij zichzelf een eigen volk zou reinigen, ijverig in goede werken*. Hier is dan het fundament en de grond van al onze reiniging en zuivering, de dood van Christus, die dit alles verdiende.

Ten tweede. Gelijk Hij het verdiend heeft, zo zendt Hij ook de Geest, omdat teweeg te brengen, en om deze wassing en heiliging in ons te werken. Hierom staat er, 1 Kor. 6:11, *dat wij geheiligd en afgewassen worden in de Naam des Heeren Jezus en door de Geest onzes Gods*. Wij worden gezegd zalig gemaakt te zijn door het bad der wedergeboorte en vernieuwing des Heiligen Geestes, die Hij rijkelijk over ons heeft uitgieten, door Jezus Christus, onsen Zaligmaker. Titus 3:5, 6. De zending dan of uitstorting van de Heilige en heiligmakende Geest over ons, waardoor wij geheiligd en dienvolgens gezuiverd en gereinigd worden van onze drek, is een vrucht van Christus' dood en Middelaarambt, als daardoor verworven zijnde, en is een gevolg van Zijn opstanding en verheerlijking, en voorbede in de heerlijkheid.

Ten derde. Hij heeft tot dit einde een Fontein van Zijn bloed gemaakt, opdat wij ons dagelijks mochten wassen en rein worden; aldus reinigt Zijn bloed van alle zonden, 1 Joh. 1:7, 9. Dit is de Fontein, die geopend is voor het huis Davids en voor de inwoners van Jeruzalem, tegen de zonde en de onreinheid, Zach. 13:1.

Ten vierde. Hij heeft verworven en bezorgd de uitwendige middelen, waardoor deze zuivering en heiligmaking wordt teweeggebracht, namelijk de prediking van het Evangelie, hetwelk Hijzelf gepredikt en daardoor geheiligd heeft, Joh. 15:3. Nu zijt gij rein, om het woord, dat Ik tot u gesproken heb, Ef. 5:16. De gemeente wordt geheiligd door het badwater, door het Woord.

Ten vijfde. Zo heeft Hij ook verworven, en in de ziel die genaden gewerkt, die dit werk der heiligmaking en zuivering bevorderen en aanzetten, namelijk het geloof hetwelk het hart reinigt, Hand. 15:9, waarvan hij de Werkmeester en Voleinder is, Hebr. 12:2. En de hoop, welke al wie ze heeft, reinigt, gelijk Hij rein is, 1 Joh. 3:3.

Ten zesde. Hij heeft bevestigd en van kracht gemaakt al de beloften des Verbonds, die wijd, breed zijn en aangaande deze reiniging en wassing, Jer. 33:8, *En Ik zal hen reinigen van al hun ongerechtigheid, waarmede zij tegen mij gezondigd hebben.* Ezech. 36:25; *Dan zal ik rein water op u sprengen, en gij zult rein worden van al uw onreinheden.* Ezech. 37:23. *En Ik zal ze reinigen.* En al de andere beloften van het Verbond, aangegrepen door het geloof, hebben geen kleine invloed op onze reiniging, 2 Kor. 7:2. *Dewijl wij dan deze beloften hebben, zo laat ons onszelf reinigen,* enz. Alle welke beloften ja en amen zijn in Christus. 2 Kor. 1:20. Aldus heeft Christus alles zeker gemaakt tot reiniging en wassing van Zijn volk, uit kracht van dit artikel van het Verbond der verlossing: *Zo zal Hij vele volkeren besprengen,* Jes. 52:15.

Ten andere. *Wat aangaat de wijze van ons gebruikmaken van Christus, tot uitzuivering van onze drek, en onze dagelijkse besmettingen.* De gelovigen moeten deze koers volgen:

Vooreerst. Zij moeten gedenken en leven in de overtuiging van de uitnemende gruwelijkheden en vuilheid der zonde, die vergeleken wordt bij het uitbraaksel van een hond, bij het slijk, waarin een zeug zich wentelt, 2 Petrus 2:22, bij vuile vodden, Jes. 64:6, bij een maanstondig kleed, Jes. 30:22, en dergelijke, opdat dit hen bewege, om niet des te groter zorg en vlijt te zoeken, om deze vuilheid afgewassen te krijgen.

Ten tweede. Zij dienen ook te bedenken, hoe gruwelijk de zonde hen maakt in de ogen van een heilig God, die de ongerechtigheid niet kan aanzien, zijnde een God, die te rein van ogen is, dan dat Hij die zou aanschouwen, Hab 1:13. Ook kan Hij er niet op zien. Er kan Daarom niets onreins ingaan in het nieuwe Jeruzalem, noch iets dat verontreinigd is. Dit zal hun zo veel te meer een schrik daarvoor doen hebben, en doen zoeken daarvan gewassen te worden.

Ten derde. Zij moeten door het geloof zien op het bloed van Christus, dat tot dit einde gestort is, om vuile zielen daarin te wassen. En lopen daarheen als tot een Fontein die geopend is, opdat zij daartoe mochten komen, en zich wassen en rein worden.

Ten vierde. Tot hun bemoediging moeten zij door het geloof de beloften van het nieuwe Verbond aangrijpen.

Ten vijfde. Zij moeten denken aan het doel van Christus' dood, namelijk, om Zich een heilig volk te verkrijgen, ijverig in goede werken, om hen zich voor te stellen, heilig en zonder vlek of rimpel, of iets dergelijks. En dit zal een verdere bemoediging zijn.

Ten zesde. Zij moeten door het geloof het werk in Zijn hand stellen, die het best weet hoe een vuile ziel te wassen en al haar vuilheden uit te zuiveren, en door het geloof bidden en wachten, dat hun de Geest gegeven worde om hen te heiligen en te reinigen van al hun vuilheid, dat is, zij moeten Gode bekendmaken en voor Hem uitbreiden hun gruwelen, ziende op Christus, als de enigen groten Hogepriester, wiens bloed een Fontein is om in te wassen, het werk op hem leggen en Hem door het geloof opdragen, om die vuilheid af te wassen, en om hun zielen te zuiveren door Zijn Geest, vergevende hun verleden ongerechtigheden, en in hen vernieuwende de Geest huns gemoeds door de genade, opdat zij voor Hem mochten wandelen in vreze. Aldus moeten zij het werk op Hem wentelen en het daar laten.

WAARSCHUWINGEN EN BESTURINGEN.

Vooreerst. De gelovige moet in al dit werk gehouden worden in de beoefening van deze volgende genadegaven:

1. Van ootmoedigheid; ziende welk een snood, vuil wezen hij is, die dagelijks wassing en zuivering nodig heeft van zijn dagelijkse verontreiniging en overtreding.
2. Van liefde; in aanmerking nemende met welk een liefhebbend God hij te doen heeft, die zo mild alles voor hem verzorgd heeft, en in het bijzonder een Fontein, en een zodanige Fontein verzorgd heeft, waarheen hij niet alleen mag, maar dagelijks moet lopen.
3. Van dankbaarheid; bedenkende hoe groot deze weldaad is, hoe onwaardig hij is, aan wie die verleend wordt, en wie Hij is, Die deze schenkt.
4. Van vreze; opdat zijn Goedheid niet misbruikt en Hij niet getergd worde, die zo genadig jegens ons is.
5. Van oprechtheid. En Goddelijke eenvoudigheid, vermijdende alle geveinsdheid, en vormdienst, wetende dat wij met Hem te doen hebben, die niet bespot wil zijn.
6. Van heiligen haat, walging en afgrijzen van de zonde, die ons zo vuil en hatelijk in de ogen des Heeren maakt.

Ten tweede. Deze koers moet gevolgd worden, tot uitzuivering van de minste zonden. Want totdat die uitgezuiverd zijn, blijven wij in onze vuilheid, en kunnen Gods gunstig aangezicht niet verwachten, noch zijn warme omhelzingen, noch de hartelijke bekendmakingen van zijn liefde en vriendelijkheid. Een kleine, en bijna niet merkbare smet kan groter worden en God tergen; om de aanklager der broederen, de Satan, die altijd op zijn gelegenheid wacht, op ons los te laten, en een ontwaakt geweten kan veel doen door een kleine besmetting, om de ziel te weerhouden om tot God te naderen.

Ten derde. deze koers dient gevolgd te worden, met iedere zonde, terstond en zonder uitstel. Want hoe langer die smetten blijven, hoe zwaarder het zal worden, die weggenomen te krijgen. De ziel zal na verloop van enigen tijd minder daardoor ontsteld zijn, en die misschien vergeten, en zo zullen zij blijven, en dit zal in het laatst een droevige tussenstand veroorzaken, en God tergen om Zijn aangezicht te verbergen, hetwelk meer bitterheid en droefheid zal teweegbrengen. Het ware goed, een geest van tederheid en vreze te behouden.

Ten vierde. Laat dit uw dagelijks werk en oefening zijn, want wij besmetten ons dagelijks met nieuwe vuilheid. Dat wij ons gisteren zuiverden, zal ons vandaag voor nieuwe vuilheid niet bewaren, noch zal ons lopen tot de Fontein vandaag dienen, om morgen de nieuwe smetten weg te nemen. Nieuwe vlekken vereisen nieuwe

wassingen, zodat dit zelfs ons leven en onze oefening moet zijn, dagelijks en gedurig tot de Fontein te lopen met onze vuile zielen, en veel te doen te geven aan Christus de groten Reiniger.

Ten vijfde. Wij moeten niet menen volmaakt gewassen te zijn, zolang wij hier zijn; 'want wij zullen dagelijks nieuwe smetten krijgen; onze voeten zullen steeds gewassen moeten worden, Joh. 13:10. Wij zullen niet zonder vlek of rimpel zijn, totdat wij tehuis komen, in die plaats, waar niets ingaat dat verontreinigt.

Ten zesde. Laat de toevlucht der gelovigen in deze zaak geheel tot Jezus Christus en Zijn bloed zijn, en laat hun geen gewicht hechten aan hun droefheid, boetvaardigheid of tranen, of aan enig uitwendig middel, hetwelk hun gelast is te gebruiken. Nochtans moeten zij deze middelen niet ter zijde stellen, maar door die henengaan tot de Fontein, tot Jezus, om daar, en daar alleen gereinigd te worden.

Ten zevende. Zij moeten niet kleinmoedig noch wanhopend worden, als hun smetten groot schijnen en niet gelijk de vlekken van Gods kinderen. Want Christus' bloed kan van alle zonden reinigen, en al haar vuilheid afwassen, van hoe donkere kleur die ook zij.

Ten achtste. Al is Christus' bloed krachtig genoeg, om van alle zonde, ook de grootste, te reinigen, zo dienden zij toch te weten, dat ergerlijke zonden of diepe smetten, hen wel geduriger moesten doen lopen tot de Fontein, door verootmoediging, Goddelijke droefheid, bidden, en smeken. Davids ergerlijke smet kostte hem meer ontroering en moeite, eer hij die afgewassen kreeg, dan vele andere, gelijk wij zien. Psalm 51.

Ten negende. Als dit alles gedaan is, zo moeten wij er aan denken, een andere gerechtigheid te hebben, als ons kleed en deksel, in de dag onzer verschijning voor onze Rechter, namelijk de gerechtigheid van Jezus Christus, die alleen volmaakt is en bekwaam, om ons van de toorn Gods te behouden. Al zijn wij nog zozeer gewassen in het stuk van heiligmaking en gereinigd van onze vlekken, zo kunnen wij toch, niettegenstaande dat alles, niet rechtvaardig voor God gerekend worden, ook zal dat de gerechtigheid niet voldoen, of zoveel als de schuld van een enige overtreding voor God wegnemen.

Ten tiende. Zo dikwijls als wij tot de Fontein lopen met onze dagelijkse vuilheid, dienen wij niet te vergeten, daarheen met ons te dragen de moederverdorvenheid, hetwelk is de kolk en de poel van alle vuilheid; ik versta onze natuurlijke verdorven verrottheid en besmetting, waaruit al onze andere dadelijke verontreinigingen vloeien. Wij zouden wel doen, als wij de moeder en de dochter samen tot de Fontein brachten. David bidt om gewassen en gezuiverd te worden, zowel van zijn erf-vuilheid, waarin hij ontvangen en geboren was, als van Zijn bloedschuld, Psalm 51:7, 9.

Ten elfde. Laat dit niet onze zorgeloosheid in het waken tegen de zonde veroorzaken, want dat zou een veranderen van Zijn genade tot wulpsheid zijn. Maar laat het liever onze vlijt opwekken, om tegen alle zondige gelegenheden te waken, opdat wij niet weer onze ziel verontreinigen.

Ten twaalfde. Niet alleen moeten wij onze lichamen, of onze uiterlijke wandel gewassen krijgen, maar ook onze ziel van binnen, de gestalte van ons hart, ons verstand, wil, hartstochten en geweten, besprengen met dat bloed. Christus' bloed, die door de eeuwigen Geest zichzelf Gode zonder vlek heeft opgeofferd, moet onze gewetens reinigen van dode werken, om de levenden God te dienen, Hebr. 9:14. En wij moeten onze harten gereinigd hebben van een kwaad geweten, Hebr. 10:22.

Eindelijk: Indien de gelovige vreest, dat hij niet bekwaam zal zijn al deze bijzondere plichten te vervullen, zo laat hem gedenken dat hij zijn vuile ziel, met erf en dadelijke besmettingen bevuilt, dagelijks in Christus' hand stelt, en die bij Hem late om haar te wassen door Zijn bloed en geest. En dat hij nochtans gedenke het gewicht van zijn aanneming voor God te leggen op de ongerekende gerechtigheid van Jezus Christus, en niet op zijn eigen reinheid, wanneer hij aldus gewassen en geheiligd is, want die is toch onvolmaakt.

VRAGEN OF TEGENWERPINGEN BEANTWOORD.

Maar helaas, zou sommigen kunnen zeggen en tegenwerpen: *zelfs ons geloof, hetwelk het overblijfsel van onze vuilheid tot de Fontein van Christus' bloed moet brengen, is besmet; hoe kunnen wij dan verwachten rein gemaakt te worden?*

Ik antwoord:

Het bloed van Jezus Christus is genoegzaam en machtig, om al onze vuilheid af te wassen, de vuilheid van het geloof zowel als van andere daden. Daarom, als het geloof, gelijk een hand, de vuilheid der ziel tot Christus wegdraagt, om in Zijn bloed gewassen te worden, zo laat die vuile hand gaan met dat vuile wat daarin is; geeft Christus het geloof en alles te wassen.

Ten andere. *Maar wat zal ik doen, als mijn geweten, niettegenstaande dit alles mij steeds van onreinheid zal beschuldigen en tegen mij uitroepen als vuil en gruwelijk?*

Ik antwoord:

Neem ook dat mee naar het bloed van Jezus, opdat het daardoor mocht gezuiverd worden, Hebr. 9:14. En hier alleen zullen wij onze harten besprengd krijgen tot zuivering van een kwaad geweten, Hebr. 10:22. Het geweten moet, om zo te spreken, gedoopt worden in het bloed van Jezus, en zo zal het zuiver zijn. En onze vuile harten tot deze zuiverende Fontein om gewassen te worden, zo zullen wij die bevrijd en gereinigd krijgen van een kwaad geweten, zodat het geen grond van beschuldiging meer tegen ons zal hebben. Als wij kunnen zeggen, dat wij onze vuile zielen in de handen van de grote Reiniger, Jezus Christus gesteld hebben, en al onze besmettingen tot Zijn bloed gebracht hebben, wat kan het geweten dan tegen ons zeggen? Het is waar, de Heere kan toelaten, dat ons geweten nog steeds tegen ons getuigt, en onze vuilheid ons verwijt, opdat wij te meer verootmoedigd mochten worden en gedruiger aan de Fontein ons bevinden, nochtans, als wij tot Christus gevloeden zijn, en onze vuilheid tot de geopende en gestelde Fontein gebracht hebben, zo kunnen wij de beschuldigingen van het geweten wettig beantwoorden en vrede hebben.

Ten derde. Sommigen zullen zeggen: *Ik ben gereed te denken, dat indien ik hier de rechte Weg ingeslagen had, om mijn zonden en onreinheden gezuiverd te krijgen, mijn geweten mij niet meer ontstellen zou. Maar nu, zolang het mij dus achterna roept, kan ik niet denken dat de weg, die ik ingeslagen heb, de rechte weg is.*

Ik antwoord: Hoewel het de Heere goed moge dunken, dat Hij door het geweten een tijdlang een mens laat ontstellen, hoewel hij de rechte weg heeft ingeslagen, gelijk gezegd is, en dat tot een verdere oefening en beproeving voor de mens, zo zal toch de gelovige geen verlies of schade lijden, door zijn weg te onderzoeken, en te beproeven of hij de zaak zuiver op Christus overgebracht heeft, dan of hij niet te veel gewicht gehecht heeft aan zijn eigen verootmoediging, droefheid en moeiten. En of hij de zaak op Jezus laadt, en alleen verwacht in Zijn bloed gewassen te worden, dan of hij in zichzelf ziet, en inderdaad enige hulp van zichzelf verwacht. Na deze beproeving diende hij te treuren over iedere misslag die hij daardoor opmerkte, en nog steeds voortgaan met de vuilheid naar de Fontein te vluchten. Maar tegelijk moeten zij tot Christus gaan om hulp. Want zonder Hem kunnen zij tot Hem niet komen. Zij kunnen niet komen noch hun ziel tot de Fontein brengen, die geopend is voor de zonden en onreinheid, zodat er in al dit werk een voortdurende afhankelijkheid moet zijn van Christus, tot verkrijging van verstand en sterkte, om dit werk recht te verrichten.

Aldus hebben wij getracht klaar aan te tonen, hoe Christus alleszins de Weg is tot de Vader, en hoe alle gelovigen of ongelovigen Hem moeten gebruiken als de Weg tot de Vader, hoedanig ook hun staat mocht zijn.

Uit dit alles kunnen wij zien:

Vooreerst. Dat zij in een ellendigen en verloren staat zijn, die noch vreemd van Christus zijn en Hem niet willen aangrijpen, noch tot Hem komen, noch in Hem wandelen, noch Hem gebruiken. Zij zijn onrechtvaardigen en onheiligen, en besmetten zich dagelijks met meer schuld en meer vuilheid. Zij kennen geen Weg van rechtvaardigmaking of heiligmaking, dan hun eigen Weg, welke zal bevonden worden gelijk de beken, die in de zomer droog lopen, en de vermoeiden reiziger bedriegen in zijn verwachting, als hij die het meest nodig heeft. Zij zijn buiten Christus, en zo buiten de weg, de enige Weg, de veilige en zekere Weg tot de Vader.

En och, of al wat hier gesproken is, hen kon bewegen, om eens aan de ellende van hun staat te denken, en naar redding te zoeken, opdat zij niet alleen behouden mochten worden van hun staat van zonde en ellende, maar in een, staat van zaligheid gebracht worden door Jezus Christus, zodat zij voor God gerechtvaardigd mochten worden van al hetgeen de gerechtigheid, de Duivel, de Wet of het geweten hun ten laste kunnen leggen, en geheel geheiligd, en zo eindelijk bij de Vader tehuis gebracht werden, schoon en zonder vlek!

Ten andere. Wij zien aan de andere zijde het edel voordeel der gelovigen, die door de genade op deze Weg zijn gekomen. Want het is een recht volkomen Weg, die hen veilig naar huis zal voeren. Zij zullen bevinden, dat Hij volkomen kan zaligmaken, allen, die door Hem tot God gaan. En och, dat zij hiervoor gevoelig waren! Hoe zou het hen tot dankbaarheid opwekken! Hoe zou het hen aanmoedigen, om door grote en vele zwaarigheden heen te lopen!

Ten derde. Wij zien, welk een bijzondere plicht daar ligt op de gelovigen, namelijk, dat ze bijzonder gebruik maken van Christus in alles, als de Weg tot de Vader, en dat zij zo ten hemel gaan in Hem, als de enige Weg, gaan als in zijn handen, of liever gevoerd worden in zijn armen en schoot. Dit zou zijn, te gaan van kracht tot kracht, totdat zij eindelijk in Sion verschijnen, en in die gemakkelijke rustplaats aanlanden, waar de vermoeiden rust hebben, en dag of nacht niet rusten, om lof te zingen aan Hem, die hen verlost heeft door Zijn bloed, uit allen geslachten en tongen en volk en

natie, zeggende: *dankzegging, eer en heerlijkheid en kracht zij Hem, Die op de troon zit, en het Lam in alle eeuwigheid*, Openb. 5:9, 13.

Ten vierde. Hieruit kunnen wij zien de oorzaak van de magerheid der gelovigen, van hun afdwalen, van hun gebreken, van hun veelvoudige besmettingen, enz. Deze oorzaak is namelijk, dat ze niet gedurig Christus gebruiken als de Weg in alles, volgens de inhoud des Evangelies. Och, dat dit ter harte genomen en betreurd werd, en of de genade verzocht werd, om het te verhelpen!

Dit éne punt der waarheid, dat Christus de Weg is, wèl verstaan zijnde en recht in praktijk gebracht, zou al ons werk verrichten ten opzichte van de rechtvaardigmaking en van de heiligmaking. Indien de arme zondaars eens op deze Weg gekomen waren. En genade hadden door deze Weg, om daarop te wandelen; het zou bevonden worden hun leven en zaligheid te zijn, want het is het merg en het wezen van het gehele Evangelie, zodat er weinig meer nodig is gezegd te worden. Nochtans zullen wij een weinig spreken over de andere bijzonderheden, die in de tekst zijn.

TIENDE HOOFDSTUK.

IK BEN ... DE WAARHEID.

Enige algemene dingen voorgesteld.

Opdat hetgeen wij te bespreken hebben tot opklaring en gebruik van dit edele punt der waarheid, dat Christus is de Waarheid, te klaarder mocht verstaan worden en tot stichting zijn, zullen wij eerst acht geven op enige algemene dingen, en dan in 't bijzonder aantonen, hoe, of in welke opzichten Christus de Waarheid genoemd wordt, en eindelijk zal ik over enige gevallen spreken, waarin wij Christus als de Waarheid gebruiken moeten.

Wat het eerste aangaat; daar zijn vier algemene zaken, waarvan wij hier kennis moeten nemen, namelijk:

Vooreerst. Dit stelt voorop, en geeft te kennen, wat onze toestand van nature is, en wat wij allen zijn zonder Christus, die de Waarheid is, namelijk:

Eerst. Het stelt vast, dat wij zonder Christus zijn in duisternis, misslagen en dwalingen. Ja, wij worden gezegd de duisternis zelf te zijn. Eféze 5:8. Gij *waart eertijds duisternis*, enz. Joh. 1:5, en der duisternis, 1 Thess. 5:5, ja onder de macht der duisternis, Kol. 1:13, wandelende in de duisternis, 1 Joh. 1:6; Joh. 12:35; 1 Joh. 2:11, en zijnde en blijvende in de duisternis, 1 Petrus 2:6; 1 Thess. 5:4; Joh. 12:46; wij zwerven en dolen, zo vlug wij geboren zijn, sprekende leugen, Psalm 58:4. Ja, wij verdwalen in de grootheid onzer dwaasheid, Spr. 5:23. Wij dwalen allen als schapen, Jes. 53:6, zie ook Psalm 119:67, 76. Zo ver zijn wij van enige kennis en verstand van de waarheid, of van de weg der waarheid.

Ten tweede. Het stelt vast, dat wij niet kunnen wederkeren tot de rechte weg. Een geest van dwaling en onwaarheid leidt ons gedurig verkeerd; wij dwalen steeds gelijk schapen en wij vermoeien ons in ons afdwalen, en zo verteren wij al onze arbeid en moeite tevergeefs, onder de macht der onwaarheid en dwaling zijnde, zo kunnen wij niet één stap recht wandelen.

Ten derde. Hoewel alle andere wegen, naast Hem, die alleen de Weg en de Waarheid is, valse wegen en bijwegen zijn, ons afleidende van de laatste rustplaats en van die Weg, die de waarheid is. Nochtans zijn wij genegen en gereed, om aan deze valse en dwalende wegen te kleven, naar de schaduwen te grijpen, op dezelfde te leunen, alsof zij de wegen der waarheid waren, als daar zijn:

1. Een goed hart, hetwelk velen zich inbeelden te hebben, daar zij minder dan dat hebben.
2. Goede oogmerken en voornemens voor het toekomende, waarmede zij zich nooit zou willen bedriegen, indien zij niet waren onder de macht van dwaling en onwaarheid,
3. Een onschuldig leven, zonder ergerlijke uitspattingen tot smaad van het Christendom, zijnde een grond, waarop geen wijs mens, door de waarheid geleid, zijn zaligheid of hoop op het eeuwig geluk zou willen bouwen.
4. Een uitwendig zedelijke, burgerlijke en bescheiden wandel, die niemand kan laken, en waarin een beiden vele zogenaamde Christenen kan te boven gaan. Zodat het een

armoedige grond is, waarop wij onze hoop zou bouwen, en toch zijn velen zo verblind, dat ze op die verrotten staf met al hun gewicht leunen.

5. Uitwendige betrachting van godsdienstige plichten, waarin een Farizeeër velen kan te boven gaan. En nochtans, och, hoevelen bouwen al hun hoop op de hemel op deze zandgrond; hetwelk niemand dan blinde personen zou doen.

6. De lof en toejuicing van leraars en Christenen is een grond, waarop velen rusten, hetwelk een droevig bewijs is van de blindheid hunner harten.

7. De Weg van goede werken en aalmoezen blinddoekt er velen, en toont, dat zij nooit werden geleid door de waarheid, of geleerd door Christus, die de Waarheid is.

8. Enige pijnlijke smart en droefheid over de zonde is nog een andere Weg, waarmede de mensen, die vervreemd zijn van de waarheid, zich bedriegen.

9. Een soort van algemene boetvaardigheid, achtervolgd door een soort van verbetering, en uitwendige hervorming, is een Weg, waarin velen zorgeloos neerzitten, hoewel zij ten verderve leidt.

10. Vrijheid van de beschuldigingen des gewetens, beschuldigt er velen.

Hoewel deze en dergelijke wegen gevaarlijk, ja dodelijk zijn, nochtans hoevelen zijn er onder de Christenen te vinden, die geen beter grond voor hun hoop op de zaligheid hebben, en die daaraan zó vast kleven, dat geen prediking zal maken, dat ze de zaak eens in twijfel trekken of achterdocht krijgen, dat die wegen hen eindelijk zullen bedriegen! Zó sterk is hun genegenheid tot de weg der dwaling, hoewel die niet meer is dan de weg der dwaling.

Ten vierde. Het stelt ook voorop, een geneigdheid in onze natuur, om van de Weg af te dwalen. Want niet anders zijnde dan een samenknoping van dwaling, bestaande uit duisternis, onwetendheid en misvattingen, zo hebben wij een sterke neiging tot die dwaling, welke, het best overeenkomt met ons natuurlijk verdorven bestaan. Vandaar is het, dat wij zulk een sterke genegenheid hebben tot dwaling en misvattingen, hetzij:

1. Aangaande, God en zijn weg van handelen met zijn Kerk, of met onszelf. O, hoe gereed zijn onze harten van nature, om verkeerde, onbetamelijke, onware, ja onchristelijke, indien niet lasterlijke gedachten en begrippen van God, van Zijn natuur, eigenschappen, woord en werken te broeden en te koesteren! Hoe gereed en genegen zijn wij om verkeerde indrukken van al zijn wegen en handelingen met zijn Kerk en volk te ontvangen en te onderhouden! En wat Zijn werken in en omtrent onszelf betreft; ach, welke onvoegzame, dwalende, valse, ongoddelijke, ongerijmde en gruwelijke gevoelens drinken wij met gretigheid in, en koesteren die, ja voeden ons daarmee met vermaak! Wie is machtig, al de dwalingen en misslagen op te tellen, die ons hart van nature genegen is toe te laten en te kweken met welgevallen? Zijn wij niet van nature gereed te zeggen, *dat er geen God is*, gelijk de dwaas, Psalm 14:1. Of dat Hij zulk een God niet is, gelijk Zijn woord en werken verklaren te zijn, een heilig, rechtvaardig, gerecht, almachtig, alomtegenwoordig, alwetend God? Of dat Hij een veranderlijk God is, en dadelijk veranderd is, dezelfde nu niet zijnde, die Hij soms was. Dat Hij vergeten heeft genadig te zijn, en Zijn volk in de tegenspoed niet gedenkt, en niet teder noch barmhartig is. Dat Hij Zijn beloften heeft vergeten, en niet getrouw en waarachtig is. Dat Hij de zonde goedkeurt, omdat Hij de weg der goddelozen voorspoedig laat zijn, en geen zo heilig God is, enz. Ja, komen zelfs zulke gedachten niet menigmaal een herberg zoeken in het hart der ware vromen? Dit alles toont, hoe genegen wij zijn, om dwalende valse gedachten van God te ontvangen en te onderhouden.

2. Aangaande onszelf; wij stellen al vast, dat wij wedergeboren zijn en verzoend met God, daar wij nochtans leven in de zwarte natuur. En wie zijn er zo stout en verwaand, om te zeggen, dat zij in een rechte staat zijn, dan juist degenen, die het allerverst van de weg af zijn: of aan de andere zijde, wij stellen spoedig vast, dat wij in een kwade staat en in de natuur zijn en in de duisternis, als de Morgenster uit de hoogte ons bezocht heeft, en onze zielen uit de dood tot het leven overgebracht heeft. En wie zijn meer gereed om te klagen dan zij, die de minste oorzaak daartoe hebben? Of wij stellen vast, en menen, dat wij in een goeden staat zijn, levendig, werkzaam, vlijtig, wakende, enz. wanneer het juist anders met ons is; of integendeel, wij klagen, over dodigheid, oppervlakkigheid verslapping, bezwijking, moedeloosheid in de wegen Gods, wanneer het zo niet is; of in zaken, die betwist worden, menen wij dat de waarheid dwaling is, en de dwaling waarheid.

3. Aangaande, anderen; hoe gereed zijn wij tot het een of ander uiterste te vervallen, in het oordelen over hun personen en daden!

Och! waar is het geloof omtrent deze natuurlijke staat? Waar is de dagelijkse overtuiging hiervan? Gewis, daar is maar weinig dadelijk geloof hiervan. Want:

1. Velen zijn er, die nooit eens zichzelf verdenken of hun staat of toestand de een of anderen tijd in twijfel trekken; nooit; beelden zij zich eens in, dat hun verblinde harten hen kunnen bedriegen. Nooit dromen zij eens van een mogelijkheid om zich te bedriegen, of te sterven met een leugen in hun rechterhand.

2. Zovelen zijn er, die deze hun staat niet beklagen en bewenen, noch roepen en klagen over hun valse bedrieglijke en zedeloze boosheid.

3. Zo weinigen zijn er, die inderdaad onder het gevoel van deze zaak verootmoedigd zijn, en Daarom er toe gebracht worden, om waakzamer en omzichtiger te wandelen, steeds met het oog op hun verraderlijk en bedrieglijk hart.

4. Zo weinigen roepen om hulp tot God tegen deze bedrieglijke wederpartij; hoewel de dagelijkse ondervinding van de Godverloochening, geveinsdheid, onwetendheid, misvattingen van God en van zijn wegen, en van de bedrieglijkheid onzer harten dit genoegzaam bij ons buiten twijfel moeten stellen.

5. Daarenboven; hoe ellendig moet hun staat zijn, die nog vreemd van Christus zijn. Want zij leven in de duisternis, ja zij zijn de duisternis zelve, een bundel van dwalingen, misgrepen, onwetendheid en misvattingen van al wat goed is, en steeds van de Weg afdwalende.

6. Eindelijk, moest dit ons niet prediken, en ons allen overtuigen van de noodzakelijkheid, om ons meer te gewennen aan de Waarheid, aan Jezus Christus, die de Waarheid is, opdat wij uit deze ellendigen en jammerlijken staat verlost mochten worden. Want de waarheid kan ons alleen daarvan vrij maken?

De tweede algemene zaak, die hier is in acht te nemen, is, dat alle andere wegen en vonden, die wij kunnen inslaan of volgen, om het leven te verkrijgen, buiten Christus, slechts leugens, en valse en bedrieglijke wegen zijn; geen waarheid is in dezelve, want Hij alleen is de waarheid; geen andere Weg, hoedanig die ook zij, kan deze benaming dragen. Want,

1. Hij alleen kan de ziel in allen dele verzadigen; andere wegen, hoedanig wij ons ook inbeelden, of ons dromen, kunnen geen ware verzadiging geven.

2. Hij alleen kan de ziel bewaren voor verderfelijke schadelijke wegen, die de ziel zou verdoen; alle andere wegen zullen hier feilen. Geen van die kan de minste verzekerdheid aan de ziel geven, dat ze haar niet eindelijk tot ondergang en eeuwig verderf zullen brengen.

3. Hij alleen kan de ziel veilig door allen tegenstand heen voeren, en door alle zwaarigheden, die in de Weg zijn. Geen andere Weg kan dit doen, maar zal ons in de drek laten, eer wij ooit tot het einde onzer reis komen.

4. Hij zal de ziel niet bedriegen, noch teleurstellen; alle andere wegen zullen eindelijk verraderlijke wegen bevonden worden, en zij zullen de reiziger jammerlijk en droevig van zijn verwachtingen beroven.

Och! Welk een waarschuwing moest dit voor ons allen zijn, om toe te zien, dat wij niet een leugen omhelzen, in plaats van Hem, die de Waarheid is, en dat wij ons niet met een schaduw tevreden stellen, in plaats van met het wezen. Hoe gereed zijn wij, om andere dingen in zijn plaats te stellen. Maar wat het ook zij, dat zijn plaats in de ziel verkrijgt, hoewel goed en waardig in zichzelf, zal een leugen bevonden worden, zelfs 1. al onze uitwendige heiligheid en plichten, ja 2. al onze ervaringen, en grote misvattingen, ja 3. al onze gaven en bekwaamheden, ja 4. ook zelfs onze genade; geen van die zijn Christus, en indien wij die hoop en dat vertrouwen daarop stellen, hetwelk wij op Hem moesten vestigen, zo zullen zij ons de waarheid niet wezen. Hij alleen is de Waarheid.

Hoe dienen wij dan te arbeiden, om zeker te zijn, dat wij niet sterven met een leugen in onze rechterhand. En hoe zorgvuldig dienden wij ons te wachten om te vertrouwen of te leunen op iets, dat Christus niet is, en de gehele Christus, en Christus alleen, en Christus zoals Hij aangeboden wordt in het Evangelie, doordat deze Weg alleen de Waarheid is, en geen andere Weg eindelijk zo bevonden zal worden, hoewel wij ons voor het tegenwoordige daarop mochten bevinden,

1. Enigen inwendige vrede en gerustheid des harten, alsof alles recht ware.
2. Enige voldoening des gemoeds, omdat wij menen, dat de zaken recht zijn, maar valselijk, door de bedrieglijkheid van het hart.
3. Iets dat gelijkt naar verzekerdheid en vertrouwen, dat alles met ons recht zal zijn.
4. En een hoop, daarop gebouwd, die ons mocht helpen, om door enige stormen heen te rijden, en die ons toch eindelijk zou begeven.

De derde algemene zaak is deze: *Christus Jezus is niet alleen de Waarheid in zichzelf, maar ook ten opzichte van ons.*

Het oogmerk van de tekst geeft dit te kennen; gelijk Hij de Weg en het Leven is, tot ons gebruik, zo is Hij de Waarheid, niet alleen als God, de Vader even gelijk, maar ook als Middelaar en als onze Immanuël.

Als God is Hij:

1. De Waarheid in het Wezen, God zijnde even gelijk met de Vader in macht en heerlijkheid.
2. Ten opzichte van de waarachtigheid is Hij de God der Waarheid, Deut. 32:4. Getrouw in al Zijn woorden, Psalm 31:6. Die de waarheid bewaart in eeuwigheid. Psalm 146:6.
3. Hij is de Fontein en Springader van alle geschapen waarheid; want Hij is de eerste Waarheid.

Als Middelaar en ten opzichte van ons, is Hij vol van genade en waarheid, Joh. 1:14. Hij heeft de Geest niet ontvangen met mate, Joh. 8:34. En deze Geest is een Geest der

Waarheid. Maar hiervan meer, als wij er toe komen om bijzonder aan te tonen, hoe en in welke opzichten de Waarheid genoemd wordt als Middelaar.

De **vierde** algemene zaak, hier opmerkelijk, is, dat Hij niet alleen genoemd wordt Waarheid, maar DE Waarheid, gelijk hij is de Weg, en het Leven. En niet alleen waarachtig maar de Waarheid in het afgetrokkene, hetwelk te kennen geeft:

1. Dat Hij alleszins de Waarheid is, hoe wij hem ook aanmerken, als God of als Middelaar.
2. Dat alle waarheid in Hem is, alle waarheid van zaligheid voor ons is in Hem te vinden.
3. Dat al wat in Hem is, waarheid is; Zijn naturen, ambten, verrichtingen, woorden, werken, enz. zijn alle waarachtig.
4. Dat Hij de zuivere en onvermengde Waarheid is; geen leugen is in Hem, geen dwaling of misslag is daar.
5. Dat de Waarheid in Hem is in haar volmaaktheid en voortreffelijkheid; in de waarachtigste mensen is zij zeer onvolmaakt.

O, welk een Voortreffelijke WAARHEID moet Hij zijn! Hoe volkomen bekwaam gemaakt en voorzien voor ons! Och, of onze zielen Hem kunnen liefhebben, Hem omhelzen, en op Hem rusten als de Algenoegzame!

ELFDE HOOFDSTUK.

Nog meer bijzondere aanwijzing, in welke opzichten Christus de Waarheid genoemd wordt.

Maar om verder deze zaak open te leggen, dienen wij nog meer bijzonder te zien, in welke opzichten Hij de Waarheid genoemd wordt, en dat zal voor ons de Weg banen, om Hem te gebruiken.

Vooreerst, is Hij de Waarheid, in tegenstelling met de schaduwen en voorbeelden van Hem onder de Wet. Hierom staat er, gelijk de Wet (de gehele Levitische en voorbeeldende bediening) kwam door Mozes, zo kwam de genade en Waarheid door Jezus Christus, Joh. 1:17. Het waren alle schaduwen van Hem, en Hij is het Wezen en het Lichaam van die alle, Kol. 2:17, en dit is waar in deze opzichten:

1. Al die schaduwen en voorbeelden zagen op Hem, en wezen als met de vinger de Israëlieten, die onder die bedeling waren, om te zien op Christus, de beloofden Messias, om te rusten, en al hun last neer te leggen op Hem, zodat de Wet was een schaduw der toekomstige goederen, Hebr. 10:1 Kol. 2:17.

2. Zij eindigen alle in Hem, dewijl Hij door Zijn komst en door de verrichting van Zijn werk al die voorbeelden ten einde bracht, die alleen op Hem zagen, en op hetgeen Hij moest doen. Het lichaam gekomen zijnde, zo is er geen schaduw meer nodig, en de voorgebeelde zaak daar zijnde, zo is het voorbeeld niet meer nodig, noch van nut.

3. Zij zijn alle in Hem vervuld. Hij beantwoordt ten volle aan die alle. Zodat wat ook ooit van die is afgeschaduwd, hetzelfde in Hem volmaakt te vinden is. Dit bewijst de Apostel in zijn zendbrief aan de Hebreeënen overvloedig. En Paulus aan de Kolossenzen zegt ons: *Wij zijn in Hem volmaakt*; en daarom behoeven wij niet meer de schaduwen te volgen.

Ten andere. Hij is de Waarheid, ten opzichte van de Profetieën vanouds, welke alle voornamelijk op Hem wezen en op hetgeen Hem betreft; Zijn Persoon, Zijn naturen, ambten, werk, koninkrijk, en al wat ooit in deze Profetieën voorzeggd was, is volkomen in Hem vervuld, of door Hem gedaan, of zal ter bekwamer tijd door Hem gedaan worden. Hij is de grote Profeet, van Wie gesproken is, Deut. 18:15, 18, 19. Zo zeiden zelfs de Joden, Joh. 6:14. Al de Profeten, van Samuël af, spraken van Hem en van zijn dagen, Hand. 3:22-24. Van Hem gaven al de Profeten getuigenis, Hand. 16:34. En wat zij ook van Hem profeteerden of getuigden is in Hem vervuld of zal in Hem ter rechter tijd vervuld worden. Hierdoor vinden wij, dat de Evangelisten en Apostelen menigmaal de woorden en de Profetieën van het Oude Testament op Hem toepassen. En Lukas 4:18 zei Hijzelf, dat de Profetie van Jesaja 61:1 in Hem vervuld was, zie 1 Petrus 1:10, 11, 12. En Hijzelf verklaarde aan de twee discipelen, die naar Emmaüs gingen, uit al de Schriften, beginnende van Mozes en al de Profeten, al hetgeen Hem betrof, Lukas 24:27. Zo is Hij de waarheid van al de Profetieën.

Ten derde. Hij is de Waarheid ten opzichte van hetgeen Hij bij de Vader ondernomen heeft, in dat heerlijk Verbond der verlossing. Want al wat de Vader Hem ook opgelegd heeft om te doen, dat deed Hij ten volle en getrouw. Hij moest onze smarten en droefheden dragen. En dat deed Hij. Hij moest om onze overtredingen verwond, en om onze ongerechtigheden verbrijzeld worden. *De straf die ons de vrede aanbrengt, moest op Hem zijn, en door Zijn striemen moesten wij genezen worden*, Jes. 53:5, en

zo geschiedde het ook, Rom. 4:25 1 Kor. 15:3; 1 Petrus 2:23. Zijn ziel moest tot een offer voor de zonde gemaakt worden, Jes. 53:10, en zo geschiedde het. Want hij offerde zichzelf tot een offerande voor de zonde. Ja, al wat Hij moest doen uit kracht van dat Verbond, dat deed Hij volmaakt, zodat Hij uitriep, terwijl Hij aan het kruis hing: *Het is volbracht!* Joh. 19:30. En in Zijn gebed Joh. 17:4, zei Hij tot de Vader, dat Hij Hem verheerlijkt had op aarde, en voleindigd het werk, dat Hij Hem gaf te doen, zodat de Vader zijn welbehagen in Hem had, Matth. 3:17; Matth. 12:18; Matth. 17:5; Markus 1:11; Lukas 3:22.

Ten vierde. Hij is de Waarheid ten opzichte van Zijn ambten, die Hij op zich nam ons ten goede. Want al de plichten dezer ambten, die Hij moest verrichten, deed Hij. En wat nog overblijft te verrichten, zal Hij ter bekwamer tijd verrichten. Nam Hij op zich het ambt van een Profeet, Hij voerde die ten volle uit, door de ganse raad Gods middellijk en onmiddellijk te openbaren, Joh. 1:18 Joh. 15:15 Eféze 4:10, 12, 13; Hand. 20:32; 1 Petrus 1:10, 11, 12; Hebr. 1:2. Nam Hij op Zich het ambt van een Priester, Hij vervulde het ook, zichzelf Gode opofferende tot een zoenofferande, Hebr. 9:14, 28; Hebr. 11:17, een Priester wordende, die eeuwig leeft, om voor ons te bidden, Hebr. 7:15. En nam Hij op zich het ambt en de bediening van een Koning, Hij voert die ook uit, roepende een volk tot zich uit de wereld, door Zijn woord en Geest, Hand. 15:14-16; Jes. 55:4, 5; Psalm 110:3, oprichtende een zichtbare Kerk, een gezelschap van zichtbare belijders, om Zijn Naam te belijden en te verklaren, over wie Hij, als over zijn Koninkrijk, door zijn eigen dienaars, wetten en straffen heerst, zodat de heerschappij op Zijn schouderen is, Jes. 9:5, 6, die het Hoofd is van het lichaam der gemeente, Eféze 1:22, 23; Kol. 1:18. En dit Zijn Koninkrijk beheerst Hij op een zichtbare wijze door zijn eigen dienaars, Eféze 4:11, 12; 1 Kor. 12:28; Jes. 33:22; Matth. 18:17, 18; 1 Kor. 5:4, 5. Verder voert Hij dit ambt uit, door de uitverkorenen krachtadig te roepen, hun genade gevende. Hand. 5:31, belonende de gehoorzamen, Openb. 22:12; Openb. 11:10, kastijdende de ongehoorzamen, Openb. 3:19, brengende hen eindelijk tehuis door al hun verzoeken en verdrukkingen heen, en overwinnende al hun vijanden, 1 Kor. 15:25; Psalm 110. En eindelijk zal Hij het werk van een Koning doen, als Hij ten laatsten dage de levenden en de doden zal oordelen, 2 Thess. 1:8, 9; Hand. 17:31; 2 Tim. 4:1.

Ten vijfde. Hij is de Waarheid in dit opzicht, dat Hij ten volle beantwoordt aan al de titels en namen die Hij kreeg.

Daar Hij *Jezus* genaamd werd, zo maakte Hij Zijn volk zalig van hun zonden, Matth. 1:21.

Daar Hij *Christus* genaamd werd, zo werd Hij met de Geest gezalfd zonder mate, Joh. 3:34 Psalm 45:8, afgezonderd tot Zijn werk, daartoe begaafd met alle macht. Joh. 6:27; Matth. 28:18, 19, 20, en bevestigd, om een Profeet te wezen, Hand. 3:21, 22; Lukas 4:18, 21. Een Priester, Hebr. 5:5, 6, 7; Hebr. 4:14, 15. Een Koning, Psalm 2:6; Jes. 9:5, 6; Matth. 21:5; Filip. 2:8, 9, 10, 11.

Werd Hij *Immanuël* genoemd, Jes. 7:14, Hij was inderdaad God met ons, zijnde God en mens in één Persoon voor eeuwig.

Werd Hij *Wonderlijk* genoemd, Jes. 9:5. Hij was dit inderdaad in zijn twee onderscheiden naturen in één Persoon, waarover de engelen verwonderd mogen staan, Eféze 2:10, 11 1 Petrus 1:12 1 Tim. 3:16.

Werd Hij *Raad* genoemd. Hij was dit werkelijk, komende uit de schoot des Vaders met de gehelen raad Gods, aangaande onze zaligheid. Joh. 1:14, 18. Joh. 3:13. Joh. 5:20 en Joh. 15:15.

Werd Hij *Sterke God* genoemd, dit was Hij inderdaad, Psalm 110:1. Matth. 22:44. Hebr. 1:13. Psalm 45:7. Hebr. 1:8. Jer. 23:6. Jer. 33:16. Mal. 3:1. Matth. 10:11. Psalm 83:18. Lukas 1:76. Joh. 1:1, 14. Titus 2:13. Rom. 9:5.

Werd Hij de *eeuwige Vader* genoemd, Hij was ook de Vader der Eeuwigheid, zijnde gelijk sommigen het woord uitleggen, de Werkmeester van het eeuwige leven, hetwelk Hij geeft aan allen, die in Hem geloven, Joh. 6:39, 46, 47, 51; Joh. 8:5; 1 Joh. 10:28; Joh. 11:25, 26; Hebr. 5:9; Hebr. 7:25

Werd Hij genoemd de *Vredevorst*, zo is Hij de Vorst des vredes inderdaad, zijnde onze Vrede, Micha 5:5 Eféze 2:14. vrede makende tussen God en ons, Jes. 53:5, 57:19; Eféze 2:17; Kol. 1:20. Hierom is Zijn Evangelie het Evangelie des vredes, en Zijn dienaars gezanten des vredes, Jes. 5:7; Rom. 10:15; 2 Kor. 5:19, 20; Eféze 6:15 en Hij geeft vrede aan al de Zijnen, Zach. 9:10; Joh. 4:27; Joh. 16:33; Rom. 5:1; Rom. 8:16; 14:17; 2 Thess. 3:17.

Werd Hij de *Heere onzer gerechtigheid* genoemd, Jer. 23:6. Hij is dit ook inderdaad, een eeuwige gerechtigheid aanbrennende, Dan. 9:24, en ons van God geworden zijnde tot gerechtigheid, 1 Kor. 1:30, ons rechtvaardig makende, 2 Kor. 5:21.

Ten zesde. Hij is de Waarheid ten opzichte van de beloften, welke

1. alle in Hem, als het middelpunt samen komen, en tot Hem leiden, als de grote Belofte.
2. Alle op Hem gefundeerd zijn, die de enige Middelaar van het verbond der beloften is.
3. Alle door Hem bevestigd, en Ja en Amen gemaakt zijn in Hem 2 Kor. 1:20. Hij bevestigde de beloften aan de vaders gedaan, Rom. 15:8.
4. Zij zijn alle door Hem bedeed en gegeven, die daar is de Uitvoerder van Zijn eigen Testament, en de grote Uitvoerder van al wat wij nodig hebben, zodat Hij zelf hetgeen wij van de Vader bidden, geeft, Joh. 14:13, 14.

Ten zevende. Hij is de Waarheid, omdat Hij ten volle al de hoop en verwachting van Zijn volk vervult. Hij zal door hen geen leugenaar bevonden worden, wat ook de Satan moge inblazen, een ongelovig hart moge bedenken, en hun ongeduld hun moge doen gevoelen; wat ook zijn bedoelingen nu mogen schijnen te zeggen, zij zullen eindelijk allen bevinden, dat Hij de Waarheid is, ten volle al hun begeerten voldoende, en alles gevende, wat zij ooit kunnen hopen of verwachten van Hem. Zij zullen eindelijk verzadigd worden met zijn Beeld, Psalm 17:15, ja overvloedig verzadigd met het vette van Zijn Huis, Psalm 36:8, en met Zijn goedheid, Psalm 65:4, ja als met merg en vettigheid, Psalm 63:5. Een gezicht van zijn heerlijkheid zal hun ten volle voldoen, en hun doen uitroepen: *Het is genoeg*. Jeremia zegt nu niet, gelijk eens in de bitterheid van zijn ziel, door de macht der verdorvenheid en der verzoeking, Jer. 15:18, *Zult Gij mij ganselijk zijn als een leugenachtige; als wateren die niet bestendig zijn?*

Ten achtste. Hij is de Waarheid, in tegenstelling met alle andere wegen der zaligheid. Want,

1. Daar is nu geen zaligheid door de wet der werken. Dat Verbond eens verbroken zijnde, kan niemand meer behouden. De Wet kan het nu niet doen, omdat ze door het vlees krachteloos is, Rom. 8:3.
2. Daar is geen zaligheid door de Wet van Mozes, zonder Christus. Daarom is Israëel, hetwelk de Wet der rechtvaardigheid zocht, tot de Wet der rechtvaardigheid niet gekomen, omdat ze die zochten, niet uit het geloof, maar als door de werken der Wet,

Rom. 9:31, 32. Zij zochten hun eigen gerechtigheid op te richten, en onderwierpen zich niet aan de gerechtigheid Gods, Rom. 10:3.

3. Daar is geen zaligheid door iets, dat met Christus vermengd wordt, gelijk de Apostel ten volle aantoonde in zijn brief aan de Galaten.

4. Daar is geen zaligheid door enige andere wegen of middelen, welke de mens kan uitvinden of opvatten; waar van geen klein getal is, gelijk wij boven aantoonde. Want daar is geen andere Naam gegeven onder de Hemel waardoor wij kunnen zalig worden, dan door de Naam van Jezus, Hand. 4:12. Geen godsdienst zal zalig maken, dan deze, zodat Hij de ware zaligheid is, en Hij alleen is de ware zaligheid. En Hij alleen is de zekere en veilige zaligheid; die Hem gebruiken, zullen niet mistasten, noch bedrogen uitkomen, Jes. 35:8.

Ten negende. Hij is de Waarheid ten opzichte van het leiden en besturen van Zijn volk in de Waarheid. Hierom wordt hij genoemd een Leraar van God gekomen, Joh. 3:2. en een die de Weg Gods in der waarheid leert, Matth. 22:16. een Profeet machtig in woorden en werken, Lukas 24:19. In dit opzicht is Hij de Waarheid op onderscheiden wijzen, namelijk:

1. Vanwege zijn leren in eigen persoon; God sprak door Hem, Hebr. 1:2. Hij openbaarde de zin des Vaders. Matth. 11:27; Joh. 1:18.

2. Vanwege zijn gezanten, door Hem gezonden, als de profeten weleer, de apostelen en leraars daarna, die Hij uitzond, om discipelen te maken, Matth. 28:18, en om de ogen der blinden te openen, Hand. 26:18.

3. Vanwege Zijn woord, hetwelk Hij als onze regel nagelaten heeft, en hetwelk een zeker Woord der Profetie is, zekerder dan een stem van de hemel 2 Petrus 1:19.

4. Vanwege zijn instellingen, die Hij bevestigd heeft als middelen, om ons in de Weg der waarheid te geleiden. 5. Vanwege Zijn Geest, waardoor Hij het Woord verklaart, Joh. 14:26. Deze Geest wordt gezonden om alle waarheid te leer en, en om te leiden en te besturen in alle waarheid Joh. 16:13 1 Joh. 2:24.

6. Vanwege de handelingen zijner Voorzienigheid binnen in ons en buiten ons, waardoor Hij ons evenzeer onderwijst in de Weg der Waarheid.

Ten tiende. Hij is de Waarheid, ten opzichte van zijn getuigenis geven aan de Waarheid, en dit doet Hij,

1. Door Hem, die gegeven was tot een getuige, Jes. 56:4. en kwam om der Waarheid getuigenis te geven, Joh. 3:10 Joh. 18:37, en een getrouw Getuige was, Openb. 1:5 Openb. 3:14.

2. Door Zijn dienaars, die de waarheid des Evangelies betuigen, door het te verkondigen en te verbreiden.

3. Door Zijn martelaren, die de waarheid met hun bloed verzegelen, en zo getuigenis daaraan geven, Openb. 2:13; Openb. 17:6; Hand. 22:2.

4. Door Zijn Geest, verzegelende de waarheid der genade in een gelovige, zijn deel aan God door Christus, en zijn recht op al de weldaden van het Nieuw Verbond, in welke u ook, nadat u geloofd hebt, verzegeld zijt met de Heiligen Geest der belofte, welke is het Onderpand onzer erfenis, Eféze 1:13, 14.

Ten elfde. Hij is de Waarheid, omdat Hij zich in alles jegens arme zondaars gedraagt, volgens het Evangelie en zijn aanbiedingen. Hij biedt zich aan allen aan om niet, en Hij belooft niemand uit te werpen, die tot Hem komt, en dat doet Hij in waarheid. Want niemand kan zeggen, dat hij een oprechte en waarachtige begeerte had, om tot Jezus Christus te komen, en dat Hij hem verwierp, en niet op hem wilde zien. Hij

geeft moed om te komen, aan alle zondaars die er in berusten, haar zonden te verlaten. En Hij belooft niemand te verwijten, die komt. Is er wel iemand, die door eigen ondervinding het tegendeel kan getuigen? Hij biedt allen om niet aan. En heeft hij ooit iemand verworpen om het missen van een prijs in zijn hand? Ja, is niet de oorzaak daarvan dat ze geen toegang kregen, geweest, dat ze zich dachten aan te prijzen bij Christus door hun waardigheid, en dat ze niet alles om niet wilden nemen tot heerlijkheid zijner genade? Laat de gelovigen en anderen hier uit hun eigen ondervinding, in waarheid en in oprechtheid spreken, en het zal bevonden worden, dat Hij de Waarheid is en was.

Ten twaalfde. Hij is de Waarheid, omdat Hij in al de bedelingen van het Evangelie, en in al Zijn werken en daden, in en omtrent Zijn eigen volk waarachtig en oprecht is. En al zijn aanbiedingen, al Zijn beloften, al Zijn beschikkingen, zijn gedaan in waarheid en oprechtheid. Ja, alles is gedaan uit waarheid en oprechtheid, door liefde, ware teerhartigheid, en genegenheid tot hen, wat ook de verdorvenheid verdenking en ongeloof integendeel denke en zegge. Hij is de Waarheid, en altijd Dezelfde, onveranderlijk in Zijn liefde, wat ook zijn liefde, wat ook Zijn beschikkingen schijnen te zeggen, en de gelovige mag hiervan wel verzekerd zijn, dat Hij, die de Waarheid is, voor hem zal zijn, al wat Zijn woord voorstelt, dat Hij is, en dat standvastig en onveranderlijk.

TWAALFDE HOOFDSTUK.

Enige algemene toepassingen van deze nuttige waarheid, dat Christus is de Waarheid.

Hebbende deze waarheid aldus opengelegd, moeten wij nu gaan spreken over de wijze, waarop de gelovigen Hem zullen gebruiken als de Waarheid, in verscheiden gevallen, waarin zij Hem zullen nodig hebben als de Waarheid.

Maar eer wij tot de bijzonderheden komen, zullen wij eerst enige *algemene toepassingen* van dit nuttig leerstuk voorstellen.

Vooreerst. *Deze waarheid dient, om ons de ellendige staat te ontdekken van hen, die vreemd zijn van Christus die de Waarheid is, en och, of het geloofd werd!* Want,

1. Zij zijn nog niet verlost van die vreselijke plaag van blindheid, dwaling, onwetendheid en misvattingen, waaronder allen van nature zijn. Een staat, die, zo ze recht gezien werd, de ziel laag in het stof zou doen liggen.

2. Welke Weg zij ook inslaan, voordat ze tot Christus komen, en terwijl zij in die staat blijven, het is een leugen en een valse en bedrieglijke dwaalweg. Want steeds wijken zij af tot de leugenen, Psalm 40:5, en zij zoeken naar dezelve, Psalm 4:3.

3. Welke hoop en vertrouwen zij ook mochten hebben, dat hun weg hen er door zal helpen, nochtans zullen zij eindelijk bevonden worden leugens te erven, Jer. 16:19, en zij zullen de droevigste teleurstelling in hun verwachting ontmoeten, die er wezen kan. Want in plaats van de gemeenschap Gods, en Christus, en der Engelen, en der verheerlijkte geesten, zullen zij hun verblijf nemen bij de duivelen en verdoemde zielen, omdat zij niet getracht hebben kennis te krijgen van de Weg der waarheid. En de weg, waarin zij zijn, is maar een leugen en een valsheid, en zo moeten zij zich noodzakelijk bedriegen.

4. Al hun beschouwende letterkennis zal hen niet helpen, zolang zij vervreemd van Hem zijn, die de waarheid is; hun kennis is maar onwetendheid, omdat het geen kennis is van Hem, die de Waarheid is.

5. Zij hebben niemand, tot wie zij zou gaan om hulp en licht, in de dag hunner duisternis, verwarring en benauwdheid. Want zij zijn met de Waarheid niet verzoend, die in die dag alleen vast en troostvol kan bevonden worden.

6. Zij kunnen niets doen, om zichzelf te helpen uit die staat van duisternis en onwetendheid; wat zij ook doen, om zich te helpen, zal slechts hun duisternis en ellende doen groeien, omdat daar geen waarheid is. En de Waarheid, ja de Waarheid alleen kan hun wolleen van dwaling, misvattingen, en onwetendheid verdrijven.

Ten andere. *Hieruit zien wij de gelukkigen en gezegende staat der gelovigen, die deze Waarheid omhelsd hebben, en hun zielen voor Hem geopend hebben gekregen, die alleen de Waarheid is.* Want,

1. Zij zijn ten dele verlost van die samenknoping van leugens, misslagen, valse gevoelens, dwalingen, bedrieglijkheid en onwetendheid, waaronder zij tevoren lagen en waaronder al de onherborenen nog liggen. En hoewel zij niet tenvolle daarvan verlost zijn, zo is toch de dag aanstaande, wanneer dat zo zijn zal; het begonnen werk der genade en der waarheid in hen is daarvan een zeker pand, en voor het tegenwoordige hebben zij grond om te geloven, dat dit kwaad geen heerschappij meer

over hen zal hebben, omdat zij nu onder de genade zijn en onder de besturing der Waarheid.

2. Al hebben zij vele kommervolle gedachten, twijfelingen en vreze over hun staat en toestand, al denken zij menig maal, dat zij de een of anderen dag op de Weg zullen ombomen, en dat al hun hoop en vertrouwen zal vergaan. Nochtans daar zij zich aan waarheid en aan de Waarheid overgeven, zo zullen zij eindelijk niet missen in hun verwachting, de Waarheid zal hen behouden aan de overzijde aan land zetten. De waarheid zal geen leugen bevonden worden.

3. Zij hebben een vaste een bestendige Vriend, tot Wien zij gaan in de dag van duisternis, wolken en twijfelingen, als valsheid en leugens schijnen te zullen overwinnen. Deze Vriend is Christus de Waarheid, die hen alleen kan helpen in die dag.

4. Al is de kennis die zij van God en van de verborgenheden des Evangelies hebben, slechts klein, daar nochtans die kleine mate, hun geleerd is van Hem, die de Waarheid is, en overvloeiende van de Waarheid, die heiligmakend en zaligmakend zal bevonden worden.

5. Zij hebben grond, om te hopen meer vrij te zijn van dwalingen en bedrieglijke leugens, dan anderen. Want zij hebben de Weg der waarheid verkoren, en zich aan het geleide der Waarheid overgegeven.

Tegenwerping. Maar drinken en nemen zelfs de gelovigen de dwalingen niet in, en pleiten zij daarvoor niet zowel als de anderen. En wordt het niet soms bevonden, dat ze zelfs leven en sterven in enige misvattingen en dwalingen?

Ik antwoord: Ik sta toe, dat de Heere voor een tijd zelfs enigen van de Zijnen laat vallen in sommige dwalingen en hen misschien al hun dagen daarin laat blijven; opdat daardoor:

1. allen mochten leren te beven en vrezen, en hun zaligheid uitwerken met vrezen en beven.
2. Opdat sommigen daardoor mochten beproefd worden, Dan. 12:3, 5.
3. Opdat anderen hun hals daarop breken zouden.
4. Opdat Hij hen straffe, omdat ze het gebruik van waarheid en van de Waarheid niet gemaakt hebben, zoals zij moesten.

Maar wij dienen op deze weinige dingen acht te geven:

1. Dat er veel meer onherboren mensen zijn die in dwalingen vallen.
2. Indien de zijnen te eniger tijd in dwaling vallen, blijven zij daarin niet altijd tot het einde; God doet de een of anderen tijd, tot Zijn eigen heerlijkheid, de waarheid in hun zielen schijnen, waardoor die misvatting ontdekt wordt, en terstond maakt Gods genade in hun ziel dat ze daarvan een gruwel hebben.
3. Of indien sommigen daarin tot de dag huns doods blijven, hebben zij er toch berouw van door een meer verborgen boetvaardigheid, gelijk zij berouw hebben van andere onbekende en ongeziene zonden, die in hun ziel liggen, zodat de dwaling hun ziel niet verderft.
4. Daar zijn sommige grove dwalingen, die wedergeboren zielen niet licht kunnen omhelzen, of indien zij die door een misvatting of door de kracht van een verzoeking omhelzen, kunnen zij die toch niet hartelijk aannemen, wat zij ook voor een tijd uitwendig schijnen te doen door verdorvenheid en hoogmoed, dewijl zelfs de dagelijkse oefening der genade die zal ontdekken. En zo zullen zij bevonden worden tegen haar dagelijkse ondervinding te strijden, gelijk sommige gevoelens van de

Papisten, Arminianen, Socinianen en Kwakers, welke een begenadigde ziel (als zij niet wordt weggevoerd door de stroom der verdorvenheid en door het onweer der verzoeking) niet kan nalaten te bemerken, dat tegenspreken tegen de dagelijkse werkingen der genade in haar, en tegen de bewegingen van haar geheiligde ziel, in het gebed en andere heilige plichten, en zo kunnen die gelovigen niet anders, door hun eigen ervaring bevinden, dan dat zij vals zijn.

Ten derde. *Hier is aanleiding tot een scherpe bestraffing der goddelozen, die in het ongeloof blijven*, en:

1. Die niet willen geloven, noch enig vertrouwen geven aan Zijn beloften, waarmede Hij arme zielen zoekt te lokken, om tot Hem te komen om het leven.

2. Die ook zijn bedreigingen niet willen geloven, waarmede Hij de zielen pleegt te roeren, en haar aan te zetten tot haar plicht.

3. Die ook zijn aanbiedingen niet willen geloven en aannemen, als waarachtig.

4. Die niet willen geloven, dat Hij de ware Profeet, Priester en Koning is, die de zielen van de hel en de dood moet behouden, en Hem daarom niet willen gebruiken in Zijn ambten.

Dit alles kan niet anders zijn, dan een schrikkelijke terging. Want inderdaad, het is zoveel te zeggen, als dat Hij de Waarheid niet is, noch waardig geloofd te worden. Laat hun dit opmerken en zien, hoe zij menen dat Hij dit van hen zal aannemen. Niemand zal het wèl nemen, dat een ander hem noemt of houdt voor een leugenaar. En kunnen zij denken, dat Christus het wèl van hen nemen zal, dat Hij door hen voor een leugenaar gehouden wordt? Wat menen zij dat het zal zijn, daarvan beschuldigd te worden in de groten dag? Nu, dit is de waarheid, gelijk alle ongelovigen God tot een leugenaar maken, o, verschrikkelijke en gruwelijke misdaad! Wiens haar zou niet te berge rijzen, als hij dit hoort. 1 Joh. 5:10, 11, *Die God niet gelooft, heeft Hem tot een leugenaar gemaakt, omdat hij het getuigenis niet gelooft, dat God van Zijn Zoon gegeven heeft, en dit is het getuigenis, dat God ons het eeuwige leven gegeven heeft, en dit leven is in Zijn Zoon.* Zo maken zij ook de Zoon Gods tot een leugenaar in al Zijn woorden, in al Zijn ambten, en in al Zijn werken. En zij maken de Heilige Geest tot een leugenaar, door die waarheid niet te geloven, die Hij als een vaste waarheid verzegeld heeft. Zij maken het verbond der borgtocht tussen de Vader en de Zoon tot een enkele leugen en een versiering. O, vreselijke zaak! Zij maken het woord der waarheid tot een leugen, en zij maken al de heiligen tot leugenaars en al de dienaren van Jezus Christus, die deze waarheid verkondigen, en de heiligen, die dit geloven en daarop rusten.

Ten vierde. *Hier is een aanleiding tot bestraffing der vromen*, daarin,

1. Dat zij Zijn woorden, noch Zijn beloften, noch zijn bedreigingen niet vast genoeg geloven, gelijk te dikwijls blijkt, aan de ene zijde door hun twijfelingen en vreze, en aan de andere zijde door hun zorgeloosheid en lossen wandel.

2. Dat zij Hem niet gebruiken in alle gevallen, gelijk zij moesten. Zijn ambten liggen daar ter zijde, en worden niet gebruikt; men gaat niet tot Hem als de Waarheid, in gevallen die zijn hulp vereisen als de Waarheid, dat is, in gevallen van duisternis, twijfelingen, verwarringen, onkunde van hun toestand en staat, en dergelijke.

3. Dat zij tot Hem, noch tot God door Hem, niet hartelijk en innig naderen, als de rechte Waarheid en de ware Weg.

4. Dat ze niet met vertrouwen op Hem rusten in alle zwarigheden, daar Hij de Waarheid is, die hen niet zal begeven, noch teleurstellen.

5. Dat zij zich niet in Hem verblijden, als voldaan met Hem, die de Waarheid is, in het missen van alle andere dingen.

Ten vijfde. *De rechte opmerking van deze waarheid, moet ons steeds verscheiden grote plichten te binnen brengen, namelijk:*

1. Dat men zich moet ontfermen over die plaatsen, waar van deze Waarheid niet gehoord wordt, gelijk onder Turken en Heidenen, of waar zij verduisterd wordt door bijgeloof en menselijke vonden, gelijk onder de Papisten; óf waar zij wel klaar geschieden heeft, maar nu verduisterd is, gelijk in sommige Kerken, die nu onder de overweldigende macht der verdorvenheid zijn; óf eindelijk waar zij in haar kracht en luister niet wordt aangenomen, gelijk ze helaas te weinig wordt aangenomen in de beste en zuiverste Kerken.

2. Dat men Hem dankbaar moet zijn, omdat Hij deze Waarheid in de wereld bekendmaakt, en in het bijzonder in de plaats, waar wij geboren zijn of ons verblijf hebben. En nog meer, omdat Hij onze harten heeft geneigd tot een liefhebben van deze Waarheid, en enigermate tot een omhelzen van dezelve, tot een overgeven van onszelf, om door haar geleid, geregeerd en bestuurd te worden.

3. Dat men ieder deeltje van de waarheid hoog achte om Zijntwil, die de Waarheid is, die om zijntwil naspeurende, beminnende en vasthoudende, daardoor, nadat wij geroepen worden, om zijntwil getuigenis gevende. Wij dienden de waarheid te kopen en niet te verkopen, Spr. 23:23, en wij dienden daarvoor te pleiten en moedig daarvoor te strijden, Jes. 59:4, 14; Jer. 7:28; Jer. 9:3.

4. Dat men deelname met Hem en met Zijn zaak, aan alle gevaren. Want de waarheid is altijd aan Zijn zijde en de waarheid zal eindelijk overwinnen.

5. Dat wij Hem gebruiken in onze twijfelingen en zwarigheden, namelijk,

1. Omtrent enige verschilpunten der waarheid, die betwist worden en de Kerk beroeren.

2. Of omtrent onze eigen staat en toestand, die door de Satan worden bestreden, of door het valse hart in twijfel getrokken.

3. Of omtrent ons gedrag in onze dagelijkse wandel. In dit alles dienden wij de Waarheid te gebruiken, opdat wij in de waarheid mochten geleid worden en door de waarheid geleerd, om op heilige paden te wandelen.

6. Dat men zich in alles voor Hem gedrage als de Waarachtige. Want Hij is Waarheid en de Waarheid, en zo kan Hij niet bedrogen worden. Daarom moeten wij voor Hem wandelen in oprechtheid en eenvoudigheid des harten, zonder bedrog, geveinsdheid of valsheid, opdat wij ons mogen openbaren als kinderen der waarheid, des daags en des lichts, als kinderen die niet liegen noch veinzen zullen, Jes. 63:8, niet als degenen die Gode liegen, Psalm 78:38; Jes. 59:13.

7. Dat wij Hem alleen als onze Leidsman ten hemel aannemen, door ons eigen verstand, wijsheid en vernuft te verloochenen en door op Hem te zien en te berusten, die alleen de Waarheid is, en Hem te erkennen in al onze wegen, door van Hem af te hangen, om licht en raad, met eenvoudigheid des harten, met nederigheid, naarstigheid en waarheid in het binnenste.

8. Dat wij onszelf dagelijks aan Hem en zijn geleide overgeven, en onze eigen wil, smaak en meningen verloochenen. Want Hij alleen is de Waarheid, en kan ons alleen recht besturen. Daarom dienden wij ons zelf met het Woord zeer gemeenzaam te maken, hetwelk onze regel is, en te zoeken naar de Geest, die Christus heeft beloofd, en die ons in alle waarheid zal leiden.

Ten zesde. *Moet dit niet een sterke aanleiding wezen voor ons allen om Hem die de Waarheid en. alleen de Waarheid is, aan te vatten en te grijpen, doordat,*

1. Alle andere wegen die wij kunnen inslaan, eindelijk een leugen door ons zullen bevonden worden.

2. Hij is het wezen en geen schaduw, en allen die Hem liefhebben, zullen beërven dat bestendig en wezenlijk is. Want Hij zal hun schatkamers vervullen, Spr. 8:21.

3. Zij, die Hem omhelzen, zullen niet afzwerven noch misleid worden. Want Zijn wond zal de waarheid uitspreken; en de goddeloosheid is Zijn lippen een gruwel, Spr. 8:7. Al de redenen Zijns monds zijn in gerechtigheid; daar is niets verdraalde, noch verkeerd in, vs. 8. Hij is wijsheid, en woont bij de kloekzinnigheid, en vindt de kennis aller bedachtzaamheid, vs. 12. Raad en wezen zijn Zijne. Hij heeft verstand en sterkte, vs. 14.

4. Hij zal Zijn beloften te zijner tijd vervullen, en een bestaan en wezen aan die allen geven. Want Hij is de Waarheid, en de Waarheid moet haar beloften gestand doen, en die allen vervullen.

5. Hij zal nooit, ja nooit de Zijnen verlaten, noch hen begeven, Hebr. 13:5. Hij is de Waarheid, en kan niet bedriegen. Hij kan niet verlaten, noch de verwachting teleurstellen. Hij is een Springader der wateren, waaraan de wateren niet ontbreken, Jes. 58:11. Daarom kunnen zij in het einde niet in hun verwachting bedrogen worden, noch omkomen.

6. De waarheid zal hen vrij maken, Joh. 8:32, 36, en hen zo verlossen van de staat der zonde en der ellende, waarin zij als gevangen lagen, en vrijstellen van de geestelijke dienstbaarheid en slavernij, waaronder zij vastgehouden werden.

Ten zevende. *Dit kan voor de gelovigen een springader van vertroosting zijn in vele gevallen, namelijk,*

1. Als dwaling en goddeloosheid voorspoedig schijnen te zijn en de overhand hebben. Want hoewel zij voor een tijd de overhand hebben, zo zal toch de Waarheid eindelijk overwinnen, en de Waarheid zal alles te boven komen. Hij is de Waarheid en zal pleiten voor de waarheid.

2. Als vrienden, bekenden en nabestaanden hen begeven, en vader en moeder hen verlaten, zal de waarheid hen aannemen. Hij, die de Waarheid is, zal aan Zijn Naam beantwoorden, en nooit bedriegen, nooit verlaten.

3. Als rijkdom, eer, vermaak, of waarnaar hun hart ook uitgegaan is, bevonden worden als zomerbeken. Want de waarheid zal dezelfde voor hen zijn in alle geslachten. Daar is geen schaduw van omkering in Hem. De Waarheid is altijd waarheid en waarachtig.

4. Als wij vrezen, dat of wij of anderen zullen afvallen in de dag van beproeving, en van de Waarheid ons zullen afkeren. Al worden alle mensen leugenaars en bedriegers bevonden, zo zal de Waarheid dezelfde blijven, en blijven staan tegen al de stormen van tegenstand.

5. Als het ongeloof ons wilde doen twifelen aan de waarheid der beloften, moet het geloof, dat Hij de Waarheid zelf en de Waarheid alleen, ja de Waarheid in het afgetrokkene is, het ongeloof zo beschaamd maken, dat het niet kan bestaan. Zal de Waarheid feilen? Zal niet Waarheid waarachtig zijn? Welk een tegenstelling zou dit zijn?

6. Als wij niet weten, hoe wij de tegenwerpingen des Satans, en van een vals bedrieglijk hart zullen beantwoorden. Want de Waarheid kan licht alle schijnredenen beantwoorden. En Hij die de Waarheid is, kan alle tegenwerpingen tegen de waarheid verdrijven. De Waarheid is onoverwinnelijk, en kan het tegen alles uithouden.

7. Als wij niet kunnen weten noch ontdekken de streken en loosheden van de Satan, kan de Waarheid de diepten des Satans ontdekken, en de arme ziel die meer bekendmaken, zodat zij niet meer onwetend zal zijn van zijn gedachten.

8. Als de gedachten aan de bedrieglijkheid van ons hart welks diepte wij niet kunnen doorgronden, ons ontstellen, kan ons dit troosten, dat de waarheid het hart en de nieren kan doorzoeken, Jer. 17:9, 10.

9. Als wij niet kunnen zeggen, welke onze ziekte en ellende is, en zo geen voegzame geneesmiddelen noch hulp bij God kunnen zoeken? O, welk een troost is het, te weten en te geloven, dat Hij de Waarheid is, met Wien wij te doen hebben, en Hij onze ongestalte volmaakt kent, met al haar oorzaken en omstandigheden. De Waarheid kan in geen twijfel verkeren, om onze ziekten te onderscheiden. En zo kan Hij ook niet onwetend zijn van de beste en alleen veilige geneesmiddelen.

10. Als wij niet weten wat wij zullen bidden, daar wij niet weten wat het best voor ons is, zo is het vertroostend te bedenken, dat wij te doen hebben met de Waarheid, die volkomen kennis van dat alles heeft, en weet wat het beste is.

11. Als wij niet weten, hoe wij de lasteringen der tegenpartijders zullen beantwoorden, zo is het troostrijk te weten dat Hij de Waarheid is, die naar de waarheid zal horen, als de mensen dit niet willen, en dat Hij zich de waarheid zal aantrekken en haar zal voorstaan, als de vijanden doen wat zij kunnen, om een eerlijk man in zijn goede zaak te verduisteren; het is troostrijk te weten, dat wij ons op de Waarheid kunnen beroepen, gelijk David in Psalm 17.

12. Als wij denken aan ons eigen verbondbreken en bedrieglijk handelen met God. Het is alsdan troostvol te gedenken, dat hoewel wij en alle mensen leugenaars zijn en bedrieglijk handelen met Hem, Hij nochtans de Waarheid is, en zijn Verbond eeuwiglijk zal houden. Hij zal, Hij kan zichzelf niet verloochenen.

Ten achtste. *Hieruit kunnen wij zeker besluiten, dat de waarheid, die Christus' zaak is, eindelijk zal overwinnen.* Want Hij is Waarheid, ja de Waarheid. En Hij blijft de Waarheid. Daarom moet Hij overwinnen. En al de monden der leugenaars moeten gestopt worden; zo laat ons dan verzekerd blijven, dat de waarheid eindelijk zal zegeprelen, dat de zaak van Christus de overwinning zal hebben, en dat dit zal geschieden:

1. Hoewel de vijanden der waarheid en der zaak van Christus vermenigvuldigd zijn, en er velen zijn, die tegen die opstaan.

2. Al zou ook die vijanden voorspoedig zijn, zelfs voor een lange tijd, en zij hun dwaling en goddeloosheid met een opgegeven hand aanvoeren.

3. Al mochten er ook weinigen gevonden worden, die vrienden der waarheid zijn, en zich die aantrekken in de bozen dag.

4. Ja, al mochten velen van hen, die zich haar weleer aantrokken en haar voorstonden, haar eindelijk de rug toekeren, gelijk Demas deed.

5. Al mochten degenen, die standvastig en getrouw blijven, onder smaadheden liggen en onderdrukt worden door zware vervolging, om het aankleven aan de waarheid en het standvastig voorstaan van de goede zaak.

6. Ja, al mochten alle dingen in het vooruitzicht schijnen te zeggen, dat de waarheid niet wederom zal opstaan, maar dat alles in tegendeel schijnt samen te spannen tegen haar.

Ten negende. *Kunnen wij hieruit niet lezen, wat onze weg en koers moet zijn in een tijd, als een geest der dwaling is uitgegaan, en velen daardoor van hun vastigheid beroofd zijn.* Of als wij in twijfel zijn, wat te doen, of aan welke zijde van de twist

men zich scharen zal, o, dan is het de rechte tijd voor ons, om de Waarheid te gebruiken, nabij Hem te leven, die de Waarheid is, op Hem te wachten en Hem aan te hangen met eenvoudigheid des harten.

Tegenwerping. Maar velen zelfs van Zijn eigen volk dwalen en gaan ter zijde af.

Ik antwoord: Dat is waar, nochtans, 1. Dat zal voor u geen verschoning zijn. Ja, 2. dat moet u te meer doen vrezen en beven. 3. En het dient u aan te zetten, om dichter bij Christus te blijven, ernstiger met Hem te worstelen om de Geest des lichts en der waarheid, en om volstandiger en getrouwer van Hem af te hangen met eenvoudigheid des harten, om uw ziel en wegen aan Hem als de God der waarheid, en als de Waarheid zelf over te geven, opdat u in alle waarheid mocht geleid worden.

Ten tiende. *Dit moet ons opwekken, om tot Hem te gaan, en Hem te gebruiken als de Waarheid, in alle gevallen, waarin wij de hand der waarheid nodig mochten hebben, om ons te helpen.* Tot dit einde moeten wij de volgende bijzonderheden behartigen.

Vooreerst, Wij moeten, leven in de gedurige overtuiging van onze onwetendheid, blindheid, geveinsdheid en gereedheid om ons te vergissen en te dwalen. Dit is klaarblijkelijk en wordt bewezen een waarheid te zijn door de dagelijkse ondervinding. Nochtans, hoe weinig wordt het geloofd, dat het zo met ons is! Zien en geloven wij het ongeloof van onze harten? Zien en geloven wij de geveinsdheid van onze harten? Zijn wij bedroefd daarover, gelijk wij behoren te zijn? Och, dat het zo ware! Laat dit dan meer door ons behartigd worden.

Ten tweede. Laat ons leven in de overtuiging, dat Hij alleen, en niets buiten Hem, machtig is, onze twijfelingen op te klaren, onze wolken te verdrijven, onze misvattingen aan te wijzen, ons licht te zenden en de waarheid aan ons te openbaren; niet onze eigen vlijt, moeite, gebeden, plichten, geleerdheid, verstand, leraars, belijders, ervaren Christenen en dergelijke.

Ten derde. Wij moeten onszelf dagelijks aan Hem overgeven, als de Waarheid, in al de voornoemde opzichten, om Hem in onze ziel te ontvangen, opdat Hij daar in mocht wonen en blijven. Dan zal de waarheid ons vrij maken, en indien de Zoon ons vrijmaakt, zo zullen wij waarlijk vrij zijn.

Ten vierde. Daar moet in ons veel eenvoudige afhankelijkheid van Hem zijn, om licht, onderwijzing, besturing en leiding in al onze noden.

Ten vijfde. Ook moet er een afhangen van Hem wezen met geduld, Hem vrijheid latende, om zijn eigen Weg en tijd te bepalen, men moet dit aan Hem overlaten.

Ten zesde. Wij dienen ons door alle middelen te wachten voor zulke dingen, die veranderingen en struikelblokken zijn in deze zaak, namelijk:

1. Vooroordelen tegen de waarheid. Want dan zullen wij het licht klein achten en alle besturingen en onderwijzingen van de Geest verwerpen, als niet overeenkomende met ons tevoren opgevat gevoelen.
2. Ben moedwillige afkering van de waarheid, 2 Tim. 4:4 Titus 1:14.
3. Gehechtheid aan ons eigen oordeel en gevoel, hetwelk hardnekkigheid veroorzaakt.
4. Hoogmoed en waan, waardoor wij zou menen, dat wij zo wijs zijn, dat wij geen onderrichting nodig hebben. Dit veroorzaakt een zelfvertrouwen.

5. Te veel zien op, en te veel hangen aan mensen, die slechts werktuigen zijn, terwijl we hen als onfeilbaar verheffen en zonder verder onderzoek aannemen, al wat zij zeggen, niet gelijk die van Beréa, Hand. 17. Dit is een grote verhindering voor het aannemen der waarheid en zeer nadelig.

6. Een verzuim van het gebruik der middelen, die God tot dit einde heeft ingesteld.

7. Een te veel hangen aan de middelen, en zo die te misplaatsen, die uit hun plaats rukkende.

8. Te veel leunen op ons eigen verstand, wijsheid en kennis.

9. Een weerstaan van de waarheid. 2 Tim. 3:8.

Voor deze en dergelijke hinderpalen moet men zich wachten, opdat ze niet het verkrijgen van de kennis der waarheid in ons belemmeren.

Ten zevende. Daar moet veel oefening van het gebed zijn. Want dit is het voorname kanaal en middel waardoor het licht in de ziel gevoerd wordt. Daar moet ook een ernstig en christelijk lezen en horen van het Woord zijn, hetwelk is de waarheid, het Woord der waarheid, en de Schrift der waarheid. En deze plichten moeten betracht worden: 1. met veel zelfverloochening. 2. Met veel eenvoudigheid des harten. 3. Met veel nederigheid. 4. Met veel gewilligheid en volvaardigheid, om onderwezen te worden. 5. Met veel ernst en vlijt, en 6. Met geloof en afhankelijkheid van God, om Zijn zegen en beademing.

Ten achtste. Wij moeten ons wachten om op ons eigen verstand te vertrouwen, of op het oordeel van andere mensen; ook moeten wij niet zien op hetgeen het meest overeenkomt met onze eigen smaak, noch op hetgeen de schoonste schijn en de meeste toejuiching heeft, want dat kan ons bedriegen.

Ten negende. Wij moeten openliggen voor de invloeden en stralen van het Licht, door het geloof te oefenen in ernstige begeerten naar Hem, geduldig wachten op Hem, eenvoudig uitzien naar Hem, Zijn Naam Zijn ambten, beloften, en verbintenissen betrachtende, tot versterking van ons geloof en vertrouwen.

Ten tiende. Wij moeten arbeiden, om vast te houden al wat Hij ons leert door Zijn woord en Geest, en niet als doorboorde vaten bevonden worden. Hiertoe wekt de Apostel op, Hebr. 2:1, Daarom moeten wij ons te meer houden aan hetgeen van ons gehoord is, opdat wij niet te eniger tijd doorvloeien. Ja, wij dienden ook in de waarheid bevestigd te zijn. 2 Petrus 1:12,

Ten elfde. *Wij moeten ons wachten van te rusten op een gedaante van waarheid*, gelijk zij deden, van wie wij lezen, Rom. 2:20, en om de waarheid in ongerechtigheid ten onder te houden, gelijk die in Rom. 1:18, en die ongehoorzaam te zijn, gelijk die van wie verhaald wordt, Rom. 2:8; zie ook Gal. 3:1 en Gal. 5:7.

Ten twaalfde. Wij moeten de waarheid aannemen, zodat ze in ons moge heersen en meester zijn, ons oordeel, onze wil en onze genegenheden moge gevangennemen, en zich openbaren in de praktijk. Dit bevat verscheiden plichten, namelijk

1. De waarheid in ons te hebben; daar, indien wij geheel anders in de praktijk zijn, de waarheid in ons niet is, 1 Joh. 1:8; 1 Joh. 2:4.

2. Te zijn uit de waarheid, als behorende onder haar rechtspleging, gezag en bevel, 1 Joh. 3:19; Joh. 18:37.
3. De waarheid te betrachten, door ware gemeenschap met Hem te hebben, 1 Joh. 1:6.
4. De lendenen omgord te hebben met de waarheid, Eféze 6:14.
5. De liefde der waarheid aan te nemen, 2 Thess. 2:10.
6. Van Hem onderwezen te worden, gelijk de waarheid in Jezus is, Eféze 4:21.
7. De ziel te reinigen in de waarheid en die te gehoorzamen, 1 Petrus 1:22.
8. Te wandelen in de waarheid, 2 Joh. 4:3; Joh. 4; Psalm 86:11.

Dit zal genoeg zijn, om in het algemeen open te leggen en toe te passen, deze voortreffelijke waarheid, dat Christus de Waarheid is.

Wij zullen er nu toe overgaan om enige meer bijzondere toepassing van dit kostelijk leerstuk te maken, door te spreken over enige bijzondere gevallen, (waarvan wij voorbeelden zullen geven, waardoor de verstandige Christen kan geholpen worden, om te verstaan, hoe zich te gedragen, en hoe Christus te gebruiken in dergelijke gevallen) waarin Christus gebruikt moet worden, als de Waarheid. Wij zullen zo aantonen, hoe de gelovigen Hem in deze gevallen moeten gebruiken, als de Waarheid.

DE RTIENDE HOOFDSTUK.

Hoe Christus te gebruiken als de Waarheid, tot wasdom in de kennis.

Het is een geboden plicht, dat wij moeten opwassen in de kennis van Jezus Christus, 2 Petrus 3:18. Dewijl de kennis van Hem het eeuwig leven is. Joh. 17:3 en onze mate van kennis van Hem maar onvolmaakt is, (want wij kennen maar ten dele) zo kan het niet anders dan een nuttige plicht wezen en een begeerlijke zaak, te groeien in deze kennis. Dit is waardiglijk de Heere te wandelen in alle welbehaaglijkheid, te wassen in de kennis Gods, Kol. 1:10; kennis moet gevoegd worden bij de deugd, en zij legt een grond voor andere christelijke deugden, 2 Petrus 3:5, 6. In deze kennis moeten wij niet onvruchtbaar zijn, 2 Petrus 1:8. Dit nu een zó nodige, zó begeerlijke, zó nuttige en zó voordelige genade zijnde, zo kan de gelovige niet anders dan begeren, meer en meer daarvan te hebben, inzonderheid omdat zij een deel is van het Beeld Gods, Kol. 3:10. Nu is het de waarheid, die haar hier van het begin tot het einde moet leren. Het licht der kennis van de heerlijkheid Gods moet men hebben in het aangezicht van Jezus Christus, 2 Kor. 4:6.

De vraag is dan, *hoe wij Jezus Christus tot dit einde kunnen en moeten gebruiken, opdat wij meer van deze uitnemende kennis mogen verkrijgen.*

Om dit open te leggen, zal ik de volgende besturingen voorstellen.

Vooreerst. Het is goed te leven in een gedurige overtuiging van de noodzakelijkheid, dat Hij ons lere. En dit bevat deze bijzonderheden:

1. Dat wij bewust moeten zijn van onze onwetendheid, zelfs als wij het meest weten of het meest menen te weten, bedenkende dat de beste maar ten dele kent, 1 Kor. 13:9. Hoe meer ware kennis wij verkrijgen, hoe meer wij zullen zien en overtuigd zijn van onze onwetendheid, omdat hoe meer wij weten, hoe meer wij de wijsheid en onbegrijpelijkheid zullen ontdekken van dat Voorwerp, hetwelk voorgesteld wordt aan onze kennis.

2. Dat wij moeten bedenken, hoe bedrieglijk onze harten zijn. en hoe gereed zij zijn om in een schaduw van kennis te berusten, zelfs als wij niets kennen, gelijk wij behoorden te kennen, 1 Kor. 8:2. Dit zal ons nauwlettend en waakzaam houden.

3. Wij moeten ook bedenken, dat we ons onderzoek van onze eigen harten, en onze waakzaamheid moeten bevorderen, en dat onze harten van nature afkerig zijn van enige ware en zaligmakende kennis. Welke begeerte daar ook van nature zij naar kennis van verborgen zaken, en van natuurlijke zaken of van geestelijke zaken als natuurlijke, tot volmaking van de natuur, gelijk men voorgeeft; waardoor zij, die kennis vermeederen, inderdaad, smart vermeederen, Pred. 1:18, zo is er nochtans van nature geen genegenheid in ons naar geestelijke en zaligmakende kennis, maar een afkeer des harten daartegen.

4. Dat wij de volstreckte noodzakelijkheid dezer kennis dienen te bedenken en te kennen, hoe nodig zij is tot onze Christelijke gemeenschap met God en tot onze Christelijke wandel met anderen, hoe nodig, opdat wij een goed gebruik maken van de algemene en bijzondere voorrechten, welk een edel sieraad het is voor een Christen en een nodig deel van het Beeld Gods, hetwelk wij verloren hebben.

Ten tweede. Op deze genoemde gronden, moeten wij ook hiervan overtuigd zijn, dat wij van onszelf en door onze natuurlijke gaven, bekwaamheden, vlugheid en snedigheid, niet tot deze zaligmakende kennis kunnen komen, daar zij een bijzondere en zaligmakende genade is, en zo in de ziel moet gewrocht worden door een Goddelijke hand, namelijk door de almachtige kracht Gods. Wij kunnen wel door onze bijzondere studie en ons lezen tot een letterlijke en beschouwende kennis geraken, die ons zal opblazen, 1 Kor. 8:1. Maar daardoor zullen wij nooit komen tot deze kennis, die geestelijk, hartelijk, en praktikaal, en zo zaligmakend is; wij moeten hiertoe de zalving hebben, die ons alle dingen leert. Hiervan moeten wij overreed zijn, opdat wij tot een hoger hand opzien om licht en onderwijzing.

Ten derde. Het oog moet geslagen zijn op Christus' rijkdom en bekwaamheid tot dit werk om ons te leren, te weten:

1. Ons oog moet op Hem zien, als op de zelfstandige Wijsheid des Vaders, Spr. 8.
2. Ons oog moet Hem zien, als Een die uit de schoot des Vaders gekomen is, Joh. 1:18, en zo genoegzaam bekwaam, om ons de verborgenheden Gods tot zaligheid bekend te maken.
3. Ons oog moet op Hem zien als op de Middelaar, ten volle begaafd met al wat nodig is, tot dit deel van Zijn werk, hebbende tot dit einde de Geest ontvangen zonder mate, Joh. 3:34, terwijl in Hem verborgen zijn al de schatten van wijsheid en kennis, Kol. 2:3, en al de volheid in Hem woont, Kol. 1:19. Zie ook Jes. 11:2, en Jes. 61:1, 2.
4. Ons oog moet op Hem zien, als Machthebbende om de Geest te zenden, wiens zalving ons alles leert, en die de waarheid is en geen leugen, 1 Joh. 2:20, 26, niet alleen bij wijze van voorbede en smeking, om Die te verzoeken van de Vader, Joh. 14:16, 17, maar ook door gezag, als samen één met de Vader. De Vader zendt Hem in Christus' Naam, Joh. 14:26, en Christus zendt Hem van de Vader, Joh. 15:26. Deze Geest der waarheid, die in alle waarheid leidt, zal het van Christus ontvangen, en het aan ons verkondigen Joh. 16:13, 14, 15.

Ten vierde. Daar moet een beoging en beschouwing zijn, van Christus, volvaardigheid, gewilligheid en verbintenis, om hierin te helpen, en dit zal de ziel aanmoedigen, om voort te gaan. Tot dit einde moeten wij de volgende dingen bedenken:

1. Dat Hij verbonden is, om ons te helpen door onderwijzing, uit kracht van zijn ambt, als Profeet, Leidsman en Gebieder, Jes. 55:4.
2. Dat Hij van de Vader een zending heeft tot dit einde, en dat Hij zo des Vaders knecht is, en gegeven is tot een Licht der heidenen, Jes. 42:6 Jes. 49:6. En de Vader wordt gezegd door Hem of in Hem te spreken, Hebr. 1:1.
3. Dat Hij Zijn gaven en hoedanigheden tot dit einde en oogmerk ontvangen heeft, opdat Hij aan zijn leden mocht uitgeven en uitdelen, naar hun nood, gelijk blijkt in Psalm 68:19, vergeleken met Eféze 4:8, hetgeen Hij in de ene plaats gezegd wordt ontvangen te hebben, wordt hij in de andere gezegd gegeven te hebben.
4. Dat Hij dit werk al begonnen heeft in Zijn navolgers. Daarom is Hij verbonden, dat Hij dit volmaakt zie. Want al Zijn werken zijn volmaakte werken.
5. Dat Hij liefde tot zijn leerlingen heeft, en begeerte, om hen allen te doen toenemen en voortgaan in kennis, omdat dit zijn heerlijkheid is, daar Hij hun Meester en Leraar is.
6. Dat Hij wegen en middelen en een vasten leidraad heeft voorgesteld, tot onderwijzing van Zijn volk. Want:

1. Hij heeft Zijn woord en gezette en bevestigde instellingen tot dit einde gegeven.
2. Hij heeft de predikdienst ingesteld, tot onderwijzing van Zijn volk, Eféze 4:8, 9, 10.
3. Hij heeft personen tot dit werk van de predikdienst met gaven voorzien, 1 Kor. 12:4, 11.
4. Hij is deze dienaars in de getrouwe bediening van hun ambt nabij, en door zijn zegen en Geest maakt Hij hun werk voorspoedig en krachtdadig in de zijnen, naardat Hij het geschikt oordeelt.

Ten vijfde. Het oog moet geslagen zijn op de beloften des genadeverbonds, tot dit einde gedaan, hetzij algemene of bijzondere, of beide, gelijk wij hebben in Jes. 11:9; Hab 2:14, De aarde zal vervuld worden, dat zij de heerlijkheid des Heeren bekennen. *Of, de aarde zal vol kennis des Heeren zijn, gelijk de wateren de bodem der zee bedekken.* En die belofte, Jes. 32:4, Het hart der onbedachtzamen zal de wetenschap verstaan, enz., en Jer. 31:34, Zij zullen Mij allen kennen, enz.

Ten zesde. Daar moet een gedurig, vlijtig, ernstig en eenvoudig gebruik zijn van de middelen tot kennis, met een getrouw afhangen van Christus door het geloof, Hem aangrijpende in zijn betrekkingen, ambten, verbintenissen en beloften, en wachtende op zijn beademing, in hoop en lijdzaamheid, Psalm 25:5.

Ten zevende. Daar dient wacht gehouden te worden tegen al wat dit werk zou kunnen stuiten en Hem daarin bedroeven. Daarom dienden wij ons wel te wachten:

1. De kennis laag te stellen en klein te achten. Want dit zal Hem bedroeven en om zo te spreken, van het werk afhouden.
2. Enige mate van kennis, die men heeft, kwalijk aan te leggen.
3. De middelen en ingestelde godsdiensten, waardoor Hij de kennis tot onze zielen pleegt over te brengen, moede te worden.
4. de Heilige Israëls te beperken tot dit of dat middel, tot deze of die tijd, of tot deze of die mate; daar Hij ruimte moet hebben ten opzichte van die allen.
5. de dag der kleine dingen te verachten, omdat wij niet meer verkrijgen.
6. Te nieuwsgierig te zijn in het zoeken naar de kennis van verborgen geheimenissen, welke kennis niet zo noodzakelijk is.
7. Te veel te leunen op en te veel af te hangen van de instellingen of middelen, alsof alles of iets van die komen zou.

Ten achtste. Daar moet een juist gebruik zijn van iedere mate van kennis, die wij verkrijgen tot Zijn eer en tot stichting van anderen, met nederigheid en dankbaarheid, en zo een gebruik maken van dat talent, om meer tot Zijn eer te winnen; welke mate van kennis wij ook verkrijgen. Wij dienen deze spoedig in praktijk en in het werk te stellen, zo zal ze toenemen, en Hem verbinden om meer te geven.

Ten negende. Daar moet een ontvankelijkheid zijn voor Christus' onderwijzingen, en voor het bestralen van de Geest des lichts en der waarheid, en een volvaardig aannemen van die mate der kennis, welke het Hem belijft te geven of in te storten, hetwelk de volgende plichten insluit:

1. Een ernstig en gezet hongeren en dorsten naar meer geestelijke kennis.
2. Een vlijtig gebruik van ieder voorgeschreven middel tot dit einde.

3. Een gebruik van de middelen met veel zelfverloochening, geestelijkheid, eenvoudigheid des harten en oprechtheid, ziende op Hem, en Hem aanhangende, die de middelen moet zegenen, en nuttig moet maken.

4. Een gretig aannemen, indrinken, en opleggen als een schat in de ziel, van hetgeen verkregen wordt.

5. Een wachthouden tegen zelf bedoelingen en verkeerde einden, met een eenvoudig beogen van Zijn eer.

6. Een waken tegen hoogmoed in het hart, en een trachten naar nederigheid en zachtmoedigheid, want Hij zal de zachtmoedigen leiden in het recht, en Hij zal de zachtmoedigen zijn wegen leren, Psalm 25:9.

6. Een stellen van het hart en verstand in zijn hand, tegelijk met de waarheid, die gehoord en ontvangen is, opdat Hij de waarheid in het hart mocht schrijven, en het hart de indruk van die waarheid doe ontvangen.

Ten tiende. Daar moet een wentelen van de gehele zaak op Hem zijn, als op de enige grote Leermeester; men moet dat onwetende, dwaze, afkerige en verkeerde hart in zijn hand stellen, opdat Hij het vormen naar Zijn zin, en het daar laten, totdat Hij door Zijn Geest daarin schrijve, hetgeen Hij dienstig acht tot Zijn Eigen eer en tot onze zaligheid.

En gewis, werd deze Weg gevolgd, de wasdom in kennis zou een zo zeldzame zaak niet zijn, als zij nu is.

VEERTIENDE HOOFDSTUK.

Hoe Christus te gebruiken als de Waarheid tot troost, als de Waarheid onderdrukt en te gronde gericht wordt.

Er is een andere zwaarigheid, waarin de gelovige zielen Christus nodig hebben als de Waarheid, om haar te helpen, namelijk als Zijn werk wordt omver geworpen, Zijn zaak terneergedrukt, de waarheid veroordeeld, en de vijanden in hun tegenstand tegen Zijn werk voorspoedig zijn in al wat zij goddeloos aanvagen. Dit is een zeer grote beproeving, gelijk wij zien dat het was voor de heilige Schrijver van Psalm 73. Want het deed hem wankelen, zodat zijn voeten bijna uitgeschoten waren en zijn treden bijna uitgeweken. Ja, hij had bijna berouw, dat hij een vroom man was, zeggende, vs. 13: *Immers heb ik tevergeefs mijn hart gezuiverd, en mijn handen in onschuld gewassen.* Het was iets dergelijks, hetwelk Jeremia deed zeggen, Jer. 1:18, Als ik mij wil vertroosten tegen de droefheid, zo is mijn hart flauw, beswijkende in mij. De oogst was voorbijgegaan en de zomer was ten einde, en toch waren zij niet verlost, vs. 20. Zij wachtten naar vrede, maar daar was niets goeds, en naar een tijd van genezing, maar ziet daar was verschrikking, vs. 15, en dit is neerdrukkend en kwellend. En wat deed Baruch de getrouwe Schrijver en zielsvriend van Jeremia, zeggen: *Wee nu mij, want de Heere heeft droefenis tot mijn smart gedaan; ik ben moede van mijn zuchten, en vindt geen rust,* Jer. 45:3, dan alleen dit, dat alle dingen het onderstboven waren gekeerd? God brak af hetgeen Hij gebouwd had, en Hij rukte uit hetgeen Hij geplant had. Verdrukking en lijden voor een goede zaak doet sommigen als bezwijken, gelijk de Apostel aanwijst, Efése 3:13, als hij zegt: Daarom bid ik, dat u niet bezwijkt over mijn verdrukking voor u. En het goed doet blijken wat het gevaar vandeze Weg is, dat velen in zulk een tijd van beproeving neerzinken en achterwaarts wijken, gelijk de droevige ervaring al te dikwijls toont. Het steunsel der gelovigen in dit geval moet zijn de Rotssteen der eeuwen, Jezus, de Waarheid. Hij is het alleen, die iemand in zodanigen tijd van wankeling kan staande en oprecht houden, zodat een gezicht op Christus, als de Waarheid, ten opzichte van het uitbreiden der waarheid op de aarde, en van het doordringen van zijn zaak en werk, het enige steunsel zal zijn van een ziel, die door een zodanige beproeving geschud is.

Maar de vraag is, *hoe de zielen Christus zullen gebruiken in zulk een tijd, opdat zij mochten bewaard worden voor bezwijken, en ten ondergaan in zulk een storm?*

Waarop ik antwoord, dat het geloof en de betrachtning der volgende bijzonderheden zou helpen tot vaststelling.

Vooreerst. Dat Christus in geheel dit grote werk der verlossing, en in ieder deel daarvan des Vaders Knecht is; zo wordt Hij dikwerf Zijn Knecht genoemd, Jes. 42:1 Jes. 49:3, 5, 6; Jes. 52:13; Jes. 53:11; Zach. 2:8. Daarom is dit werk een werk, dat Hem toevertrouwd is, en Hij is verbonden als een Knecht, om getrouw te zijn in hetgeen Hem opgelegd is.

Ten andere. Voegt daarbij, dat Hij een last ontvangen heeft, om dat werk te voltrekken; wij behoeven niet te twijfelen, of Hij die de Waarheid is, zal waarachtig zijn, in zijn last uit te voeren. Hem heeft God de Vader verzegeld, Joh. 6:27, en menigmaal zegt Hij van Zichzelf, dat Hij van de Vader gezonden is, Joh. 4:34, en

5:23, 24, 30, 36, 37, en 6:38, 39, 40, 44, 57, en 8:16, 18, en 12:44, 45, 49, en 7:16 en 9:4 en 10:36 en 11:42.

Ten derde. Dat Hij terwijl Hij op aarde was, voleindigde het werk, hetwelk Hem gelast was, hier te voleindigen, hebbende alles verkregen hetwelk door Zijn bloed te kopen was, betalende de vollen prijs die de gerechtigheid eiste, Joh. 17:4 9:30. Door welke prijs Hij zich een Volk verworven heeft, Openb. 5:9 Lukas 1:68, zodat Zijn werk en zaak en interest is een verworven werk, gekocht met Zijn bloed.

Ten vierde. Dat Zijn opstanding en verheerlijking een ontwijfelbaar blijk hiervan is, dat de gerechtigheid voldaan is, en dat de prijs ten volle betaald is, alsook dat zijn verhoging aan des Vaders rechterhand een zeker blijk en een grond van hoop is, dat Hij eindelijk over al zijn vijanden zal triomferen, en dat Zijn werk der waarheid voorspoedig zal zijn. De Vader zei tot Hem, Psalm 110:1. *Zit aan Mijn rechterhand, totdat ik Uw vijanden zal gesteld hebben tot Uw voetbank. Zijnde nu hogelijk verhoogd, zo heeft Hij een Naam gekregen boven alle namen, opdat in Zijn Naam alle knieën zich zou buigen dergenen, die in de hemel en die op de aarde en die onder de aarde zijn, en alle tong zou belijden, dat Jezus Christus de Heere is, tot heerlijkheid Gods des Vaders.* Filip. 2:9, 10, 11.

Ten vijfde. Dat de Vader zich verbonden heeft om aan Hem te vervullen, al wat beloofd was, en om Hem te geven al wat Hij verdiend had, Jes. 53:10, 11, 12, Christus nu volbracht hebbende, wat Hij ondernomen had, door zijn ziel tot een zondoffer te maken, en zo de gerechtigheid te voldoen, hetwelk openlijk betuigd is door Zijn opstanding en ingang in de heerlijkheid, als hét Hoofd Zijner uitverkorenen, moet nu de vervulling wachten van hetgeen Hem toegezegd was. Zo moet dan Zijn werk voorspoedig zijn, en de Vader heeft op zich genomen, dat Hij het voorspoedig zal doen voortgaan. Gewis het geloof hiervan zou een arme ziel kunnen ondersteunen, die staat en wankelt door de gedachten aan de voorspoed der goddelozen en hun kwade zaak.

Ten zesde. Dat Christus Zelf nu volkomen toegerust en bekwaam gemaakt is, om Zijn werk voort te zetten in spijt van al zijn vijanden. Want alle macht in hemel en op aarde is aan Hem gegeven, Matth. 28:19 en alle knie moet voor Hem buigen, Filip. 2:10; al het gericht is aan Hem overgegeven, Joh. 5:22, 27; engelen, machten, en krachten zijn Hem onderdanig gemaakt, 1 Pet. 3:22. Ja, alle dingen zijn onder Hem, Eféze 1:22. Hoe kan dan Zijn werk mislukken? Of wie kan verhinderen, dat de waarheid niet zou bloeien op aarde?

Ten zevende. Dat Christus dadelijk werkzaam is in het gebruik dezer macht, om Zijn doel te bereiken tot heerlijkheid des Vaders, tot Zijn eigen heerlijkheid en ten goede van Zijn arme volk. De Vader werkt door Hem, en Hij door de Geest, welke is Zijn grote overwinning, gezonden van de Vader en van Hem; Zijn werk is de Zoon te verheerlijken, en Hij zal het uit het Zijne nemen, en ons verkondigen, Joh. 16:14.

Ten achtste. Dat Christus om vele redenen verbonden is, dit werk, hetwelk Hij begonnen is en in handen heeft, te volmaken. Zijn eer is er aan verbonden, om met dit werk door te gaan, doordat Hij nu ten volle daartoe bij machte is, alle schepselen te gebieden heeft, de Vader medewerkt, en de Geest uitgaat en werkt op zijn bevel. Hij moet dan Zijn werk volbrengen ten opzichte der toepassing, zowel als Hij dat

volbracht ten opzichte der verkrijging. Zijn liefde tot Zijn Vader en tot Zijn Eigen eer, en tot Zijns volks heil en zaligheid, kan ons verzekeren, dat Hij het werk niet onvolmaakt zal laten, en zijn macht en geschiktheid kunnen ons volle gerustheid geven, dat geen hinderpaal, die Zijn werk in de weg komt, hetzelfde zal kunnen verhinderen.

Ten negende. Dat het hieruit klaar en blijkbaar is, dat zijn rad in het midden van de raderen der mensen is, en dat Hij daarom al hun bewegingen en gangen tot de minste toe bestuurt. Zijn rad houdt een effen gang, en beweegt zich op een gelijkmatige wijze, in het midden van tegenovergestelde bewegingen der mensen.

Ten tiende. Dat daarom al de buitensporige en onregelmatige bewegingen der duivelen en der goddeloze mensen in zijn hand zijnde, en door Hem bestuurd wordende, zijn einde niet kunnen verhinderen, maar wel bevorderen. Zodat zelfs de vijanden, terwijl zij de zaak en het belang van Christus tegenstaan en zoeken te verderven, opdat Zijn Naam en waarheid niet meer mochten genoemd worden, nochtans Zijn werk bevorderen. Zijn rad is het grote rad, hetwelk al de mindere en ondergeschikte raderen bestuurt, welke tegenbewegingen zij ook tegen elkander mogen hebben, en welke tegenstrijdigheid zij allen of de meesten van hen ook mochten schijnen te hebben, tegen dit grote rad. Zodat, laat ze doen wat ze willen, het werk van onze Heere voortgaat. Hun tegenstand is voortzetting van Zijn werk, hoewel zij het tegendeel voorhebben. Waar hun aangezichten ook henen zien, zij roeien naar de haven, waar Hij wil wezen. Dit is een ontwijfelbare waarheid, bevestigd door alle eeuwen, en nochtans wordt zij niet vast geloofd. Het is een waarheid, welke, indien zij geloofd werd veel zou doen, om onze wankelende zielen in een stormachtige dag vast te stellen.

Ten elfde. Dat Hij eindelijk zal komen om verheerlijkt te worden in Zijn heiligen, 2 Thess. 1:10 als Hij zal geopenbaard worden met al Zijn machtige engelen, vers 7, dan zal het gezien worden, Wiens raad zal bestaan, de Zijne of die der mensen, en wiens werk voorspoedig zal zijn, het Zijne of dat des Satans.

VIJFTIENDE HOOFDSTUK.

Hoe Christus te gebruiken tot standvastigheid, in een tijd als de Waarheid wordt onderdrukt, en ten ondergebracht.

Als de vijanden overwinnen, en de Weg der waarheid kwalijk besproken wordt, bezwijken er velen, en velen gaan ter zijde en pleiten niet voor de waarheid, noch voor het belang van Christus in deze ure en kracht der duisternis; velen worden overwonnen door laffe vrees, en voegen zich bij de werkers der ongerechtigheid, of zijn niet geweldig voor de waarheid, maar kleinhartig zijnde, keren zij achterwaarts. De gedachten hieraan kunnen sommigen (die vast begeren te staan, en zich willen zetten voor Hem en voor zijn zaak in de dag der beproeving) tot onderzoek leiden, hoe zij Christus zullen gebruiken, die de Waarheid is, opdat ze bekwaam mogen zijn om in de dag der verzoeking te blijven staan, en vast te houden aan de Waarheid, als zij met smaadheden is overladen en onder een menigte tegensprekingen is begraven.

Tot voldoening aan deze vraag, zal ik kort de volgende besturingen aanwijzen, welke, indien zij opgevolgd worden, zeer behulpzaam kunnen zijn om de ziel te bewaren voor bezwijken, ongelovig te zijn, twijfelen, twisten over des Heeren bedekkingen, en voor het opvolgen van de verzoeking in zulk een dag.

Vooreerst. De gelovige moet leven in de overtuiging van zijn gevaar, door de loosheid des Satans, de kracht der verzoeking, de boosheid en verraderij van het hart, het kwade van anderen en het gebrek aan geheiligde kloekmoedigheid, ijver en beslistheid. En dit zal de ziel nederig houden, en verre van te roemen over haar eigen sterkte, hetwelk de fout van Petrus was.

Ten andere. Zij moeten leven in het geloof en de overtuiging hiervan, dat Christus alleen de Waarheid is, die haar kan helpen staan vóór de Waarheid in de dag der verzoeking. Dat al hun voorgaande voornemens, besluiten, plechtige belijdenissen en dergelijke, slechts zwakke kabeltouwen zullen zijn, om hen vast te houden in de dag van storm. Dat alleen de Rotsteen der eeuwen hen moet behouden, en als zij aan zijn zijde zijn en zijn warmte en veilige bescherming genieten, dit alleen hun werk zal uitvoeren. Dat al hun kapitaal van genade en kennis, zelfs bevestigd door besluiten en oprechte voornemens, hun weinig zal helpen in die dag, en dat nieuwe invloeden van genade en waarheid uit de Fontein, die vol genade en waarheid is, alleen de ziel zullen vast stellen, en haar in die dag zullen bevestigen in de waarheid.

Ten derde. Zij moeten Daarom op Christus zien in Zijn ambten, bijzonder als de groten Profeet, die leren kan gelijk nooit enig mens leerde, en zó leren, dat Hij maakt dat de ziel de Heere ontvangt en vasthoudt en aanneemt in liefde, en bewaart in het hart als een rijke en verrijkende schat.

Ten vierde. Zij moesten op Hem zien in zijn betrekkingen tot Zijn volk, als hun Hoofd, Man, Broeder, Leidsman, Gebieder, Overste, enz. Want deze geven een grond om te naderen tot Hem met vertrouwen, in de dag der duisternis en der nevelen, en dat om licht en besturing, om sterkte en kloekheid in de dag der verzoeking. En zij geven een grond van hoop en van hulp in die dag der beproeving en der zwarigheid.

Ten vijfde. Zij moeten hun oog slaan en hun geloof oefenen op de beloften van bijstand en hulp in de dag der zwaarigheid. Zie Jes. 43:2, *Wanneer gij zult gaan door het water, Ik zal bij u zijn, en door de rivieren, zij zullen u niet overstromen; wanneer gij door het vuur zult gaan, zult gij u niet verbranden, en de vlam zal u niet ontsteken.* En Jes. 41:13, *Want Ik de Heere uw God grijp uw rechterhand aan, die tot u zeg, vreest niet, Ik help u.* En in het bijzonder; moeten zij hun oog slaan op de beloften van licht in de dag der duisternis, ziet Jes. 58:8, 10; Jes. 60:20; 2 Sam. 22:29.

Ten zesde. Zij moeten op Christus zien als op de verhoogde Overwinnaar, opgestaan en verheerlijkt als een zegepralend Overste, die gestreden en overwonnen heeft, opdat zij als Zijn navolgers zijn zege en overwinning mochten deelachtig worden, en zo de vruchten, verzamelen van Zijn opstanding en hemelvaart, door hun bevestiging in de waarheid, wanneer zij onderdrukt en in twijfel getrokken, ja ook veroordeeld wordt door de mensen. Hij bleef standvastig, en onbeweeglijk in het midden van al de stormen, die Hem in het aangezicht waalden. En gelijk Hij kwam om getuigenis aan de waarheid te geven, zo beled Hij de waarheid getrouw en ijverig, zelfs tot de dood, en in de dood verkreeg Hij de overwinning op de aartsleugenaar en bedrieger. De gelovigen nu moeten hun oog hierop vestigen, tot versterking van hun geloof en hoop op de overwinning door Hem. Daarom moeten zij geduldig wachten op Zijn hulp en niet haasten. Want die geloven haasten niet, wetende dat Hij waarachtig en getrouw is, en Zijn navolgers die op Hem vertrouwen, niet zal teleurstellen.

Ten zevende. Zij moeten hun oog slaan op dat genadige en troostrijke woord, Joh. 14:19, *Ik leef, en gij zult leven.* En zo door net geloof besluiten, dat doordat Christus nu leeft als een Overwinnaar over de duisternis, de onwaarheid, de smaadheden, de lasteringen en de tegenstand der leugenen, ja van de vader der leugenen, zij dan ook door Hem zullen leven, en die storm doorstaan. Dit zal veel kloekmoedigheid aan de ziel geven, om de verzoeking te verdragen en in geduld te wachten op de uitkomst.

Ten achtste. Zij moeten veel hun aandacht vestigen op en voedsel trekken uit de grote belofte zijner wederkomst, en der verdrijving van alle wolken, en van het volkomen opklaren van zijn heerlijke waarheden, die nu bedekt zijn door veel tegenspraak en begraven liggen onder de smaadheden. Dit zal de ziel aanmoedigen, om te staan op de waarheid in het midden van allen tegenstand, gelovende, dat de waarheid eindelijk, hoezeer ook tegengestaan, de overwinning zal behalen.

Ten negende. Zij moeten eenvoudig in hun afhankelijkheid van Hem, om sterkte en hulp in die dag der beproeving, niet leunende op hun eigen verstand, maar Hem erkennende in al hun wegen, Spr. 3:6 en als zij geen uitkomst zien in de wereld, noch enige waarschijnlijkheid dat de dag zal opklaren, zo moeten zij zich troosten en zich bemoedigen in de Heere, gelijk David deed in een grote benauwdheid, 1 Sam. 30:6.

Ten tiende. Op de voornoemde gronden moeten zij al de zorg om er door te geraken, op Hem werpen, die voor hen zorgt, 1 Petrus 5:7. Al hun zwaarigheden op Hem wentelen, alleen met Hem in Zijn woord raadplegen, en niet met vlees en bloed; zo moeten zij hun wegen Hem aanbevelen, die alles beschikt naar het Hem goeddunkt, nalatende de Heilige Israëls te bepalen, of met Hem te twisten over iets dat Hij doet, en geduldig wachten op zijn uitkomst en verlossing.

Ten elfde. Het zou goed zijn, dat men in deze tijd der beproeving gedacht aan de waardij der waarheid, en dat men hoge gedachten behield van het minste deel der waarheid, hetwelk in twijfel getrokken wordt, en dat om Zijnentwil, die de Waarheid, is, opdat een gezicht van haar heerlijke waardigheid mocht maken, dat wij gering achten al wat wij kunnen verliezen door de bescherming en het vasthouden der waarheid.

Ten twaalfde. Ook zou het in die tijd, als de waarheden in twijfel getrokken worden goed zijn, dat men zich nabij de waarheid hield, om licht te krijgen en dat men vast hield hetgeen Hij door Zijn Geest openbaarde waarheid te zijn, al mocht het licht zo vol niet zijn, dat het alle tegenwerpen zou verdrijven. Dit is de ware afhankelijkheid om licht, met eenvoudigheid des harten, en dit is in Goddelijke eenvoudigheid en oprechtheid zijn besturing en licht te volgen, al zou zij zo klaar niet schijnen, als wij mochten wensen.

ZESTIENDE HOOFDSTUK.

Hoe Christus te gebruiken als de Waarheid, wanneer de dwaling de overhand heeft en de geest der dwaling velen wegvoert.

Er is een tijd, wanneer de geest der dwaling uitgaat, de waarheid wordt in twijfel getrokken en velen met bedriegerijen weggeleid worden, want de Satan kan zich veranderen in een engel des lichts, en vele grote en schoonschijnende voorwendsels van heiligheid maken, de onwaarheden in de mensen voeren onder die schijn, en winnen zo de toestemming van velen voor haar, in zulk een tijd van verzoeking de voeten van velen uitschieten, terwijl zij er toe gebracht worden, om af te wijken van de rechte wegen Gods en om de dwaling en bedriegerijen in plaats van de waarheid te omhelzen.

Nu is de vraag, *hoe een arm gelovige Christus zal gebruiken, die de Waarheid is, om zich standvastig te houden in de waarheid, in die dag van beproeving, en om de Weg der dwaling niet in te slaan hoe aangenaam en liefelijk die ook moge schijnen?*

Tot voldoening hieraan zullen wij deze weinige dingen voorstellen:

Vooreerst. In zulk een tijd, als een geest van dwaling is losgelaten en woedt en velen wegvoert, zou het goed zijn voor allen, die graag recht en eerlijk wilden gehouden worden om te wandelen in vreze. Het is niet goed zulk een lozen en listige vijand te verachten, inzonderheid in de ure en kracht der duisternis. Dan worden aller; geroepen, om wel toe te zien, en op hun wachttorens te staan, en te waken tegen hun verdorven harten, die van zichzelf genoeg genegen zijn, om de dwaling in te drinken en de verzoeking aan te nemen, te allen tijde, hoeveel te meer dan in die tijd.

Ten tweede. Zij moeten niet denken, dat hun kennis en bekwaamheid om te strijden voor de waarheid, hun standvastig zal houden, indien er niet meer is. Want indien de verzoeking groeit, zo mogen zij wel toezien dat ze zichzelf niet met al hun vorige kennis en gaven door strijden en redekavelen verliezen. De vader der leugenen is een loze vos, een bedrieglijke redetwister, en hij weet, hoe hij hun gronden moet doen schudden, en alles losmaken,

Ten derde. Zij moeten hun aangrijpen van Christus in het Verbond, vernieuwen, en dit voorname werk zeker maken, namelijk, hun vrede met God in Christus, en hun aannemen van Christus als hun Hoofd en Man. Zij moeten trachten het fundament zeker te hebben, en met de voornamen Hoeksteen verenigd te zijn, opdat zij, laat de storm waaien zoals hij wil, alles veilig doorstaan, en opdat zij daardoor toegang tot Christus met vrijmoedigheid mogen hebben in hun zwaarigheid, en met vertrouwen bij Hem licht mogen zoeken in de ure der duisternis.

Ten vierde. Opdat zij meer wakende en omzichtig mogen gehouden worden, moeten zij bedenken, dat het een ontorende zaak voor Christus is, dat zij in de minste zaak van de waarheid zou afwijken; het verloochenen van het minste punt der waarheid is bijgevolg een verloochening van Hem, die de Waarheid is. En een voetbreed in de zaken der waarheid te verliezen is zeer gevaarlijk. Want wie kan zeggen, wanneer zij, die eens een voetbreed verliezen, dit weer zullen verkrijgen? En wie kan zeggen, hoe vele en hoe vreselijke dwalingen zij zullen indrinken, die eens de deur voor een kleine dwaling geopend hebben? Daarom moeten zij zich wachten, om in deze zaak te

aarzelen en enige dwaling toe te laten, omdat zij klein en niet in het oog vallend is. Daar kan een verborgen samenhang zijn tussen de een en andere dwaling, en tussen een kleine en een grotere, zodat indien de kleine wordt toegelaten en ontvangen, de grotere zal volgen. Zij mogen wel vrezen, dat, zo zij eens spelen met een dwaling, en een bres in hun geweten maken, God hen naar recht zal overgeven aan blindheid, zodat zij, eer alles ten einde is, dat gevoelen zullen omhelzen, hetwelk zij weleer als de dood haatten.

Ten vijfde. Zij moeten hun oog slaan op de beloften, die op deze zaak passen, namelijk, de beloften dat God de blinden leidt, door een Weg, die zij niet kennen. Dat Hij de duisternis voor hen tot licht maakt, en het kromme, recht, Jes. 42:16, dat Hij ons gedurig zal leiden, Jes. 58:11; zie ook Jes. 49:10; 57:18. Zij moeten het geloof oefenen in deze en dergelijke beloften, die nu door Christus zeker gemaakt zijn.

Ten zesde. Bijzonder moeten zij hun oog vestigen op de beloften van de Geest der Waarheid, dat Hij hen zal leiden in alle waarheid, Joh. 16:13.

Ten zevende. Zij moeten met eenvoudigheid des harten Christus aanhangen, en van Hem licht verwachten, en zich wachten voor vooroordeel tegen de waarheid. Zij moeten met eenvoudigheid des harten ontvankelijk zijn voor zijn onderwijzingen en voor de invloeden van zijn licht en besturing, en de stralen van zijn Goddelijk licht ontvangen. En aldus de plichten betrachten, namelijk bidden, samenspreken, prediken, lezen, enz. met een oog, gevestigd op Hem, en met een ziel die open is voor Hem, en vrij van alle zondige verbintenis met, en liefde tot de dwaling.

Ten achtste. Zij moeten met oprechtheid des harten hun zielen overgeven aan Christus, als de Waarheid, opdat Hij de waarheid in hun zielen moge schrijven, en vormen hun zielen tot de waarheid, en tot die waarheid, die het meest in twijfel wordt getrokken, en waarvoor zij het meest in gevaar zijn, om afgetrokken te worden. Zij moeten Hem door gebeden en smekingen dringen, om aan hen zijn plicht te doen als van Hoofd, Man, Leidsman en Gebieder, en opdat hij hun tot Licht mocht zijn in die dag der duisternis, en niet toelaten, dat zij Hem zou onteren, of ergerlijk zijn voor anderen door van de waarheid af te wijken en de dwaling te omhelzen. Een ernstig eenvoudig handelen met Hem, op grond van de belofte des Verbonds en zijn betrekkingen en verbintenissen, zal in deze gevallen recht nuttig zijn, indien het vergezeld gaat met een overgave aan de invloeden der waarheid en aan het licht der onderrichting, hetwelk Hij gelieft te zenden door de Geest der Waarheid.

ZEVENTIENDE HOOFDSTUK.

Hoe Christus te gebruiken als de Waarheid, opdat wij onze staat en toestand voor ons opgeklaard mogen krijgen.

De gelovige klaagt dikwerf over duisternis aangaande zijn staat en toestand, zodat hij niet weet, wat hij van zichzelf zeggen zal, of welk oordeel hij over zichzelf vellen zal, en Hij weet niet, hoe hij tot een klare en onderscheiden ontdekking van zijn staat en toestand zal komen. Nu is het alleen Waarheid, en de Waarheid die hen kan voldoen.

De vraag is dan, *hoe zij deze Waarheid zullen gebruiken, en aan zich toepassen, opdat hun de waarheid van hun staat moge ontdekt worden.*

Maar laat ons eerst zien, hoedanig dit geval is. Merkt dan op:

Eerst: Dat de genade in de ziel kan zijn, en nochtans niet gezien noch bemerkt worden. Dit is blijkbaar uit de dagelijkse ondervinding.

Ten andere. Niet alleen dit, maar een begenadigde ziel, die met God in Christus verzoend is, en in wie de Geest der genade woont, kan zich nog houden voor een vreemdeling van deze verzoening, en beroofd van Gods genade, en zo zich nog bevindende in de staat der natuur.

Ten derde. Ja, een ziel kan niet alleen zich stellen en besluiten dat ze nog in de natuur is, terwijl zij is in de staat der genade. Maar voorts kan zij met schrik en gevoel van Gods toorn en verbolgenheid vervuld zijn, en wel in zulk een mate, dat ze daardoor als een zinneloos mens kan zijn, gelijk wij zien dat het was met Heman, Psalm 88:16, welke zeide: *Terwijl ik uw vervaarnissen draag, zo ben ik twijfelmoedig of als zinneloos.* De toorn Gods lag zwaar op hem, en hij zei dat hij verdrukt was door al Gods baren, vers 7; hierom riep hij uit, vers 17, 18: *Uw hittige toornigheden gaan over mij; Uw verschrikkingen doen mij vergaan, de gansen dag omringen zij mij, als water samen omgeven zij mij.* Vele zulke klachten horen wij uit Jobs mond; wie God niettegenstaande dit zo genadig was, dat hij nooit zijn staat voor God in twijfel heeft getrokken, noch zijn geveinsdheid besloten, of dat hij nog in de staat der natuur was, maar zo is het niet met ieder, die zo geoefend wordt.

Ten vierde. Ja, wat meer is, nevens deze inwendige slagen op de ziel, kan ook schuld op hun geweten aandringen, en dit hun leven nog bitterder maken, en een meerder scherpte geven aan te roede; zo werd Job gedrongen te bezitten de zonden van zijn jeugd, Job 13:26, en te zeggen: *Mijn overtreding is in een verzegeld bundelken, en Gij pakt mijn ongerechtigheid oopen,* Job 14:17.

Ten vijfde. Zij kunnen daarenboven een langen tijd in zulk een staat zijn, en al die tijd geen licht of troost hebben, gelijk wij zien in Job en Heman. Zij kunnen in duisternis wandelen en geen licht of troost hebben, Jes. 50:10.

Ten zesde. Dan kunnen zij ook zijn zonder de hoop op verlossing of uitkomst. Daarom roept Heman uit, Psalm 88:5, 6. *Ik ben gerekend met degenen, die in de kuil nederdalen; ik ben geworden als een man, die krachteloos is, afgezonderd onder de doden, die in het graf liggen, die u niet meer gedenkt, en zij zijn afgesneden door Uw hand.* Ja, zij kunnen tot de uiterste palen van wanhoop gedreven worden, en besluiten,

dat er geen hoop is, gelijk de Kerk deed, Ezech. 37:11. *Onze beenderen zijn verdord, en onze verwachting is verloren, wij zijn afgesneden.* En gelijk Job 7:6, *Mijn dagen zijn lichter geweest, dan een weversspoel, en zijn vergaan zonder verwachting.* En Hoofdstuk 19:10, *Hij heeft mij rondom afgebroken, zodat ik heenga, en Hij heeft mijn verwachting als een boom weggerukt.*

Hoewel nu een ziel soms, gelijk wij zien in Job en in Heman, onder zulk een droevige en scherpe beproeving zijn kan, en nochtans niet daartoe gebracht wordt, dat ze haar staat in twijfel trekke, of besluite, dat zij een kind des toorns is, nog steeds in de zwarte natuur verkerende. Nochtans is het zo niet met allen, die zo geoefend worden. Maar velen kunnen althans onder zulk een beproeving in het duister zijn ten opzichte van hun staat voor God. En indien zij al niet stellig bevestigen, dat hun staat kwaad is. Nochtans trekken zij zeer in twijfel, of zij in de staat der genade zijn, en zij zou wel getroost wezen onder al hun kwellingen en verdrukkingen, indien zij tot het minste welgegronde besef van hun aandeel aan Christus kunnen geraken.

In een zodanig geval als dit is, is er grond voor een arme ziel, om Christus te gebruiken tot een uitkomst. En een uitkomst kan men hebben op Gods tijd, en wanneer Hij het het geschiktst acht, door een recht gebruik te maken van Hem, en uit te gaan tot Hem, die de Waarheid is.

Daarom indien een ziel, die haar staat en gestalte wil opgeklaard hebben, en graag een ontdekking had, dat ze verzoend is met God door Jezus en in een staat der genade is, en Christus wenst te gebruiken als de Waarheid, zo moet zij tot dat einde.

Vooreerst. Naar Christus uitzien, als naar een medelijdend gevoelig Hogepriester, getrouw en barmhartig, die ons in alles gelijk zijnde; uitgenomen de zonde, medelijden heeft met, en te hulp komt degenen die verzocht worden, Hebr. 2:17, 18, en als een Priester, die aangedaan is met het gevoel onzer zwakheden, Hebr. 4:15. Hoewel Christus nooit in het diepst Zijner duisternis zijn Zoonschap heeft in twijfel getrokken, maar erkende dat God zijn God was, zelfs als Hij verlaten was, Psalm 22:1; Matth. 27:46 Markus 15:34, nochtans wist Hij wat het was, verzocht te worden, om zijn Zoonschap in twijfel te trekken, als de duivel tegen hem zeide, Matth. 4:6: *Indien Gij Gods Zoon zijt.* En Hij weet, wat zulk een ellende, als waarin Hij was, worstelende met een toornig God, die zich verborg en Hem verliet, in een arm zondaar zal werken. En een barmhartig en een medelijdend Hogepriester zijnde, zo kan Hij niet anders dan zich ontfermen over degenen, die aan zodanige kwaal lijden, en Hij moet als een genadig Hoofd medelijden met hen hebben. De gelovige nu dient uit te zien naar Hem, als zulk Een, en op deze grond tot Hem te gaan met vertrouwen en vrijmoedigheid, en zijn geval en staat voor hem open te leggen, opdat Hij moge helpen en redding zenden.

Ten tweede. Hij moet ook op Christus zien, als machtig om te behouden uit die staat, en te gebieden, dat er licht schijne uit de duisternis, en bijgevolg als Een, die machtig is, volkomen zalig te maken allen die door Hem tot God gaan, Hebr. 7:25.

Ten derde. Dit niet alleen, maar hij moet ook op Hem zien, als gegeven, gezonden, en gelast door de Vader, om een Licht voor hen te zijn, die in het duister zitten, zelfs voor de heidenen, Jes. 42:6; 49:6; Lukas 2:32; Hand. 13:47 26:23; Joh. 8:12. Dit zal de arme zielen aanmoedigen, om met hun duisternis tot Hem te gaan, als zij zien, dat Hij gezonden is als het Licht en als de Waarheid, om arme zielen, die in het duister wandelen en geen licht hebben, op te klaren; als zij zien, dat het zijn bediening en

ambt is, hen te helpen, en als zij bemerken, dat Hij zo goed is als Zijn woord, in hetgeen Hij op zich genomen heeft, en waarachtig en getrouw in al wat hem gelast is. Dit zal hen niet alleen vrijmoedig maken, om voort tot Hem te komen, maar het zal hun hoop versterken en hen aanmoedigen, om op Hem te wachten.

Ten vierde. Zij moeten zichzelf op Hem verlaten, als een algenoegzaam Helper, verzakende alle anderen, uitroepende dat zij geen licht willen hebben dan Zijn Licht, en dat zij nergens elders naar licht willen zoeken, maar wachten aan zijn deur, totdat Hij, die de Zon der gerechtigheid is, opga in hun ziel en kome met licht van onder zijn vleugelen.

Ten vijfde. Zij moeten door het geloof hun verdonkerde zielen, hun verwarden staat, hun bedwelmde harten op Hem wentelen en werpen, en die daar laten. Want Hij is de enige Medicijnmeester, en de blinde ziel moet in zijn hand gesteld worden, die het vlies kan wegnemen en de schellen doen afvallen, en het licht doen doorbreken in de ziel, opdat Hij hun staat aan hen ontdekke.

Ten zesde. Het zou nuttig en zeer oorbaar zijn in zulk een tijd van duisternis, dat de gelovige dikwijls bezig ware, in het oefenen van regelrechte daden des geloofs op Christus, dat is, dat hij dikwijls naar Hem uitging, als een algenoegzaam Middelaar, als de enige Toevlucht en Schaduw voor een arme, vermoeide, verzengde ziel, Jes. 4:6 Jes. 32:2. *En die Man zal zijn als een verberging tegen de wind en een schuilplaats tegen de vloed; als waterbeken in een dorre plaats, als de schaduw van een zwaren rotssteen in een dorstig land; als een, die de arme een sterkte is, een sterkte de nooddriftige, als het hem bang was, een toevlucht voor de vloed, een schaduw voor de hitte,* enz. Jes. 25:4. Als de ziel aldus bewolkt is en twijfelt aan haar aandeel aan Christus, dient ze dit buiten twijfel te stellen, door tot Hem de toevlucht te nemen, tegen de storm van Gods verbolgenheid, en Hem aan te grijpen, gelijk Hij in het Evangelie wordt aangeboden, en aldus in haar te vernieuwen, de omhelzing van Hem, de aangeboden algenoegzame Middelaar. En menigmaal herhaalde regelrecht uitgaande daden des geloofs zullen eindelijk helpen tot een wederkerende daad, waardoor men ziet, dat men gelooft. De ziel die dagelijks tot Christus loopt, volgens het Verbond, met al haar noden, en Hem aangrijpt als alleen machtig om te helpen, zal eindelijk zien, dat ze geloofd heeft in Hem, en dat ze verwelkomd en aangenomen wordt door Hem en om zijnentwil. Zodat herhaalde daden des geloofs in een aangeboden Borg en Zaligmaker, eindelijk die wolken van duisternis zullen verdrijven, die de ziel ontstellen.

Ten zevende. Zulke zielen dienen zich te wachten hun banden sterker en hun duisternis groter te maken, door hun dwaasheid en onwijze gedragingen. Tot dat einde moeten zij zich wachten:

Vooreerst. Uit te roepen door moedeloosheid des Geestes, alsof er geen hoop ware, en van volledig te besluiten, dat zij zijn afgesneden, en dat het te vergeefs is langer te wachten. Want dit zal hen maar te meer verduisteren, en de wolken boven hun hoofd vermenigvuldigen.

Ten andere. Weg te lopen van Christus door ongeloof en wanhoop. Want dit zal hun staat nog erger maken.

Ten derde. Slordig en onvoorzichtig te wandelen. Want hoe meer zonden er zich opdoen, des te minder licht zal er zijn. Maar o, de zielen dienden in die

tijd teder te zijn in al haar wandel, en zich te wachten voor de minste zonde of schijn des kwaads!

Ten vierde. Van te morren, en te murmureren tegen God, van wege Zijn beschikking. Want dit zal de ziel maar te meer verstrikken, en het juk dat haar op de hals ligt zwaarder maken, en het zal haar verder afbrengen, van geholpen te worden en licht te krijgen.

Ten achtste en ten laatste: Zij zou wèl doen, dat ze de Heilige Israëls niet bepaalden, maar met geduld wachtten, totdat zijn tijd kwam, om licht in de ziel te ontsteken, wetende dat degenen, die op Hem wachten, nooit zullen beschaamd worden, Jes. 49:23, omdat Hij wacht, om genadig te zijn, en daarom, zalig zijn allen, die op Hem wachten, Jes. 30:18.

Maar u zult licht vragen: *maar neem aan, dat ik niettegenstaande dit alles geen uitkomst krijg, maar dat mijn ellende en duisternis veeleer groeit en toeneemt?*

Ik antwoord: Dat deze zaak zo kan wezen, sta ik toe. De Heere kan dit nodig oordelen:

1. Om hun geloof afhankelijk te doen zijn, hun hoop te oefenen, en hun begeerte des te meer te verwakkeren.

2. Om hun meer hun eigen zwakheid, bezwijkingen en ongelovigheid te ontdekken.

3. Om zijn volstreckte macht en opperheerschappij te tonen.

4. Om Zijn genade en barmhartigheid eindelijk meer zichtbaar en opmerkelijk te maken.

5. Om hen op te kweken, in een weg van afhankelijkheid van Hem in het duister, om te leunen op Hem, wanneer men wandelt in het duister, ja ook in een weg van geloof, als men meent gans geen geloof te hebben, en tot andere heilige einden. Nochtans moet de ziel de moed niet opgeven. Want daar zijn verscheiden dingen, die haar kunnen ondersteunen, en het hart onderschragen, zelfs in zodanig geval, als namelijk:

Vooreerst. Dit is hun toestand alleen niet; anderen zijn tevoren in een dergelijk geval geweest, en velen hebben dergelijke klachten in alle eeuwen geuit, gelijk bekend is aan hen, die met beproefde zielen gemeenzaam zijn geweest.

Ten andere. Het kan vrede en troost geven, te weten, dat zij hun plicht betrachten, als zij op Hem zien, en van Hem afhangen, en op zijn licht wachten.

Ten derde. De beloften aan hen gedaan, die op Hem wachten, kunnen de ziel ondersteunen en troost geven.

Ten vierde. Al is de onderscheiden kennis en bevatting van hun staat troostvol en verkwikkend, zo is zij toch niet volstrekt nodig. Een ziel kan een behouden ziel zijn, al zou deze wolken tot de dag haars doods voortduren, en al zou zij, zolang zij leefde, nooit een klare ontdekking van haar genadestaat krijgen, maar haar dagen doorbrengen in treuren, klagen en roepen over duisternis, enz.

Ten vijfde; Zulk een ziel moet bedenken, dat het veel is, dat zij zo lang uit de hel gehouden wordt. En gewis de gedachten aan hetgeen zij is en aan hetgeen zij verdient, kunnen haar gematigd doen zijn, zodat ze het voor niet veel rekent, al reikt zij zo hoog niet, dat ze haar naam geschreven ziet in het Boek des Levens.

Ten zesde. De zodanigen dienden te weten, dat de volle verzekerdheid der hoop en des geloofs, maar zeldzaam is, en dat zelfs degenen, die ze hebben, deze gewoonlijk niet lang behouden. Zodat het hen niet zeer moet ontstellen, indien zij na al hun moeiten daartoe niet kunnen komen.

Ten zevende. Indien zij tot enigen dadelijke grond van hoop geraken, hoe klein die ook zij, zo moeten zij dat voor veel achten. Want velen die Christus lief zijn, leven lang, en weten niet eens, wat zelfs zoveel is.

Ten achtste. Dat ze tot Christus gaan met al hun noden, dat ze alles op Hem leggen, en dat ze dit tot hun dagelijkse oefening maken, kan hun harten terughouden van te bezwijken, ja ook hun zielen vervullen met blijdschap: want dat is dadelijk de oefening des geloofs. En de grote en genadige beloften zijn gedaan aan hen die geloven, en niet alleen aan hen, die weten dat ze geloven.

Ik sta toe, dat degenen, die niet weten wat ze geloven, geen troost kunnen trekken uit deze beloften, nochtans is het even waarachtig, dat men door opmerken of terugzien op de werkingen van zijn eigen ziel, kan zien en kennen, dat men dadelijk naar Christus uitgaat, zichzelf verzaakt, zijn last op Hem werpt, op Hem wacht en van Hem afhangt, wanneer men toch niet wil zeggen, dat men gelooft. En wanneer men deze werking der ziel naar Christus toe ziet, zo is men verbonden te geloven, dat men gelooft, en daarop zich te verheugen in de hoop op de grote beloften. En hoe het ook zij, zelfs het gezicht en de kennis van deze werking en beweging der ziel, kan, haar enigen troost geven, hoewel zij het niet voor geloof zullen houden, omdat het de Weg van hun plicht is, en het de zaak is, die het Evangelie eist. En omdat zij geen voorbeeld van een enige ziel kunnen tonen, die zo deed, en verloren ging. In waarheid, het rechte verstand van de natuur des geloofs zou vele twijfelingen opklaren en vele vragen voorkomen.

Nu moet ik nog een weinig spreken over het laatste geval, hetwelk ik zal behandelen.

ACHTTIENDE HOOFDSTUK.

Hoe wij Christus zullen gebruiken als de Waarheid, opdat wij tot rechte en tot betamelijke gedachten van God mogen komen.

Dit is een geval, hetwelk Gods volk veel ontstelt. Zij kunnen geen rechte en betamelijke gedachten van God krijgen, welke zij ernstig begeren te hebben. Zij weten niet, hoe daartoe te geraken. En het is zeker, Hij alleen die de Waarheid is, die uit de schoot des Vaders kwam, kan ons hier helpen. Daarom, opdat wij Hem tot dit einde gebruiken, moeten wij bedenken:

Eerst. Dat het verstand des mensen door de val niet anders is dan één enkele onwetendheid en blindheid. Dat het verstand verduisterd is, Eféze 4:17, 18, en dat wij van nature in de duisternis zijn, 1 Joh. 2:9, 11, ja onder de macht der duisternis, Kol. 1:13. Ja, wat meer is, ons gemoed is van nature vervuld met vooroordeel tegen God en vijandschap door de boosheid, welke natuurlijk daarin haar verblijf heeft, en die de Overste der machten der lucht, de geest, die werkt in de kinderen der ongehoorzaamheid, nog vermeerderd en opwekt.

Ten andere. Dat dit kwaad zelfs uit de vromen niet geheel en al is weggenomen, maar alleen ten dele is verholpen. Want zij zien en kennen maar ten dele, 1 Kor. 13:13.

Ten derde. Dat het hieruit voortkomt, dat de ziel van een gelovige, door de werking der verdorvenheid, gans niet kan geraken tot een rechte gedachte van God, of op zijn best genomen, maar tot zeer nauwe en onbekwame bevattingen van Hem en van zijn wegen. Ja, soms zijn al de gedachten, die zij van God krijgen kunnen, ijdel en onnut, indien niet wanschapen en lasterlijk.

Ten vierde. Dat zoals wij zijn, wij God niet zien kunnen. Want niemand heeft Hem gezien, Matth. 11:27 Joh. 6:46, want Hij is een onzienlijk God, 1 Tim. 1:17; Hebr. 11:27. Hij woont in het Licht, daar niemand naar toe kan gaan. Hem heeft niemand gezien, en niemand kan Hem zien, 1 Tim. 6:10; 1 Joh. 4:12.

Ten vijfde. Dat al wat van God te kennen is, in Christus te vinden is, die het afschijnsel is van zijn heerlijkheid en het uitgedrukte Beeld van zijn zelfstandigheid, Hebr. 1:3. En het Beeld des onzienlijken Gods, Kol. 1:15. En Hij is tot dit einde gekomen uit de schoot des Vaders, opdat Hij Hem ons mocht bekendmaken, benevens al zijn verborgenheden, Joh. 1:13 Matth. 11:27, voor zover ons nodig is te weten. Hij is Godmens geworden, opdat wij in Hem mochten zien de onzienlijke God. Aldus is God geopenbaard in het vlees, 1 Tim. 3:16, en het Woord is vlees geworden, en heeft onder ons gewoond, 1 Joh. 1:1, 4.

Ten zesde. Dat wij daarom, indien wij God willen zien en kennen, tot Christus moeten gaan, die de Tempel is, waarin God woont en zijn heerlijkheid openbaart. En in en door Hem moeten wij God zien en bevatten. Het licht, dat wij krijgen van de kennis der heerlijkheid Gods, moet zijn in het aangezicht van Jezus Christus, 2 Kor. 4:6, dat is, in de ontdekkingen, die Christus van zichzelf gedaan heeft, van Zijn naturen, ambten, instellingen, werkingen, bedelingen der genade, middellijke en onmiddellijke, enz. Zo laat God, die het licht geboden heeft te schijnen uit de

duisternis, het licht der kennis zijner heerlijkheid schijnen in onze harten, namelijk in het aangezicht van Jezus Christus, dat is in de bedeling der genade in het Evangelie, hetwelk is het heerlijk Evangelie van Christus 2 Kor. 4:4, en als het ware het aangezicht van Jezus Christus. Want gelijk een mens door het aangezicht het best gekend én van anderen onderscheiden wordt, zo wordt Christus zichtbaar onderscheiden, en openlijk gezien en gekend, in en door de Evangelische bedelingen; daar zijn al de lijnen en afmalingen der heerlijkheid Gods, die wij zou wensen te kennen, levendig en klaar te zien.

Zo dan, indien wij van Christus tot dit einde gebruik willen maken, opdat wij een recht gezicht van God mochten verkrijgen, en zuivere bevattingen van zijn heerlijkheid, dienen wij op deze dingen te letten:

Vooreerst. Wij dienen te leven onder het gevoel en de volle overtuiging der grootheid en onbegrijpelijkheid. Gods, als zijnde alleszins onnaspeurlijk. En ook onder de overtuiging van onze eigen donkerheid, en onbekwaamheid om Hem recht te bevatten, zelfs ten opzichte van hetgeen Hij van zichzelf geopenbaard heeft.

Ten andere. Wij dienen te weten, dat hetgeen de werken der Schepping en der Voorzienigheid verklaren en verkondigen van God, al is het genoegzaam, om de Heidenen en anderen, die hetzelfde niet gebruiken tot een rechte erkentenis van Hem, zonder verontschuldiging te doen zijn, gelijk Paulus ons leert, Rom. 1:20. Nochtans dat alles te kort komt, om ons die zaligmakende kennis van Hem te geven, die wij hebben moeten, en welke het eeuwige Leven is, Joh. 17:3.

Ten derde. Wij dienen te weten, dat hetgeen aangaande God is uit te vinden door de werken der Schepping en Voorzienigheid, meer volkomen en onderscheiden te zien is in Christus en in het Evangelie. Hier is een groter en veel heerlijker ontdekking van God en van zijn heerlijke eigenschappen, van zijn gerechtigheid, kracht, wijsheid, goedheid, heiligheid, waarheid, enz. dan gevonden kan worden door de diepst doordringende natuurkundige, en de wijste zedelijke opmerker der Voorzienigheid, die niet is onderwezen uit het Evangelie.

Ten vierde. Ja, daar is iets van God te zien in Christus, in het Evangelie, hetwelk in geen van Zijn werken der Schepping of der algemene Voorzienigheid kan opgemerkt worden; daar is de genade Gods, die de zaligheid brengt, die alleen door het Evangelie is te voorschijn gekomen, Titus 2:11, en daar is een bijzondere goedertierenheid en liefde Gods tot de mens, die alleen ontdekt wordt door Christus in het Evangelie, Titus 3:4. Daar is die menigvuldige wijsheid Gods, die verborgenheid, die van de beginne der wereld in God verborgen was, die de overheden en machten in de hemelse plaatsen, de grootste en wijste natuurkenners moeten leren door de gemeente, waarin die gepredikt en uitgeroepen wordt, door de bedelingen van het Evangelie, Efése 3:9, 10. Zijn barmhartigheid, vergevende de arme zondaren, mits de gerechtigheid voldaan zij, kan door de natuur niet geopenbaard worden. De natuur kan niet die verborgenheid der gerechtigheid en barmhartigheid ontvouwen, welke samenwerkt tot de zaligheid van een zondaar; alleen het Evangelie kan dat raadsel opklaren.

Ten vijfde. Wij dienen te bedenken, dat al de stralen van die heerlijkheid, welke ons nodig en nuttig is te kennen om zo te spreken, samengetrokken zijn in Christus, en daardoor als met een voorhangsel bedekt zijn, opdat wij geduriger daarop mogen zien.

Wij mogen tot onze Broeder gaan, die vlees is van ons vlees, en zo door het voorhangsel van zijn vlees, zien en aanschouwen, hetgeen anderszins onzichtbaar was; gelijk wij beter kunnen zien op de zon, schijnende in een tobbe water, dan dat we haar onmiddellijk zou kunnen zien; zo kunnen wij ook beter God en zijn heerlijkheid zien in Christus, in Wie een dun voorhangsel getrokken is over die anderszins verblindende, ja dodende heerlijkheid, dan door op God te zien zonder Christus. Want helaas, wij zou niet één onmiddellijke straal der Goddelijke heerlijkheid kunnen verdragen. Zij zou ons volkomen doden.

Ten zesde. Wij moeten dan tot Christus gaan, en uit Hem God zien: want hij, die Hem ziet, ziet ook de Vader, Joh. 14:9. In het bijzonder, moeten wij tot het aangezicht van Jezus gaan, waardoor Hij zichzelf heeft bekendgemaakt, als de edele vond van het heerlijk Evangelie, waarin alles zó is aangelegd, dat God verheerlijkt wordt in zijn Zoon, in de zaligheid der arme zondaren. Het gehele werk der zaligheid is op Christus gelegd, en de Vader wordt verheerlijkt in Hem, die zijn Knecht en Uitverkorene is, die Hij ondersteunt en tot Zijn werk bekwaam maakt, Jes. 42:1, 2. Hij wordt genoemd het *Verbond zelf*. Hij is het die het werk opneemt in het Verbond der verlossing en in het Verbond der genade; alles is op Hem gefundeerd; al het goede van dit Verbond wordt gegeven door Hem; al de genade, waardoor wij dat Verbond omhelzen, en Hem aannemen volgens hetzelfde Verbond, wordt gegeven door Hem. In dit beleid nu des Evangelies zijn al de lijnen van het heerlijk aangezicht van Christus te zien. En in dat aangezicht moeten wij de heerlijkheid Gods zien en bemerken, welke stralen in Christus als in één middelpunt samen komen, en daar zullen wij een edel uitzicht krijgen op dat heerlijk Voorwerp; zo dat allen, die Christus wilden gebruiken tot dit einde, opdat ze rechte en betamelijke gedachten en indrukken van God mochten verkrijgen, wel goede kennis moeten hebben van het gehele ontwerp en de vorm van het Evangelie. En zodanige kennis daarvan hebben, dat ze Christus als de zelfstandigheid, de grond van hetzelfde, en dat ze Hem in ieder deel daarvan zien.

Ten zevende. Dat wij ook weten of leren van God door Zijn werken van Schepping of Voorzienigheid in de wereld, of omtrent ons zelf, moeten wij hier toepassen, opdat het een nieuwe kleur en een dieper indruk verkrijgen. Wat geschiedt, als wij daarin iets van Christus vinden of leren, en daardoor nader tot Christus gebracht worden, en iets meer van de heerlijkheid Gods in het aangezicht van Christus ontdekken, of tot beter verstand worden gebracht van het geen geopenbaard is aangaande God in het Evangelie, of daardoor bewogen worden, om het beter te gebruiken.

Ten achtste. In deze gehele zaak moeten wij niet gaan zonder onze Leidsman, opdat wij niet dwalen in deze woestijn, en zij ons een doolhof worde; wij moeten in alles Christus steeds met ons nemen. Hij moet ons zijn eigen aangezicht leren kennen, en de heerlijke letters van die uitnemende heerlijkheid leren lezen, die in zijn aangezicht te zien is. Hij moet onze Uitlegger zijn, en ons leren, hoe dit Boek te lezen, en hoe te verstaan, wat daarin geschreven is. Hij moet het onderscheidend oog geven en het verstandig hart, namelijk de Geest der wijsheid en des verstands, om de verborgenheden Gods te vatten.

Ten negende. Om deze oorzaak dienen wij door het geloof de beloften van de Geest aan te grijpen, waardoor wij geestelijker gemaakt mogen worden, en ons verstand meer en meer verlicht mogen krijgen, om de verborgen merktekenen der Goddelijke majesteit en heerlijkheid te verstaan.

Ten tiende. In deze gehele oefening dienen wij met vreze te wandelen, en met ons te voeren een indruk van de vreselijke majesteit en heerlijkheid Gods, opdat wij mogen beven en vrezen en ontzet zijn, deze heerlijkheid Gods in het aangezicht van Jezus Christus lezen in deze heerlijken Bijbel, met eerbiedigheid en godsvrucht. En aldus mogen wij geholpen worden, om rechte en betamelijke gedachten van God te bekomen.

Maar te gelijk dienen wij verder tot een waarschuwing, enige weinige dingen op te merken, als:

1. Dat wij niet moeten denken de Almachtigen tot de volmaaktheid toe te kunnen uitvinden, Job 11:1.

2. Ook moeten wij niet denken, dat wij enig stuk van God volmaakt zullen kennen en verstaan. De verdorvenheid zal er zich inmengen; laat ons onze best doen en onze gebrekkigheden in het goede zullen niet lichtelijk opgerekend worden.

3. Wij moeten ons wachten voor vleselijke nieuwsgierigheid, en voor een onwettig duiken in deze diepten, opdat wij niet verdrinken.

4. Wij moeten niet dromen van een staat, waarin wij Christus tot dit einde niet nodig hebben. Ja, ik stel vast dat Hij ons in de heerlijkheid nuttig zal zijn, om God te zien. Want wat Hij heden is, zal Hij voor eeuwig blijven, God en mens in twee onderscheiden naturen, en één persoon, en dat kan niet voor niet zijn. En daar God steeds de onzichtbare en ondoorzoekelijke God zal zijn, zo zullen wij, hoewel verheerlijkt, eindige schepselen blijven, en daarom zullen wij Christus nodig hebben, opdat wij in zijn heerlijk aangezicht de Onzienlijke mogen zien.

5. Wij behoren het geen kleine zaak te rekenen, de indruk van dit gezicht op ons hart te hebben, dat wij Hem niet kunnen zien, en dat wij in deze staat der zonde geen rechte en betrouwbare indrukken van Hem kunnen krijgen. Ik zeg, de indruk hiervan op onze geesten, dat is, zulk een gezicht der onmogelijkheid, om Hem recht te zien, waardoor het hart in eerbiedigheid gehouden wordt, en wij in vreze en eerbied voor Hem wandelen en ons vernederen in het stof, en zelfs beven wanneer wij melding maken van Zijn Naam, of beginnen aan Hem te denken, wetende, welk een groot God Hij is, en hoe gevaarlijk het is, verkeerd van Hem te denken, en hoe zwaar, een rechte gedachte van Hem te krijgen.

NEGENTIENDE HOOFDSTUK

..... EN HET LEVEN.

Hoe Christus het Leven is.

Daar het vorige onbepaald gesproken wordt, mag het in het algemeen genomen worden, als ziende te gelijk op de zodanigen, die nog in de staat der natuur zijn, en op hen die in de staat der genade zijn en zo mag het aangemerkt worden ten opzichte van die beide, en geven ons de grond van drie grote Waarheden, ten opzichte van de een en ten opzichte van de ander, namelijk:

Vooreerst. Dat onze staat zodanig is, dat wij zijn hulp, als zijnde het Leven, nodig hebben.

Ten andere. Dat wij door geen anderen Weg die toebrenging des levens, die wij nodig hebben, kunnen krijgen. Want Hij alleen is het leven, sluitende alle anderen uit.

Ten derde. Dat deze hulp in Hem ten volle en volkomen te krijgen is. Want Hij is niet alleen machtig om levend te maken. Maar hij wordt genoemd het Leven. Zodat de hulp, die Hij geeft, ten volle uitnemend en volmaakt is.

Als wij de woorden aanzien, ten opzichte van hen die in de natuur zijn, wijzen zij ons deze drie waarheden aan:

Vooreerst. Dat wij allen van nature dood zijn, hebbende nodig de levendmaking en het leven. Want dit wordt voorop gesteld, daar Hij gezegd wordt *het Leven* te zijn. En dat zijn wij tweezins, namelijk, wettelijk, en dadelijk: wettelijk, dewijl wij onder het vonnis des doods liggen, wegens de overtreding van Adam, Rom. 5:15, en dat wegens de erfelijke verdorvenheid des harten, die wij hebben. En dadelijk, want het vonnis der Wet is ten dele uitgevoerd, en dat ten opzichte van het lichaam, en ten opzichte van de ziel.

Ten opzichte van het *lichaam*. Want dit is nu de dood onderworpen, met al zijn voorboden als zwakheid, pijnen, ziekte, vreze, kwellingen, vermoeidheid, ja ook het gevaar van het helse vuur, en de pijnigingen des tweeden doods tot in alle eeuwigheid. Ten opzichte van de *ziel*. Want dit is ook veelszins de dood, namelijk,

1. Op een wijze die zuiver straffend is. En deze beide wijzen zijn èn ten opzichte van hetgeen tegenwoordig is, èn ten opzichte van hetgeen toekomstig is.

Want wat aangaat hetgeen rechterlijk of straffend is, en tegenwoordig: De ziel is, afgescheiden van God en van zijn gunst, Gen. 3:8, 10; 24. Zij is onder Zijn vloek en toorn, waardoor wij van nature kinderen des toorns zijn, Eféze 1:2, 3, dienstknechten van de Satan, 2 Tim. 2:26; het gevolg daarvan is droevig en zwaar. Want hierdoor is het, dat wij God niet kunnen behagen, wat wij ook doen, vóór wij uit die staat gebracht zijn; ons gewone en burgerlijke doen, zelfs het ploegen van de akker, is zonde Spr. 21:4, ja onze godsdienstige daden, hetzij natuurlijke, hetzij ingestelde, zijn een gruwel, zelfs onze offeranden, Spr. 15:8, en 21:27, en gebeden. Spr. 28:2; Psalm 109:7, ja ook al onze gedachten en voornemens, Spr. 15:26, zowel als al onze wegen, Spr. 15:9.

Wat aangaat hetgeen strafrechtelijk en toekomstende is: De ziel is der eeuwige uitbanning van de tegenwoordigheid des Heeren en van de heerlijkheid Zijner sterkte onderworpen, 2 Thess. 1:8, 9. Ook is zij schuldig de pijnigingen der hel voor eeuwig te lijden, Markus 9:44, 46, 48; Lukas 16.

Wat betreft hetgeen niet alleen strafrechtelijk, maar ook zondig is: de ziel is hiervoor tegenwoordig onder de straf van duisternis in het verstand, verkeerdheid en weerspanning in de wil, ongeregeldeheid en wanorde in de hartstochten, waardoor de ziel onbekwaam is tot enig goed, en genegen tot alle kwaad, Rom. 3:10-20; Ezech. 2:1, 2, 3; Rom. 5:6; Rom. 8:7, 8, waaruit al onze dadelijke overtredingen voortkomen, Jac. 1:14, 15. Daarboven is de ziel soms overgegeven aan een verkeerde zin, Rom. 1:28, aan een kracht der dwaling, 2 Thess. 2:11, aan verharding des harten, Rom. 2:5, aan verschrikking des gewetens, Jes. 33:14, aan oneerlijke bewegingen, Rom. 1:26, en dergelijke geestelijke plagen. Hoewel de Heere die alleen op sommigen legt, zijn nochtans zij allen van nature aan die onderworpen, en zij kunnen niet minder verwachten, indien de Heere met hen in het gericht wilde treden.

Eindelijk ten opzichte van hetgeen toekomstend is; aangezien zij brandstof zijn voor Tophet, zo zijn zij onderworpen om zich voor eeuwig in de hel aan die boosaardige, zondige, lasterlijke en wanhopige rebellie tegen God schuldig te maken.

O, hoe beklagenswaardig moet in dit opzicht de toestand zijn van hen, die nog in de staat der natuur zijn! Och, dat het maar gezien en gevoeld werd! Maar helaas, dit is een toevoegsel tot dit alles, de mensen weten dit niet, zij bemerken het niet, zij geloven het niet, zij gevoelen het niet, zij zien het niet. Hierdoor komt het,

1. Dat zij hun staat niet kunnen beklagen, noch bewenen, noch daaronder vernederd willen zijn.

2. Zij kunnen noch zij willen niet zoeken naar een geneesmiddel, want de gezonden willen de moeite niet doen, dat ze zich een medicijnmeester zoeken.

En gewis in dit opzicht eist hun staat mededogen en deernis van allen die weten, welk een schrikkelijke zaak het is, in zulk een staat te zijn, en wel dienden zij allen op te wekken, om voor hen te bidden en alles te doen, wat zij kunnen, om hen uit die staat der zonde en der ellende te helpen, waaraan de gedachte vreselijk is.

Ten andere. Moest niet de gedachte en opmerking hiervan ons allen aansporen om te beproeven en te onderzoeken, of wij alreeds van de dood tot het leven overbracht zijn, en verlost uit die vreselijke en schrikkelijke staat, en deelgenoten geworden zijn van de eerste opstanding?

Omdat het mijn voornemen niet is, dit punt in het brede te behandelen, zo zal ik mij hier niet bezig houden met merktekenen te geven, waaruit dit kan gekend worden, die ook overal voorkomen in de brieven van Paulus en in het brede behandeld zijn in verscheiden praktikale werken, voornamelijk in Mr. Guthrie's *Grote Interest*. Ik zal alleen verzoeken dat een iegelijk opmerken en onderzoeken.

1. Of de stem van Christus, die de doden levend maakt, gehoord en verwelkomd is in hun ziel, of niet? Dit is de krachtvolle roeping.

2. Of er in hun ziel een door en doorgaande verandering gewrocht is, of niet? Een verandering in de gehelen mens, zodat alles is nieuw geworden, 2 Kor. 5:17.

3. Of er een beginsel des levens binnen in hen is, of niet? en of zij door de Geest geleid worden?

4. Of er een leven is tot heerlijkheid van de Heere hun Verlosser, of niet?

En als wij door onpartijdig onderzoek tot ontdekking komen der kwaadheid van onze staat, moest ons die dan niet opwekken, om toe te zien rondom ons, en door alle middelen te arbeiden om daaruit te geraken, ziende,

1. Hoe droevig en beklagenswaardig deze staat is.
2. Hoe schrikkelijk de gevolgen daarvan zijn.
3. Welk een zalige zaak het is, uit deze ellendigen en zondigen staat verlost te zijn.
4. Hoe er een mogelijkheid is, om uit deze staat te geraken.
5. Eindelijk: Het moest een stenen hart verbreken bij de gedachte, hoe de mensen, die in deze staat zijn, zo onwillig zijn, om daaruit te komen. Want :
 1. Hoe onwillig zijn ze om eens na te denken over hun staat, of te veronderstellen, dat zij wel kwaad kan wezen, en dat zij nog wel onbekeerd kunnen zijn.
 2. Hoe onwillig zijn ze, ernstig neer te zitten, om de zaak te beproeven en te onderzoeken, en haar staat door de toets van het Woord te beproeven.
 3. Ja, hoe onwillig zijn ze, om iets te horen, dat mocht strekken, om hen wakker te maken, of om hun de kwaadheid van hun staat te ontdekken.
 4. Hoe gereed zijn ze, om de beschuldigingen des gewetens te verstikken, zowel als enige algemene bewegingen van de Geest, welke strekt, om hun ziel te beroeren.
 5. Welke grote vijanden zijn ze tegen zodanige instellingen, die dienen om de slapende gewetens wakker te maken.
 6. Hoe haten zij die leraars, welke zulk een leer prediken, die dienen kan om hen op te wekken, en hen aan het werk te zetten voor hun eigen zaligheid!

Ten tweede. Wij leren hieruit, dat er buiten Christus geen Weg is van verlossing uit deze natuurlijke staat des doods. *Geen andere Naam is er onder de hemel gegeven, waardoor wij kunnen zalig worden*, Hand. 4:12. De engelen kunnen hier niet helpen; ook kan de een van ons de ander niet verlossen. *Want de verlossing der ziel is te kostelijk*, Psalm 49:7, 8. Daar is ook niets, dat wij voor onszelf kunnen doen, wat hier zal helpen; al onze gebeden, tranen, geselingen, vasten, geloften, aalmoezen, voornemens, besluiten, onthouding van enig kwaad, uitwendige verbetering, goede zedelijkheid en burgerlijkheid, uitwendige godsdienstigheid, ja indien het mogelijk ware, ons houden van de gehele Wet, zal ons niet uit deze put helpen; wij zou ons in zulke oefeningen tevergeefs vermoeien, want zij zullen maar lichamelijke oefeningen zijn, die tot weinig dingen nut zijn. En als wij al onze tijd, onze gaven, onze geest en arbeid in deze weg hebben versleten, zo zullen wij eindelijk zien en zeggen, dat wij ons geld uitgegeven hebben, voor hetgeen geen brood is.

Dit behoorde ons allen aan te sporen om te beproeven, waarop wij leunen, om het leven te verkrijgen, en wat het is, dat ons vrede en rust geeft, als de gedachten aan de dood, het oordeel, de hel en de toorn Gods ons overkomen en ons ontstellen: want indien het iets is buiten Christus, waarop onze ziel leunt, waardoor wij getroost zijn, en waarop wij onze hoop vestigen, zo zullen wij een beklagenswaardige (ach, voor eeuwig beklagenswaardige) teleurstelling en gemis van onze verwachting ontmoeten. Laat ons dan trachten zeker te zijn, dat onze harten alle andere wegen en middelen tot redding uit deze dood verzaken, behalve Jezus, de Opstanding en het Leven.

Ten derde. Wij zien hier, dat verlossing uit deze natuurlijke staat des doods, alleen te verkrijgen is door Christus. Want Hij alleen is het Leven, en het leven dat in Hem is, is volmaakt gezond en voortreffelijk. Daarom wordt Hij genoemd het Brood des levens, Joh. 6:35, 48, de Opstanding en het Leven, Joh. 11:25, het Water des levens,

Openb. 21:6 22:17, de Boom des levens, Openb. 22:214, de Vorst des levens, Hand. 3:15, ons Leven, Kol. 3:4, het Woord des levens, en het Leven zelf, 1 Joh. 1:1, 2.

En gelijk Hij een heerlijk en voortreffelijk Leven is, zo is Hij ook een algenoegzaam en volmaakt Leven: alleszins bekwaam om ons te helpen en ons te verlossen van al de kwalen onzes doods. Want,

1. Hij verlost van het vonnis der Wet, Rom. 5:17, 18, ondergaande de vloek der Wet, wordende een vloek voor ons, 2 Kor. 5:21.

2. Hij neemt de vloek en de prikkel van alle tijdelijke plagen, ja van de dood zelf Weg, terwijl Hij alles ten goede doet medewerken van hen, die Hem liefhebben, Rom. 8:28. Hij heeft hem gedood, die de macht des doods had, dat is, de duivel, Hebr. 2:14, en door hem is de prikkel des doods, dat is de zonde, weggenomen, 1 Kor. 15:56, 57.

3. Hij verzoent ons met God, nemende die tussenstand en vijandschap Weg, 2 Kor. 5:20. En zo is Hij onze Vrede en Vredemaker, verkrijgende toegang voor ons tot de Vader, Efése 2:14, 16, 18; 3:12.

4. Hij verlost ook van de macht der zonde en der verdorvenheid, Rom. 7:24.

5. Ook redt Hij van al die geestelijke plagen, als blindheid, hardheid des harten, enz., want Hij is ons Licht, en heeft een nieuw hart voor ons verworven, namelijk een vleser hart.

6. Zo verlost Hij ook van het helse vuur, hebbende de gerechtigheid voldaan, het leven en de onsterfelijkheid aan het licht gebracht, en Hij geeft het eeuwige leven, gelijk wij zien, Openb. 2 Openb. 3.

Och! het is droevig, dat Christus zo weinig gebruikt wordt, en dat zovelen de Fontein der levende Wateren verlaten en zich gebroken bakken uithouwen, die geen water kunnen houden, en dat ze versmaden, verachten en laag schatten het Evangelie van Christus, die het leven, en de onsterfelijkheid aan het licht brengt. Och! of deze opmerking hen, die nooit enige veranderingen in zichzelf hebben bevonden, kon bewegen, om te lopen tot Jezus Christus, en van Hem gebruik te maken tot het leven, en dat ze tot dit einde wilden,

1. Roepen tot Hem, of Hij hen gevoelig wilde maken voor hun dodigheid, en hen opwekken uit hun doodslaap.

2. Roepen tot Hem, of Hij hen aan het werk zette, om alle andere hulp benevens Hem te verzaken, als zijnde ten enenmale onmachtig, om hen te verwakkeren en leven in hen op te wekken.

3. Roepen tot Hem, of Hij hun zielen wilde trekken en buigen, om Hem door het geloof alleen te omhelzen om zijn stem te horen, om zijn roeping te gehoorzamen, om zijn besturing te volgen, om zichzelf aan Hem over te geven, om op Hem te leunen en alles van Hem alleen te verwachten. Met één woord, om Hem te nemen voor hun leven in alle opzichten om op Hem te leunen om te leven, en om het van Hem te verwachten, door het geloof in de beloften van het Evangelie.

Ten andere. *Dewijl dit tot de discipelen gesproken is, waarvan wij vaststellen, dat ze gelovigen geweest zijn, zal het ons grond geven, om daarvan te spreken ten opzichte van de gelovigen.*

Dit zal ons drie punten van waarheid opleveren, die wij kort zullen aanstippen, en dan gaan spreken over het gebruiken van Christus in enige bijzondere gevallen.

Vooreerst. Hier wordt duidelijk vooropgesteld, dat zelfs gelovigen Christus nodig hebben, om het leven voor hen te zijn, en dat ze Daarom hun vlagen van dodigheid hebben. Indien het zo niet ware, waarom zou Christus dan tot de gelovigen gezegd

hebben, dat Hij het Leven was? De dagelijkse ondervinding bevestigt het overvloedig. Want,

1. Zij zijn dikwijls zo zwak en onbekwaam, om verzoeken tegen te staan, of enige geboden plicht te betrachten, alsof zij ten ene male dood waren.
2. Zij zijn menigmaal zo neergedrukt door moedeloosheid, vanwege de kracht des tegenstands, die zij van alle kanten ontmoeten, en vanwege de menigvuldige teleurstellingen in hun verwachting, dat zij noch hart noch hand hebben. Zij bezwijken en zijgen neer in de wegen des Heeren en kunnen niet door de zwaarigheden hengaan, maar liggen menigmaal stil.
3. omdat zij dagelijks strijden en geen overwinning zien, worden zij moede en neergebogen van harte, zodat ze als doden daarbij neerliggen, Jes. 40:29.
4. Menigmaal worden zij ziek, en vervallen, en hebben herstelling en verlevendiging nodig.
5. Het missen van het gevoel van Gods gunst en van de vertroosting des Heiligen Geestes, maakt, dat ze verkwijnen en verteren, en als doden er uitzien.
6. Terwijl zij onder zielsverlaten zijn in een of ander opzicht, zien zij zichzelf aan als afgezonderd onder de doden, dat is, als doden en van het gezelschap der doden, met Heman, Psalm 88:6.
7. Ja, menigmaal zijn ze als doden, gevangen geleid in ketenen van ongeloof en verdorvenheden, gelijk wij zien in David, toen zijn hart om en om keerde, zijn kracht hem verliet, en het licht zijner ogen van hem gegaan was, Psalm 38:11.
8. De gedurige veranderingen en wisselingen, die hun bejegenen, nemen menigmaal al de moed en kloekmoedigheid van hen, zodat ze worden gelijk mensen die op de zee dobberen, zodat ze geen kracht meer hebben.

En vele zulke dingen gebeuren hun, die hen er dan doen uitzien als doden, en maken, dat ze verkwikkende, levendmakende en hartsterkende opwekkingen nodig hebben van Hem, die het Leven is.

En aldus vindt de Heere het goed, met Zijn eigen volk te handelen:

1. Opdat zij mochten nederig gehouden worden, en zou weten, dat ze gebrekkige schepselen zijn, dagelijks de invloeden des levens nodig hebbende.
2. Opdat zij veel bezigheden mochten hebben met Hem, die het Leven is, en veel met Hem te doen mochten hebben en van Hem gedurig afhangen.
3. Omdat Hij zich wonderlijk in en aan haar mocht betonen, proeven gevende van zijn macht, om de doden levend te maken, en dezulken door te helpen tot het eeuwige leven, die dagelijks als het ware de geest gaven, en aan de poort des doods waren.
4. Opdat de hemel een hemel mocht zijn, dat is, een plaats waar de vermoeiden rusten, Joh. 3:17, de verdrukten verkwikking hebben, 2 Thess. 1:7, en waar de inwoners niet zullen zeggen, dat zij ziek zijn, Jes. 33:24.
5. Opdat zij meer mochten leren het leven des geloofs, en der afhankelijkheid van Hem, en opgekweekt worden in die weg.
6. Opdat Hij met onderwerping mocht worden erkend en gehouden voor een vrijmachtig God, doende al wat Hij wil in de hemel en op aarde.

Om dit alles is er geen reden, waarom iemand enig vooroordeel zou opvatten tegen het Christendom, want niettegenstaande dit alles, is hun leven zeker en de uitgang is zeker en veilig.

Zij dienen het ook niet vreemd te oordelen, dat ze de gelovigen menigmaal treurend en kwijnend zien, doordat hun staat menigmaal nieuwe toevloeiingen des levens

vereist. Hun vlagen zijn een iegelijk niet bekend, noch weet een ieder niet, wat soms op hun hart ligt.

Ook dienen zij het niet een lichte zaak te rekenen, om ten hemel in te gaan, gelijk zij zich inbeelden en zo zich zelf bedriegen. De rechtvaardige wordt behouden door vele doden heen.

En wat de gelovigen aangaat, zij behoorden het niet vreemd te achten, dat hun zulke vlagen van dodigheid bejegenen; noch daaruit te besluiten, dat al hun vorig werk maar bedrog was, en dat zij nog niet in de staat der genade zijn. Maar zij dienden eer op te merken de wijsheid, getrouwheid en kracht Gods, die hun gebroken schip door zoveel gebroken water, ja ook door schipbreuken heenbrengt, en zijn goedheid in deze zaken zo beschikken, opdat zij nederig, waakzaam, vlijtig en volstandig in afhankelijkheid van Hem gehouden worden, die hun Leven is en wezen moet eerst en laatst. Hieruit zou zij de noodzakelijkheid leren, om altijd nabij Christus te leven en gedurig van Hem door het geloof af te hangen. Want dewijl Hij hun leven is, zo kunnen zij niet zonder Hem zijn, of zij moeten sterven en vervallen.

Ten andere. Wij leren hieruit, dat er niets onder al deze vlagen van dodigheid, welke Zijn volk onderworpen is, zal helpen zonder Christus. Niet

1. Al hun moeiten in en omtrent gewone middelen, bidden, lezen, horen, overdenken, samenspreken enz.. Zij zullen allen uitroepen, dat daarin geen hulp is, want Hij is het Leven.

2. Noch de buitengewone plichten, als vasten, bidden en geloften te doen; deze zullen nooit een kwijnende, bezwijkende of ziekelijke ziel herstellen en levendig maken. Want zij zijn Christus niet.

3. Ook zal een stoute kloekmoedige geest, en vastberadenheid des harten niet helpen; indien Hij die het Leven is, niet op ons ademt, zal dat alles wegsmelten en verdwijnen.

4. Ook zal de schat van hebbelijke genade, die in de ziel blijft, niet genoegzaam zijn, om de zieke ziel te verfrissen en levendig te maken. Indien het Leven niet ademt op deze hebbelijkheden, en indien niet nieuwe invloeden van leven en sterkte in de ziel vloeien, en geen nieuwe stralen van deze Zon der gerechtigheid neerkomen, om de bevroren ziel te verwarmen, zo zullen de hebbelijkheden daar neder liggen als dood.

5. Veel minder zullen grote gaven en bekwaamheden hen uit die dodelijke staat helpen; al hun licht en kennis, zonder de invloeden van dit Leven, zullen zwak en ongenoegzaam bevonden worden tot dit einde en voornemen.

6. Ook zullen gezonde, zuivere en alle levende instellingen dit werk niet volbrengen. Want tenzij Hij neerziet, zullen al die instellingen dood en dodend door hen bevonden worden.

Het ware goed, dat de gelovigen dagelijks leefden in de overtuiging hiervan, en dat ze door hun praktijk en gedrag hun geloof beleden, dat Christus alleen het Leven is, en dat zij in Hem moeten leven, en door Hem alleen moeten verwakkerd en verlevendigd worden.

Ten derde. Wij zien hieruit, dat Christus het Leven is, dat is, Een die genoegzaam en overvloedig de gelovige kan helpen, terwijl zij onder deze vlagen van dodigheid en dergelijke bevonden worden. Er is in Hem een rijke overvloed van alles, dat dient om een ziel onder geestelijke dodigheid en bezwijking levendig te maken, aan te moedigen, te versterken en te verwakkeren. Daarom wordt Hij het LEVEN genoemd, als hebbende alles in zich, dat de zielen nodig is en te pas komt in de geestelijke ziekten, ongevallen, verlatingen, bezwijkende en bezwijmende vlagen enz., want bij

Hem is de Fontein des levens, Psalm 36:10, en Hij is het, die de ziel in het leven stelt, Psalm 66:6, en de zegen kan gebieden, ja het leven tot in eeuwigheid, Psalm 133:3.

Tot verdere verklaring hiervan dienen wij op de volgende dingen te letten:

Vooreerst. Dat hij God is, in kracht en heerlijkheid de Vader evengelijk; daardoor heeft Hij het leven in Zichzelf, Joh. 5:26, en kan levend maken, die Hij wil, vers 21. Hierdoor bewijst Hij daar zijn eigen Godheid, en evengelijkheid met de Vader. Zo staat er Joh. 1:4, *dat in Hem was het leven, en dat het leven was het licht der mensen*, waardoor ook Zijn Godheid is bevestigd. Dit moet vast geloofd en in onze harten geworteld worden, als zijnde de grond van al onze hoop, troost en leven. Want indien het zo niet was dat onze Middelaar de ware God was, al onze hoop ware vergaan, onze troost kon niet lang bestaan en ons leven zou vergaan.

Ten tweede. Als Middelaar-Godmens, is Hij ten volle en alleszins voorzien, om Zijn navolgers van de eerste tot de laatste, allen alleszins op te wekken en levend te maken, hun leven moet met Christus in God verborgen zijn. *Want in Hem woont de volheid der Godheid lichamelijk*, Kol. 2:9. Als Middelaar wordt Hij genoemd *een Boom des levens*, Spr. 3:28, opwekkende en levendmakende allen die Hem tot hun spijsje genieten, en het Brood des levens, Joh. 6:35. Ja, vanwege Zijn kracht en gezag, om het leven in de dode ziel te gebieden, wordt Hij genoemd *de Vorst des levens*, Hand. 3:15, en als een levende en levendmakende Steen geeft Hij het leven aan allen, die op Hem gebouwd worden, 1 Petrus 2:4. Ja, ten volle bekwaam en voorzien zijnde tot dit werk, noemt Hij zich *de Opstanding en het Leven*, Joh. 11:25. Dit diende in onze harten in te vloeien als troostrijke en bemoedigende waarheid.

Ten derde. Met deze schat des levens, en der opwekkende en levendmakende genade, die Hij verkregen heeft, en waarmede Hij voorzien is als Middelaar en Verlosser van Zijn volk, is Hij zeer mededeelzaam; uit zijn volheid ontvangen wij genade voor genade; Joh. 1:16. Hij heeft het verkregen, opdat Hij het mocht uitgeven, en opdat het van Hem als van het Hoofd zou uitvloeien tot zijn leden, daarom is Hij het Brood, dat van de hemel neerkwam en aan de wereld het leven geeft; Joh. 6:33. Ja, Hij geeft het eeuwige leven aan al zijn schapen, Joh. 10:28, en Hij is tot dat einde gekomen, opdat zijn schapen het leven mochten hebben, Joh. 10:10. Daarom heeft Hij zulke betrekkingen op zich genomen, welke een grond van bevestiging hiervan kunnen geven, als van een Hoofd, van een Boom of Wortel, en dergelijke. Deze opmerking is versterkend en bevestigend.

Ten vierde. Hij deelt van deze Schat des levens, en levendmakende sterkte, die Hij heeft, zeer liefelijk, en op zeer lichte voorwaarden mede, zodat:

1. Degenen die Hem kennen zullen het leven door Hem vinden, Psalm 69:33.
2. Ja, degenen die Hem kennen, zullen het leven niet missen, Joh. 17:3 1 Joh. 5:20.
3. Indien wij in Hem willen geloven en op Hem rusten, zo hebben wij het leven, wie wij ook zijn, Joh. 3:15, 16, 36; 6:40, 47; 1 Tim. 1:16.
4. Indien wij tot Hem willen komen, Joh. 5:40, en onze dode ziel op Hem werpen.
5. Indien wij naar Zijn stem willen horen, Jes. 55:3, en Zijn onderwijzingen aannemen, want het zijn de onderwijzingen des levens.
6. Ja, indien de ziel zo dood is, dat ze noch wandelen noch horen kan, hij zal 't leven geven, indien de ziel maar naar Hem zien kan, Jes. 45:22.

7. En indien de ziel zo zwak is, dat ze niet kan uitzien noch haar ogen opheffen, nochtans indien zij gewillig is, zo zal Hij met het leven komen, Openb. 22:17. Och, of dit werd geloofd!

Ten vijfde. Gelijk Hij mededeelzaam is met dat leven, hetwelk Hij verkregen heeft als het Hoofd, en dat op lichte voorwaarden, zo deelt hij dat leven ook mild, ruim, overvloedig, ja meer dan overvloedig mee, Joh. 10:10. Het Water des levens, hetwelk Hij geeft, is een Waterfontein, springende tot in het eeuwige leven, Joh. 4:14. Daarom laat Hij zijn vrienden toe, dat ze overvloedig drinken, Hoogl. 5:1.

Ten zesde. Men moet nochtans bedenken, dat Hij Heer en Meester daarvan is, en Vorst van dat leven, en daarover mag beschikken, en het uitdelen in die mate, die Hem goeddunkt. En Hij is wijs om het tot Zijn Eigen eer en hun voordeel uit te delen.

Ten zevende. Al dit leven is in Hem zeker; niemand van de Zijnen zal daarvan ontzet worden. Zijn ambten, die Hij op zich genomen heeft, en zijn last, die Hij van de Vader heeft, bewijzen dit overvloedig; zijn liefde tot de zijnen zal niet toelaten, dat Hij iets inhouden zal dat tot hun voordeel is. Hij is getrouw in zijn ganse huis, gelijk een Zoon, en Hij zal alles doen, wat Hem is aanbevolen te doen. De gehele onderhandeling van het Verbond der verlossing en der borgtocht, en al de beloften van het Nieuwe Verbond der genade bevestigen, dat dit een zekere waarheid is, zodat degenen, die Hem hebben, het leven hebben, 1 Joh. 5:12 Spr. 8:35.

Ten achtste. Ja, al wat in Christus is, bevordert dit leven en dit levendmaken; Zijn woorden en Zijn eer zijn de woorden des eeuwigen levens, Joh. 6:63, 68 Filip. 2:16. Zijn werken en wegen zijn de wegen des levens, Hand. 2:28. Zijn naturen, ambten, lijden, daden en al wat Hij als Middelaar deed, werken samen tot opwekking en levendmaking van een arme dode ziel.

Ten negende. Deze volheid des levens, die Hij heeft, is ten volle geschikt voor de staat der gelovigen in allen dele, gelijk wij zullen horen.

Ten tiende. Dit leven is op een uitmuntende en alles overtreffende wijze in Hem, en met uitsluiting van alle anderen. Het is in Hem en in Hem alleen. En het is in Hem op een zeer uitstekende wijze. Zodat Hij het Leven is in het afgetrokkene, niet alleen een levend Hoofd, en een levendmakend Hoofd, maar het Leven zelf. Het Leven, de Opstanding én het Leven.

TWINTIGSTE HOOFDSTUK.

Enige algemene nuttigheden.

Eer wij er toe komen om te spreken over enige bijzondere gevallen van dodigheid, waarin de gelovigen Christus moeten gebruiken als het Leven, zullen wij enige nuttige gevolgen en toepassingen voorstellen, van hetgeen gesproken is aangaande dit leven.

Vooreerst Het geloof van deze dingen, die behandeld zijn zou van groot nut en voordeel zijn voor de gelovigen. En daarom moeten zij trachten, het geloof in deze waarheid in hun hart gevestigd te hebben, en trachten een diepe indruk daarvan in hun geest te krijgen, opdat:

1. Hoedanig ook hun staat en toestand mocht zijn, zij bewaard mochten worden voor wanhoop en moedeloosheid van geest, en voor het opgeven van hun staat als hopeloos, zodat ze zichzelf zou aanzien als reddeloos en verloren. Het geloof, dat Christus het Leven is, moet de ziel in hoop houden en haar doen zeggen. *Hoe dood mijn staat ook moge zijn, nochtans kan het Leven mij helpen. En Hij, die de Opstanding en het Leven is, kan mij herstellen.*

2. Ja, laat hun staat en toestand zijn, zo het wil, zij zullen hier enige grond van bemoediging hebben, om tot Hem te gaan met hun doden ziel, en tot Hem op te zien om hulp, doordat Hij het Leven is als Middelaar, opdat Hij zijn dode, flauwe en bezwijkende leden opwekken en levendmaken en hen van hun dodigheid oprichten.

3. Zij zou kunnen bevrijd worden van vele twijfelingen en tegenwerpingen, die hen afschrikken en moedeloos maken. Deze éne waarheid geloofd zijnde, zou de weg zó opklaren, dat de dingen, die tevoren hinderpalen en tegenwerpingen geweest nu verdwijnen en uit de weg geruimd worden; als daar zijn de tegenwerpingen, ontleend aan hun eigen onwaardigheid, hun langdurig blijven in die doden staat en dergelijke.

4. Zij zou hierdoor evenzeer bevrijd worden van die vreselijke plaag en dat kwaad van achterdocht, waardoor de ziel dikwijls terug gehouden wordt om tot Christus te komen, want zij vrezen, dat Hij hen niet zal verwelkomen. Zij twijfelen aan Zijn liefde en tederheid. Zij trekken zijn ontferming en mededogen in twijfel. Ja, hun achterdocht doet hen twijfelen aan zijn getrouwheid, zodat het geloof dezer waarheid deze twijfel zou genezen en de ziel daarvan verlossen, en een Weg openen voor de ziel, om met vrijmoedigheid en vertrouwen tot Hem te komen.

5. Zij zou daardoor ook geholpen worden, om met geduld te wachten, en stil en gerust te zijn onder des Heeren onderscheidene beschikkingen, zodat ze niet zou morren noch murmureren tegen Hem, wetende, dat Hij op zijn eigen tijd zal bewijzen het Leven te zijn. Zodat de ziel geduldig heeft te wachten aan zijn deur, totdat het Hem belooft uit te zien, en met zijn zien het leven te verwekken in hun dode ziel.

6. Zij zou daardoor bewaard worden om naar elders uit te zien, of enige hulp van enig ander oord te verwachten, wetende dat Hij alleen het Leven is, en dat zo de hulp nergens elders te verkrijgen is. Het geloof dezer waarheid zou weerhouden van vele verkeerde wegen, die de ziel in een tijd van benauwdheid, gereed is tot redding in te slaan. Want hierdoor zou zij zien, dat noch werktuigen, noch middelen, noch uiterlijke bedieningen, noch iets van die aard, hun dode ziel kunnen levend maken, en dat Hij en Hij alleen het leven in hen moet blazen, gelijk in het eerst, zo ook nu.

Ten anderen: Kunnen wij hier geen grote reden van verwondering vinden over de goedheid en rijke weldadigheid Gods jegens Zijn volk? Hij heeft uitgevonden, en is neergekomen tot een zo zekeren veilige en voldoende Weg, waardoor Hij alles voor Zijn volk wordt, wat zij nodig hebben, en dat niettegenstaande,

1. Wij zodanige bedeling der genade van zijn handen ten enenmale onwaardig zijn.
2. Wij al te dikwerf te begerig zijn naar andere gasten in onze harten nevens Hem. O, hoeveel verdorvenheid, zonde en dood huisvesten wij binnen in onze zielen! Hoeveel begeriger zijn wij dikwijls naar de dood, dan naar het leven!
3. Wij weinig die edele voordelen die ons gegeven worden ten leven gebruiken, ja menigmaal misbruiken wij die, en dit voorzag Hij. En nochtans niettegenstaande dit alles, wilde Hij zich aldus tot ons neerbuigen.
4. Wij zo weinig onze dankbaarheid voor zulke weldaden uitdrukken.

Maar het is niet om onzentwil, dat Hij dit gedaan heeft, maar om zijns eigen Naams wil, om edele en heilige doeleinden heeft Hij tot deze Weg besloten, namelijk:

1. Opdat Hij alles en in allen mocht zijn, Kol. 3:11, en zij niets, opdat Hij alles in allen mocht vervullen, Eféze 1:23, en zij ledig zijn, en niets zonder Hem.
2. Opdat Hij de eer van alles mocht wegdragen. Want uit Hem en door Sem en tot Hem gijn alle dingen, Rom. 11:36, en opdat niemand daarin deel zou hebben.
3. Opdat de mens zijn eeuwige schuldenaar zou zijn, en tot getuigenis daarvan zijn kroon zou neerwerpen aan de voeten van Hem, die op de Troon zit, gelijk de Ouderlingen, Openb. 4:10, en opdat hij mocht uitroepen met die zelfde ouderlingen, vers 11: *Gij zijt waardig, o Heere, te ontvangen heerlijkheid, eer en kracht*, enz. en met die in Openb. 5:12: *Het Lam dat geslacht is, is waardig te ontvangen kracht, en rijkdom, en wijsheid, en sterkte, en eer, en heerlijkheid, en lofzegging*.
4. Opdat 's mensen mond voor eeuwig gestopt zou zijn en alle roem uitgesloten, want de mens is een hoogmoedig schepsel, en gereed om te roemen in hetgeen niets en ijdelheid is. Nu heeft God deze edele Weg van het Verbond der genade verkoren, opdat de mens niet meer roemen zou; waar is dan de roem? Hij is uitgesloten; door wat Wet? Door de Wet der werken? Neen, maar door de Wet des geloofs, zegt de Apostel, Rom. 3:27.
5. Opdat alles voor de armen uitverkoren gelovige zeker mocht zijn. De Heere wil de schat des levens niet langer in 's mensen eigen hand laten: want zelfs Adam in de staat der rechtheid kon die niet wèl gebruiken, maar leed daarmee schipbreuk, en ging bankroet; veel meer zou de mens nu zo doen, in de staat der zonde, waarin hij thans neerligt. Daarom heeft God uit liefde en tederheid tot zijn uitverkorenen, al hun kapitaal in de hand van Christus gesteld, die beter bekwaam is, om het tot Gods eer en tot des mensen voordeel aan te leggen, daar Hij getrouw is in alles, en een trouw Dienstknecht, *in Wie de volheid der Godheid lichamelijk woont*. Daarom zegt de Apostel, *is het door het geloof, opdat het zij naar genade, opdat de belofte vast zij al den zade*. Rom. 4:19.
6. Opdat de gelovigen een sterke vertroosting mochten hebben, niettegenstaande al de tegenkating der vijanden van buiten en van binnen; als zij zien, dat nu hun leven met Christus in God verborgen is, en hun leven in hun Hoofd is, zo zullen zij niet zo zeer de duivelen en de mensen van buiten, noch hun eigen dode en verdorven harten van binnen meer vrezen.

Ten derde. Hoe onverschoonlijk moeten dan zijn:

1. Allen, die dit Leven, Jezus, niet willen aangrijpen, Hem die daar is het Leven, het zekere Leven, ja het eeuwige Leven?

2. Die het leven zoeken in een andere Weg, dan door en van Hem, die het Leven is?
3. Die deze Weg des levens tegenstaan, en niet alleen Zijn aanbiedingen verwerpen, maar ook vijanden worden van Hem, en van allen die het verbreiden of prediken?

Ten vierde. Hier is een sterke bemoediging voor allen, die graag ten hemel gaan, om op deze Evangelische Weg te treden, die een Weg des levens is. Deze behoeven niet te vrezen, dat hun zaligheid niet zal doorgaan; laat de Satan en al hun vijanden doen, wat zij kunnen, allen die op deze Weg treden, zullen leven. Want de Weg zelf is Leven, en niet anders dan leven; zodat hier alle tegenwerpingen zijn verijdeld; het leven kan het alles verantwoorden. Indien de ziel vreest, dat ze nooit door de zwarigheden zal heen komen, dat ze op de Weg sterven zal, of door haar bezwijken, vallen en verflauwen, haar belijdenis onteren en eindelijk ontrouw worden en afvallen, of wanhopen en alle hoop opgeven zal; hier is dat, wat alles kan beantwoorden en tegenkomen; het Leven kan levend maken, en wie kan verloren gaan op de Weg, die de Weg des levens is, een levendmakende Weg, ja de Weg, die het Leven zelf is, ja het Leven, op een bijzondere en uitmuntende wijze.

Ten vijfde. Hier is een grond van bestraffing zelfs van de gelovigen, die, hoewel zij tot Christus gekomen zijn, nochtans in Hem niet leven, gelijk zij moesten, die niet wandelen in Hem met die levendigheid en werkzaamheid, die vereist wordt. Maar,

1. Die veel leunen op hun eigen verstand, gaven of genade, en denken daardoor alle stormen door te staan en alle zwarigheden door te zwemmen, daar dat alles indien Hij, die het Leven is, niet op ons ademt, ons zal begeven in de dag der beproeving; ons verstand en begaafdheden en bekwaamheden kunnen opdroegen, en onze genadegaven kunnen verwelken en verminderen, en achterwaarts keren.

2. Die te veel op de plichten rusten; daar zij in die tot Hem moesten gaan, die het Leven is. Want het leven is alleen in Hem te hebben, en Hem moesten zij zoeken in de instellingen, opdat zij van Hem leven mochten krijgen, en niet van deze uiterlijke plichten. Dit blijkt in hun wijze van te werk gaan omtrent de plichten, zonder die afhankelijkheid van Hem, en die eenvoudige beoging van Hem, welke vereist wordt. Alsook door hun onvergenoegd zijn en murmureren, als de plichten hun werk niet doen, alsof hun leven geheel lag in de plichten, en door te besluiten, dat alles recht zal zijn, omdat zij hun plichten enigszins matig verrichten. En in tegendeel door de moed te laten zakken, als de plichten hun zwaar vallen, en zij zich ongeschikt tot de plicht vinden; al hetwelk een klaar bewijs geeft, dat ze al te veel gewicht hechten aan de plichten, daar het anders met hen zou zijn, indien zij alleen van Christus afhingen en van Hem alles verwachtten.

3. Die te vlug kleinmoedig worden, omdat ze niet terstond hulp en bijstand verkrijgen, of omdat ze niet bewaard worden voor iedere trap van bezwijking.

4. Die verzuimen Hem te gebruiken en tot Hem te komen met al hun noden, feilen en gebreken, gelijk zij behoorden; of niet komen met die vrijmoedigheid en heilige stoutheid, waartoe het Evangelie gronden verleent.

Ten zesde. Dit vertoont de beklagenswaardige ellende van hen, die vreemdelingen van Christus zijn. Want vervreemd zijnde van het Leven, zo hebben zij geen leven. Zij Zijn dood, en de dood is gegraveerd op al wat zij doen. Zelfs:

1. Al mochten zij zeer vlijtig zijn in uiterlijke plichten, ja ook vele ware gelovigen te boven gaan; gelijk de Farizeeën hun vasten hadden, tweemaal per week, Lukas 18.

2. Al mochten zij uitmuntend begaafd zijn, bekwaam om anderen te onderrichten en om van de verborgenheden des Evangelies gepast en tot stichting te spreken. Want

zulke gaven van kennis en uitspraak kunnen er zijn, waar de levende werkingen der genade van Christus niet zijn, waar zo Christus niet is als het Leven.

3. Al mochten zij uitmuntend schijnen in geheel hun uitwendige wandel, en zich zeer christelijk schijnen te gedragen in al hun wandel, en zich zeer vroom in de zaak van de godsdienst openbaren.

4. En al mochten zij iets meer hebben dan anderen, zelfs smaken van de hemelse gaven en deelgenoten zijn geworden van de buitengewone gaven van de Heiligen Geest, ja ook geproefd hebben het goede Woord Gods en de kracht der toekomstige eeuw, Hebr. 6:4, 5.

Ten zevende. Dit ontdekt dat edel voordeel en geluk dergenen, die Christus als hun Leven hebben aangenomen; hun staat is gelukzalig, zeker, begeerlijk en groeiend, want Christus is de hunne, en het Leven is het hunne: want Christus die het Leven is, is de hunne.

Eerste tegenwerping. Maar de een of andere goddeloze kon zeggen: *Wij zien niet die gelukkigen of voordelige staat dergenen, die voor gelovigen doorgaan. Want wij bemerken, dat zij menigmaal even weinig levendig zijn, als de anderen, en even onbekwaam tot de plichten, ja ook soms evenzeer de zonde en der verdorvenheid onderworpen als de anderen.*

Ik antwoord:

Vooreerst. Hoe het ook met hen zij, òf in uw ogen, òf misschien soms ook in hun eigen ogen; zo moogt ge u toch wel stil houden, want in hun ergste staat zou zij met u niet ruilen willen voor een wereld. In hun dodigste staat zijn zij niet zonder alle leven, gelijk u bent, niettegenstaande al uw beweging en schijn werkzaamheid in de plichten, omdat al uw beweging in en omtrent de plichten maar gelijk is aan de bewegingen van de poppen der kinderen, door bewegingen van buiten veroorzaakt, als daar zijn: een goede naam, toejuiching, vrede van een natuurlijk geweten, of dergelijke, en niet door enig inwendig beginsel van genade en leven.

Ten tweede. Hoewel zij soms dood schijnen te zijn, zo zijn zij toch niet altijd zoo. Het leven werkt soms dadelijk in hen; daar nooit in u enige ware of natuurlijke beweging des levens was.

Ten derde. Daar kan meer leven in hen zijn, ja leven in beweging, wanneer zij schijnen overwonnen te zijn door enige lusten of verdorvenheden, ja als zij dadelijk zijn overwonnen, dan de aanschouwers, die vreemdelingen zijn van het hart, kunnen bemerken. Want als de verzoeking geweldig is, als hebbende het voordeel van tijd en de plaats, van de gesteldheid des persoons en dergelijke, zo geeft het bewijs van geen kleinen trap van leven, ja van leven in beweging, enigen tegenstand en tegenkanting daartegen te doen, hoewel hij eindelijk daardoor mocht overwonnen zijn. En deze tegenkanting en wederstand, vloeiende uit een beginsel van genade, geeft te kennen, dat daar leven is, hoewel de verdorvenheid de overhand hebbende, en in die tijd de beweging des levens mocht overtreffen en de mens wegvoeren.

Ten vierde. Indien het niet anders is met de gelovigen, dan tegengeworpen is, is het hun eigen schuld, omdat ze Christus niet beter tot hun Leven gebruikt hebben.

De tweede tegenwerping. *Maar sommigen, die ware gelovigen zijn, zullen het zelfde tegenwerpen en uitroepen van zichzelf als doden, en zeggen, zij vinden die levendigheid en werkzaamheid niet in hun zielen, die blijk moeten geven, dat Christus, het Leven, in hen woont en werkt.*

Ik antwoord: Het kan wezen, dat ze zichzelf benadelen in die levendige gestalte, die zij kunnen genieten, en dat ze zo zichzelf verongelijken.

Vooreerst. Door niet het geloof in Christus te oefenen, noch het leven door het geloof uit Hem te trekken; het leven dat zij leven, moet wezen door het geloof, Gal. 2:20. Hoe kunnen dan zij, die niet eten, vet worden? Immers door het geloof spijzen wij ons met Christus.

Ten tweede. Door niet te waken, maar de zorgeloosheid plaats te geven, en daardoor de tegenpartijder aan te moedigen en te versterken, gelijk wij zien in David. Daar zij niet op hun wachttoren staan, zo nodigen zij de Satan om hen aan te vallen, en hij is wakker genoeg, en hij weet hoe zijn voordeel waar te nemen en zijn geschikte gelegenheid te gebruiken.

Ten derde. Door de traagheid plaats te geven, en zich niet op te wekken, gelijk wij zien in de Bruid, Hoogl. 3:1 Hoogl. 5:3. Als zij de genade Gods die in hen is, niet opwekken, hoe kunnen zij dan levendig zijn? Indien de genade ter zijde gesteld wordt, zal zij verroesten. De beste weg om de genade levendig te houden, is, die in beoefening te houden, hoe klein zij ook zij.

Ten vierde. Door haar onbesuisdheid en stoutheid, wandelende zonder vreze, gelijk dat op te merken is in Petrus, als hij zo schandelijk struikelde, als zij door hun gebrek aan voorzichtigheid, zich van boven neer in gevaar begeven, en zichzelf in der vijanden handen werpen. Is het dan wonder, dat het met hen niet gaat, gelijk zij wilden, en dat zij God tergen, om hen aan zichzelf over te laten, opdat zij mochten weten, wat zij zijn, en daarna leren, de Heere niet te verzoeken en voorzichtiger te wandelen?

Ten vijfde. Door te veel te leunen op hun verkregen gaven, en niet uit te zien naar nieuwe invloeden van genade en leven. Hierdoor tergen zij God, om hen tot hun schade te doen weten, dat zij, hoe ver zij ook gekomen zijn, door het geloof moeten leven, en door nieuwe invloeden van de Geest des levens moeten levendig gemaakt worden.

Ten zesde. Zij kunnen zien ook verongelijken, door hun onkunde van Christus en van de wijze om Hem te gebruiken. En indien zij door onverstand omtrent Christus, en de rechte wijze om de volheid die in Hem is te gebruiken, de vrucht en het voordeel missen, die zij anders kunnen hebben, zo hebben zij alleen zichzelf te beschuldigen.

Ten zevende. Zij kunnen zichzelf ook nadelig zijn door hun eigenliefde, zelfachting, zelfbedoeling, zelfbehagen, enz. welke hen allengs van Christus zullen aftrekken, en hun doen vergeten om de Weg des levens in Hem te zoeken, die de Fontein des levens is.

Ten achtste. Als zij kleine zonden plaats geven, zo openen zij een deur voor groter. Zij verliezen daardoor hun tederheid, en tergen zo de Heere, om zich te onttrekken, en dit is een andere wijze, waardoor zij zich beroven, van die weldaad der levendigheid, die zij anders kunnen hebben.

Ten negende. Ook mee door wereldsgezindheid, die hun gemoed van God vervreemdt. En

Ten tiende. Door hun ongeduld, morren, murmureren tegen God en zijn wijze beschikkingen, doen zij ook zichzelf nadeel en verongelijken zij zich, want terwijl zij in die stemming zijn, kunnen zij niet met behoorlijke gezetheid des geestes tot Christus gaan en leven uit Hem trekken door het geloof.

De derde tegenwerping. Maar zijn er niet zelfs enigen van hen, die allertederst zijn, en toch over hun dodigheid en gebrekkigheid klagen.

Ik antwoord:

Vooreerst, het kan zijn, dat zij zonder oorzaak klagen, en dat zij meer reden hebben, om blijde te zijn en de Heere te loven voor hetgeen Hij aan hen gedaan heeft, dan om te klagen.

Ten tweede. Hun klagen bewijst niet, dat er leven ontbreekt, maar eer het tegendeel. Want als zij het meest klagen, zo moeten zij het meest gevoelig zijn; indien hun klachten werkelijk zijn, en niet enkel om welstands wil; gevoel is een onmiskenbaar blijk van leven.

Ten derde. Men moet bedenken, dat de Heere hun feilen en tekortkomingen kan doen medewerken tot bevordering van hun leven, gelijk wij dat zien in Petrus.

Ten vierde. Ook diende wel bedacht, dat Christus dit leven niet in een gelijke mate mededeelt en geeft aan al zijn leden en navolgers, maar aan sommigen meer en aan anderen minder, naar dat Hij dit geschikt en gepast oordeelt en wel tot Zijn Eigen eer en hun ten goede. Hij heeft meer dienst van sommigen dan van anderen; sommigen wil Hij voor groter en zwaarder werk gebruiken, hetwelk meer leven zal vereisen; anderen wil Hij hier gebruiken voor gewoon werk, dat zulk een uitnemende trap van leven niet vereist.

Ten vijfde. Op hetzelfde fundament kan het Hem goeddunken, aan dezelfde persoon een groter mate van genade te geven op de enen tijd, dan op de andere tijd.

Ten zesde. Dit alles doet Hij om wijze redenen en edele einden, namelijk:

1. Opdat allen mochten zien, hoe vrijmachtig Hij is in Zijn beschikkingen, een Soeverein, die met het zijne doet wat Hij wil en ons geen rekenschap wil geven van enige zijner wegen en uitdelingen.
2. Opdat wij onderwerping mochten leren en stil voor Hem te buigen, welke mate het Hem ook belijft aan ons toe te delen.
3. Opdat wij zou leren, gedurig nauwer van Hem af te hangen en in al onze wegen Hem te erkennen.
4. Opdat wij mochten leren geduld te oefenen, dat zijn volmaakt werk moet hebben, door op Hem te wachten, als op een groot Koning. Dit is Zijn heerlijkheid en het is de betuiging onzer onderdanige onderwerping aan Hem.
5. Hij wil ons opkweken, dat wij wèl tevreden en voldaan mogen zijn, indien Hij ons eindelijk te huis brengt, hoewel niet met zulk een geleide van genade zijns Geestes als wij wel zou wensen.
6. Opdat wij mochten zien en lezen onze dagelijkse verbintenis aan Christus, ons Leven, en hoe wij dagelijks nodig hebben, dat Hij het leven in ons onderhouden door verse aanblazingen zijns Geestes en door nieuwe hemelse invloeden.
7. Opdat wij nieuwe proeven Zijner goedertierenheid en getrouwheid verkrijgende, Hem dagelijks nieuwe lofzangen zou wijden, en zó onze dankbaarheid aan Hem zou uitdrukken, hetgeen zal strekken om Zijn eer te verhogen.

Ten achtste. Dit kan de gelovigen verscheiden plichten aanwijzen, tot welke zij geroepen zijn; wij zullen er uit velen enige weinigen noemen, als:

Vooreerst. Dat zij zich behoren te verblijden en getroost te zijn in de gedachte, dat zij zulk een volmaakt Middelbaar hebben, die volkomen voorzien is, en hun alles geworden is, niet alleen de Weg en de Waarheid, maar ook het Leven

Ten andere. De gedachte hieraan moet hen opwekken tot verwondering over de wijsheid, genade en goedheid Gods, en tot dankbaarheid, daar hij zulk een algenoegzame Weg voor hen bezorgd heeft.

Ten derde. Dit moest hen ook aanmoedigen onder alle verzoeken, bezwijkingen, verachtingen, en plagen van dodigheid, waarin zij vallen, dat er een is, die het Leven is. Dat Hij, die hun ziel verkoren heeft, het Leven is, en zo ten volle bekwaam om hen op te wekken en levendig te maken.

Ten vierde. Dit moet hun nederigheid leren, en niet trots te zijn op iets, dat zij hebben of doen. Want Hij is het, die het Leven is, die hen in het leven houdt, en hen helpt in enigen plicht, ja Hij is het Leven, die alles in hen werkt.

Ten vijfde. Het moet hun tevens leren, Hem aan Wien zij verbonden zijn te erkennen, voor alles wat zij doen, voor al het leven, dat zij hebben en voor al de daden en vruchten des levens, die in hen blijven, om Hem daarvoor dankbaar te zijn.

Ten zesde. Voornamelijk moeten zij hieruit hun verbintenis en plicht opmaken, om dit voordeel te gebruiken, en om het leven uit deze Fontein te trekken, en zo voor dit Leven te leven, te werken en te doen alles in en door dit Leven, en zo door dit Leven levendig gemaakt te worden in al hun vlagen van dodigheid.

Tot dit einde moeten zij de navolgende dingen in het oog houden:

Vooreerst. Dat zij dienen te leven in een gedurige overtuiging van hun eigen zwakheid, dodigheid en onbekwaamheid, om enige daden des levens door zichzelf te doen, en veel minder, om zichzelf uit enige ongestalte en vlaag van dodigheid, waarin zij vallen, te herstellen.

Ten tweede. Dat zij dienen te leven in het geloof, dat er leven genoeg in Hem is, die het Leven is, om hun werk te verrichten. Zij moeten overreed zijn van zijn algenoegzaamheid.

Ten derde. Dat Hij niet alleen een algenoegzaam Verlosser is, machtig om een ziel te verlossen, die als het ware in het graf ligt en verrot, en om de doden zijn stem te doen horen, opdat zij leven. Maar ook zeer gewillig en gereed, om hen te beantwoorden in al hun noden, naar Zijn wijsheid, en naardat Hij het tot Zijn eer en tot de welstand hunner zielen geschikt oordeelt. Het geloof hiervan is noodzakelijk en zal zeer bemoedigend zijn.

Ten vierde. Dat zij tot Hem moeten gaan, hoe dodig hun staat ook mocht zijn, en door het geloof hun dode gestalte op Hem wentelen, die het Leven is.

Ten vijfde. Dat zij moeten bidden op de beloften van genade en invloed, zelfs uit de diepte der hel, of uit het graf, met Jona, hoofdstuk 2:2, want Hij is getrouw en waarachtig en teerhartig, en zal horen, en eindelijk een goed antwoord geven.

Ten zesde. Dat zij in de oefening van geloof en gebed met geduldigheid wachten, totdat het Hem belieft te komen, en te blazen op de dorre beenderen. En totdat de Zon der gerechtigheid opga over hun zielen, met genezingen onder Zijn vleugelen.

Maar hiervan meer bijzonder in de volgende gevallen, waarvan wij nu een weinig zullen spreken, met het doel, om meer ten volle te openbaren, hoe de gelovigen Christus moeten gebruiken als het Leven, wanneer zij onder de een of andere ongevallen zijn, die leven en levendigmaking vereist, van Christus die het Leven is. Wij kunnen al de bijzondere gevallen, die onder dit hoofdstuk kunnen gebracht worden, niet onderscheiden behandelen. Het zal genoeg zijn, tot openlegging van deze groten plicht, van enige weinige gevallen te spreken.

EENENTWINTIGSTE HOOFDSTUK.

Eerste geval, hoe Christus te gebruiken als het Leven, wanneer de gelovige zó neergezonken is in de wegen Gods, dat hij niets doen kan.

Soms is de gelovige in zulk een toestand van zwakheid en dodigheid, dat er bijna geen geboden plicht is, die hij betrachten kan; zijn hart en alles is dood, zodat hij niet eens kan zuchten onder de dodigheid. Ja, hij kan in zodanig verval zijn, dat er weinig of geen onderscheid zal bemerkt worden tussen hem en anderen, die nog in de natuur zijn, zodat hij niet alleen onbekwaam is, om werkelijk en levendig de geboden plichten te betrachten, ja ook om zich van die dodigheid vrij te worstelen, maar ook zó dood, dat hij nauwelijks enige krachtadige begeerte of verlangen zal hebben, om uit die staat verlost te worden. Sprekende over het gebruik maken van Christus, tot levendigmaking in dit geval van dodigheid, zo zullen wij deze dingen doen:

- 1. Tot opklaring van het geval, zullen wij aantonen, hoe het naar alle waarschijnlijkheid in de ziel ontstaat en waardoor.**
- 2. Hoe Christus het Leven voor de ziel is in zodanig geval.**
- 3. Hoe de gelovige Christus moet gebruiken tot zijn leven in dit geval. En**
- 4. Zal ik de zaak verder openleggen, door een vraag of twee te beantwoorden.**

1. Wat het eerste aangaat, zulk een ongestalte, als deze is, kan de ziel onderworpen zijn:

1. Door enige sterke en geweldige verzoeking van buiten, ontmoetende enige boze gestalte des harten van binnen, en zo de arme ziel overvallende en overweldigende, gelijk wij zien in David en Petrus.

2. Door de loosheid en bedriegerij des Satans, die de gelovige, die niet genoeg wakende is, ten onrechte van zijn grond berooft, en hem langzamerhand in slaap wiegt.

3. Door zorgeloosheid; door niet in het eerst te letten op de beginselen en de eerste trappen dezer dodigheid en loomheid, als het hart alleen maar uiterlijk begint te handelen in de plichten, door er overheen te lopen, en voldaan te zijn met een oppervlakkige verrichting, zonder leven en gevoel.

4. Door het geweten geweld aan te doen in lichter en kleiner zaken. Want dit kan God tergen, om het geweten in slaap te laten vallen, zo zal de ziel al minder teder worden, en eindelijk weinig schroom hebben in groter zaken. En zo kan de dodigheid komen tot een hoogte, die God zo beschikt als een verdere straf voor haar, wegens haar losheid en onvoorzichtigheid.

5. Door zichzelf niet op te wekken, en niet van zich af te schudden de geest der traagheid en vadsigheid, zodra die op hen neerkomt. Maar het is met de luiaard, nog een weinig slapens, nog een weinig sluimerens en handvouwens, om te slapen.

6. Door in enige bekende zonde te blijven, en daarover geen berouw te hebben. Dit kan deze ongestalte aanbrengen, gelijk in David kan bemerkt worden.

2. Wat aangaat de tweede bijzonderheid, Christus is hier het Leven voor de ziel:

1. Hij de ziel in bezit houdt. Want het zaad blijft, de wortel blijft vast in de grond; daar is steeds leven in het hart, hoewel de mens geen beweging maakt; gelijk iemand die in een doodslaap is of in zwijm, nochtans is het leven niet weg.

2. Hij wekt de ziel ter rechter tijd op en maakt haar wakker, en herstelt haar zo uit die staat, door een of ander middel, door enige beroering van oordeel en schrik, gelijk Hij David deed, of door een bedeling van barmhartigheid en tederheid, gelijk Hij deed aan Petrus. En gewoonlijk herstelt Hij de ziel,

1. Door iets van deze staat te ontdekken, door zoveel gevoel en kennis te geven, en zoveel licht te zenden, dat de ziel kan zien, dat het niet wel met haar is, en dat zij in die ongestalte van dodigheid verkeert.

2. Door de schrikkelijkheid van deze staat te ontdekken, en hoe gevaarlijk het is daarin te blijven.

3. Door de ziel te binnen te brengen, dat Hij het Leven en de Opstanding is, en door het opwekken van de genade, stelt Hij de ziel in staat, om naar Hem uit te zien, om levendigmaking en uitkomst.

4. Door de ziel eindelijk op te wekken uit die vadsigheid, en luie handvouwing om te slapen, en uit die diepe zorgeloosheid. En door in de ziel een levendiger, vlijtiger en werkzamer gestalte te herstellen.

3. Wat aangaat het derde: De gelovige, die Christus wil gebruiken, om uit deze staat hersteld te worden, moet deze plichten behartigen:

Vooreerst. Hij dient op Christus te zien, als het Licht der mensen en de Verlichter der blinden, opdat hij een beter en meer doorgaande ontdekking van zijn staat moge krijgen. Want het is de halve gezondheid, hier gevoelig te zijn voor deze ziekte. De ziel die eens gebracht is tot gevoel, is half hersteld uit deze koorts en doodslaap.

Ten tweede. Hij moet Christus aanzien als God, machtig om de dode en dorre beenderen te doen leven, gelijk staat in Ezech. 37. Dit zal weerhouden van moedeloosheid en wanhoop. Ja, het zal de armen gelovige hoop doen scheppen, als hij ziet, dat zijn Medicijnmeester God is, bij Wie niets onmogelijk is.

Ten derde. Hij moet ook op Hem zien, als het Hoofd, en de Man, de Heer en het Leven der arme ziel, die Hem aankleeft. Dit zal zijn hoop en verwachting versterken: want hij zal zien, dat Christus verbonden is (om zo te spreken) ter wille van Zijn eer, om een arm, dood, en levenloos lidmaat levendig te maken. Want het leven is in het Hoofd, ten goede van het gehele lichaam, en van ieder lidmaat deszelfs, hetwelk niet geheel afgesneden is; het goede dat in de man is, komt voort tot hulp der arme vrouw, die nog geen scheidbrief gekregen heeft; daar Christus, het Leven is, en alleen het Leven, zo moet Hij geordineerd zijn tot hulp, levendigmaking en herstelling uit de dood van hen, die Hem gegeven zijn, opdat ze eindelijk ten laatsten dage opgewekt mogen worden. Hij moet al Zijn leden in die dag levendig voorstellen.

Ten vierde. Hij moet door het geloof zich bekleden met de beloften, en liggen onder deze Zon der gerechtigheid, totdat de hitte van zijn stralen ontdooie en warmte brenge in zijn koude en dode ziel; aldus moet hij zijn aangrijpingen van Hem vernieuwen, Hem aannemende als het Leven, en als zijn Leven; Christus zegt zelf, Joh. 6:40, dat dit de wil des Vaders is, die Hem gezonden heeft, dat een iegelijk, die de Zoon ziet, en in Sem gelooft, het Eeuwige Leven hebbe, en Hij zal hem opwekken ten uitersten dage. Het geloof Hem omhelzende, gelijk het in het eerst het middel des levens was, zo zal het ook daarna het middel tot herstelling uit een dode ongestalte zijn.

Ten vijfde. Hij moet treuren over zulke zonden en tergingen, wanneer hij bemerkt, dat ze in hem deze ongestalte veroorzaakt en die over hem gebracht hebben. Beking en Goddelijke droefheid over zulke kwaden, die Christus en het leven weggezondigd hebben, is de Weg, om het leven terug te brengen.

Ten zesde. Hij moet zeker zijn, dat hij geen bekende zonde in zijn ziel herbergt, maar dat hij zich stelt tegen ieder bekend kwaad, dat een vijand is van het leven en de herstelling, die hij zoekt.

Ten zevende. Hij moet op Christus, zijn Leven, wachten, bij het gebruik der ingestelde middelen. Want het is de wil des Heeren, dat Hij daarin wordt verwacht en gezocht. Daar is weinig hoop op herstel voor hen, die de ingestelde middelen ter zijde stellen. Hoewel de instellingen buiten Hem, een arme ziel niet kunnen levendig maken of opwekken, nochtans indien Hij zich zover vernederd heeft, dat hij met leven tot Zijn volk is gekomen in en door de instellingen, en ons gelast heeft, daarin op Hem te wachten, zo moeten wij gewillig zijn, al zijn vernederingen van liefde aan te nemen, en Hem daar te zoeken en op Hem te wachten, waar Hij gezegd heeft, dat Hij wil gevonden worden.

Ten achtste. Bij het gebruik dezer instellingen des levens, moet hij zich wachten, om die in Christus plaats te stellen. Dat is, hij moet zich wachten, om te menen, dat de instellingen Zijn werk zullen teweeg brengen, gelijk sommige onwetenden menen, die zich inbeelden, dat zij zó menigmaal biddende, en zoveel horende, hun verloren levendige gestalte wederom zullen krijgen; daar helaas, al de instellingen zonder Hem niets te beduiden hebben. Zij zijn zonder Hem koud en levenloos, en kunnen nooit hitte of warmte brengen in een koude ziel. Hij is het in de instellingen, Die zij moeten zoeken, en van Wie alleen het leven te verwachten is, en van niemand anders.

Ten negende. Hoewel het leven niet ligt in de instellingen afgescheiden van Christus, en het leven van Hem alleen te verwachten is, nochtans moet hij zich wachten, om de instellingen te betrachten op een slordige, oppervlakkige en middelmatige wijze. Want dit zal een bewijs geven van weinig begeerte naar leven en zal meer dodigheid toebrengen. Men moet zo de instellingen ernstig, vlijtig, en met grote zorgvuldigheid betrachten ja met zulk een ernst alsof het Leven daarin te vinden ware, en toch met zulk een eenvoudige, en zuivere afhankelijkheid van Christus, ons Leven, alsof wij gans niet in de instellingen bezig waren. Dit is de rechte wijze om de instellingen te gebruiken.

Ten tiende. Hij moet in dit alles met geduldigheid wachten, zonder te murmureren, of met Hem te twisten wegens zijn uitstel om te komen. Hij moet wachten met veel nederigheid. Het betaamt hem niet, die door zijn dwaasheid het leven weggezonden heeft, nu met God te twisten, omdat Hij hem niet weer in het leven herstelt op Zijn eerste verzoek. Hij mag blijde zijn, indien Hij eindelijk na lang zoeken, wachten en veel vlijtigheid komt, en hem de vreugde zijns heils wedergeeft, indien hij niet al zijn dagen doodkrank blijft liggen tot een gedenkteken zijner dwaasheid, van zijn leven kracht en sterkte weg te zondigen, gelijk hij gedaan heeft.

Ten elfde. Hij moet zich wachten om plaats te geven aan iets, hetwelk deze dodigheid kan doen toenemen, of doen blijven, als daar is losheid in zijn wandel,

ondankbaarheid, verzuim en achteloosheid, en inzonderheid moet hij zich wachten om God te tergen, door tegen het licht te zondigen.

Ten twaalfde. Hij dient zich ook te wachten om de Heere te bepalen bij enige gezette mate des levens en der kracht. Want het betaamt geen bedelaars, de maat te bepalen, veel minder zulke bedelaars, die door dwaasheid hun goede deel weggezondigd hebben. Het ware niet gepast, dat de verloren zoon een nieuw vaderlijk erfgoed zou zoeken, nadat hij het eerste had doorgebracht; het moest hem genoeg zijn, gemaakt te worden tot een knecht.

Ten dertiende: Hij diende iedere kleine mate van leven, die hij krijgt, wel te gebruiken voor God en Zijn eer; krijgt hij maar één talent, hij dient het wel aan te leggen, opdat hij daardoor winnen mocht; gebruikt uw leden, en hebt leden; gebruikt sterkte en hebt ze. Dit zal de weg zijn om meer te krijgen.

Ten veertiende: Hij diende de geloften des Heeren op zich te nemen, en dat in de Heere, om meer waakzaam in het toekomende te wandelen, belastende alles wat binnen en buiten is om de Heere niet tot toorn te verwekken noch te tergen, om verder Weg te gaan; of om Hem te verhinderen, om tot de ziel te komen.

4. Wat aangaat de laatste bijzonderheid, indien men vraagt:

1. *Wat kan de ziel doen, die niet gevoelig is voor haar dodigheid en zwakheid?*

Ik antwoord: Hoewel er niet enig dadelijk gevoel van deze staat is, kan er toch een vermoeden zijn, dat alles niet recht is. En indien dit er is, zo moet de ziel naar Christus, om het leven te gevoelen, en om een gezicht van de tergingen, die deze staat hebben teweeggebracht. Hij die het Leven is, moet de beginselen des levens zelf herstellen en als de ziel tot enig dadelijk besef en gevoel van deze dodigheid geraakt, zo moet ze de Weg volgen, die tevoren tot herstelling is voorgeschreven.

2. *Maar men zal vragen: Hoe kan een ziel het geloof in zulk een geval oefenen? En indien zij het geloof niet kan oefenen, hoe kan ze tot Christus komen en Hem gebruiken?*

Ik antwoord: Het is waar, terwijl de ziel in dat geval is, kan ze geen sterk en levendig geloof oefenen, nochtans kan ze een zwak en ziekelijk geloof oefenen. En een zwak en ziekelijk geloof kan een levendigmakende en opwekkende Christus aangrijpen, en zo meer kracht en sterkte tot de ziel brengen. Indien de ziel zo zwak is, dat ze niet kan aangrijpen, zo kan ze toch zien op Hem, die de doden kan levendig maken, en menige arme ziel uit een doden staat geholpen heeft; of indien zij zoveel niet doen kan, dat ze naar hem zie, nochtans kan ze ten halve een blik op Hem werpen, en voor Hem liggen pp wacht, opdat Hij genadig zij, en zichzelf ondersteunen, indien zij niet meer kan krijgen, met een: *misschien zal Hij komen.*

3. *Maar verder zal gevraagd worden, wat de ziel kan doen, als zij na dit alles geen hulp of verbetering vindt, maar als de dodigheid blijft, ja misschien zelfs toeneemt?*

Ik antwoord: De ziel moet in dit geval aan Zijn deur liggen, wachtende op zijn zaligheid, en vast besloten indien het niet anders kan, liever aan zijn deur te sterven. Zij moet geen goedgekeurd middel of geboden plicht onbeproefd laten, opdat ze haar vorig leven, haar werkzaamheid en kracht terug krijgje. Terwijl de gelovige aldus wacht, doet hij zijn plicht, en dit kan hem vrede geven, en hij mag verzekerd zijn, dat hij nooit zal beschaamd worden, Psalm 25:3; 69:6; Jes. 30:18.

TWEEËNTWINTIGSTE HOOFDSTUK.

Het tweede geval, hoe Christus te gebruiken is als het Leven in geval van harteloosheid en bezwijking, door ontmoedigen.

Daar is een ander kwaad en ongestalte, waaraan de gelovigen onderworpen zijn, dat is in geval van bezwijken, door menigerlei ontmoedigen, hetwelk hen zo harteloos maakt, dat ze niets kunnen doen, ja dat ze neerliggen, alsof ze dood waren. De vraag is dan, hoe zulke zielen Christus zullen gebruiken, opdat ze van die vlaag van bezwijking vrijgemaakt worden, en die ontmoedigen overwinnen.

Tot voldoening hieraan zullen wij

- 1. Enige van die ontmoedigen noemen, welke dit veroorzaken.**
- 2. Aantonen, wat Christus gedaan heeft om al deze ontmoedigen te weren.**
- 3. Aantonen, hoe de ziel Christus moet gebruiken als het Leven in dit geval. En**
- 4. Daarbij enige woorden van waarschuwing voegen.**

Wat het eerste aangaat, daar zijn verscheiden dingen, die aanleiding kunnen geven tot deze ongestalte; wij zullen deze weinige noemen:

Vooreerst. Het gevoel van een sterk, werkzaam, levendig, en steeds zich bewegend lichaam des doods, en dat niettegenstaande de middelen worden gebruikt om hetzelfde ten onder te brengen en te doden. Dit beneemt zeer de moed, want het deed Paulus uitroepen: *Ik ellendig mens, wie zal mij verlossen van dit lichaam des doods?* Rom. 7:24. Het is een zeer moedbenemende zaak, steeds te strijden, en toch geen rust, veel minder overwinning te verkrijgen; met een vijand te doen te hebben, die altijd even sterk blijft, hoe men er ook tegen strijdt en zich verzet. Ja, die niet alleen niet verzwakt wordt, veel minder overwonnen, maar die in kracht groeit en toeneemt. Dit doet menigmaal de harten van Gods kinderen zeer aan, en doet hen bezwijken.

Ten andere. Sommigen kunnen in het geval wezen, dat ze besprongen worden door vreemde verzoeking des Satans, met zijn vuistslagen, die niet algemeen zijn. Dit deed Paulus tot driemaal bidden, 2 Kor. 12. En indien de Heere hem niet gezegd had, dat Zijn genade voor hem genoegzaam was, wat zou hij gedaan hebben? Hierdoor roepen sommigen van deze staat uit in hun klacht: *Was er ooit iemand zó verzocht, zó van de duivel aangevochten als ik ben?* Gewis deze handeling kan niet anders zijn, dan zeer kwellend, bedroevend en moedbenemend.

Ten derde. Het gevoel van de dadelijke zwakheid der genade onder levende middelen, en niettegenstaande hun hartelijke en ernstige begeerten en pogingen naar wasdom in de genade, kan niet anders dan hen verontrusten en de moed benemen. Want zij zou wellicht besluiten, dat al hun moeite en arbeid tevergeefs zal zijn, voor zo ver zij dit kunnen bemerken.

Ten vierde. Het missen van het gevoelig genot van blijdschap en troost is een andere verzwakkende, kleinmoedigmakende toestand, gelijk het gevoel hiervan een hartversterkende en moedgevende zaak is, die David zo ernstig daarom deed roepen, Psalm 51:10, 14. Als een arme ziel, die het getuigenis van haar eigen geweten heeft, dat ze in een zekere mate van eenvoudigheid en oprechtheid des harten het aangezicht

Gods heeft gezocht, nochtans gedurende vele jaren niet zeggen kan, wat dat genot van blijdschap en troost is, dat sommigen zo ruim hebben geproefd, zo kan ze wel niet anders dan moedeloos en neerslachtig worden, daar ze niet weet wat ze van zichzelf zal zeggen, en hoe ze over haar eigen staat moet oordelen.

Ten vijfde; Het gebrek aan toegang in haar naderingen tot God is een andere moedbenemende zaak. Zij betrachten de plicht des gebeds, met die mate van ernst en oprechtheid des harten waartoe zij kunnen geraken, immers dit is hun oogmerk en poging, en toch vinden zij een vastgesloten deur; als zij roepen en schreeuwen, zo sluit Hij hun gebed uit, gelijk de Kerk klaagt, Klaagl. 3:8. Dit zal hen zeker diep aandoen, en hun harten soms doen bezwijken.

Ten zesde. Het missen van vrijmoedigheid en vrijheid in hun toegang tot God is een andere zaak, die droefheid en kleinmoedigheid veroorzaakt. Zij gaan aan het bidden, maar hun tong kleeft aan het gehemelte van hun mond. Zij worden ingehouden en kunnen hun harten niet eens uitlaten.

Ten zevende. Uitwendige vervolging, die aan de Weg der Godzaligheid verbonden is, en verdrukkingen, die degenen die Godzalig leven, vergezellen, is een andere moedbenemende zaak, èn voor henzelf, die onder verdrukking zijn, èn voor anderen, die ze horen en zien, waarom de apostel ernstig begeerde, dat die van Eféze niet mochten bezwijken om zijn vervolging, Eféze 3:13.

Ten achtste. Des Heeren scherpe en zware bezoeken over de zonde, gelijk aan David, Psalm 51, of uit Zijn vrijmacht tot beproeving en andere einden, gelijk in Job, zijn insgelijks een moedbenemende en hartbrekende zaak, en zodanig, dat ze sterke reuzen zou doen brullen en bezwijken, en zichzelf doen aanzien als doden, gelijk wij zien in die twee uitmuntende mannen Gods.

Wat aangaat de tweede zaak, *Christus is het Leven voor de gelovigen in dit geval, hebbende datgene gedaan, wat hun hart kan ondersteunen onder alle ontmoedigingen.* Hij heeft zoveel gedaan tot wering of verzwakking van dezelve, ja ook om hen over die alles heen te dragen; hetwelk ten opzichte van iedere zaak met één woord kan aangetoond worden.

Vooreerst. Wat het lichaam des doods aangaat, laat het zich zoveel roeren als het wil of kan, het is alreeds gedood, en al dat stuiptrekken en sterk bewegen is maar gelijk aan dat van een mens die in doodsbenauwdheid is. Want onze oude mens is met Christus gekruist, Rom. 6:6, en de gelovige is dood aan de zonde, en wederom op wettige wijze met Hem opgestaan, Kol. 2:11, 12 3:3. Maar hiervan spraken wij tevoren overvloedig.

Ten andere. Wat aangaat de Satan, die de armen gelovige kwelt, hij is ook een door Christus overwonnen vijand. Hij heeft hem overwonnen, die de macht des doods had, namelijk de duivel, Hebr. 2:14.

Ten derde. Wat betreft de gevoelde zwakheid der genade, dit is geen grond van ontmoediging zolang als Hij leeft, die de kreupelen kan doen springen als een hert, en in de woestijnen wateren kan doen uitbreken, en beken in de wildernis, Jes. 35:6, 7; Die de moeden kracht geeft, en vermenigvuldigt de sterkte dien, die geen krachten

heeft. Zodat degenen, die de Heere verwachten, de kracht zullen vernieuwen, en zij zullen opvliegen met vleugelen gelijk de arenden. Zij zullen lopen, en niet moede worden. Zij zullen wandelen, en niet mat worden, Jes. 40:29; Jes. 51. Want in Hem zijn al de beloften, ja en amen, 2 Kor. 1:20, zodat zij in dit opzicht niet behoeven te bezwijken, noch moedeloos te worden. Want het werk, dat Hij begonnen heeft, zal Hij voleindigen, en Hij zal ons levendig maken op de weg, Psalm 119:37.

Ten vierde. Aangaande het missen van gevoelige mededeling van blijdschap en troost. Hij heeft beloofd, de Trooster te zenden op Zijn eigen goede tijd, Joh. 14:26 15:26; gelijk een die zijn moeder troost, zo zal Hij de Zijnen troosten, Jes. 66:13; vrolijkheid en blijdschap worden in het Verbond beloofd, Jer. 31:13. Maar verder, al houdt Hij deze invloeden van blijdschap en troost in, zo ondersteunt Hij toch op een andere wijze. De levende hoop des hemels kan het hart opbeuren onder al dit gebrek. Want daar zal de ziel volheid der vreugde hebben en lieflijkheden eeuwiglijk; geen tranen noch droefenissen zijn daar, Psalm 16:11.

Ten vijfde. Wat aangaat het missen van toegang in hun gebeden; misschien mogen zij veeleer zichzelf beschuldigen. Want Hij heeft de deur geopend door zijn verdiensten, en is (om zo te spreken) zelf Kamerheer voor de arme ziel geworden, om haar tot de Vader in te leiden, zodat wij door Hem de toegang hebben, Eféze 2:18, ja vrijmoedigheid en toegang door het geloof in Hem, Eféze 3:13. Hij is onze Voorspraak, 1 Joh. 2:1, en als onze Pleitbezorger is Hij ten hemel gegaan voor ons, en daar leeft Hij eeuwig, om voor ons te bidden, Hebr. 6:20 7:25. En wat is er meer te doen, om voor ons toegang te krijgen; of om ons te bewegen en moed te geven, om vrijmoedig te komen tot de troon der genade, om barmhartigheid te ontvangen, en genade te vinden om geholpen te worden ter bekwamer tijd? Hebr. 4:14, 16.

Ten zesde. Wat aangaat het missen van verruiming en vrijheid in het gebed; ook hierin helpt Hij. Want Hij maakt, dat de stommen zingen, Jes. 35:6, en dat de tong der stamelenden vaardig is, om bescheiden te spreken, Jes. 32:3. Hij kan het hart verwijderen, en de ziel helpen, dat ze zich voor God uitstorte.

Ten zevende. Wat aangaat de uitwendige vervolging, kan Hij lichtelijk die ontmoediging wegnemen, door honderdvoudig met die te geven, door te ondersteunen onder dezelve, en behouden door die heen te brengen. Als Zijn tegenwoordigheid met hen is door vuur en water, Jes. 43:2, wat kan hen dan kwellen? Als Hij hun vertroosting overvloedig doet zijn, 2 Kor. 1:5, wat kan hen dan moedeloos maken? Hebben de Zijnen niet gezongen, zelfs in het vuur, en zich verblijd in al hun verdrukkingen? Het rusten van de Geest Gods en der heerlijkheid op hen, waarvan Petrus spreekt, 1 Petrus 1:14, is troostrijk genoeg.

Ten achtste. Wat aangaat al die scherpe bezoeken, vermeld in de laatste plaats; dewijl Hij de prikkel van die alle, namelijk de dood weggenomen heeft, door de zondeweg te nemen en de zegen en de liefde des Vaders heeft verworven, hebbende verzoening gemaakt door Zijn bloed, zo vloeien al die bezoeken of handelingen Gods uit liefde voort, zelfs die het scherpst schijnen, als zijnde wegens de zonde opgelegd, gelijk wij zien Hebr. 12:6. Zodat hier geen reden tot bezwijken is, of dat men zo kleinmoedig zou worden, dat men de zaak zou opgeven.

Maar om in deze gevallen geholpen te worden, moet Jezus gebruikt worden als het Leven, en dat is het derde waarover wij een weinig zullen spreken, namelijk, *hoe de ziel Christus moet gebruiken als het Leven, opdat ze mocht verlost worden van dit bezwijken, veroorzaakt door menigvuldige ontmoedigen.*

Vooreerst. De gelovige moet in dit geval het Verbond der verlossing behartigen; waarin Christus heeft beloofd, en aldus zich verplicht en verbonden om de zijnen door alle ontmoedigen heen te voeren tot het einde. Zodat indien enig gelovige achterblijft, verliest Christus meer, dan zij kunnen verliezen. Want de gelovige kan alleen maar zijn ziel verliezen, maar Christus zal Zijn eer verliezen, en die is meer waard, dan al de zielen die ooit geschapen zijn. En voorts, niet alleen zal Christus Zijn eer verliezen als Verlosser, maar de Vader zal ook Zijn eer verliezen, door Zijn belofte aan Christus Zijn Zoon niet te volbrengen. Want door hetzelfde Verbond heeft Hij zich verbonden, al het zaad waarvoor Christus gestorven is, door alles heen te voeren. En zijn verbintenis, om alle ware gelovigen ten hemel te brengen, wordt klaar aangetoond, door die Hij Christus gesteld heeft, om Zijn knecht tot dat einde te zijn, en Hem uit allen verkoren heeft, Hem ondersteunt, met Hem werkt, zich in Hem vermaakt, en beloofd heeft, dat Hij het oordeel zal uitbrengen tot de heidenen, en dat tot overwinning of tot waarheid, zie Jes. 42:14; Matth. 12:17-21; Psalm 89:20, 21, 22, 30, 36, 37, 38. Gewis het geloof hiervan zal de arme gelovige onder al deze ontmoedigen ondersteunen.

Ten tweede. Zij moeten evenzeer het Verbond der genade behartigen, waarin alle dingen zo zijn uitgedacht en verordend, dat de gelovige overvloedige vertroosting kan hebben in alle gevallen; waarin genoeg is, om alle oorzaak van bezwijking en kleinmoedigheid weg te nemen, gelijk ten volle kan aangetoond worden, indien iemand dat in twijfel trok.

Ten derde. Zij moeten bedenken, hoe rijkelijk Christus voorzien is van alle hoedanigheden, die juist met deze behoefte overeenkomen, wanneer zij schijnen door ontmoedigen overstelpt te zullen worden. En kon de gelovige maar deze drie dingen bedenken en geloven, hij zou staande gehouden worden onder alle ontmoedigen:

1. Dat Christus een mededogend teerhartig Middelaar is, hebbende tederder ingewanden dan die van enige moeder, zodat hij het gekrookte riet niet zal verbreken, noch de rokende vlaswiek uitblussen, Jes. 42:3. Hij had zelfs medelijden met de lichamen der schare, die Hem volgde, en wilde hen niet hongerig van zich laten gaan, opdat zij niet op de Weg bezweken, Matth. 15:30; Markus 8:3; zal Hij dan geen medelijden hebben met de zielen dergenen, die Hem volgen, als zij schijnen te zullen bezwijken door geestelijke moedeloosheid?

2. Dat Hij macht en gezag heeft, om over alles te gebieden, wat dienen kan, om een arm gelovige voort te helpen: want alle macht in hemel en op aarde is aan Hem gegeven, alles is Hem onderdanig gemaakt,

3. Dat Hij een grote vaardigheid en gewilligheid heeft, op vele gronden, om Zijn navolgers te helpen in hun noden. Gewis, worden deze drie dingen vast geloofd, de gelovige kan niet bezwijken; hebbende Christus (die teerhartig en liefhebbende is en gewillig om te helpen, en te gelijk machtig om te doen wat Hij wil) op Wie hij moet zien, en tot Wie hij moet lopen om hulp.

Ten vierde. Zij moeten Christus kennen, in al zijn hartversterkende en ziel vertroostende betrekkingen, als een teder Broeder, een zorgvuldig Herder, een medelijdend Hogepriester, een liefhebbend Man, een medelijdend Hoofd, een levenmededelende Bron, een algenoegzaam Koning, ieder van welke genoeg is, om het hoofd boven te houden, en om het hart van een kwijnende, ontmoedigde en bezwijkende ziel te troosten. Veel meer kunnen die allen een sterke vertroosting geven, om een ziel die wankelt en bezwijkt door moedeloosheid, te ondersteunen en levendig temaken. Och, kunnen wij maar recht gebruiken, en blijven starogen op die vertroostende en hartverkwikkende betrekkingen, zo zou onze harten ons zoveel niet begeven, gelijk zij nu doen.

Ten vijfde. Zij moeten hun oog slaan op Hem, die nu in de heerlijkheid is, en als Hoofd en Overste der zaligheid, alle zwarigheden en ontmoedigen die Hem in de Weg waren heeft doorgeworsteld en overwonnen, en nu in de naam en ten goede van alle gelovigen, die Zijn navolgers en leden van Zijn Lichaam zijn, de heerlijkheid bezit. En daaruit moeten zij een hartvertroostend en zielversterkend besluit trekken; is Hij in de heerlijkheid als Hoofd ingegaan, zo zou zulk een arme, bezwijkende, verbroken en moedeloze worm, als ik ben, toch wel eindelijk daar moeten komen, als een klein deeltje van zijn Lichaam, inzonderheid, daar Hij gezegd heeft, dat omdat Hij leeft, al de Zijnen ook zullen leven, Joh. 14:19.

Ten zesde. Zij moeten bedenken, hoe Christus die altijd verhoord werd door Zijn Vader, Joh. 11:41, 42, hierom smeekte als Middelaar en Voorbidder voor zijn volk, Joh. 17:24, zeggende, *Vader, ik wil dat daar Ik ben, ook die bij mij zijn, die Gij Mij gegeven hebt*, enz. Kan niet een arm kleinhartig gelovige, die op Jezus ziet, hieruit een hartverlevendigd en zielaanmoedigend besluit maken, en zeggen: ‘Al zijn mijn gebeden uitgesloten, zodat als ik roep om hulp onder mijn moedeloosheid, ik geen gehoor krijg, maar integendeel mijn moedeloosheden groeien, en mijn hart te meer bezwijkt. Nochtans wordt Christus altijd verhoord, en de Vader wil tegen Hem geen neen zeggen; waarom mag ik dan niet mijn hoofd in hoop opheffen, en zingen in de hoop der heerlijkheid Gods, in het midden van alle mijn ontmoedigen?’

Ten zevende. Zij moeten door het geloof al hun kleinhartigheden, moeilijkheden en zwarigheden, als lasten te zwaar voor hun rug, op Christus werpen, en laten die op Hem, die deze alleen kan weren. Zij moeten zich te gelijk voornemen, om het nooit op te geven, maar in zijn kracht steeds voort te gaan; aldus zullen zij dagelijks sterker en sterker worden in voornemens, besluiten, begeerten en pogingen, als zij niet meer kunnen doen.

Ten achtste. Zij moeten op Jezus, de Werkmeester en Voleinder des geloofs zien, en Hem als een Voorbeeld van kloekmoedigheid verkiezen, *Die voor de vreugde, die Hem voorgesteld was, het kruis heeft verdragen, de schande veracht, en het tegenspreken der zondaren tegen zich verdragen heeft*, Hebr. 12:2, 3. Dit kan dienen tot een middel, om ons te bewaren van moede en flauw te worden in ons gemoed, gelijk de Apostel daar aanwijst.

Ten negende. Zij moeten bedenken, dat Christus vooruitgaande, als de overste Leidsman ter zaligheid, het ijs voor hen gebroken heeft, en de kracht en sterkte aan al die ontmoedigen benomen heeft, gelijk wij al aantonden, zodat zij nu dienen aangezien te worden als gebroken en krachteloze ontmoedigen.

Ten tiende. Zij moeten hun oog door het geloof vestigen op Jezus, als alleen machtig hun werk te doen, hun hoofd op te houden, hen door de ontmoedigen heen te voeren, en hartsterkingen aan hun bezwijkende harten toe te passen. En in die gestalte, en in dat besluit moeten zij gevestigd blijven, wachtende het versterkende en moedgevende leven van Hem, en van Hem alleen. En aldus zullen zij verklaren,

1. Dat zij machteloos zijn in zich zelf, om zulke stormen van ontmoedigen door te staan, en zulke zwaarigheden door te worstelen.

2. Dat zij geloven, dat Hij alleen machtig is, om hen te ondersteunen en er door te helpen, en hen te doen verachten al die ontmoedigen, die de Duivel en hun eigen boze harten tegen hen aanvoeren.

3. Dat zij, er kome wat wil, de hoop nooit zullen opgeven. Dat ze nooit zullen herroepen, of terug trekken hun onderschrijving en toestemming aan het Verbond der genade, en aan Christus als de hunne daarin aangeboden, al zou zij sterven, en nog eens sterven op de weg.

4. Dat zij graag zou bewaard en voortgeholpen worden op de weg, zonder daarop te wankelen en te bezwijken.

5. Dat zij geen harde muren kunnen doorlopen. Dat ze geen onmogelijkheden kunnen doen. Dat ze niet door zulke machtige ontmoedigen kunnen heenbreken.

6. Dat ze evenwel voor Hem alles kunnen doen.

7. Dat Hij moet helpen, of zij zijn verloren, en zij zullen nooit door al die zwaarigheden en ontmoedigen heen geraken, maar ze zullen de een of anderen dag sterven door de hand van Saul.

8. Dat zij zullen wachten, ernstig hulp bij Hem zoekende, roepende daarom, ziende daarnaar uit, en zich voornemende om het nooit op te geven, en indien zij in hun verwachting bedrogen worden, zo worden zij bedrogen.

Nu wat de laatste bijzonderheid aangaat, *namelijk het woord van waarschuwing*; neemt deze;

Vooreerst. Zij moeten niet menen, geheel vrij te zullen zijn van bezwijking. Want daar is hier geen volmaaktheid, en daar is veel vlees en verdorvenheid overgebleven, en dit zal bezwijking veroorzaken,

Ten andere. Zij moeten ook niet denken, vrij te zullen zijn van al de oorzaken en aanleidingen tot deze bezwijking, namelijk de gemelde ontmoedigen of dergelijke. Want indien de duivel iets kan doen, zal hij moedeloosheid werken binnen en buiten. Zodat ze er wel op mogen rekenen, om ontmoedigen te ontmoeten. Want weinigen of genen gingen ooit ten hemel, of zij hadden menige storm in het gezicht. En zij moeten niet denken, dat zij alleen een Weg voor zichzelf gemaakt vinden.

Ten derde. Zij moeten niet te veel staren noch te lang en te veel blijven staan op de gedachten aan deze ontmoedigen, want dat is des Satans voordeel, en het dient om hen te verzwakken. Maar het ware beter daarover heen te zien, gelijk Christus deed, Hebr. 12:2, als Hij met het kruis en de schande te worstelen had. Hij zag op de vreugde, die Hem voorgesteld was, en deze deed Hem het kruis verdragen en de schande verachten. En gelijk Mozes deed, Hebr. 11:25, 26, 27, als hij tegen verdrukkingen en smaadheid en tegen de toorn des konings te worstelen had, zo zag hij op de vergelding des loons, en aldus hield hij zich vast aan God, als ziende de Onzienlijke.

Ten vierde. Zij moeten bedenken, dat gelijk Christus tedere ingewanden heeft en vol mededogen is, en gereed en machtig is hen te helpen, Hij evenzeer wijs is, en weet, hoe Hij Zijn weldaden zal mededelen. Hij is niet gelijk een dwaze liefhebbende moeder, die het leven van zichzelf eer in gevaar zou brengen, dan dat zij het kind enige pijn zou laten lijden. Hij ziet wat het best voor Zijn eer en tot hun nut is, hier en hierna, en dat zal Hij met veel tederheid en bereidwilligheid doen.

Ten vijfde. Zij moeten het als geen geringe weldaad aanzien, indien zij niettegenstaande al de wederwaardigheden en stormen, die hun in het aangezicht vliegen, geholpen Worden, om hun hoofd nog op te houden, en zij in dit besluit bevestigd zijn, dat ze nooit moedwillig hun rug zullen wenden naar de Weg Gods, maar dat ze zullen blijven voortkruipen, naar dat ze kunnen, welke stormen hun ook overkomen. Ja, in dit opzicht dienen zij Zijn Naam hartelijk te loven en zich te verblijden. *Want het hart dergenen, die Hem zoeken, zal leven, Psalm 22:26.*

Ten zesde. Zij moeten tot hun bemoediging bedenken, dat gelijk velen door alle wederwaardigheden zijn heen geholpen, en eindelijk te huis gebracht zijn, zij ook zo door al de stormen, waarmede zij nu worstelen, zullen heengebracht worden. Het is de eer van de Middelaar, zijn gebroken, gescheurde en zinkende schepen behouden aan land te brengen.

Nu kom ik tot een derde geval.

DRIËNTWINTIGSTE HOOFDSTUK.

Hoe Christus te gebruiken, is als het Leven, als de ziel dodig is ten opzichte van de plicht.

Soms zal de gelovige in zodanige ongestalte zijn, dat hij even onbekwaam en machteloos zal zijn tot uitvoering van enigen geboden plicht, als een dode of een die in zwijm ligt, onbekwaam is om te werken of een reis te gaan doen. Het zou goed zijn, dat men wist, hoe Christus moet gebruikt worden als het Leven, opdat de kranke ziel hiervan verlost worde. Hierom zullen wij deze vier dingen opmerken:

- 1. Wij zullen zien, welke de onderscheiden graden en trappen zijn van deze ongestalte.**
- 2. Wij zullen opmerken, vanwaar zij komt, of wat de oorzaken of aanleidingen daarvan zijn.**
- 3. Wij zullen zien, hoe Christus het Leven der ziel is in zulk een dodigen staat, en**
- 4. Wij zullen aantonen, hoe de, ziel, die hiervan wilde verlost wezen, Christus moet gebruiken.**

Wat het eerste aangaat: deze ongestalte komt voort in verscheiden trappen; het zal genoeg zijn, enige van de voornaamste en meest voorkomende trappen te noemen. Zoals,

1. Er is een verval in onze waakzaamheid en tederheid; als wij onze wachttorens verlaten, zo nodigen wij en moedigen wij de Satan aan, om op ons aan te vallen, gelijk tevoren gezegd is.

2. Daar is een betrachten van de plicht, maar op een vadsige wijze, als wij vleeselijk gemak beminnen en nar jagen, en wegen zoeken, om de plichten te doen, zo weinig moeilijk voor het vlees als mogelijk is, gelijk de Bruid deed, Hoogl. 3:1, als zij haar Liefste op haar bed zocht.

3. Daar is een nederliggen, en niet opwekken van ons zelf tot een werkzame wijze plichtsbetrachting, waarover de Profeet klaagt, Jes. 64:7, als hij zegt, *daar is niemand die zich opwekt om U aan te grijpen.*

4. Daar is een toegeven aan geestelijke loomheid en vadsigheid in de plichten en in de wegen Gods. Ik sliep, (zei de Bruid, Hoogl. 5:2, 3), en ik heb mijn rok uitgetogen, enz. Zij wist, dat ze niet recht wel was, maar vadsig, en nochtans schudde zij het niet af, maar schikte zich daarin, trok haar rok uit en wies haar voeten en lag zo neer om te slapen.

5. Daar is een tevredenheid en vergenoegdheid in deze staat, als wij menen, dat wij redelijk wel zijn, althans voor die tijd; zo was de Bruid in de voornoemde plaats vervoerd. Zij was er zo ver van af, dat ze onvergenoegd was met haar staat, dat ze veeleer haar tevredenheid daarmee uitdrukte.

6. Daar kan zulk een liefde tot zodanigen staat zijn, en zulk een vergenoegdheid daarin, dat de ziel alles zal vermijden, wat kan strekken, om haar uit die luie vadsigheid op te wekken, daar zij niet graag wordt opgewekt uit haar slaap; zo zien wij, hoe de Bruid uitvluchten zoekt, en Christus' roeping en nodiging om op te staan en voor Hem te openen, van zich afzet.

7. Ja, daar is een in bescherming nemen van die staat, als ten minste verdraaglijk, en niet van de ergste; daar is een rechtvaardigen van dezelve, of ten minste een pleiten daarvoor, een verschonen van de zaak en een bedekken van haar plichtverzuim met

schone voorwendsels, gelijk de Bruid deed, toen zij Christus' roeping hiermee beantwoordde, dat zij haar voeten gewassen had en die niet wederom bezoedelen mocht.

8. Ja verder, daar is een pleiten voor dit geval, door een onmogelijkheid aan te halen, om het verholpen te krijgen, zoals de zaken nu staan, of althans zullen zij zwaarigheden ophalen, die men schijnbaar niet te boven kan komen die in hun weg om de plicht te doen belemmeren, gelijk de luiaard zou zeggen: *daar is een leeuw op de weg*; en de Bruid bijbracht, dat ze haar rok niet weer kon aantrekken.

9. Ja, het kan nog hoger komen, zelfs tot een ronduit weigeren, om de plicht te betrachten. Want wat kan er anders geoordeeld worden over het gedrag der Bruid, dat ze niet wilde opstaan, en opendoen voor haar Liefste?

10. Daar is ook een hopeloos neerleggen van de plicht, daar men het onmogelijk acht, dat men die kan betrachten, en zo een beslist nalaten van die als hopeloos en als een werk, waarmede zij zich niet behoeven te bemoeien, omdat zij het toch niet zullen gedaan krijgen.

11. En hieruit vloeit een algehele ongeschiktheid en onbekwaamheid tot de plicht.

12. Ja, bij sommigen kan het ook tot die hoogte komen, dat de gedachte, om een geboden plicht te betrachten, inzonderheid van godsdienst, hetzij in het openbaar, hetzij in het bijzonder, of om het te beproeven, de plicht te betrachten, hen met schrik en onsteltenis zal vervullen, zodat zij zullen gedwongen worden, die na te laten, ja ook om al de gedachten af te leggen, van aan enige zodanigen plicht te gaan.

Dit is een zeer dode staat; wat toch mogen de oorzaken of aanleidingen daartoe zijn?

Ik antwoord: Sommige of wel al deze dingen kunnen aangemerkt worden, als hebbende een hand in deze:

1. Geen zorg te dragen om een tedere gestalte des harten te houden, maar slap, los, zorgeloos te worden in het betrachten der Christelijke plichten, dit kan zulk een gestalte voortbrengen.

2. Het niet in acht nemen der beschuldigingen wegens het nalaten van plichten, of verzuimen van die, plichten, ondanks het kloppen des gewetens, dit kan de weg banen voor zulk een kwaad.

3. Vleselijkheid en uitwendig vertoon in de plichten toe te geven, is een gereed middel, om dit kwaad voort te brengen. Want als de ziel vleselijk en oppervlakkig wordt in de verrichting der plichten, zo hebben de plichten die geestelijke luister niet, die zij hadden, en de ziel wordt te rasser moede daarvan, daar zij geen zodanige begeerlijkheid of voordeel in die ziet.

4. Als de mensen zich verdrinken in de zorgen der wereld, zo veroorzaken zij zich die dodigheid. Want dan worden de plichten niet alleen niet hartelijk betracht, maar zij worden aangezien als een last en de mens wordt die moede. Vandaar komt hij tot het verzuim derzelve, en door te blijven in dit verzuim, verkrijgt hij een afkeer des harten van dezelve, en dan volgt er een algehele onbekwaamheid en ongeschiktheid, om die te verrichten.

5. De Satan heeft hierin een werkzame hand, door zijn bedrog en loosheid, van de enen trap tot de ander drijvende.

6. Ook moet men hier in aanmerking nemen de hand van een vrijmachtig God, die dit toelaat, ja ook de zaken in zijn rechtvaardigheid en wijsheid zo beschikt, dat zulke personen in zodanige ongestalte zullen komen, en dat om wijze en heilige redenen, als:

1. Opdat Hij hen door zulk een handeling mocht vernederen, die lichtelijk tevoren opgeblazen waren, menende, dat zij bekwaam genoeg waren, om een plicht te betrachten, al was die nog zo zwaar en gevaarlijk, gelijk Petrus, die met zijn eigen kracht zo praalde, dat hij het als niets, achtte, zijn leven voor Christus af te leggen, en met Hem te sterven, en toch eindelijk daartoe kwam, dat hij de waarheid niet kon noch durfde te spreken voor een dienstmaagd.
2. Opdat Hij de ene geestelijke zonde met de ander mocht straffen.
3. Opdat Hij ze allen waarschuwe, om te waken en te bidden, en hun zaligheid uit te werken met vrezen en beven, en om niet hooggevoelende te zijn, maar te vrezen.
4. Opdat Hij daardoor in rechtvaardig en billijk oordeel, een struikelblok voor sommigen legge, opdat zij hun nek daarop breken, wanneer zij hierom allen godsdienst zullen verwerpen en bespotten.
5. Opdat Hij eindelijk een proef geve van Zijn wonderbare kunst, om ons van zodanige ongetemperdheid te genezen, opdat geen vlees grond hebbe, om te wanhopen in de dodigste staat, waarin zij kunnen vallen.
6. Opdat Hij soms aantone, welk een vrijmachtig Uitdeler des levens Hij is, en hoe vrij Hij is in al Zijn gunstbewijzen.

Aangaande de derde bijzonderheid: *Hoe Christus het Leven is in dit geval?*

Wij antwoorden:

1. Door bezitting te houden van de ziel, zelfs als zij het dodigst schijnt. En door het leven in de wortel te behouden, als er geen vrucht noch bloesem blijkt, en nauwelijks enige groene bladeren tot bewijs van leven.
2. Door de kool der genade op zijn eigen tijd en wijze aan te blazen, en een einde te maken aan de winter, en de tijd te zenden van het zingen der vogelen, een lentetijd des levens.
3. Door de banden los te maken, waarmede de ziel tevoren was vastgehouden, verwijdende het hart door begeerten, om zich aan de plicht te wijden, zodat het nu gewillig opstaat uit zijn bed van zorgeloosheid, en blijmoedig zijn vadsigheid en luiheid en vorige onwilligheid afschud en nu met bereidwilligheid en blijmoedigheid de plicht betracht.
4. Door invloeden des levens en der kracht in de ziel te zenden, waardoor de raderen der ziel met gemak beginnen te lopen, zijnde geolied met die Goddelijke invloeden.
5. Dit doet Hij door het hart aan te raken en op te wekken door Zijn Geest, gelijk Hij de Bruid uit haar bed van, zorgeloosheid en traagheid opwekte, door zijn hand in de opening der deur te steken; toen werden haar ingewanden beroerd om zinentwil. Hoogl. 5:4. En aldus zet Hij het geloof aan het werk, hebbende de sleutel Davids, om het hart te openen, Openb. 3:7.
6. Door een ontdekking te geven van het kwade van haar vorige wegen en gangen, bewerkt Hij het hart tot Goddelijke droefheid en knaging, over hetgeen geschied is, ontroerende haar ingewand met droefheid en smarten, dat zij Hem zo zeer onteerd en bedroefd heeft.
7. Door de ziel dus aan het werk te zetten, om te doen hetgeen zij tevoren noch kon, noch wilde doen. En aldus maakt hij de ziel sterk in de Heere en in de kracht zijner macht, Eféze 6:10, en bekwaam om te lopen en niet moede te worden, en te wandelen en niet mat te worden.
8. Door te ontdekken de grote vergelding des loons, die toekomend is, en de grote hulp, die nabij is in het Verbond en in Zijn beloften, en in Christus hun Hoofd en Heer. Hij maakt de last en de plicht gemakkelijk

Wat de laatste bijzonderheid aangaat, namelijk *hoe een gelovige in zulk een geval Christus zal gebruiken als het Leven, opdat hij daarvan mocht verlost worden?*

Als de arme gelovige enigszins gevoelig is over dit verval, en ernstig begeert van onder de macht des doods te geraken, en in staat te zijn om de geboden plichten te betrachten, zo moet hij:

Vooreerst. Uitzien naar Christus om verlichte ogen, opdat hij een meer doorgaande ontdekking mocht verkrijgen van het gevaar en de ellendigheid van zulk een staat, opdat hij hierdoor ontwaakt en in beroering gebracht, te gewilliger de middelen van herstelling mocht gebruiken, en te gewilliger mocht worden, om enige moeite te doen tot verlossing.

Ten tweede. Hij moet tot het bloed van Jezus vluchten om de schuld van voorgaande zondige wegen afgewassen en uitgewist te krijgen, opdat hij de gunst Gods mocht verwerven en zijn verzoend aangezicht weer over hem mocht schijnen.

Ten derde. Hij moet op Christus zien als een Vorst, verhoogd om bekering te geven, opdat zo zijn droefheid over zijn vorige zondige gangen rechtgeaard geestelijk en hartvertederend zij. Hij moest roepen tot Christus, opdat Hij zijn hand mocht steken in het gat der deur, opdat zijn ingewanden ontroerd mochten worden om zijnentwil.

Ten vierde. Hij moest ook op Hem zien, als de goede Herder, die versterken wil hetgeen krank is, Ezech. 34:16 en ook kennis nemen van zijn andere betrekkingen, en van zijn verbintenissen door die en door het Verbond der verlossing. En dit zal zijn hoop versterken.

Ten vijfde. Hij moest Christus aangrijpen als zijn Sterkte; waardoor zijn voeten zullen gemaakt worden als der hinden en waardoor hij wandelt op zijn hoogten, Hab 3:19. Hij moet die beloften aangrijpen, Jes. 41:10, Ik zal u sterken, en vatten Christus daarin aan.

Ten zesde. Dit gedaan hebbende, moet hij gaan aan het betrachten van iedere geboden plicht in de kracht van Jezus, naar Hem uitziende om hulp en bijstand, van Wie al zijn kracht komt. En al zou hij die hulp en bijstand niet vinden, die hij wachtte, zo moest hij toch niet kleinmoedig worden, maar blijven daarbij, en als hij niet meer kan doen, zichzelf aanbieden, als gereed en gewillig, de plicht te betrachten, indien hij kracht had.

Ten zevende. Hij moet bereid en vaardig zijn om de invloeden van sterkte te ontvangen, welke Hij die de Zon is, zo goed is te willen geven op zijn eigen tijd, wijze en maat en dit bevat deze plichten:

1. Dat zij zich zorgvuldig moeten wachten voor de voorgeselde afwijkingen, die deze ongestalte voortbrachten, namelijk: onbekommerdheid, gebrek aan tederheid, gebrek aan waakzaamheid, traagheid, vleselijke zorgeloosheid, hangen aan het uiterlijk en gebrek aan ernst.

2. Dat zij zich moeten wachten, om aan moedeloosheid toe te geven, of te besluiten dat de zaak hopeloos en reddeloos is, want dit ontnemt te gelijk de moed aan de ziel, en het is een verzoekende terging van God.

3. Dat zij zich dienen te oefenen in de genade van geduldig wachten.

4. Dat zij dienen te wachten in het gebruik van de ingestelde middelen, en daardoor als het ware, het dode en koude lid door het vuur moet wrijven totdat het warmte ontvange.

5. Dat zij al hun zeilen moeten bijzetten, wachtende op de goeden wind des Geestes, welke hun schip zal doen zeilen.

6. Dat zij op Hem alleen moeten zien, die de levendmakende Geest beloofd heeft, en geduldig moeten wachten, totdat het Hem gelegen komt, Hem niet houdende aan enigen bepaalden tijd.

7. Dat zij alle kleine beginselen moeten koesteren en opwekken.

8. Dat zij zeer blijmoedig moeten verwelkomen iedere beweging des Geestes, en ieder voordeel in deze moeten gebruiken, en het ijzer smeden, als het heet is, en de raderen der ziel gaande houden, als zij eens in beweging zijn gebracht, en zo node de goeden en heiligen Geest Gods bedroeven, Eféze 4:30, of Zijn bewegingen uitblussen, 1 Thess. 5:19. Indien deze plichten oprecht werden behartigd en betracht in Hem en in zijn kracht, niemand kan zeggen hoe vlug een verandering zou gewrocht worden in de ziel.

Maar indien men vraagt: *Wat zij kunnen doen, voor wie de gedachten zelfs aan de plicht, en het betrachten van dezelve, een oorzaak van schrik zijn?*

Ik antwoord: Het kan wezen, dat iets, indien niet veel daarvan voortvloeit uit een lichamelijke ongesteldheid, welke de ontroering des lichaams veroorzaakt op het doordringend besef van iets dat gewichtig en van groot belang is, zodat ze niet kunnen verdragen, sterk door iets aangedaan te worden. Maar dit aan anderen overlatende, wilde ik zulk een christen de volgende plichten aanraden.

Vooreerst. Dat hij zich dikwerf begeve tot de plicht, als bijvoorbeeld tot het gebed, al zou dit ook de ontstemming van zijn lichaam verwekken. Want mettertijd zal dit slijten of althans minder worden; daar een toegeven aan hetzelfde de plicht meer en meer schrikkelijker, en zo hem te meer onbekwaam daartoe zal maken. En zo zou hij de Satan een aangename dienst doen; die misschien ook een hand heeft in die lichamelijke ongesteldheid. Als de arme ziel dus gewend is, of een hebbelijkheid heeft, om de plicht te aanvaarden, zo zal deze eindelijk niet zo schrikkelijker schijnen, als tevoren, en zo zal het lichaam niet zo vlug daardoor ontsteld worden, als wel vroeger.

Ten andere: Als zodanig een niet meer doen kan, moet hij zijn liefde tot de plicht en zijn begeerte tot dezelve, vers en levendig houden, en niet toelaten, dat die ten enenmale versterven zou.

Ten derde. Hij moet veel gebruik maken van gedurige uitschietende gebeden en van korte smekingen, tot God opgezonden. Want deze zullen zodanige indruk op het lichaam niet maken, en zullen zo niet veroorzaken het gaande maken en opwekken der lichamelijke ontroering, gelijk lichtelijk meer plechtige naderingen tot God in het gebed zou doen.

Ten vierde. indien hij niet met vertrouwen tot Christus kan gaan, om uit Hem leven en kracht te trekken in zijn nood, zo kan hij toch een blik op Hem werpen, al ware het maar van verre, en hij kan aan Hem denken en dikwijls van Hem spreken. Hij moet letten op iedere zaak, die Hem aanwijst of iets van Hem in gedachtenis brengt.

Ten vijfde. Zulke zielen moeten niet aan wanhopende gedachten toegeven, alsof hun toestand ten enenmale hulpeloos en hopeloos ware. Want dit is een gedachte, die Christus' macht en wijsheid te kort doet, en daarom is zij tergend en ontierend.

Ten zesde. Laat Christus en al wat het zijne is, altijd kostelijk en liefelijk voor hem zijn; zo moet hij de enige plaats in zijn hart voor Hem openhouden, totdat het Hem behage, met heil tot hem te komen. En wie kan zeggen, hoe vlug Hij komen zal?

Maar hiervan genoeg.

Er is een vierde geval van dodigheid waarover wij spreken moeten

VIERENTWINTIGSTE HOOFDSTUK.

Hoe zal de ziel Christus gebruiken als het Leven, wanneer zij onder de overheersende macht van ongelooft en wantrouwen is?

Opdat wij mogen helpen in dit geval licht te geven aan een arme ziel, zullen wij

- 1. Zien welke de onderscheiden stappen en trappen van deze ongestalte zijn.**
- 2. Wij zullen aanmerken, welke de oorzaken hiervan zijn.**
- 3. Wij zullen aantonen, hoe Christus het Leven voor een ziel is in zodanig geval.**
- 4. Wij zullen enige besturingen geven, hoe een ziel in dit geval Christus moet gebruiken als het Leven, opdat ze daarvan verlost moge worden.**

Vooreerst. Daar zijn vele onderscheiden stappen en trappen in deze ongestalte; wij zullen er enige weinige noemen, als :

1. Als zij niet met vertrouwen kunnen komen, en uit Hem door het geloof kunnen trekken, wat de staat van hun ziel vereist. Zij kunnen geen water putten met vreugde Uit de Fontein des heils, Jes. 12:3. Maar zij houden zich van verre, en geven plaats aan jalouse gedachten over Hem. Dit is een trap van ongelooft, de Weg banende voor meer.

2. Als zij niet met vertrouwen hun deel aan Hem kunnen verklaren en belijden, gelijk de Kerk deed, Jes. 12:2, Ziet, God is mijn heil, ik zal vertrouwen en wet vrezén: want de Heere HEERE is mijn Sterkte en Psalm, en Hij is mij tot heil geworden.

3. Als zij in twijfel moeten trekken, of zij Christus ooit waarlijk aangegrepen hebben, en zo niet tot Hem kunnen gaan, tot vervulling van hun behoeften en noden.

4 Als zij nog daarenboven in twijfel moeten trekken, of het hun van God toegelaten is en vrijstaat om tot Hem te komen en Hem aan te grijpen Ja, als zij menen veel redenen te hebben, waardoor zij dit hun ongelooft zou staande houden, en zich terughouden om Christus te rechtvaardigen.

5. Wanneer, als zij al op Hem zien, dit gepaard gaat met veel vermenging van ongelovige vreeze, dat zij er niet beter door zullen worden, of althans twijfelen of het tot hun voordeel zal zijn of niet.

6. Dit ongelooft zal verder voortgaan en zij kunnen daartoe komen, dat ze niet alleen besluiten, dat ze geen deel of lot aan Hem hebben, maar ook dat ze besluiten, dat hun geval zonder hoop en ongeneeslijk is, en zo zeggen: *daar is geen hoop meer, zij zijn voor hun deel afgesneden*, gelijk in Ezech. 37:11, en zo liggen ze als dood en verloren.

7. Ja, zij kunnen verder gaan, en enige wanhopige gedachten en uitdrukkingen omtrent God uiten, tot grote ergernis der vromen en tot oneer van God.

8. En nog verder. Zij kunnen eindelijk komen, tot een in twijfel trekken van al de beloften, en uitroepen met David in zijn haast, Psalm 116:11, dat alle mensen leugenaars zijn.

9. Ja, zij kunnen hiertoe komen, dat ze het gehele Evangelie voor niets anders achten, dan een hoop bedriegerijen, en een kunstig verdichte fabel, of maar enkel begrippen en verbeeldingen.

10. En zij kunnen eindelijk zelfs in twijfel trekken, of er een God is, die op aarde heerst.

Dit zijn de vreselijkste stappen en trappen dezer ijselijke ongestalte, die genoeg zijn, om alle vlees te doen beven.

Laat ons ten andere zien, waaruit dit voortkomt. *De oorzaken hiervan kunnen gebracht worden tot drie hoofdsoorten.*

Vooreerst. De Heilige God heeft een heilige hand hierin en Hij heeft edele einden en oogmerken met deze zaak; als,

1. de Heere kan het goeddunken, de zaken aldus te schikken, opdat Hij zijn kracht en genade moge groot maken door hen uit te redden, die tot de mond der hel genaderd waren, en voor velen schenen verloren te zijn en te vergaan, zonder mogelijkheid op herstel.

2. Opdat Hij, door hen dus te straffen voor hun toegeven aan de eerste bewegingen van ongelooft, allen mocht waarschuwen, om zich voor zodanig kwaad te wachten, en om ongegronde klachten niet te koesteren en toe te geven, noch de tegenwerpingen vast te houden, die tegen hun staat door de Duivel gemaakt worden.

3. Opdat Hij allen waarschuwe, voorzichtig te wandelen, en hun zaligheid uit te werken met vrezen en beven, niet wetende, wat hun mocht overkomen, eer zij sterven.

4. Opdat Hij allen lere, nederig te wandelen, als die niet weten, welk voordeel de Satan over hen mocht verkrijgen, eer alles gedaan is, en te zien, hoe zij Christus dagelijks nodig hebben, om hun geloof te sterken en om Hem voortdurend vast te houden.

5. De Heere kan het goeddunken, aldus met sommigen te wandelen, opdat Hij een volkomen proef mocht geven van zijn grote verdraagzaamheid en lankmoedigheid, in dezulken te verdragen, en dat zo lang.

6. Ook opdat Hij Zijn vrijmacht bewijze in Zijn bedelingen aan de zijnen, naardat Hij ziet, dat Hem het meest zal verheerlijken.

Ten andere. De Satan heeft hierin een werkzame hand, want:

1. Hij verwekt wolken en nevel in de ziel, zodat ze het werk Gods binnen in zich niet kan zien, en zo gebracht wordt, om uit te roepen, dat ze geen genade heeft. En dat alles maar enkel bedriegerij en inbeelding was, hetgeen zij tevoren aanzag als genade.

2. Hij verwekt in de ziel achterdocht omtrent God en al zijn wegen, en geeft een valse uitlegging en betekenis aan al wat God doet, opdat hij hen bevestige in hun wantrouwen, dat zij opgevat hebben tegen God.

3. Deze grond gelegd hebbende, zo werkt hij alsdan op hun verdorvenheid met zeer groot voordeel. En aldus drijft hij hen van kwaad tot erger, en niet alleen, om hun aandeel aan Christus in twijfel te trekken, maar ook om alle hoop voor de toekomst op te geven.

4. Dit gedaan zijnde, drijft hij de ziel nog verder, en vervult haar met vooroordeel tegen God en zijn heerlijke wegen, en hierdoor kan hij hen lichtelijk, alles in twijfel doen trekken.

5. Ja, hij zal God als een vijand afschilderen voor de arme ziel. En als dat gedaan is, hoe licht valt het hem dan, de ziel in wanhopige wegen te leiden, en haar goddeloos en wanhopig van God te doen spreken.

6. En als dit gedaan is, kan hij lichtelijk het verstand verduisteren, zodat de arme ziel de heerlijkheid van het Evangelie, en van het Verbond der genade, noch de luisteren de schoonheid der heiligheid kan zien, ja zo kan hij ook vooroordeel tegen Hem verwekken, doordat er geen hoop is om het goede deelachtig te worden, en zo kan hij hen voortdrijven tot een volkomen twijfelen aan alles, als enkel bedrog.

7. En als hij de ziel zover gebracht heeft, zo heeft hij schoon voordeel, om de ziel in twijfel te doen trekken, of er een God is, en zo voort te drijven tot godloochening; zo kan hij de ziel arglistig van de enen stap tot de ander voeren.

Ten derde. *Daar kunnen veel zondige oorzaken binnen in de mens zelf zijn*, als :

1. Hoogmoed en trotsheid des harten, wanneer ze menende, dat hun berg zo vast staat, dat hij niet kan bewogen worden. Dit tergt God, om zijn aangezicht te verbergen, gelijk in Psalm 30.

2. Zelfvertrouwen, een metgezel van de hoogmoed, als zij menen dat zij zowel geworteld zijn, dat ze niet kunnen geschud worden, daar het beter voor hen ware, in vreze te wandelen.

3. Gebrek aan waakzaamheid over een bedrieglijk boos hart des ongeloofs, hetwelk steeds afwijkt van de levenden God, Hebr. 3:12. Het is goed hier achterdochtig te zijn.

4. Te vlug in het eerst toegeven aan twijfelingen en dobberingen. Het is niet goed, de Heere te verzoeken, door te Veel en te gereed met de Satan te onderhandelen. Eva's praktijk moet ons een genoegzame waarschuwing zijn.

5. Niet te leven in het gezicht van hun gebrek, en dat ze Christus dagelijks nodig hebben, noch het geloof in Hem dagelijks te oefenen, om hun gebrek te vervullen. Want als het geloof niet gebruikt wordt, zo kan het verroesten en verzwakken, zodat het eindelijk niet onderscheiden kan worden.

6. Harde gedachten van God te onderhouden, en al te gereed te luisteren naar hetgeen deze kan koesteren, vermeerderen en bevestigen.

7. Zich niet te verlustigen, noch met vermaak bezig te blijven in de gedachten aan Christus, aan Zijn ambten, aan het Evangelie en aan de beloften, zodat die mettertijd hun schoonheid en heerlijkheid in de ziel verliezen, en de luister niet hebben, die zij eens hadden. En dit opent de deur voor veel ongevallen.

8. In één woord, niet te wandelen met God volgens het Evangelie, tergt de Heere, om hen voor een tijd aan zichzelf over te geven.

Nu komen wij tot de derde bijzonderheid, namelijk *aan te tonen, hoe Christus het Leven is voor de arme ziel in dit geval*.

Tot opklaring hiervan merken we aan:

Vooreerst. Dat Christus de Werkmeester en Voleinder des geloofs is, Hebr. 12:2, en gelijk Hij het ongelooft in het eerst bestrafte, zo kan Hij het nog wederom bestraffen.

Ten tweede. Dat Hij de grote Profeet is, die het Evangelie en alles wat ons nodig is te kennen, openlegt; die het leven en de onsterfelijkheid aan het licht brengt door het Evangelie, 2 Tim. 1:10, en zo de luister en de schoonheid des Evangelies openbaart.

Ten derde. Hij past de beloften toe aan de ziel in haar dadelijkheid, voortreffelijkheid en waarheid, daar Hij de getrouwe Getuige en de Amen is, Openb. 3:14, de Bevestiger der beloften, zodat ze allen Ja en Amen zijn in Hem, 2 Kor. 1:20. Dit dient, om de ziel te bevestigen in het geloof en om de gedachten des ongeloofs uit te drijven.

Ten vierde. Zo verdrijft Hij door Zijn Geest de nevels en wolken, welke de Satan door ongelooft in de ziel verwekt heeft.

Ten vijfde. Daardoor brengt Hij ook ten onder die misvattingen omtrent God, én die vooroordelen omtrent Hem en zijn wegen, die de Satan daarin door de verdorvenheid gewrocht heeft.

Ten zesde. Hij ontdekt zich als een gereede hulp in tijden van benauwdheid, de hoop en het anker der zaligheid, Hebr. 6:19, een Priester die eeuwig leeft, om voor de arme zondaars te bidden, Hebr. 7:15.

Ten zevende. Hierdoor vertoont Hij duidelijk aan de arme ziel een mogelijkheid van hulp en redding, en aldus brengt Hij de wanhoop ten onder, of komt haar voor.

Ten achtste. Hij openbaart zichzelf te zijn, als het merg en de kern van het Evangelie, en dit maakt iedere regel daarvan vermakelijk en liefelijk voor de ziel, en bevrijdt haar zo van de vooroordelen, die zij daaromtrent had.

Ten negende. Door zich zo te openbaren in het Evangelie, openbaart Hij de Vader, zodat de ziel komt tot de kennis der heerlijkheid Gods in het aangezicht van Jezus Christus, 2 Kor. 4:6, en dit behoedt de ziel voor Godverloochening.

Ten tiende. Als de ziel Hem niet kan aangrijpen, noch op Hem zien, zo kan Hij toch op de ziel zien, en door zijn aanschouwen de ziel verkwikken en levendig maken, het hart met liefde tot Hem verwarmen, en het mettertijd liefelijk bewegen en neigen, om zich voor Hem te openen. Zo wil Hij een verloren schaap grijpen en vasthouden, ja het weer naar huis brengen.

Maar wat moet een ziel doen in zodanig geval?

Hierop (dit is de vierde bijzonderheid, waarvan we spreken) antwoord ik:

Vooreerst. Zij moeten tegen bovengemeld kwaad, waardoor deze ongestalte veroorzaakt en aanleiding gegeven is, strijden; deze boze hartstochten diende men ten onder te brengen.

Ten andere. Zij moeten zorgvuldig zijn, om het fundament wederom te leggen van de vaste kennis Gods en van zijn heerlijke waarheden, in het woord geopenbaard, en staan naar het geloof van Gods waarheid en waarachtigheid. Want niets kan recht zijn in de ziel, voordat dit het geval is.

Ten derde. Zij moeten degelijk overtuigd zijn van het verraad, de bedrieglijkheid en de goddeloosheid van hun hart, opdat ze mogen zien, dat het niet waardig is vertrouwd te worden, en opdat zij daartegen achterdocht mogen hebben, en hetzelve niet zo vlug geloven, gelijk zij gedaan hebben, inzonderheid aangezien de Satan het hart kan aanzetten, om te spreken tot zijn voordeel.

Ten vierde. Zij moeten ook bedenken, dat het de Goddelijke hulp is, die hen kan herstellen, en hun de beloften kan doen aangrijpen en die op nieuw wederom doen aanvatten, gelijk in het eerst, en dat zij van zichzelf niets kunnen doen.

Ten vijfde. In het gebruik der middelen tot herstelling des levens, moeten zij op Christus zien, en dewijl dit zien op Christus het geloof is en hun ziekte het meest daarin ligt, zo moeten zij doen, gelijk de Israëlieten deden, die door de slangen in het oog gestoken waren. Zij zagen op de koperen slang met het gewonde en gestoken oog; zo moeten zij doen met een ziekelijk en bijna dood geloof, Hem aangrijpen, en op Hem zien met een bijna uitgestoken en half blind oog, wetende hoe vaardig Hij is om te helpen en welk een teer hart Hij heeft.

Ten zesde. Om hen in dit besluit te bevestigen, moeten zij op nieuw het oog slaan op al de bijzondere aanmoedigingen om te geloven, waarvan het gehele Evangelie vol is.

Ten zevende. Zij moeten zich tegelijk op Hem gronden, als op de enige Werkmeester en Voleinder des geloofs.

Ten achtste. Met één woord: Zij moeten hun wonderbaar ongelovige en goddeloze ziel op Hem werpen, die wonderlijk is van raad en machtig van daad, en die wonderlijk is in barmhartigheid en genade en in al zijn wegen. Aldus zal Hij eindelijk, op zijn eigen tijd en op de wijze die Hem het meest verheerlijkt, die arme ziel opwekken uit het graf van ongelooft, waarin zij neergezonken was, en zo Zichzelf waarlijk betonen als de Opstanding en het Leven, tot prijs der heerlijkheid Zijner genade.

Nu moeten wij spreken over een ander of vijfde geval.

VIJFENTWINTIGSTE HOOFDSTUK.

Hoe Christus te gebruiken is als het Leven voor iemand die zo dood en ongevoelig is, dat hij niet kan weten, wat hij over zichzelf of over zijn eigen staat moet oordelen, dan alleen, dat deze niet deugt.

Wij spraken inderdaad iets van ditzelfde geval, toen wij over Christus spraken als de Waarheid, maar wij zullen hier nog een weinig daarover spreken; wij zullen de bijzonderheden, tevoren vermeld, niet uitbreiden, en daarom zullen wij een weinig spreken over deze vijf bijzondere dingen.

- 1. Zal ik aantonen, wat deze ongestalte is.**
- 2. Waaruit zij voorkomt, en hoe de ziel daarin valt.**
- 3. Hoe Christus, als het Leven, een herstelling daaruit teweeg brengt.**
- 4. Hoe de ziel zich moet oefenen, opdat ze herstelling verkrijge.**
- 5. Zal ik enige vragen en tegenwerpingen beantwoorden.**

Wat het eerste aangaat: de gelovigen kunnen soms zo dood zijn, dat zij niet alleen niet kunnen zien, dat zij deel aan Christus hebben, en dat zij onzeker zijn, wat te oordelen over zichzelf, maar dat ze ook zo vervoerd zijn door vooroordelen en misvattingen, dat ze niet anders over zichzelf zullen oordelen, dan dat hun staat niet deugt, ja dat ze niet alleen zullen verloochenen en miskennen het goede, dat God door Zijn Geest in hen gewrocht heeft, maar daarvoor strijden, dat ze buiten de staat der genade zijn, en vervreemd van het geloof en de werkingen des Geestes; daarenboven zullen zij alles bedrog noemen, wat zij soms in zichzelf gevoeld en gezien hadden; hetwelk een droevige ongestalte is, en waarvan de genade, zo zij recht levendig was, de ziel zou bevrijden.

Dit komt voort (hetwelk is het tweede stuk) ten dele uit het verbergen van Gods aangezicht, en het veranderen van zijn handelingen jegens hen, door hen te omringen met wolken. En ten dele uit henzelf en uit hun eigen misvattingen; als:

1. Doordat zij hun staat beoordelen, niet naar de onveranderlijke regel der waarheid, maar naar de uiterlijke handelingen Gods, die veranderen jegens de besten.
2. Doordat zij hun staat beoordelen naar de merkbare mate der genade binnen in hen, en zo besluiten, dat hun staat kwaad is, omdat zij bemerken, dat de verdorvenheid nu en dan de overhand heeft, de genade afneemt en zij geen overwinning over de verzoeking, noch wasdom in de genade bemerken.
3. Doordat zij hun staat beoordelen naar anderen, en zo menen zij, dat zij geen gelovigen kunnen zijn, Doordat zij anderen zo ongelijk zijn, die zij oordelen ware gelovigen te zijn. Dit is ook oordelen naar een verkeerde regel.
4. Doordat zij zich beoordelen naar zichzelf, dat is, omdat zij zo ongelijk schijnen aan hetgeen zij zelf tevoren waren, zo besluiten zij, dat hun staat niet goed kan zijn, hetwelk ook een verkeerde regel is, om daarnaar hun staat te beoordelen.
5. Doordat zij hun geval en staat beginnen te beproeven en te onderzoeken, en niet komen tot een besluit en uitslag, zodat zij, als zij gedaan hebben, even duister en onzeker zijn, wat ze over zichzelf oordelen, als toen zij begonnen. Of,

6. Doordat zij weinig of geen moeite doen, om zichzelf ernstig, als voor het aangezicht Gods te beproeven, maar berusten vergenoegd in een oppervlakkige beproeving, die tot geen goeden uitslag kan leiden.

7. Doordat zij zich beproeven en onderzoeken. Maar door de listigheid des Satans, en Doordat zij op verkeerde merktekenen letten, komen zij tot geen goeden uitslag, maar veroordelen zichzelf zonder grond.

8. Daar is een andere zaak, die dit verkeerd oordeel veroorzaakt, namelijk het missen van onderscheiding en klaarheid, in het Verbondmaken met God, en de onwetendheid omtrent de natuur van het waar zaligmakend geloof.

Wat aangaat het derde stuk, *hoe Christus het Leven is voor de gelovige in dit geval?*

Ik antwoord: Christus openbaart zich als het Leven der ziel in dit geval:

1. Door de Geest des levens te zenden, die verlicht, onderricht, overreedt en verzegelt.

2. Door de genade zó werkzaam te maken in de ziel, dat ze zichzelf openbaart en blijk geeft, dat ze daar is, gelijk de hitte en de vlam van een vuur zich zal ontdekken, zonder andere tekenen.

Het vierde stuk, te weten, hoe de ziel zich moet oefenen, *of hoe zij Christus moet gebruiken, om hieruit te geraken, is boven overvloedig aangetoond*, waar wij zeiden, dat de gelovigen in dit geval:

1. Dikwijls bezig moeten zijn, om Christus aan te grijpen en Hem te omhelzen als hun algoeuzame Middelaar; het geloof, aldus dikwijls werkzaam zijnde omtrent Hem, zal zichzelf mettertijd ontdekken.

2. Moeten naar Christus uitzien, die ogenzalf heeft, en gegeven is tot een Getuige.

3. Zij moeten hun aangrijpen van Hem voortzetten, hoewel zij in het duister zijn, en zij moeten voortwandelen, steeds naar Hem grijpende.

4. Zij moeten de liefde tot Hem en de zijnen werkzaam houden en voortdurend oefenen.

5. Zij moeten Hem bidden, om hun staat op te klaren door Zijn Geest, door hun de rechte merktekenen der genade te verklaren, en hun de werking der genade in de ziel te ontdekken.

Maar men zal zeggen, (en zo kom ik tot het laatste stuk) *neem aan, dat ik na dit alles blijf als tevoren, even onbekwaam, om recht over mijn staat te oordelen als ooit?*

Ik antwoord: Nochtans moet u volharden, in Christus aan te grijpen, Hem te beminnen, op Hem te zien, en uw verloren dode ziel met al haar noden op Hem te werpen, en dit moet u behartigen als uw gedurig werk. Ja, u moet trachten te groeien in deze rechtuitgaande daden des geloofs, en leren, u hierin aan God te onderwerpen, wetende dat die wederkerende daden des geloofs niet volstrekt nodig zijn. Ja, u dient het veel te achten, zo Hij u eindelijk in de hemel brengt, al ware het ook dat een wolk al uw dagen bedekte.

Maar anderen (zegt u) krijgen meer klaarheid.

Ik antwoord: Ik stem dit toe. Maar weet, dat niet ieder dezelfde klaarheid krijgt, en die zij hebben, hebben ze niet in dezelfde mate; moet God u dan geven zoveel Hij aan iemand anders geeft? Neem aan, u kon er dat gebruik niet van maken, hetwelk anderen daarvan maken. Maar u werd er hoogmoedig door, en vergat u zelf. Daarom zal het best zijn, Gode zijn vrijheid te laten om zijn gunstbewijzen naar Zijn wil uit te

delen, en dat ge u bezig houdt met uw geboden plichten, de oefening des geloofs, der liefde, der vreze, der lijdzaamheid, enz.

Tegenwerping: *maar, zo ik te eniger tijd een gezicht van mijn staat kreeg, het zou mij enigen vrede en vergenoegen geven.*

Ik antwoord: Dat stem ik toe, en wat weet gij, of u niet, eer u sterft, die gunst zult verkrijgen: Waarom wilt ge dan niet wachten, totdat het Hem gelegen komt?

Tegenwerping: *maar ondertussen maakt het missen hiervan, dat ik niet van harte en kleinmoedig tot mijn geboden plichten ga, en het maakt, dat ik niet met onderscheiding de zaken op mijzelf kan toepassen.*

Ik antwoord: Nochtans is het gebod hetzelfde, de aanbieding is dezelfde, en de bemoediging is dezelfde; waarom zou u dan niet voortgaan en leunen op Christus in de woestijn, zelfs al mist u dat troostvolle licht.

Tegenwerping: *maar, het is wat anders, een klaar gezicht van mijn staat te missen, en wat anders over mijzelf te oordelen, dat ik nog in de staat der natuur ben, en dat is mijn geval.*

Ik antwoord: ik sta toe, dat dit het ergste is van deze twee. Maar neemt aan, dat ge u veroordeelt zonder grond; zou u dan niet lijden om uw eigen dwaasheid? En wie kunt u de schuld geven, dan alleen uzelf? En indien u zo oordeelt, zo moet ge immers wel weten, dat het uw plicht is, om te lopen naar Christus om leven en zaligheid, en te rusten op Hem, en daar te blijven. En indien dit dikwijls werd vernieuwd, zou de gronden van uw vorige misvatting vlug weggenomen zijn.

Voorts wil ik deze weinige dingen daarbij voegen:

Vooreerst. Schep er geen vermaak in tegen uw eigen ziel te twisten. Want dat is niet anders dan het oogmerk van de Satan te dienen.

Ten andere. Zijt niet te haastig of te vaardig om vooroordelen tegen het werk Gods in uw eigen ziel op te vatten, want dat is met de Satan tegen uw ziel samen te spannen.

Ten derde. Acht voor veel een weinig licht, dat Hem behaagt aan u te geven, al ware het maar van een merkteken, en wees niet moeilijk te voldoen. Want een Schriftuurlijk merkteken, als bijvoorbeeld liefde tot de broederen, kan de zaak genoeg doen blijken.

Ten vierde. Zie, hoe aan uw ziel de staat van hen behaagt, die vleselijk, onheilig en zorgeloos zijn in de zaken Gods. En indien uw ziel daarvan dadelijk een afkeer heeft, en u voor geen schatten zou willen wezen, in zulk een staat te zijn, zo kunt u daaruit iets besluiten tot uw troost. Maar genoeg van dit geval.

ZESENTWINTIGSTE HOOFDSTUK.

Hoe moet Christus als het Leven worden toegepast door een ziel, die Gods gunst en vriendelijk aangezicht mist?

Het zesde geval, waarvan wij een weinig spreken zullen, is een dodigheid, veroorzaakt door des Heeren verberging van zichzelf, die hun Leven en de Fontein des levens is, Psalm 36:9, wiens goedertierenheid beter is dan het leven, Psalm 63:4, en in wiens gunst hun leven is, Psalm 30:6. Een geval hetwelk dikwijls genoeg blijkt uit de menigvuldige klachten der heiligen, waaromtrent wij:

1. Zullen aantonen enige van de gevolgen van dat verbergen van des Heeren aangezicht, waaruit het geval van de ziel zal blijken.

2. Wij zullen de redenen aantonen van deze toestand.

3. Wij zullen aanwijzen, hoe Christus in dit geval het Leven is voor de ziel.

4. Wij zullen aantonen de plicht der ziel, of hoe zij Christus moet gebruiken tot herstelling.

Wat het eerste aangaat: Wij mogen kennis nemen van deze bijzonderheden:

1. De vromen klagen er over dat God zich verbergt en hen verlaat, Psalm 22:2, *Mijn God, Mijn God, waarom hebt Gij mij verlaten?* En Psalm 13:2, *Hoe lang zult Gij mij verlaten?* enz.

2. Zij roepen om een blik van zijn aangezicht, en zij krijgen die niet. Want Hij heeft zich onttrokken, Psalm 13:3. *Hoe lang zult Gij uw aangezicht voor mij verbergen?* Heman riep nacht en dag, maar Gods aangezicht was verborgen, Psalm 88:2, 10, 15. De Bruid zocht lang, Hoogl. 5; zie Psalm 22:1, 2.

3. Zij zien uit naar een uitkomst, maar krijgen er geen, en de uitgestelde hoop maakt hun hart krank, Spr. 13:12.

4. Zij zijn in het duister en kunnen niet zeggen, waarom God zo jegens hen handelt: Waarom (zei Heman Psalm 88:15) verstoot Gij mijn ziel, en verbergt Gij uw aanschijn voor mij? Zij kunnen niet verstaan waarom het zo is; zo riep Job uit. "Doet mij verstaan, waarover Gij met mij twist", Job 10:2.

5. Zij kunnen intussen ook wandelen zonder licht of raad, zodat ze niet zullen weten, wat te doen: *Hoe lang zal ik raadslagen voornemen in mijn ziel?* Psalm 13:3.

6. Zij kunnen daarenboven hun harten vervuld hebben met droefheid, gelijk wij zien Psalm 13:3. *Hebbende droefheid in mijn hart*, zegt David. Ook zegt hij, Psalm 38:18, dat zijn smart steeds voor hem was. En Psalm 116:3, *Ik vond benauwdheid en droefenis.*

7. Zij kunnen zo gesteld wezen, dat de zoete ondervindingen van anderen, hun voor het tegenwoordige geen troost toebrengen. Psalm 22:57, *Op U hebben onze vaders vertrouwd*, zegt David, *en Gij hebt ze uitgeholpen; tot U hebben zij geroepen, en zij zijn uitgered; op U hebben zij vertrouwd, en zij zijn niet beschaamd geworden.* Maar dat gaf hem geen dadelijke verlichting of troost. Want even daarna zegt hij, vers 7, *Maar ik ben een worm en geen man, een smaad van mensen*, enz.

8. Ja, al hun vorige ondervindingen kunnen hun wel een weinig verkwikking geven, gelijk wij in dezelfde plaats zien, Psalm 22:10, 11, vergeleken met vers 15, 16. *Gij zijt het immers* (zegt hij) *vers 10, die mij uit de buik hebt uitgetogen*, enz. En toch klaagt hij, vers 15, *dat hij was uitgestort als water, en zijn beenderen van een gescheiden, dat zijn hart was gesmolten in het midden van zijn ingewand*, enz.

9. Zij kunnen zover gebracht worden, dat ze bijna alles in moedeloosheid overgeven, en dat ze in hun gevoel zelfs gebracht worden tot het stof des doods. Psalm 22:16.

Indien men vraagt, *waarom de Heere zo met Zijn eigen volk handelt?*

Antwoorden wij, (en dit is het tweede hoofdstuk) dat Hij het doet om heilige en wijze redenen, waarvan wij enige weinige zullen noemen, als:

1. Opdat Hij hun zorgeloosheid en verzuim straffe, gelijk wij zien, dat Hij deed met de Bruid, Hoogl. 5.

2. Opdat Hij hen kastijde, omdat zij kwaad gebruik hebben gemaakt van zijn gunst en vriendelijkheid, als zij die genoten, gelijk dezelfde tekst aantoont.

3. Opdat Hij hen bestraffe over hun zorgeloosheid en vleselijk vertrouwen, gelijk Hij deed met David, Psalm 30:7, 8, als Hij zei, *zijn berg stond vast, en hij zou in eeuwigheid niet wankelen*; toen verborg de Heere zijn aangezicht, en hij werd verschrikt.

4. Opdat Hij beproeve, of hun gehoorzaamheid aan zijn bevelen zuiver is en uit het hart voortkomt, en niet enigszins als die van een huurling, opdat Hij het licht van zijn aangezicht over hen verheffe, en opdat Hij zie, of de drang van het gebod hen tot de plicht drijft, als zij in het duister zijn, en geen moed hebben.

5. Opdat Hij de genade des Geestes tot beproeving en ter oefening stelle, als: hun geloof, geduld, hoop, liefde, enz. Psalm 13:5; 22:25.

6. Opdat Hij hen uit hun zorgeloosheid opwekke, en hen tot een vlijtiger opvolging van hun plicht aanspore, gelijk wij zien in de Bruid, Hoogl. 5.

7. Opdat Hij hun begeerte en honger naar Hem opscherpe gelijk datzelfde voorbeeld aantoont.

Zelfs in zodanig geval als dit *is Christus het Leven voor de ziel*, (hetwelk is het derde hoofdstuk) en dat:

1. Door de zondige oorzaken van zulk een veraf zijn weg te nemen, zijn leven afgelegd en Zijn bloed gestort hebbende, tot vergeving van hun zonden. Zodat zulk een handeling niet voortvloeit uit enkel toorn, maar veeleer een daad is, van barmhartigheid en liefde.

2. Door voor de zaak van de arme mens een Voorspraak te zijn in de hemel, waar Hij voor de zijnen tussentreedt, en daardoor een verlossing van die staat verkrijgt op Gods eigen tijd, namelijk, dat zijn aangezicht wederom over hen begint te lichten.

3. Door het leven nog in hen te behouden, ten opzichte van de hebbelijke genade, door daarop te ademen, zodat het levendig en werkzaam wordt, zelfs op zulk een winterse dag.

4. Door de ziel onder die handeling te ondersteunen en te bewaren voor bezwijken, door de verborgen invloeden van genade, die hij tot de ziel brengt, gelijk Hij deed met de arme Kanaänese vrouw, Matth. 15.

5. Door de ziel op te wekken, om zodanige middelen te gebruiken, als God tot herstelling verordineerd heeft, als, te roepen en te pleiten, te verlangen, te verwachten, enz. Het hart dergenen, die Hem zoeken zal leven.

6. Door de ziel te leren, zich te onderwerpen en te berusten in hetgeen God doet, erkennende zijn gerechtigheid, grootheid en vrijmacht; in deze gerustheid des harten is hun leven.

7. Door het hart vast te houden aan het Verbond der genade, zodat wat er ook kome, zij nooit die overeenkomst zullen laten varen. Maar zij zullen op Hem vertrouwen, al zou Hij hen ook doden, en zij zullen aan het Verbond der genade vastkleven, al zouden zij door de hel gesleept worden.

8. Als Hij het eindelijk geschikt en gepast oordeelt, het deksel af te rukken, en de ziel met vreugde te vervullen in het licht van Gods aangezicht, en haar te doen zingen, als hebbende het hart opgeheven in de wegen des Heeren.

Wat aangaat het laatste Hoofdstuk, *aangaande de plicht eens mensen en in zulk een geval*, wij zeggen:

Eerst: Hij moet zich verootmoedigen onder deze beschikking; wetende dat het de grote God is, met Wie hij te doen heeft, en dat er niet met Hem te twisten is, en dat alle vlees, zich moet buigen voor Hem.

Ten tweede. Hij moet God rechtvaardigen in al wat Hij doet, en zeggen met David, Psalm 22:4, *maar Gij zijt heilig, wonende onder de lofzangen Israëls*.

Ten derde. Hij moet zichzelf aanzien als onwaardig het minste gunstbewijs van dat soort: *Ik ben een worm, (zeide David) en geen man, Psalm 22:7*.

Ten vierde. Hij moet zijn tergende zonden naspeuren en daarmee vluchten tot de fontein van het bloed van Christus, opdat ze mogen afgewassen worden, zijn geweten gereinigd van de dode werken, en zijn ziel gezuiverd in de fontein, geopend voor het huis Davids, tegen de zonde en tegen de onreinheden.

Ten vijfde. Hij moet ook Christus gebruiken om hem meer en meer aan zijn schuld te ontdekken, waardoor hij de Geest Gods bedroeft heeft, en nadat de zonden hem ontdekt geworden zijn, moet hij over die berouw hebben, en met die vluchten tot het bloed, hetwelk reinigt van alle zonde. Dit was de raad van Elihu aan Job, Job 34:31, 32. *Zeker heeft hij tot God gezegd: ik heb Uw straf verdragen, ik zal het niet verderven, behalve wat ik zie, leert Gij mij; heb ik onrecht gewrocht, ik zal het niet meer doen*.

Ten zesde. Hij moet Christus aangrijpen in het Verbond, en daar rusten met vreugde en vergenoeging. Dat moet hij vasthouden, om de storm door te staan in een donkere nacht. *Al doet Hij mijn huis niet groeien*, zei David, 2 Sam. 23:5, was dit toch al zijn heil en al zijn lust, dat hij een eeuwig Verbond met Hem gemaakt had hetwelk in alles wel geordineerd en verzekerd was. De Bruid sloeg deze weg in, toen zij geen gezicht van Hem kon krijgen, die haar ziel liefhad, Hoogl. 6:3. Zij betuigde haar deel aan Hem: *Ik ben mijns Liefsten, en mijn Liefste is de mijne*.

Ten zevende. Hij moet hoge en liefelijke gedachten van God onderhouden, Hem ten hoogste prijzende; laat Zijn beschikkingen zijn, wat zij willen; zo deed de Bruid, Hoogl. 5:10, 16.

Ten achtste. Hij moet ernstig naar Hem zoeken; zo deed de Bruid, Hoogl. 5:8. de ontmoediging die zij ontving van de wachters, belette haar niet, Hem na te jagen, vers 7, maar zij volhardde, ja zij was krank van liefde, vers 8, en haar te aanschouwen had een overwinnende kracht bij Hem gelijk wij zien, Hoogl. 6:5, waar de Bruidegom dat verbazende woord uitte: *Wend uw ogen van Mij af, want zij hebben Mij overwonnen*.

Ten negende. Deze nieuwe openbaring, waarnaar hij zoekt, moet verwacht worden in en door Jezus, die de ware Tabernakel is, en die afgebeeld werd door het verzoendeksel. Hij is alleen het Middel tot ontmoeting; in Hem alleen wil de Vader gezien worden.

Ten tiende. Hij moet ook op Hem zien, om ondertussen kracht, ondersteuning en genade te ontvangen, om voor bezwijken bewaard te worden en om geholpen te worden in het wachten, totdat Hij komt die de bekwaamste tijd weet, waarin Hij zal verschijnen.

Maar men zal zeggen: *neemt aan dat wij na dit alles geen uitkomst kregen, maar dat Hij zijn aangezicht nog steeds voor ons verborg?*

Ik antwoord:

Vooreerst. De zodanigen moeten weten, dat het leven wat anders is als de troost: wat anders is genade en wat anders het warme blinken van Gods aangezicht; het ene is nodig tot het wezen zelf van een Christen, het andere niet, maar alleen nodig tot zijn troost of welwezen. En daarom behoorden zij tevreden te zijn, indien God hun genade geeft, al missen zij de troost voor een tijd.

Ten andere. Zij moeten leren, hun zaak aan Christus te bevelen, die weet hetgeen goed en hetgeen best voor hen is.

Ten derde. Zij moeten Hem aanhangen om kracht tot de plichten, en in zijn kracht moeten zij zich begeven aan iedere geboden plicht, en oefenen geloof, liefde, geduld, hoop, begeerte, enz.

Ten vierde. Laat het welgeordineerd Verbond al hun heil en al hun begeerte zijn, en al kregen zij geen troostrijke blik van Gods aangezicht, zolang als zij hier waren, nochtans zullen zij, vasthoudende aan dit Verbond, eindelijk zalige zielen worden, en wat zouden zij meer willen hebben?

ZEVENENTWINTIGSTE HOOFDSTUK.

Ten zevende. Hoe zal men Christus gebruiken als het Leven, wanneer men worstelt met een toornig God vanwege de zonde.

Opdat wij enige voldoening mogen geven op deze vraag, zo zullen wij:

- 1. Aantonen, welke de aanleidingen zijn tot dit geval, of wat pleegt samen te komen in deze ongestalte.**
- 2. Wij zullen enige redenen aanwijzen, waarom het de Heere behaagt aldus met Zijn volk te handelen.**
- 3. Wij zullen aantonen, hoe Christus in dit geval het Leven is voor de ziel.**
- 4. Wij zullen aantonen de plicht der gelovigen tot herstelling, en**
- 5. Een woord of twee tot waarschuwing er bij voegen.**

Wat het eerste aangaat, deze ongestalte kan uit het volgende ontstaan.

1. Dat God hun zonden aan hen vertoont, zodat ze uitroepen: Onze zonde is steeds voor ons, Psalm 51:5, en zeggen gelijk er staat Psalm 90:8: *Gij stelt onze ongerechtigheden voor U, onze heimelijke zonden in het licht Uws aanschijns.* Zo kan Hij hun doen zien, dat de Heere twist met de zonde, gelijk de kerk deed, Jes. 59:11, 12, 13. Wij brommen allen gelijk de beren, en wij kirren doorgaans gelijk de duiven, wij wachten naar regen, maar daar is geen, naar heil maar het is verre van ons: want onze overtredingen zijn vele voor U, en onze zonden getuigen tegen ons: want onze overtredingen zijn bij ons, en onze ongerechtigheden, die kennen wij, enz.

2. Ja, God kan op hen doen wederkeren de ongerechtigheden van hun jeugd, gelijk Job spreekt, Job 13:26, en belasten allen het geweten met hun oude zonden, die weleer beklaagd en vergeven zijn. Dit is nog erger. David werd zelfs zijn erfzonde weer in gedachtenis gebracht. Psalm 51.

3. Het kan schijnen alsof God, gelijk Job spreekt, Job 14:17, al hun zonden verzegelt in een bundelken, opdat er geen verloren ga, of ter zijde valle, waarop geen acht gegeven worde. Hij kan die als op een hoop samenvakken.

4. Hij kan zeer zwaar die zonden vervolgen met tekenen van toorn en mishagen, gelijk wij in David zien, Psalm 6 Psalm 38 Psalm 51. En in verscheiden anderen van Zijn volk, die gekastijd zijn door de Heere, vanwege hun overtredingen, waarvan veel voorbeelden in de Schrift zijn.

5. Ja, dit kan Hij soms wel een aanmerkelijke tijd achtereen doen, zodat ze uitroepen met David Psalm 6:4. *En Gij, Heere! hoe lang?*

6. En dat kan Hij doen niet alleen met uitwendige, maar ook met inwendige plagen en slagen, gelijk Davids toestand te kennen geeft in de aangehaalde Psalmen.

7. Ja, zo kan Hij niet alleen hen, maar ook hun nakomelingen straffen, gelijk Davids kind met de dood gestraft werd, en de nakomelingen van Manasse, die zelf genade vond, 2 Kron. 33:1. Zij werden in de gevangenis gevoerd om zijn zonde, 2 Kon. 23:26, 27.

8. Verder kan de Heere hen beroven van al hun vorige vreugde en troost, hetwelk David deed uitroepen: Psalm 51:14, *Geef mij weer de vreugde Uws heils, en uw vrijmoedige Geest ondersteune mij.*

9. Hetgeen nog verschrikkelijker is: Hij kan hun zonde op hun oordeel schrijven, gelijk Hij het zwaard en de hoererij deed komen over Davids huis,
 10. En eindelijk Hij kan hen doen vrezen, geheel weggeworpen te worden, zie Psalm 51:13, *Verwerp mij niet van Uw aangezicht.*

En de Heere vindt goed zo te doen (en hiermee willen wij een woord over het tweede hoofdstuk spreken) om de volgende redenen:

1. Opdat Hij aan hen en aan geheel de wereld ontdekke, welk een rechtvaardig, heilig en gerechtig God Hij is, die de zonde niet kan goedkeuren of verdragen, zelfs niet in zijn eigen kinderen.
2. Opdat Hij allen doe vrezen en beven voor deze grote en heilige God, die schrikkelijk is in zijn oordelen zelfs als zij van eens Vaders hand komen, die niet vervolgt in enkel toom en grimmigheid, maar kastijdt in liefde. Gewis allen moeten denken, dat zijn handelingen met de goddelozen veel vreselijker en verschrikkelijker zijn, aangezien zij nog niet met Hem verzoend zijn door het bloed van Christus.
3. Opdat Hij hen des te ernstiger zou uitdrijven tot Christus, opdat zij een nieuw onderpand mochten krijgen van hun vergiffenis, en hun zielen mogen gewassen worden in het bloed van Jezus.
4. Opdat Hij hun lere voorzichtiger te wandelen, zich zorgvuldiger te wachten voor des Satans verzoeking, en Christus meer te gebruiken, als hun Kracht, hun Licht en hun Leidsman.
5. Opdat Hij hun doe zien hoe groot hun verbintenis is aan Jezus Christus, omdat Hij hun uit de staat des toorns verlost heeft, waarin zij van nature waren gelijk als de anderen, en waarin zij tot in alle eeuwigheid zou gebleven zijn, had Hij hen niet daaruit verlost,
6. Opdat Hij hun geloof hun lijdzaamheid en hoop oefene, en zien, of zij op hoop tegen hoop zullen geloven, de kracht des Heeren aangrijpen, opdat ze vrede met Hem mochten maken. Jes. 27:5.
7. Opdat Hij een nieuw bewijs geve van zijn wondervolle barmhartigheid, genade, liefde en mededogen, houdende de ziel intussen staande, haar eindelijk vergevende, en van vrede sprekende tot hun zielen door het bloed van Jezus.

Maar wat het derde hoofdstuk aangaat, *mogen wij op Christus zien als het Leven in dit geval*, en dat op de volgende gronden:

Vooreerst. Hij heeft de gerechtigheid volstaan, en heeft zo de brandende toorn Gods, die door hun zonden verdiend was, gedragen: Hij heeft de wijnpers alleen getreden, Jes. 63:3. *Hij was om onze overtredingen verwond, en om onze zonden verbrijzeld*, Jes. 53:5, 10. Daarom drinken zij deze drinkbeker niet, die hen dronken zou maken, doen wankelen en vallen, om nooit weer op te staan.

Ten andere. Hij heeft ook te weeg gebracht, dat barmhartigheid en liefde al die scherpe handelingen zal vergezellen, en dat die zullen voortvloeien uit barmhartigheid. Ja ook, dat die zullen wezen als een verbondszeigen, in het Verbond beloofd, Psalm 89:31, 34.

Ten derde. de Heere Jezus behaagt het soms, hun dit klare onderscheid te doen zien, tussen de slagen waaronder zij liggen, en de oordelen van volkomen toorn, die over de goddelozen komen, en dit ondersteunt de ziel. Want dan ziet zij, dat die handelingen, hoe scherp zij ook zijn, samen ten goede zullen medewerken, en dat ze komen van de hand eens genadig en liefhebbend Vader, Die verzoend is in het bloed van Christus.

Ten vierde. Hij is een Vorst, die verhoogd is om aan Israel bekering en vergeving der zonde te geven, Hand. 5:31. Ja, Hij heeft zodanige voorwaarden verworven in het Verbond, hetwelk in alles wèl verordineerd en zeker is, dat op hun Vernieuwing van geloof en boetvaardigheid hun zonden zullen vergeven worden. En behalve de beloften van geloof en bekering in het Verbond, geeft Hij ook deze verzekering dat zij die beide zullen verkrijgen, en wel omdat Hij een Vorst is verhoogd om beide te geven.

Ten vijfde; Door hun aandeel in het Verbond te tonen, en hun recht op de beloften van het Verbond. Door hun aangrijpen van Christus door het geloof, wekt Hij hun hart op tot hoop, en doet hun de uitkomst verwachten, vergeving van hun zonden en afkering van de toorn, en dit alles ter rechter tijd door Hem. Dit is een groot deel van hun leven.

Ten zesde. Daar Hij de Werkmeester en Voleinder des geloofs is, en een Vorst om bekering te geven, zo bewerkt Hij de ziel door Zijn Geest tot een vernieuwd aangrijpen van Hem door het geloof om tot de dood en het bloed van Christus te vluchten, om vergeving en afwassing. Hij werkt een Goddelijke droefheid in het hart, waarop vergeving volgt, volgens de inhoud van het Evangelie, hoewel de gelovige dat nog niet bemerkt, en omdat de zonden vergeven zijn voor God, volgens de inhoud van het Verbond der genade, zo is de mens een levend mens, onder welke vreze des doods hij ook voor een tijd moge gehouden worden.

Ten zevende. Hij helpt de ziel ook om God te rechtvaardigen, en geeft haar een heilige onderwerpende gestalte des geestes, onder die leiding, zodat zij gewillig is, om de gramschap des Heeren te dragen, omdat zij tegen Hem gezondigd heeft, Micha 7:9, en om te wachten op uitkomst, op Gods eigen tijd, en om de roede te kussen en de straf voor haar zonde aan te nemen.

Ten achtste. Als Hij het nodig keurt voor Zijn Eigen eer en haar nut, zo spreekt Hij eindelijk van vrede tot de ziel en zegt: *zoon of dochter wees goedsmoeds, uw zonden zijn u vergeven*. En dan is de ziel in het leven hersteld.

Aangaande het vierde hoofdstuk: De mens, die met een toornig God worstelt vanwege de zonde, en die Christus wil gebruiken als het Leven, moet deze dingen doen:

Vooreerst. Hij moet zien op Christus, als staande onder Gods vloek, in onze plaats, en als voldoende de gerechtigheid voor al de uitverkorenen en voor al hun zonden.

Ten andere. Hij moet op het Verbond zien, waarin nieuwe vergeving beloofd is, op vernieuwing van geloof en bekering.

Ten derde. Hij moet op Christus zien, als op de grote Heer en Schenker van geloof en bekering, Hem aanhangen om beide, en aldus geloven, opdat hij mocht geloven en zich bekeren; of zijn ziel voor Hem openleggen, opdat Hij daarin bekering en geloof moge werken.

Ten vierde. Hij moet tot het bloed der besprenging vlieden, hetwelk betere dingen spreekt, dan het bloed van Abel opdat hij gewassen en besprengd worde met hysop, gelijk David deed, Psalm 51:9.

Ten vijfde. Hij moet op Christus zien als een Vorst, om te vergeven en kwijtschelding der zonde te geven, daar Hij tot dat einde verhoogd is. Hij moet zijn oog op Hem vestigen, als nu tot dat einde in heerlijkheid verhoogd.

Ten zesde. Hij moet Christus opnieuw aannemen als zijn algenoegzame Middelaar. En dit gedaan en zich bekeerd hebbende van zijn zonden, waardoor God is getergd, moet hij door het geloof besluiten, dat er een vrijspraak in het hof des Hemels is,

volgens de inhoud des Evangelies en hij moet wachten op Christus, totdat de bekendmaking daarvan kome.

Wat aangaat *de waarschuwingen* die ik beloofde in de laatste plaats voor te stellen laat deze weinige genoeg zijn:

Vooreerst. Besluit niet dat er geen vergeving is, omdat er nog geen bekendmaking van gedaan is aan uw ziel. Want volgens de bedeling der genade, in het Evangelie vastgesteld, wordt de vergeving onmiddellijk verkregen op ons geloof en onze bekering, maar de bekendmaking, het besef en gevoel van vergeving is een onderscheiden zaak, en kan om verscheiden redenen lang weerhouden worden; gewis gaan zij niet altijd samen.

Ten andere. Besluit niet, daar is geen vergeving, omdat de roede, die om de zonde was opgelegd, nog niet weggenomen is; God vergaf Davids zonde, en maakte hem dit bekend door Nathan, en toch week het zwaard van zijn huis niet. God kan vergeven en evenwel wraak nemen over onze zonden, Psalm 99:8.

Ten derde. Trekt op deze grond Gods getrouwheid of onveranderlijkheid niet in twijfel, of besluit niet, dat Gods verbond niet vaststaat. Hij is dezelfde en het verbond blijft vast en zeker, maar de verandering is in u.

Ten vierde. Denkt niet, omdat u Christus eens hebt aangenomen, u daarom zonder enige nieuwe daad des geloofs in Hem, of van bekering tot God, onmiddellijk vergeving uwer zonden zou hebben, zodra zij begaan zijn. Want de regelmaat van het Evangelie moet gevolgd worden, en dat moet ons vergenoegen.

ACHTENTWINTIGSTE HOOFDSTUK.

De laatste woorden van de tekst verklaard met enige aanmerkingen daarover.

Niemand komt tot de Vader dan door mij.

Dit toegevoegd zijnde tot verdere bevestiging, van hetgeen tevoren gezegd was, zal het ons verscheiden nodige waarheden aanwijzen, als:

Vooreerst. Dat het zeer noodzakelijk is, gezonde en klare kennis te hebben van dit fundamentele stuk, namelijk tot God te komen, alleen in en door Christus. Want,

1. Het is de gehele kern van het Evangelie.
2. Het is het middelpunt onzer zaligheid. Christus is de voorname Hoeksteen. Jes. 28:16; 1 Petrus 2:5, 6.
3. Het is de enige grond van onze vaste en ware vrede en troost.
4. Hierin te dwalen of mis te tasten is zeer bedenkelijk en gevaarlijk, indien het niet alles verwoest.
5. De Satan tracht voornamelijk hiertegen aan te werken. Hij verwekt ketterijen, dwalingen en valse gevoelens. Hij weet sommigen er toe aan te zetten, om kommervolle twijfelingen en tegenwerpingen te uiten, alles om dit voorname punt te verduisteren. Zo vergadert hij mettertijd al zijn vervloekingen met dit doel, om de arme zielen te weerhouden om kennis te nemen van deze Weg, die te gebruiken, of daarop te komen.
6. Onze verdorven harten zijn er zeer afkerig van, en willen liever allerlei andere wegen omhelzen, hoe moeilijk, kostelijk en lastig zij ook mochten schijnen te zijn.
7. Daar zijn een menigte valse wegen, gelijk wij boven aantoonde.

Dit alles wijst klaar de noodzakelijkheid aan, en het moet ons leren, zeer vlijtig te zijn, om tot goede kennis van die te geraken, en zeker te maken, dat wij er op zijn, die vast te houden, en die zuiver in onze praktijk te bewaren, zonder iets daarmee te vermengen, of die te verderven.

Ten andere. Dat het geen kleine zwaarheid is, deze waarheid te geloven en in praktijk te brengen, dat wij alleen door Christus tot de Vader komen. Daarom wordt inderdaad dezelfde zaak opnieuw bevestigd en ingeprent, want:

1. De natuur zal deze Weg niet leren: want Hij is boven de natuur.
2. Ja, onze natuurlijke genegenheid is er veelszins tegen, zij strijdt en kant er tegen.
3. Deze Weg is geheel strijdig met die hoge achting, die wij allen van nature voor onszelf hebben.
4. Deze Weg is gekant tegen die hoogmoed des harten, die wij van nature onderworpen zijn.
5. Ja, daar is niets in ons van nature, dat gewillig deze Weg zal omhelzen. Maar integendeel zij is er tegen aangekant.
6. Daarom is het des Christens eerste les, zichzelf te verloochenen.

De overweging hiervan moest ons vernederen, en ons zeer achterdochtig te maken tegen onze eigen harten en genenheden, en tegen al die wegen, waartoe wij buigen en neigen; het diende ons te doen beproeven, of wij ooit die zwaarigheid zijn teboven

gekomen. En nu al onze hoop en troost op Hem, en op niets anders gevestigd hebben, en of onze vreugde en blijdschap op of neer gaat, naarmate wij bij Hem geraken, of van Hem worden uitgestoten; of wij in al onze naderingen tot God, waarom het ook moge wezen, op Hem leunen en op Hem alleen rusten, verwachtende toegang, aanneming en verhooring alleen in Hem. En of wij, onder al onze vreze en verzoeken er mee gerust gesteld worden, dat Christus onze Weg is tot de Vader

Ten derde. Dat zelfs gelovigen nodig hebben, dat hun deze waarheid menigmaal worde ingeprent. Want,

1. De Satan is bezig, om hen van deze grond te stoten, door al de listen en verzoeken, die hij kan bijbrengen.

2. Hun eigen verdorvenheid van binnen en het boze hart des ongeloofs, wederstaat altijd deze Weg en trekt hen daarvan af.

3. Door de listigheid des Satans en door de kracht der verdorvenheid wijken zij menigmaal af van deze zuiveren Evangelische weg.

4. De ervaring der gelovigen kan hun zeggen, dat als zij op hun best zijn, het hun een groot werk en een oefening is, hun hart in deze zaak recht te houden.

5. Wordt het niet te dikwerf gezien, dat zij onder de geestelijke plaag van vorm of sleurdienst zijn, waardoor zij hierin struikelen.

6. En wordt het niet menigmaal bevonden, dat zij al te gereed zijn, om op iets benevens Christus te leunen. Hoe behoorden allen hiervan overtuigd te zijn, en verootmoedigd over het gevoel hiervan, en ook te zien hoe nodig het is, dat men menigmaal over dit onderwerp spreekt, en daaraan denkt, en deze grond van waarheid overpeinst.

Ten vierde. Het moet een sterke beweegreden en opwekking voor ons zijn, om Christus te gebruiken als de Weg tot de Vader, daar niemand tot de Vader komt dan door Hem. Want dit kan aangezien worden als een dringende reden, opdat zij Hem als de Weg zou gebruiken.

Ten vijfde. Het ontdekt de grond der waarheid, dat er maar weinigen zijn, die zalig worden, want niemand komt tot de Vader dan door Hem. En maar weinigen in vergelijking met de gehele wereld horen van Hem. En van degenen die Hem horen, zullen maar weinigen op de ware wijze Hem gebruiken en toepassen als de Weg tot de Vader, en is hun dit opgeklaard geworden. En wederom, van degenen, aan wie de waarheid gepredikt wordt, gelijk zij in Jezus is. O, hoe weinigen van hen gaan tot Hem en gebruiken Hem volgens de waarheid, en geloven en beoefenen de waarheid!

Ten zesde. Dat men in en door Christus alleen moet komen:

1. Tot de kennis des Vaders. Want niemand kent de Vader dan de Zoon, en Hij alleen, die uit de schoot des Vaders komt, openbaart Hem.

2. Tot de gunst en vriendschap des Vaders. Want Hij alleen is onze vrede en in Hem alleen zijn wij de Vader welbehagelijk.

3. Tot het koninkrijk des Vaders hier, want Hij alleen is de deur, Joh. 10, en door Zijn Geest worden wij krachtdadig geroepen.

4. Tot het koninkrijk des Vaders boven. Want Hij alleen heeft die deur geopend, en is in het Heilige der Heiligen ingegaan als onze Voorloper. En is ingegaan, om een plaats voor ons te bereiden.

5. Door Hem alleen moeten wij ons tot de Vader wenden met onze smekingen, Joh. 16:23 Openb. 8:3. onze dankzeggingen, Rom. 1:8; Kol. 3:17 en onze lof, Hebr. 13:15; Eféze 3:21.

6. Door Hem alleen hebben wij toegang en een geopende deur tot de Vader, Eféze 2:18; Eféze 3:21; Hebr. 4:16. Ik zal hier alleen maar spreken van een geval.

NEGENENTWINTIGSTE HOOFDSTUK.

Hoe moeten wij Christus gebruiken, in het gaan tot de Vader, in het gebed, en in andere delen van de godsdienst?

Om kort deze vraag te beantwoorden, zal ik de volgende bijzonderheden voorhouden:

Vooreerst. Daar moet een levendig gevoel zijn van de oneindige afstand, die er tussen de groten God en ons eindige schepselen, en noch meer tussen de heiligen God en ons zondige booswichten.

Ten andere. Daar moet een zien op Christus zijn als op de groten Vredemaker, die door Zijn dood en verdiensten de gerechtigheid heeft voldaan en de zondaars met God verzoend, opdat wij zo God niet meer mogen aanzien als een vijand, maar als verzoend in Jezus.

Ten derde. Daar moet soms ten minste een meer eigenlijke en uitdrukkelijke dadelijke omhelzing van Christus zijn als de onze, als wij in zulke plichten bezig zijn. En altijd moet er een stilzwijgend en geestelijk omhelzen van Hem zijn, als onze Middelaar, of een hebbelijk hangen aan Hem en leunen op Hem, als onze Middelaar en Vredevorst.

Ten vierde. Daar moet wezen een zien op Hem, als onze groten Hogepriester, die nu eeuwig leeft om voor ons te bidden, en om de deur des hemels voor ons open te houden, op welke grond de Apostel de Hebreëen aanspoort, om vrijmoedig tot de Troon der genade te komen. Hebr. 4:14, 16. zie ook Hebr. 7:24, 25.

Ten vijfde. Daar moet een aangrijpen van Hem zijn, zelfs ten opzichte van die bijzondere daad van godsdienst, en een aanvatten van Hem, om zo te spreken, als onze Hofmeester en Inleider om ons bij de hand te leiden tot de Vader, terwijl wij bewust zijn van onze eigen onwaardigheid.

Ten zesde. Daar moet een vrijmoedig leunen op Hem zijn in ons naderen, en zo moeten wij in Hem naderen, zonder vrees of wantrouwen, en dat niettegenstaande wij onze zielen niet vinden in zulk een goeden staat, als wij zou wensen, en de schuld in het aangezicht tegen ons getuigt.

Ten zevende. Aldus moeten wij al de zwarigheden die ons in de Weg komen, en al de ontmoedigingen die wij ontmoeten, op Hem wentelen, opdat Hij die wegname en ons over alles heen helpe.

Ten achtste. Gelijk wij door Hem alleen alle tegenwerpingen moeten beantwoorden, en Hem gebruiken om alle moeiten en zwarigheden te weren, en ons te sterken tegen alle hinderpalen en ontmoedigingen, zo moesten wij al onze wezenlijke bemoedigen van Hem alleen verkrijgen en al onze hoop, dat wij voorspoedig zullen zijn bij de Vader, moet op Hem gegrond zijn.

Ten negende. Wij moeten onze welkomst en aanneming bij de Vader alleen verwachten in en door Christus, en verwachten niets, om enige zaak in onszelf, niets om onze genade, goede gestalte, voorbereiding of iets van die aard, zo moeten wij

noch onze aanneming, noch onze vrede of voldoening gronden op onszelf, of op iets dat wij hebben of doen noch wij moeten ook onze uitsluiting of het missen der aanneming niet daaruit besluiten, dat wij niet beseffen, dat onze gestalte zo goed is, als zij behoort te zijn; evenmin moeten wij onze aanneming niet gronden op onze rechte plichtsbetrachting, want dit alles is Christus niet,

Ten tiende. Wij moeten onze harten in Hem alleen gerust stellen bij al onze toenaderingen, welke levendigheid wij ook vinden of missen in de plichtsbetrachting. Wij zijn te dikwerf al te zeer opgetogen en gebrekkig, als de plichtsvervulling wel gaat, en aan de andere zijde ontsteld, als het zo niet is. De grond van dit alles is, dat wij te veel op onze plichten steunen, en ons niet gerust stellen in Hem alleen. Vandaar is het, dat wij menigmaal gerust gesteld zijn, als wij de plicht gedaan en verricht hebben, al hebben wij Hem daarin niet ontmoet, noch Hem gebruikt, gelijk nodig was. Al onze troost, vrede en rust moet op Hem alleen gegrond zijn.

Ten elfde. Wij moeten op Hem zien, om al de ontmoedigen te weren, die de Satan op onze Weg werpt, terwijl wij in dit of dat stuk van de godsdienst bezig zijn, om ons terug te zetten of slap en flauw te doen voortgaan. Maar wij moeten voortgaan in onze plicht en werpen al die hinderpalen op Hem.

Ten twaalfde. Wij moeten al onze inkomsten en antwoorden alleen wachten in en door Hem, en leggen al het gewicht onzer hoop en verwachting op een goed antwoord alleen op Hem. Joh. 14:13, 14, 15.

Een woord of twee wil ik hier bijvoegen tot waarschuwing.

Vooreerst. Ik meen niet, dat een gelovige uitdrukkelijk en onderscheidenlijk al deze dingen kan in het werk stellen zo dikwijls als hij tot God gaat, of onderscheiden al deze bijzondere daden kan opmerken; noch heb ik ze tot dit einde niet in het bijzonder aldus gemeld. Maar het was om in enige uitgebreidheid aan te tonen, hoe Christus te gebruiken is in deze daden van godsdienst, tot welker verrichting wij geroepen worden, en dat omdat wij dikwijls menen, dat het enkel noemen van Hem en het verzoeken van de zaken om zijnentwil, genoegzaam is, al leunen onze harten meer op iets anders dan op Hem. De nauwgezette Christen zal bevinden, dat zijn ziel, als hij recht te werk gaat, met de plichten van de godsdienst, aldus op Christus ziet, soms meer onderscheiden en meer uitdrukkelijk ten opzichte van het ene stuk, en soms meer ten opzichte van het andere.

Ten tweede. Al kon de gelovige het geloof op al deze wijzen niet onderscheiden oefenen, als hij in de geboden plichten van de godsdienst bezig is. Nochtans moet hij dit zeker weten, dat zijn hart naar Christus uitgaat als de enige grond van zijn naderen tot, zijn aanneming bij, en zijn verhoord worden door de Vader. Zijn hart moet in zodanige hebbelijke gestalte zijn van op Christus te rusten, dat er dadelijk een leunen op Hem op al deze wijzen moet zijn, hoewel niet onderscheidenlijk onderkend.

Ten derde. Soms zal de gelovige geroepen worden tot een meer onderscheiden en uitdrukkelijk zien en rusten op Christus ten opzichte van de ene bijzonderheid, en soms meer ten opzichte van de andere. Als de Satan hem afraadt, om tot God te gaan, omdat hij een oneindig heilig God is, en hij zelf maar een zondaar, dan wordt hij geroepen, om het geloof te oefenen in Christus als de Middelaar, die verzoening doet

tussen God en de zondaars. En als hij afraadt, om tot God te naderen, vanwege het missen van een deel aan God, dan moet hij het geloof in Christus oefenen en Hem omhelzen volgens het Evangelie om daarin te rusten, en zo te naderen. En als de Satan onwaardigheid en vorige zonden hem voorwerpt, om hem terug te houden, of hem de moed te benemen, dan wordt hij geroepen, om Christus aan te vatten als de grote Hogepriester en Voorspraak, en zo voort te gaan, werpende die ontmoediging op Hem. Zo ook als de Satan hem moedeloos maakt in zijn plicht, door hem zijn zonden voor te houden, zo moet hij deze zelfde koers ingaan. En als hij vanwege zijn zondige wijze van God te dienen, en Hem aan te roepen, als anderszins, gebracht wordt tot vreze, dat alles tevergeefs is, dat God hem, noch Zijn dienst aanziet, en dat hij niet voorspoedig zal zijn, dan moet hij al de last van zijn aanneming, en verkrijging van hetgeen hij eist en begeert, op Christus werpen, en zich daarin gerust stellen, en evenzo ten opzichte van het overige; hieruit blijkt de nuttigheid, dat wij deze zaak boven zo in bijzonderheden hebben uitgebreid.

Ten vierde. In dit alles moet zijn een werken in de kracht van Jezus, een uitzien naar Christus, een rusten op Christus, volgens de tegenwoordige gelegenheid en nood. Het moet geschieden in Christus, dat is, door Zijn kracht en genade, aan ons medegedeeld door Zijn Geest. Dan dienen wij God in de Geest en in de nieuwigheid des Geestes, als alles geschiedt in het stuk van de godsdienst in en door Jezus.